

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN BİLİM DALI

**FİNANSAL KRİZDEN ETKİLENEN İMALAT SANAYİ
ŞİRKETLERİNDE ADLİ MUHASEBE SÜRECİNİN ÖNEMİ VE BİR
VAKA ÇALIŞMASI: KONKORDATO UYGULAMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Hacı Ömer ÇATI

2020

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN BİLİM DALI

**FİNANSAL KRİZDEN ETKİLENEN İMALAT SANAYİ
ŞİRKETLERİNDE ADLİ MUHASEBE SÜRECİNİN ÖNEMİ VE BİR
VAKA ÇALIŞMASI: KONKORDATO UYGULAMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Hacı Ömer ÇATI

Danışman: Prof. Dr. Nuran Cömert

2020

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Hacı Ömer Çatı
Anabilim Dalı	: İşletme
Programı	: Muhasebe ve Finansman
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Nuran Cömert
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans-Eylül 2020
Anahtar Kelimeler	: Adli Muhasebe, Kriz, Finansal Kriz, Muhasebe, Konkordato

ÖZET

FİNANSAL KRİZDEN ETKİLENEN İMALAT SANAYİ ŞİRKETLERİNDE ADLİ MUHASEBE SÜRECİNİN ÖNEMİ VE BİR VAKA ÇALIŞMASI: KONKORDATO UYGULAMASI

Ülkemizde ve dünya da çeşitli sebeplerden ötürü belirli dönemlerde meydana gelen finansal krizlerden etkilenerek mali yapıları bozulan firmalar krizin etkilerini minimize etmek için 15.03.2018 tarihli 7101 Sayılı İcra ve İflas Kanunu güncellemesi ile işlerlik kazanan konkordato kurumuna müracaat etmektedirler.

Konkordatonun hukuki yönünün yanında üst düzey muhasebe bilgisi isteyen bir mali yönü de vardır. Bilançoları ve mal varlıklarıyla ile mahkemeden konkordato tasdik kararı alabilecek firmalar adli muhasebe uygulamalarını eksik yaptığı takdirde mali verilere güven eksikliği yaratabileceğinden mahkemenin vereceği konkordato tasdik kararını riske atabilmektedirler. Bu riski en aza indirmek adli muhasebe desteği ve iyi bir konkordato projesi sunmakla mümkündür. Çalışmamız da finansal yapısı bozulan firmalarda adli muhasebenin etkililiği ve konkordato sürecine etkisi incelenmekte ve bir vaka çalışmasıyla tespit ve öneriler ortaya konulmaktadır.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	:Hacı Ömer Çatı
Field	:Business Administration
Programme	:Accounting and Finance
Supervisor	:Professor Nuran Cömert (Ph.D.)
Degree Awarded and Date	:Master – September 2020
Keywords	:Forensic Accounting, Concordat, Crisis, Financial Crisis, Accounting

ABSTRACT

THE IMPORTANCE OF FORENSIC ACCOUNTING PROCESS IN MANUFACTURING INDUSTRY COMPANIES AFFECTED BY THE FINANCIAL CRISIS AND A CASE STUDY: CONCORDAT APPLICATION

In order to minimize the effects of the crisis, companies whose financial structures have deteriorated due to financial crises that occur in certain periods due to various reasons in our country and in the world, apply to the concordat institution, which became operational with the Enforcement and Bankruptcy Law No. 7101 dated 15.03.2018.

Besides the legal aspect of concordat, there is also a financial aspect that requires high level accounting knowledge. Firms that can take a concordat approval decision from the court with their balance sheets and assets can risk the concordat approval decision of the court, as they may create a lack of confidence in financial data if they make incomplete judicial accounting practices. It is possible to minimize this risk by providing forensic accounting support and a good concordat project. In our study, the effectiveness of forensic accounting and its effect on the concordat process in companies whose financial structure deteriorates.

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince değerli yönlendirmeleri ve katkılarıyla bana destek olan tez danışmanım saygıdeğer hocam Prof. Dr. Nuran Cömert'e teşekkürü bir borç bilirim.

Hiçbir zaman pes etmeme izin vermeyen süreç de beni yeniden yüreklendirerek fedakarca ilgi ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim Filiz Çatı' ya ve sevgili annem Ayşe Çatı'ya çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

GENEL BİLGİLER.....	i
ÖZET.....	i
ÖNSÖZ.....	iii
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1
LİTERATÜR TARAMASI	2
1.FİNANSAL KRİZ ORTAMINDA İŞLETMELERDE KRİZ YÖNETİMİ VE ARAÇLARI	5
1.1 Genel Olarak Kriz Kavramı, Özellikleri, Türleri	5
1.2 Finansal Kriz Kavramı	6
1.3 Finansal Kriz Türleri	7
Para Krizi.....	7
Bankacılık Krizleri	8
Sistemik Finansal Krizler	10
Dış Borç Krizleri	10
1.4 Finansal Kriz Modelleri.....	10
Birinci Nesil Kriz Modeller (Kanonik Para Krizi)	11
İkinci Nesil Kriz Modelleri	12
Üçüncü Nesil Kriz Modelleri	13
1.5 Finansal Krizlerin Öncü Göstergeleri.....	14
1.6 Dünyada ve Türkiye’de Yaşanan Finansal Krizler.....	19
1929 Yılı Büyük Dünya Ekonomik Bunalımı	19
1992 Yılında Avrupa’da Meydana Gelen Döviz Kuru Kaynaklı Finansal Kriz.....	19
Latin Amerika Krizi	20
Güneydoğu Asya Krizi	20
Türkiye 1994 Finansal Krizi.....	21
Türkiye 1998 Finansal Krizi.....	21
Türkiye 2000-2001 Finansal Krizi	21
2008 Küresel Finansal Krizi ve Türkiye Ekonomisi	22
1.7 Krizin Nedenleri ve Yönetimsel ve Örgütsel Yapı Üzerindeki Olumsuz Etkileri.....	23
İşletme Dışı Çevre Etkenleri	23

İşletme İçi Çevre Etkenleri.....	24
Krizin Örgütsel ve Yönetisel Yapı Üzerindeki Olumsuz Etkileri	25
1.8 Finansal Krizlere Karşı Alınabilecek Önlemler	26
1.8.1. Makro Ekonomik Önlemler.....	26
1.8.2. Mikro ekonomik Kriz Yönetimi ve İşletmelerin Krizden Kurtulma Stratejileri	28
2.FİNANSAL BİR KRİZ YÖNETİMİ ARACI OLARAK KONKORDATO VE ADLİ MUHASEBECİLİKLE İLİŞKİSİ	41
2.1. Konkordato.....	41
2.1.1. Konkordato Kavramı	41
Türkiye’de Konkordato ve Mühlet Kararlarına(Ek Kararlar Dahil) İlişkin İstatistiki Bilgiler .	44
Konkordato Süreç Aşamaları	46
Konkordato Aşamalarında Adli Muhasebenin Yeri	47
2.1.2. Konkordato Türleri.....	47
2.1.2.1. Yapılış Yöntemine Göre Konkordato.....	48
Vade Konkordatosu.....	48
Yüzde (Tenzilat) Konkordatosu	48
Karma Konkordato	49
2.1.2.2. Yapılış Zamanına Göre Konkordato.....	49
İflas Dışı Adi Konkordato	49
İflas İçi Adi Konkordato.....	49
2.1.2.3. Yapılış Gayesine Göre Konkordato.....	49
Borçların Tasfiyesi Gayesiyle Konkordato	49
Mal Varlığının Terki Koşulu İle Konkordato.....	50
2.1.3. Konkordato Talebi ve Sürecin Faktörleri	50
Borçlu.....	51
Alacaklılar	51
- İmtiyazlı Alacaklılar.....	52
- Adi(Rehinsiz) Alacaklılar.....	52
Sözleşmeler	53
Mahkeme	53
Geçici Mühlet ve Bildirimi.....	53
Kesin Mühlet	54

Konkordato Komiseri	55
Alacaklılar Kurulu ve Alacaklılar Kurulunda Bulunanlar.....	57
Konkordato Sözleşmesinde Alacaklılara Davet	58
Konkordato Projesi Oylanması.....	58
Konkordato Başvurusuna Hazırlık ve Gerekli Evraklar	59
- Konkordato Talebine İlişkin Belgeler	59
- Hazırlık Süreçleri ve Mali Kayıtların Hazırlanması.....	60
Konkordatonun Tasdiki	61
2.1.4. Konkordato Talebinde Adli Muhasebe.....	62
Konkordato Müracaatında Bulunacak Firmaların İncelenmesi.....	64
Konkordato Ön Projesinin Hazırlanması.....	64
2.1.5.Konkordato Taleplerinde Bağımsız Denetim Raporunun Gerekliliği Hususunda Yasal Düzenlemeler.....	66
2.2 Adli Muhasebe Ve Adli Muhasebecilik Mesleği	67
2.2.1. Adli Muhasebeciliğin Tanımı ve Adli Muhasebeye Duyulan İhtiyaç	67
2.2.2. Adli Muhasebeciliğin Tarihsel Gelişimi.....	70
2.2.3.Adli Muhasebeciliğin Diğer Benzeri Mesleki Uzmanlık Alanları ile İlişkisi ve Farkları ...	71
Bilirkişilik.....	71
Uzman Şahitlik	73
Finansal Dedektiflik	73
Dava Destek Danışmanlığı	74
Sertifikalı (Yetki Belgeli) Hile Denetçiliği (CFE)	76
Araştırmacı Muhasebecilik.....	78
Konkordato Komiserliği ve Adli muhasebecilik	78
Bağımsız Denetçilik	78
İç Denetçilik	80
SMMM(Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik) ve YMM(Yeminli Mali Müşavirlik)	80
2.2.4. Adli Muhasebeciliğin Nitelikleri, Görevleri ve İşleyiş Süreçleri, Bir Meslek mi? Uzmanlık mı? Adli Muhasebecilik Mesleği ve Bu meslek ile ilgili İlke ve Kurallar	82
Adli Muhasebecinin Nitelikleri	83
Adli Muhasebecinin Görevleri ve İşleyiş Süreçleri.....	84
Adli Muhasebe Bir Meslek ya da Uzmanlık mıdır?	86

2.2.5. Adli Muhasebecilik İle İlgili Mesleki Kuruluşlar ve Etki Güçleri, Mesleki İlke ve Kuralları ve Sertifikasyon.....	86
Amerika Birleşik Devletleri (ABD)	86
Kanada.....	92
İngiltere	93
Yeni ZELANDA	95
2.2.6. Türkiye’de Adli Muhasebe ve Adli Muhasebeciliğin Gelişimi ile Uygulama Alanları	98
Adli Muhasebeciliğin Uygulama Alanları.....	100
- İhbar Üzerine Kurumsal İncelemeler:	101
- Ortaklık Yapısıyla İlgili Hissedar Davaları:	101
- Boşanmalarla İlgili Mali İhtilaflar:.....	101
- İşin Durması ve Sigortadan İstenebilecek Diğer Tazminat Talepleri:.....	101
- Yönetici/Personel Hile Tahkikatları:	101
- Şahsi Yaralanma/Motorlu Araç Kazaları:	102
- Arabuluculuk ve Tahkim:	102
- Mesleki İkmal:.....	102
- Firmaların Mali Kayıplarına Yönelik Davalar:	103
- Belgede Sahtecilik, Belgelerde Tahrifat ve Muhasebe Hileleri.....	103
- Konkordato Sürecine Yönelik Davalar:	103
3.KONKORDATO SÜRECİNDE BİR BAĞIMSIZ DENETİM FİRMASI TARAFINDAN HAZIRLANAN MAKUL GÜVENCE RAPORU İLE FİNANSAL ANALİZ RAPORUNUN KARŞILAŞTIRILARAK ADLİ MUHASEBENİN ÖNEMİNİ ORTAYA KOYAN ÖRNEK UYGULAMA ÇALIŞMASI	104
3.1. Uygulamanın Amaç ve Kapsamı.....	104
3.2. Veri Toplama Yöntemleri.....	105
3.3. Şirket Hakkında Genel Bilgiler	105
3.4. XYZ Firması Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi 1 Ocak- 30 Haziran 2019 Hesap Dönemine Ait Konkordato Ön Projesine İlişkin Bağımsız Makul Güvence Raporu	105
3.5. XYZ Firması San. Tic. A.Ş. Konkordato Ön Projesinde Yer Alan Teklife İlişkin Finansal Analiz Raporu.....	158
3.6. Konkordato Talebine Eklenecek Finansal Analiz Raporu İle Makul Güvence Raporu Arasındaki Farklar	174
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	175
KAYNAKÇA	176

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ABFA	: Amerikan Adli Muhasebe Kurulu(American Board of Forensic Accounting)
ABV	: Yetki Vergi Değerleme Uzmanı (Accredited in Business Valuation)
ACFE	: Yeminli Hile Denetçileri Birliği (Association Of Certified Fraud Examiners)
ACFEI	: Uluslararası Adli Denetçiler Okulu (American Collage of Forensic Examiners Institute)
ACFI Canada	: Kanada Sertifikalı Adli Araştırmacılar Derneği (The Association of Certified Forensic Investigators of Canada)
AICPA	: Sertifikalı Amerikan Kamu Muhasebeciler Enstitüsü (American Institute of Certified Public Accountants)
APS	: Avrupa Para Sistemi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
CCFA	: Yeminli Yetkili Adli Muhasebeci (Chartered Certified Forensic Accountant)
CFF	: Sertifikalı Mali Suç Bilimcisi (Certified in Financial Forensics)
CA	: Sertifikalı Muhasebeci (Certified Accountants)
CFE	: Sertifikalı/Hile Denetçisi (Certified Fraud Examiners)
CFP	: Sertifikalı Adli Uzman (Certified Forensic Professional)
CFS	: Sertifikalı Dolandırıcılık Uzmanı (Certified Fraud Specialist Designation)
CGFA	: Sertifikalı Global Adli Muhasebeci(Certified Global Forensic Accountant)
CRFA	: Adli Muhasebe Yetkilisi (Certified in Forensic Accountant)
CRFAC	: Sertifikalı Adli Muhasebeci (Certified Forensic Accountant)
CPA	: Sertifikalı Kamu Muhasebecisi (Certified Public Accountants)
CPA CANADA	: Kanada Yeminli Muhasebeciler Birliği (Chartered Professional Accountants of Canada)
CPFAcct	: Sertifikalı Profesyonel Adli Muhasebeci(Certified Professional ForensicAccountant)
ERM	: Avrupa Para Sistemi (Exchange Rate Mechanism)
FA	: Adli Muhasebeci (Forensic Accountant)
FCPA	: Adli Sertifikalı Serbest Muhasebeci (Forensic Certified Public Accountant)
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

IICFA	: Uluslararası Sertifikalı Adli Muhasebeciler Enstitüsü (International Institute of Certified Forensic Accountants)
ICFA	: Sertifikalı Adli Muhasebeciler Enstitüsü (Institute of Certified Forensic Accountants)
IMF	: Uluslar Arası Para Fonu (International Monetary Fund)
İİK	: İcra İflas Kanunu
İSMMMO	: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
KGK	: Kamu Gözetimi Kurumu
MUMEYEK	: Muhasebe-Finans Mesleki Yönetim, Eğitim ve Kültür Vakfı
M2	: Tasarruf ve Kısa Dönem Vadeli Mevduatların Toplamıdır.
NAFA	: Ulusal Adli Muhasebeciler Birliği (The National of Forensic Accounting)
SPK	: Sermaye Piyasası Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu

GİRİŞ

Bazen bir sonuç bazen tetikleyici bir etken olarak ekonomileri ve ekonominin bütün ajanlarıyla birlikte tüm toplumu hatta ülkeleri ve başka toplumları etkileyen kriz ortamında kamu otoriteleri yeni önlemler almak ve hukuki düzenlemeler yapmak zorunda kalmaktadır. Nitekim ülkemizde 7101 sayılı İcra ve İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'la ("**7101 sayılı Kanun**") iflasın ertelenmesine ilişkin düzenlemeler Türk Ticaret Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu'ndan ("**Kanun**") çıkartılmış ve konkordato hükümleri yeniden düzenlenmiş ve bu düzenlemelerle finansal krize giren şirketlere 15.03.2018 tarihi itibarıyla iflasın ertelenmesi yerine konkordato talep edebilecekleri bir uygulama getirilmiştir. Yeni bir uygulama olmamakla birlikte konkordato imkanı bu düzenleme ile daha kolay ve uygulanabilir hale gelmiş ve şirketlerin ayakta kalabilme mücadelesinde bir kurtarıcı gibi oldukça talep görmüştür.

Gerek hukuki gerek finansal boyutları gerekse suiistimale de açık bir konu olması nedeniyle sürecin yönetimi ve denetimi çok önemli hale gelmiş, sürecin interdisipliner uzmanlık gerektiren takibi bu uygulamayı adli muhasebecilerin mesleki alanına dâhil etmiştir.

Ülkemizde özellikle son yıllarda adli muhasebecilik teoride ilgi gören bir çalışma alanı olarak görülse de fiiliyatta anlaşılamamış ve mesleki çerçevesi çizilememiştir.

Bu tez çalışması ülkemizde kriz ortamında şirketlerce rağbet gören konkordato sürecinin işleyişini adli muhasebenin ilkeleriyle incelemek ve gerçek bir vaka çalışmasıyla bu uzmanlık alanının ülkemizde mesleki yapılanmasına katkıda bulunmak amacıyla ele alınmıştır.

Tez çalışmamızda öncelikle bir literatür taraması yapılmış özellikle konkordato ve adli muhasebe ilişkisini kurabileceğimiz Türkçe kaynaklar araştırılmıştır. Buradan hareketle giriş ve sonuç hariç dört bölümden oluşturduğumuz tezimizin birinci bölümünde genel bir bilgi sunmak amacıyla finansal kriz kavramı, tarihsel süreçleri, işletmelerde kriz yönetimi konuları açıklanmış, ikinci bölümde Adli muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleği hakkında bilgi verilmiş, üçüncü bölümde finansal kriz ortamında sıkça başvurulanan Konkordato sürecinin Türkiye'deki işleyişi bütün yönleriyle açıklanarak adli muhasebeyle ilişkisi ortaya konulmuştur. Dördüncü bölümde bir vaka çalışması yapılarak imalat sektöründe faaliyet gösteren bir şirketin konkordato süreci incelenmiştir.

Tezin sonuç bölümünde ise vaka çalışmamıza konu şirketin konkordato sürecinin yönetimi ve denetiminde adli muhasebenin önemi üzerinde tespit ve değerlendirmeler yapılarak önerilerimiz ortaya konulmuştur.

LİTERATÜR TARAMASI

Fatih Yiğit “Finansal Krizlerin Şirket Sermaye Yapıları Üzerindeki Etkileri ”başlıklı doktora tezi çalışmasında finansal krizlerin şirket sermaye yapıları üzerindeki etkilerine değinerek uygulamasında istatistiksel analizler yapmıştır. “Çalışmasında oldukça geniş bir veri seti ve dört farklı kaldıraç oranı ile Türkiye’deki şirketlerin kaldıraç oranlarının 1994, 2001 ve 2008 krizlerinden nasıl etkilendiklerini tespit edilmeye çalışmış ve büyük şirketlerdeki dalgalanmaların küçük şirketlerdekinden çok daha fazla olmasıdır. 2008 krizinin sadece büyük şirketlerin uzun vadeli piyasa kaldıraç oranları üzerinde geçici bir etki bıraktığı, diğer uzun vadeli kaldıraç oranları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki oluşturmadığı görülmektedir” gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Yiğit çalışmasında finansal krizlerin şirketlere etkilerini incelemiş olup kendi çalışmamda ise kriz ortamında şirketlerin konkordato başvuru sürecinin sorunsuz ve olumlu sonuçlanmasında adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği yapılanmasının gerekliliği ve önemi üzerinde durulmuştur.

İsmail İlhan Hatipoğlu “2008 Küresel Finansal Krizinin Türk Kamu Maliyesi Ve Özel Sektöre Etkileri” başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasında Finansal Krizi ayrıntılı olarak ele almış ve kriz ortamında uygulanan politikalara değinmiştir. Çalışmada 2008 yılında meydana gelen küresel finansal krizin gelişmiş ülkeler başta olmak üzere birçok ülkenin finansal piyasalarında başlayarak küresel bir krize dönüştüğü ve bu krizin etkilerinin Türkiye de 2009 yılında derinleşerek devam ettiğini sonucuna varmıştır. Hatipoğlu çalışmasında krizden etkilenen sektörlerin daralma yüzdelerini vermiş olup kendi çalışmamda ise daralma ve ekonomik bozulmalar yaşayan firmaların konkordato başvuru sürecinin sorunsuz ve olumlu sonuçlanmasında adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği yapılanmasının gerekliliği ve önemi üzerinde durulmuştur.

Hacı Dede Hakan KARAGÖZ “2008 Küresel Finansal Krizin Yerel Ekonomiler Üzerine Etkisi: Konya Örneği” başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasında Kriz ve Finansal Kriz kavramlarına ve 2008 finansal krizine çalışmasında yer vermiştir. Çalışmasında Kriz ortamında Türkiye de ödemeler dengesi, ekonomik büyüme, firma sayıları gibi konuları incelemiş olup son olarak Konya ilinin kriz ortamında dış ticaret dengesi, Gayri Safi Yurt İçi Hasıla, vergi tahsilatları gibi konular Türkiye İstatistik Kurumu, Gelir İdaresi Başkanlığı gibi resmi kurumdan elde edilen veriler neticesinde Türkiye ve Konya karşılaştırmalı olarak grafikler halinde tezde sunulmuştur. Finansal kesimin 2001 Krizi’nden sonra reforme edilmesi, sorunun derinleşmesine engel olduğu Konya’daki ekonomik faaliyetler ise genele göre daha sınırlı ölçüde krizin olumsuz etkilerine maruz kaldığı sonucuna varılmıştır. Karagöz, Türkiye’yi genel anlamda değerlendirmiş ve Konya ilinin faaliyetlerini ayrıntılı incelemiştir. Kendi çalışmamda ise sadece 2008 krizi ile sınırlı değil geçmiş dönemden günümüze kadar yaşanan finansal krizler incelenerek şirketlerin daralma ve ekonomik bozulmalar yaşaması sonucu konkordato başvuru sürecinin sorunsuz ve olumlu sonuçlanmasında adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği yapılanmasının gerekliliği ve önemi üzerinde durulmuştur.

Mehmet Ali Güneş “Bir Yeniden Yapılandırma Müessesesi Olarak Konkordato Ve Üretim İşletmesi Uygulaması ”başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasında konkordato müessesini ayrıntılı olarak ele almış ve uygulama kısmında ise Vade Konkordatosu ilan eden bir tekstil firmasının konkordato projesine yer vermiştir. Güneş; konkordatonun iyi niyetli borçluyu korumanın yanında alacaklıları da sürece dahil ederek söz hakkı vermesi gerek güvenilir makul güvence raporu sonucunda hakimin karar

verme süresinin kısılması gibi etkenlerin de etkisiyle konkordatonun Türkiye ekonomisine katkı sağlayacağı sonucuna varmıştır. Güneş; çalışmasında konkordatonun süreçlerine, iflas erteleme ile olan farklılıklarına değinirken kendi çalışmamda ise kriz ortamında konkordato başvuru sürecinin sorunsuz ve olumlu sonuçlanmasında adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği yapılanmasının gerekliliği ve önemi üzerinde durulmuştur.

Derya Coşkun “Konkordato Sürecinin Muhasebe Uygulamalarına Etkisinin İncelenmesi” başlıklı yazmış olduğu yüksek lisans tezinde konkordato sürecinde muhasebe uygulamalarına ve bu sürecin uygulamalar üzerindeki etkisine değinerek uygulama kısmında ise konkordato sürecine ilişkin hazırlanması ve sunulması gereken belgelere yer vermiştir. Konkordato ilan eden firmalar mal ve hizmet temin etmekte sıkıntı yaşamakta ve eski borçlarını ödemedikleri alacaklılardan mal ve hizmet alamamakta bu da ticari faaliyetlerini olumsuz etkilediğinden firmaları sıkıntıya sokmaktadır. Borçlu firmanın faaliyetlerine devam edebilecek kadar sınırlı sayıda alacaklılara eski borçların ödenmesi hususunda yasal bir düzenleme yapılması ve karşılaşılan diğer sorunlar yargı kararları ve yeni düzenlemeler ile giderilebilecektir sonucuna varmıştır.

Hami Aydın “Adli Muhasebe İle İlgili Dünyadaki Uygulamalar Ve Türkiye’de Uygulanabilirliğinin Araştırılması” başlıklı yazmış olduğu doktora tezinde adli muhasebe ile ilgili dünyadaki uygulamalar ve Türkiye’de uygulanabilirliğin araştırılmasına değinmiştir. Adli muhasebenin kavramsal çerçevesine, dünya uygulamalarına, adli muhasebeciliğin ilişkili olduğu mesleklere değinmiştir. Ayrıca adli muhasebe kavramının Türkiye’de uygulanabilirliğinin üzerine öneri sunmuştur. Kendi çalışmamda da adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği yapılanmasının gerekliliği ve önemi üzerinde durulmuş fakat adli muhasebe ve adli muhasebeciliğin konkordato başvuru sürecinin sorunsuz ve olumlu sonuçlanmasındaki rolü üzerinde durulmuştur.

Munise Seray Göncü Döner “Anonim Ortaklığın Borca Batıklık Nedeniyle İflası Ve İflâsın Konkordato Yoluyla Önlenmesi” başlıklı yazmış olduğu yüksek lisans tezinde borca batıklık nedeniyle iflası ve iflasın konkordato yoluyla önlenmesi üzerine bir çalışma yapmıştır. Borca batıklık kavramı, konkordato kavramı, konkordato süreci ve aşamaları, konkordato tasdiki ve feshi başlıca değindiği konular olmuştur. Çalışma da konkordato yüm yönleriyle ele alınmış adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği gerekliliği ve önemine değinilmemiştir.

Gülay Demir “İflas Ertelemenin Kaldırılması Ve Konkordato” başlıklı yazmış olduğu yüksek lisans tezinde iflas erteleme, Borca batıklık kavramı, konkordato kavramı, konkordato süreci ve aşamaları, konkordato tasdiki ve feshini incelemiştir. Çalışma da konkordato yüm yönleriyle ele alınmış adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği gerekliliği ve önemine değinilmemiştir.

Ceyhan ÖZER “Adli Muhasebecilik Mesleği Ve Kayseri’deki Meslek Mensuplarının Adli Muhasebecilik Algısı Üzerine Bir Araştırma” başlıklı yazmış olduğu yüksek lisans tezinde Adli Muhasebe kavramı, Adli muhasebecilik kavramı ve uygulama alanlarına değinmiş olup uygulama kısmında ise Kayseri’deki Meslek Mensuplarının Adli Muhasebecilik Algısı Üzerine Bir Araştırmaya yer vermiştir. Çalışmadaki anket sonuçlarına göre adli muhasebenin meslek mensuplarınca yeterli düzeyde bilinmediği ve meslek mensuplarının eğitim seviyeleri ile adli muhasebe farkındalığı arasında bir ilişki olduğunu ortaya koyarak lisans ve lisansüstü eğitimi olan meslek mensuplarının farkındalığının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Kendi çalışmamda ise konkordato süreci üzerinde adli muhasebenin etkisi üzerinde durulmaktadır.

Başak Şahin “Adli Muhasebe Kapsamında Bilirkişilik Mesleğinin Tarihi Gelişimi Türk Hukuk Sisteminde Değerlendirilmesi Ve Gelişim Önerileri” başlıklı yazmış olduğu yüksek lisans tezinde Adli Muhasebe kavramı, Adli muhasebecilik kavramı, adli muhasebenin işleyiş süreci ve bilirkişilik ayrıntılı olarak incelemiş, uygulama kısmında ise Aydın İlinde Faaliyet Gösteren Bilirkişiler Üzerine Bir Araştırmaya yer vermiştir. Şahin; Yapmış olduğu çalışmada korelasyon analizinde bilirkişilerin taşıması gereken sır saklama, uzmanlık ve yeterlilik, dürüstlük, tarafsızlık, hukuki ve mesleki yetkinlik özelliklerinin birbirleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının incelemiş ve uzmanlık ve yeterlilik ile sır saklama, hukuki ve mesleki yetkinlik özellikleri, hukuki ve mesleki yetkinlik ile sır saklama özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta iken tarafsızlık, dürüstlük ile hukuki ve mesleki yetkinlik, sır saklama ve mesleki yetkinlik özellikleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna varmıştır. Kendi çalışmamda ise konkordato süreci üzerinde adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği etkisi üzerinde durulmuştur.

Begüm Sert “Muhasebe Ve Hukuk Meslek Mensuplarının Adli Muhasebe İhtiyacına Yönelik Değerlendirmeleri- Sakarya İli Örneği” başlıklı yazmış olduğu yüksek lisans tezinde Hile ve Yolsuzluk kavramları, Adli Muhasebe, Adli muhasebecilik mesleği ve dünyadaki gelişmelerini ele almış uygulama kısmında ise adli muhasebenin işleyiş süreci ve bilirkişilik ayrıntılı olarak incelemiş, uygulama kısmında ise Sakarya İlinde Faaliyet Gösteren Hukukçular Ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebe İhtiyacına Yönelik Bir anket çalışmasına yer vermiştir. Anket çalışması sonucunda muhaseciler ve avukatlar adli muhasebe mesleğinin gerekliliği ve ihtiyacı konusunda hemfikirdir. Adli muhasebe mesleğinin muhasebe ve hukuk alanlarına bir saygınlık getireceği, çalışma koşullarını daha iyi duruma getirebileceği ve yeni istihdam alanları yaratarak mesleğe olumlu katkılar sağlayabileceği sonucuna varmıştır. Çalışmamız da ise genel olarak hukuk alanı ve muhasebe alanındaki adli muhasebe gerekliliği değil konkordato sürecindeki adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleğinin gerekliliği ve önemi üzerinde durulmuştur.

Abdulkadir Pehlivan “Adli Muhasebe Eğitimi Ve Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitiminin Geliştirilmesine Yönelik Bir Araştırma” başlıklı yazmış olduğu doktora tezinde adli muhasebe eğitimi ve Türkiye’de adli muhasebe eğitiminin geliştirilmesine yönelik bir araştırma yapmıştır. Adli muhasebe kavramı, adli muhasebe mesleği, adli muhasebe eğitimi başlıca değindiği konular olmuştur. Uygulama kısmında adli muhasebe eğitiminin geliştirilmesine yönelik çalışma yapmıştır. Pehlivan; çalışmada adli muhasebeye ilişkin üniversite de dersler okutulması gerektiği, adli muhasebeye yönelik eğitimlerin artması, maliye bakanlığınca mesleki standardizasyonun getirilebileceği gibi çeşitli öneriler sunularak bir an önce gerekli alt yapının oluşturulması gerektiği sonucuna varmıştır. Kendi çalışmamda ise konkordato süreci üzerinde adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği etkisi üzerinde durulmuştur.

Yukarıda literatür de Finansal Kriz, Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleği, Konkordato Müessesesi ile ilgili ayrı ayrı yapılmış çalışmalar mevcuttur. Ancak hiçbir çalışma da finansal kriz ortamında konkordato sürecinde adli muhasebenin önemi, gerekliliği, nasıl uygulanması gerektiği hususları üzerinde çalışılmamıştır. Ayrıca adli muhasebenin ülkemizde ki mesleki yapılandırmasının gerekliliği konkordato üzerinden vurgulanmamıştır. Bu tez çalışması ülkemizde kriz ortamında şirketlerce rağbet gören konkordato sürecinin işleyişini adli muhasebenin ilkeleriyle incelemek ve gerçek bir vaka çalışmasıyla bu uzmanlık alanının ülkemizde mesleki yapılanmasına katkıda bulunmak amacıyla ele alınmıştır.

1. FİNANSAL KRİZ ORTAMINDA İŞLETMELERDE KRİZ YÖNETİMİ VE ARAÇLARI

1.1 Genel Olarak Kriz Kavramı, Özellikleri, Türleri

Latince kökenli bir kelime olan kriz kavramı Türkçe’de “Bir organda birdenbire ortaya çıkan fizyolojik bozukluk, Bir kimsenin yaşamında görülen ruhsal bunalım, bir şeyin çok kıt bulunması durumu, bir şeye duyulan ani ve aşırı istek, ekonomik çöküntü, bir ülkede veya ülkeler arasında, toplumun veya bir kuruluşun yaşamında görülen güç dönem, bunalım, buhran anlamlarına gelmektedir.”

“Genel olarak krizler, herhangi bir mal, hizmet, üretim faktörü veya döviz piyasasındaki fiyat ve/veya miktarlarda, ani ve beklenmedik bir şekilde ortaya çıkarak, kabul edilebilir bir sınırın ötesinde gerçekleşen ve ülke ekonomisinde ciddi sorunlar yaratan şiddetli dalgalanmalar olarak tanımlanabilmektedir.”¹

Bir ülkedeki en büyük örgüt olan devlet örgütü de dahil olmak üzere Kriz, bir örgütün stratejik hedeflerini ve sürdürülebilirliğini tehdit eden, örgütün yaşamını tehlikeye sokan riskleri öngörme ve önleme mekanizmalarını devre dışı bırakabilen durum veya durumlar silsilesidir. Kriz durumu ivedilikle müdahale gerektirir. İsabetli müdahale politikalarının benimsenerek uygulanması daha çok kriz yönetimi olarak bilinir. Bu yönüyle risk yönetimine çok benzer. Örneğin Devlet örgütünde yönetim çeşitli etkenlere bağlı olarak zaman zaman krizlerle karşılaşabilir. Hatta ülkeyi krize sokabilir. Bu krizler ekonomik olabileceği gibi, doğal afetler sonucunda ortaya çıkabilir. Karşılaşılan krizler kısa sürede çözülebilen krizler olabileceği gibi, etkilerine ve boyutlarına bağlı olarak uzun süreli de olabilir. Bir sel felaketi veya bir deprem felaketi ülkeyi krize sokabilir. Basiretli yönetimler risk yönetimi yanında ani ve yıkıcı etkileri olan krizleri de bir risk olarak öngörüp yönetebilecekleri bir kapasitede hazırlıklı yönetimler olarak kabul edilir. Acil müdahale gerektiren kriz durumlarda yönetimlerin kendisinin bir kriz durumu yaratmaması en önemli konudur. Bu durumda krizler;

- Reel krizler ve
- Finansal krizler olmak üzere ikiye ayrılabilir.

Örgütsel krizin temel özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Krizin öngörülememesi
- Örgütün tahmin ve önlemeye yönelik iç kontrol mekanizmalarının yetersiz veya etkisiz olması,
- Kaotik bir görünüm yaratması ve örgütün amaç ve hedefleri ile ayakta kalmasını tehdit etmesi,
- Krizin üstesinden gelmek için alınması gereken önlemlere karar vermede yeterli bilgi ve zamana vb sahip olmaması,

¹ Kibritçioğlu Aykut. “Türkiye’de Ekonomik Krizler ve Hükümetler,1969-2001”, Yeni Türkiye Dergisi, Ekonomik Kriz Özel Sayısı, Cilt 1, Sayı 41, 2001, s. 1-2

- Acil müdahale gerektirmesi ve karar alıcılarda gerilim yaratmasıdır.²

Bu çalışma kapsamında imalat sektörüne etkileri bağlamında daha çok finansal krizlerden bahsederek kriz yönetiminde konkordato tercihi üzerinde adli muhasebeciliğin önemini açıklayacağız.

1.2 Finansal Kriz Kavramı

Finansal krize tek bir tanım altında evrensel bir boyut kazandırmak mümkün değildir. Ancak finansal kriz ile ilgili yapılan tanımlar, finansal kriz meydana geldiğinde zarar veren, yıkıcı yapıda olduğu fikri üzerinde yoğunlaşmıştır.³

Finansal krizi çoğunlukla hizmet, herhangi bir üretim unsuru, mal veya finans pazarındaki miktar ile fiyatlarda makul karşılanabilir bir farklılaşım limitinin üzerinde gerçekleşen şiddeti yüksek sarsıntılar olarak da tanımlayabiliriz.⁴

Finansal pazarların sermayeyi ayırım yapmadan finansal aktörlere dağıtma işlevinin sekteye uğraması ile finansal yöntem aracılığıyla finansal araçlara borçlananlar ile araçlar arasındaki sorumlulukların sekteye uğramasının piyasada sürekli karşılaşılan bir duruma gelmeye başlaması ve bu durumdan dolayı düşüş gösteren varlık fiyatlarıyla bütünleşmesiyle mali piyasalarda ortaya çıkan düzensizliklere finansal kriz denir.⁵

Finansal kriz işletmenin mevcut durumunu, gelecek faaliyetlerini etkileyen öngörmediğimiz bir zamanda meydana gelen ve genellikle tedbir alınmakta geç kalınan negatif bir durumdur. Kriz kelimesi kökeni olarak negatif bir anlam içermesine rağmen bazı sektörlerde ve yatırımcılar için fırsat yaratabilen durumlar olabilmektedir. Finansal krize makro ekonomik politikalar sebep olabileceği gibi mikro ekonomik anlamda birçok unsurda sebep olabilmektedir.

Ortak unsurları olan finansal krizler çeşitli şekillerde gelişim gösterirler. Genel anlamda bir finansal kriz varlık fiyatlarında ve kredi hacimlerinde görülen büyük değişiklikler; finansal aracılık sağlayan kurum ve kuruluşlarda önemli aksaklıklar ve piyasadaki çeşitli aktörlere sağlanan dış finansman; büyük ölçekli bilanço problemleri (firmaların, hane halklarının, finansal araçların ve egemenlerin); büyük ölçekli hükümet desteği (likidite desteği ve yeniden sermayelendirme şeklinde) gibi finansal krizler tipik olarak çok boyutlu olaylardır.⁶

Firmalarda finansal kriz mevcut üretim tarzının, sermaye birikimine olanak tanıyacak raddenin gerisinde kalması, sermaye stoklanmasının azalması, dolaşım ve üretim bütünlüğünün kesintiye uğraması anlamı taşımaktadır. Finansal kargaşa, ekonominin reel bölümlerinin üstünde tahripkâr etkiler doğurabilen ve bu sayede reel piyasaların aktif olarak işleyişini sekteye uğratan finansal piyasa yıkımlarına sebep olabilmektedir.⁷

² Hasan Demirtaş, “**Organizasyon ve Yönetim**”, Ankara: Siyasal Kitapevi, 1997, s. 312

³ Midzhit Hodzhaniyazov, Kamil Uslu ve İsmail Erkan Çelik, “**Uluslararası Sermaye Hareketlerinin Finansal Krizlere ve Bankalara Etkileri**”, International Conference On Eurasian Economies, 2015, s. 560

⁴ Cüneyt Sevim, “**Öncü Göstergeler Yaklaşımına Göre Finansal Krizler Ve Türkiye Örneği**”, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi SBE, 2012, s. 5-6

⁵ İsmail İlhan Hatipoğlu, “**2008 Küresel Finansal Krizinin Türk Kamu Maliyesi Ve Özel Sektöre Etkileri**”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 3

⁶ Stijn Claessens ve M. Ayhan Köse, “**Financial Crises: Review And Evidence**”, Central Bank Review, Sayı 13, 2013, s. 2

⁷ Azzem Özkan, “**Ekonomik Kriz Ve Muhasebe Uygulamalarına Bazı Yansımalar**”, Hacettepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı 2, 2005, s. 167

Finansal krizler; finansal istikrarsızlık, finansal düzensizlik, finansal kırılganlık ve sistematik risklerin varlığını bünyesinde barındırmaktır.⁸

Beklenmedik bir anda ortaya çıkan finansal krizlerin oluşumu ile ilgili öngörülebilir sinyaller de söz konusu olabilmektedir. Krize sebep olan faktörleri iki grupta sınıflandırabiliriz.⁹

- İşletme dışı çevre faktörleri (makro ekonomik faktörler, teknolojik, ekonomik, siyasi değişim, doğal afet, ekoloji)
- İşletme içi faktörleri (işletme içi yapısal sorunlar, etkin ve verimli olmayan mali uygulamalar, kalifeye olmayan yöneticiler, likitide sıkıntısı, organizasyon yapısı)

1.3 Finansal Kriz Türleri

Finansal krizlerin tarihsel süreçleri incelendiğinde finansal krizler farklı dönemlerde farklı özellikte ortaya çıkmışlardır. Özellikle gelişen piyasalarda sürekli karşılaşılan bir durum olarak karşımıza çıkan finansal kriz türlerinin en mühimleri olarak dört başlık altında toplayabiliriz.¹⁰ Bunlar;

- Para krizleri
- Bankacılık krizleri
- Dış borçlanma krizleri
- Sistemik finansal krizlerdir.

Para Krizi

Para krizi bilimsel çalışmalarda döviz krizi diye adlandırılmaktadır. Döviz kurlarında ki beklenmedik gelişmeler sonucu ve sermaye aksiyonlarındaki belirgin bir değişim sonucunda meydana gelmektedir. Genellikle sabit döviz kuru yönteminde, piyasanın istekleri birden bire ulusal parayla biçimlendirilmiş aktiflerden ulusal olmayan paralı aktiflere kaydırmaları neticesiyle ve spekülasyon para kaynaklarının çok seri bir biçimde ülkeden ayrılmasından dolayı, döviz rezervlerinin merkez bankasında tükenmesi sonucu ortaya çıkan krizlerdir.

Bir ülkenin parasının devalüe olması (itibar kaybetmesi), döviz rezervlerinin azalmaya başlaması, döviz kurunda aşırı ani yükselmeler yaşanması, merkez bankasının bütçe açıklarını kapatabilmek için para basması para krizinin oluşmasına zemin hazırlar. Bu gelişmeler ülkelerin dış ticaret dengesini de bozarak spekülasyon atakların artmasına ve para krizinin daha da derinden hissedilmesine sebep olur.¹¹

Para krizlerinin temelinde birden fazla neden vardır. Para krizine sebep olan en önemli nedenlerden biri ülke yöneticilerinin, sorumsuz, mantıksız politika yöntemlerine bağlı olarak kendini göstermesidir. Ülkelerde sabit kur politikası yöntemi kullanılıyorsa, bütçe açıklarının yok edilmesi için hükümetlerin kararı ile para basılmaya başlandıysa para talep kaybedeceğinden enflasyon oluşmasına

⁸ Sayım Işık, Koray Duman ve Adil Korkmaz, “Türkiye Ekonomisinde Finansal Krizler: Bir Faktör Analizi Uygulaması”, Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt:19 , Sayı:1, Yıl:2004, s. 46

⁹ Murat Sayılı ve Mehmet Uyanık, “Küresel Ekonomik Kriz ve Etkileri (Tokat İli Merkez İlçe Gıda Sanayi Örneği)”, Çankırı Karatekin Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, 2012, s. 240

¹⁰ Ali Tekinşen, “ Finansal Kriz Türleri ve Krizlerin Öngörülmesinde Kullanılan Temel ve Öncü Göstergeler”, Dumlupınar Üniversitesi İ.İ.B.F Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 6, 2002, s. 71

¹¹ Tekinşen, s. 71

sebepler olur. Bunun sonucunda, yabancı paraya olan talep artmakta ve ülkelerin döviz rezervleri sabit kur politikasından dolayı azaltılmaktadır. Spekülatif ataklar sonucu ülkenin döviz rezervi piyasaya müdahale edemeyecek kadar azalınca para krizi etkisini göstererek ülkenin parasını devalüe etmeye başlar. Sabit kur politikasıyla yönetilen ülkelerin hükümetleri, ulusal para birimlerinin değerini korumaya çalışarak, faiz oranlarını yükseltmesi sonucu ekonomide durgunluk baş göstermeye başlaması da ayrı bir sorun teşkil etmektedir.¹²

Para krizinin olduğu ülkelerde kendi para birimlerine olan güvenin yitirilmesi kaçınılmazdır. Kriz gerçekleşirken fon çıkışlarının önüne faiz artırma yoluyla geçmeye çalışan merkez bankası bir yandan da para krizini kontrol altına almak için piyasaya döviz sürer.¹³

Bankacılık Krizleri

Ağırlıklı olarak finansal altyapı taşlarını sağlam temellere dayandırmayan gelişmekte olan uluslarda meydana gelen bankacılık krizinin açıklanmasında farklı yaklaşımlar söz konusudur. Klingebiel ile Caprio'ye göre bankacılık krizi sistematik bankacılık krizi ve geniş anlamda bankacılık krizi olarak ikiye ayrılır. Sistematik bankacılık krizi sistemde faaliyet gösteren bankaların sermayelerinin büyük bir bölümünün veya tamamının kaybedilmesi şeklinde tanımlanmıştır. Geniş anlamda bankacılık krizini, bankaların likidite sağlamada sıkıntıya düşmeleri, yükümlülüklerini gerçekleştirilmede sorunlar yaşamaları, mevduatların sahipleri tarafından paralarının çekilmek istendiğinde mevduat sahiplerinin isteklerine cevap verememeleri, bankaların mevduatlarından yüksek miktarda para çekilişleri gibi bankaları negatif yönde etkileyen durumların varlığı olarak tanımlamışlardır.¹⁴ Bu özellikteki krizler bankaların birleşmesini, bankaların kapanmalarını, spekülatif banka paniklerini, devletin bankacılık sistemi üzerinde ele geçirmeleri veya belli bankalara krizden kurtulabilmeleri için yol gösterici olduğunu içermektedir.¹⁵

Bankacılık krizlerinin daha iyi açıklanabilir ve anlaşılabilir olması için yapılan bilimsel araştırmalarda krizlerin oluşmasına sebep olan unsurları dört ana başlık altında toplamışlardır. Bu faktörler makroekonomik, mikro ekonomik, yapısal ve kurumsal nedenler olarak adlandırılmıştır. Bankalar yapıları gereği yüksek enflasyon, fiyat artışı, devalüasyon, faiz artışı ve güven kaybından son derece olumsuz etkilenir. Bu yüzden iç ve dış makroekonomik yapıda ki olumsuz durumlar ve mikro ekonomik yapıdaki sürekli değişimler bankaların kriz ortamında tepki vermelerini güçsüzleştirir. Finansal serbestleşme gibi yapısal değişimler ve etkinliği azalmış denetim organizasyonu gibi kurumsal sorunlar, mikro ve makro göstergelerde negatif yönlü değişimlere sebep olan başlıca faktörlerdir.¹⁶

¹² İbrahim Halil Ekşi, “Finansal Krizlerin KOBİ’ler Üzerinde Etkileri ve Başarılı-Başarısız KOBİ’lerin Kriz Dönemi Stratejileri”, Doktora Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, 2007, s. 7 (Uslu, 1999, 427’den alıntı)

¹³ Ekşi. s.7

¹⁴ Halil Altıntaş, “Bankacılık Krizleri, Nedenleri ve Ekonomik Maliyetleri”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 22, 2004, s. 40-41

¹⁵ Ali Arı ve Nazlı Özkeskin, “Türkiye’deki Bankacılık Krizlerinin Nedenleri: Ekonometrik Bir Yaklaşım”, Finansal Politik & Ekonomik Yorumlar, Cilt 53, Sayı 622, 2016, s. 47

¹⁶ Arı ve Özkeskin, s. 47

Aşağıda Tablo 1 de Bankacılık Krizi ve Para Krizlerini gösteren bir takım indekslerden bahsedilmiştir.

Tablo 1: Bankacılık ve Para Krizlerini Gösteren En Önemli İndeksler

PARA KRİZLERİ	BANKACILIK KRİZLERİ
İndeks Oranı Yüksek Olan Göstergeler	
Reel Döviz Düzeyi Öz kaynak Fiyatları Bankacılık Krizi İhracatlar M2/Uluslararası Para Stoku	Reel Döviz Düzeyi M2 Çarpanı Öz Kaynak Fiyatları Üretim İhracatlar
İndeks Oranı Yüksek Olan Göstergeler	
Cari Açık / GSYİH Cari Açık / Yatırımlar	Kısa ve Uzun Vadeli Sermaye Girişleri/ GSYİH Cari Açık / Yatırımlar

Kaynak : Reinhart Carmen, “**Sovereign Credit Ratings Before and After Financial Crises**”, Kluwer Academic Press, Issue 7410, 2002, s. 18

Bankacılık krizleri ağırlıklı olarak ekonomik büyümedeki resesyon veya geriye gitme dönemlerinde, ekonomik faaliyetlerde bir geriye gitme ile eşzamanlı olarak kendini gösterir. Banka krizlerinin reel etkisini ayırtırmak kolay değildir ve üretim ile nedensellik ilişkisini saptamak oldukça zordur.¹⁷

Bankacılık sektörü, makroekonomik istikrarın gerçekleştirilmesinde finansal pazar ile reel sektör arasında köprü niteliğinde bir bağlantı sağlar. Bundan dolayı nedensellik ilişkisi doğrultusunda üretim ile banka krizleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek ve banka krizlerinin gerçek yayılımını ortaya çıkarmak kolay bir iş değildir. Bankacılık krizi milli gelir ve üretim üzerinde etkisini iki türlü gösterir. Birinci olarak bankacılık krizi bankalarda para stokunda daraltma yaratır ve bundan dolayı ekonomik bir durgunluk yaşanır. İkinci olarak sermaye yapısı bozulan bankaların kredi arz seviyelerinde daralma meydana gelir. Kredi arzının azalması yatırımların azalmasına, işletmelerin harcamalarının azalmasına, risk faktörünün artmasına dolayısıyla üretimin azalmasına sebep olur.¹⁸

Bankacılık krizlerinin oluşmasında spekülatif ataklarda çok önemlidir. Sermaye yapısı bozulan sistem içerisindeki bankalara karşı güvensizlik ortamı artacağı için mevduat sahipleri mevduatlarındaki bakiyeleri kurtarmanın peşine düşecek olmaları, bankacılık sektörünü korkutan mühim bir risk faktörüdür.¹⁹

¹⁷ Levent Çinko ve Rengin Ak, “**Küreselleşen Ekonomilerde Yaşanan Bankacılık Krizleri’nin Anatomisi**”, Maliye ve Finans Yazıları, Cilt 1, Sayı 83, 2009, s. 63

¹⁸ Çinko ve Ak. s. 63

¹⁹ Çinko ve Ak. s.64

Sistematik Finansal Krizler

Sistematik finansal krizler ödemeler, varlık değerlendirmesi, kredi dağıtımına benzer finansal yapının mühim işlevlerinin aksamasına sebep olan ve reel ekonomi üzerinde zıt etkiler yaratan şoklar olarak tanımlanabilir. Piyasaların ciddi bir biçimde olumsuz etkilenmesini ifade eder.

Sistematik finansal krizler merkez bankasının likidite sağlamasındaki başarısızlığı, finansal piyasaların dışsal problemlerini, firmalardaki sorunlara çözüm bulunamamasını, banka iflaslarını kapsar ve tüm ekonomik sistem üzerinde etkilidir. Finansal kriz dönemlerinde yatırımcılar kendilerine güvenlerini kaybeder ve umutsuzluğa düşerler, şirketlerin kredibiliteleri azaldığından dolayı üretim de azalmalar olur. Sistematik kriz bankaları da etkileyeceğinden dolayı tüm ekonomi sarsıntı içine girer, ekonomik etkinlik kaybolur. Politik müdahaleleri gerektiren sistematik kriz sistematik bir şekilde yayıldığı için çabuk büyür ve gelişir.²⁰

Dış Borç Krizleri

Dış borç krizleri ülkelerin devamlı artan özel kesim ve kamuya ait dış borçlarını ödeyemeyecek duruma gelmesi ile birlikte oluşur. Bir ülkenin dış borçlarının anapara artı faizini ödeyemeyecek duruma gelmesidir.²¹

Alınan dış borçlar tüketimde verimli alanlarda kullanılmayarak yeterli verim alınmadan geri dönmesi, yüksek riskli uzun vadeli yatırımlarda kullanılması borçlanma krizlerinin unsurlarındandır. Uluslararası bankaların gelişmekte olan ülkelere yüksek sermaye fonlaması dış borç krizinin önemli etkenlerini oluşturmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik altyapı düzgün zeminlere oturtulmadığında, borçlanma yoluyla alınan fonların geri dönüşümünün verimsiz olması kaçınılmazdır.²²

Borç alan ülkeler borçların geri ödemesinde sorun yaşadığında borç verenler alacaklarının ödenmeme ihtimalini düşünerek verdikleri kredileri geri almak için uğraştıklarında ve yeni kredi imkânı sunmadıklarında borç krizleri meydana gelir. Bu özellikteki krizler kamu ve özel kesim borcundan kaynaklandığı düşünüldüğünde, kamu kesiminin geri ödeme zorunluluklarını yerine getirmede işlevsiz kalabileceği şeklindeki risk algısı güven ortamına zarar verdiğinden dolayı özel sermayenin girişlerinde keskin bir azalmaya yol açar ve para krizinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayarak krizin ateşini yakabilir.²³

1.4 Finansal Kriz Modelleri

Araştırmalar, tarihsel verilere dayanan finansal krizler hakkında bazı gerçekleri ortaya çıkarmıştır. Analizi değişebilir mali krizi öngörülebilir olarak açıklayan ilk nesil ile 1979'dan beri başlatılan modeller sayesinde bütçe açığı ile eş zamanlı olarak, maliye politikasının tutarsızlığından

²⁰ Delice, s. 61

²¹ Tekinşen, s. 74

²² Ekşi, s. 10

²³ Delice, s. 61

kaynaklanan döviz kuru ve parasal oran yani para otoritesi, sabit döviz kuru politikasını önceden belirlemektedir.²⁴

Genel anlamda finansal kriz modellerini açıklamaya yönelik birçok model türü vardır. Özellikle 1990 ve sonlarında yaşanan sabit döviz kurlarına yönelik spekülasyon ataklarının artmasından dolayı dünyanın bir çok çeşitli bölgesinde çeşitli türde krizler meydana gelmiştir. Latin Amerika ve Meksika ülkelerinde 1973-1982 yılları arasında meydana gelen para krizlerine çözüm olması amacıyla birinci nesil finansal kriz modelleri geliştirilmiştir. Meksika ile Avrupa'da 1990-1991'li yılların başında meydana gelen ve birçok ülkenin paralarını yakından ilgilendiren spekülasyon ataklarının daha iyi bir şekilde açıklanması amacıyla ikinci nesil modeller geliştirilmiştir. Güneydoğu Asya Krizini açıklamakta birinci ve ikinci nesil modellerin kifayetsiz kalmaları bilimsel çalışmaları yeni bir model bulmaya yöneltmiştir. Üçüncü Nesil Modeller, krizlerin yayılcı bir nitelikte baş gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca üçüncü nesil modeller 1997 yılının başlarında meydana gelen Güney Doğu Asya finansal krizini izah etmek için türetilmiştir. Modeller birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olduklarından dolayı birinin diğerinin yerine geçmesi söz konusu değildir. Dördüncü nesil kriz modelleri gelecekte oluşması muhtemel krizler için meydana getirilmiştir. Aşağıda bu modellere sırasıyla ayrıntılı bir şekilde değinilecektir.²⁵

Birinci Nesil Kriz Modeller (Kanonik Para Krizi)

Birinci nesil finansal kriz modelleri Latin Amerika ve Meksika ülkelerinde baş gösteren para krizine çözüm üretmek için geliştirilmiş ilk öncü çalışmalardandır. Finansal krizleri izah etmek için oluşturulan ve ilk model olan birinci nesil finansal kriz modelleri, Latin Amerika ve Meksika ülkelerinde 1973-1982 yılları arasında gelişen para krizlerinin gün yüzüne çıkmasıyla, gün yüzüne çıkmadan evvel tahmin edilebilmesi hususunda bilimsel araştırmaların yapılmasına neden olmuştur. Birinci nesil finansal kriz modelleri 1979 yılında Paul Krugman tarafından gündeme getirilmiştir.

Paul Krugman varlık piyasalarına stabilizasyon katmak için uğraşan varlık kurullarındaki benzer mantığın, merkez bankalarına da para piyasalarına stabilizasyon katmak için uygulanabileceği hususunun farkına varmıştır. Bu konudaki bilimsel çalışmada kanonik para krizi modelini ortaya koymuştur.²⁶

Birinci nesil kriz modelleri krizi etkileyen temel makroekonomik unsurların ne derecede önemli olduğu hususunun üzerinde durmakta ve bir anda spekülasyon atakla gelişen döviz veya para krizlerine etken olan nedenlerini, tutarsız makro iktisadi para politikaları ile sabit kur politikalarının sürdürülebilir olmasına bağlamaktadır.²⁷

Tutarsız makro iktisadi politikalar için verilebilecek en iyi örnek, genişleyici para politikaları ile para basarak yok edilmeye çalışılan bütçe açıklarının sabit veya yarı sabit kur sistemiyle birlikte uygulamaya konmasıdır. Ayrıca birinci nesil modellerde, Merkez bankasının rezervlerinin buna benzer oluşan spekülasyon ataklardan önce yavaş yavaş azalma eğilimi gösterdiği ve bu atakların piyasa

²⁴ Didac Ramirez and Others, “Financial Crisis: Theory and Practice”, Based on Workshop IAFI at Financial Crisis, 2009, s. 3-4

²⁵ Ömer Yılmaz, Alaattin Kızıltan ve Vedat Kaya, “İktisadi Kriz Kuramları, Finansal Küreselleşme Ve Para Krizleri”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 24, 2005, s.88

²⁶ Yılmaz, Kızıltan ve Kaya, s. 89

²⁷ Yılmaz, Kızıltan ve Kaya, s. 89

aktörlerinin aksiyonlarından değil tam aksine rasyonel beklentilerin ürünü olduğunu göstermiştir. Çünkü birinci nesil modellerde, kamu borç stoku, bütçe açığı ve enflasyon gibi temel makroekonomik indeksler finansal krizlerin oluşma unsuru olma konusunda zayıftır.²⁸

Krugman'ın öncü çalışmasında baz aldığı Henderson ve Salant'ın bilimsel çalışmalarından bahsetmek yararlı olacaktır. Salant ve Henderson'un ilgili bilimsel çalışmalarının odağında para piyasalarının yerine varlık piyasalarını dikkat çekerek, hükümetlerin altın piyasasındaki politikaları ile fiyatlandırma yöntemlerini analiz etmeye çalışmıştır. Salant'ın ilgi odağı varlık piyasalarında uygulanmakta olan stabilizasyon programlarının meydana getireceği tehditler olmuştur.²⁹

Birinci nesil modellere göre krizler temelde para krizlerini açıklayan, bütçe açıklarının para basılarak finanse edilmeye çalışılmasının bir ürünüdür. Bu durum senyoraj ihtiyacının zamanla döviz rezervlerinin eşik seviyesinin altına düşmesine ve sabit kur sisteminin yıkılmasına sebep olmuştur.

Paul Krugman tarafından geliştirilen model değiştiği hususlarda mantıklı olsa da 1990'lı yıllardan sonra gelişen para krizlerini açıklayamaması bilimsel camiayı yeni bir model arayışlarına yönlendirmiştir. Buna verilebilecek en güzel örnek olarak ERM (Avrupa Para Sistemi) verilebilir. Yeni bir model olarak bilimsel araştırmalar sonucu ikinci nesil para krizleri modeli kavramı oluşturulmuştur.³⁰

İkinci Nesil Kriz Modelleri

Biri önceki finansal kriz modellemesi tarafından açıklanamayan 1994 Latin Amerika, 1992 Avrupa Para Sistemi (ERM) krizleri yeni finansal kriz teorileri ortaya atılmasına sebep olmuştur. Birinci nesil kriz modellemesinin yetersizliğinin fark edilmesinden sonra ikinci nesil kriz modellemesi ortaya çıkmıştır. Paul Kurgman yaptığı çalışmayı geliştirerek kendi kendini besleyen spekülasyon atak modelini bilimsel dünyaya kazandırmıştır.³¹

Para krizlerini makro iktisadi politikaların devam ettirilebilirliği ile ilgili beklenmedik bir anda meydana gelen negatif bekleyişlerin beslediği ikinci nesil para krizi modellemesinde öne sürülmüştür. İkinci nesil para krizi modeli kapsamına göre, piyasa yatırımcıları beklentilerini makroekonomi politikalarını etkilemeyeceğini varsayarak oluştururlar. Bunun tersine ikinci nesil modellemede piyasa aktörlerinin beklentileri ile ilgili finansal dönemde oluşan ekonomik göstergelerin etkileşim içerisinde olduğu ispatlanmıştır. Piyasa aktörlerinin beklentileri makroekonomik politika kararları üzerinde doğrudan etkilidir. Makro iktisadi gösterge sonuçlarının negatif yönde olacağı beklentisi, kendi kendini besleyen spekülasyon atak süreci yaratmaktadır. Ekonominin temel göstergelerinde olumsuz sonuçlar olmasa bile krizler oluşabilmesi muhtemeldir.³²

Avrupa ekonomilerinde rezerv seviyesindeki değişiklik spekülasyon ataklara etki etmediği için bu ülkeler üzerine Kurgman kapsamlı bir inceleme yapmıştır. Piyasa aktörlerinin beklentileri

²⁸ Yılmaz, Kızıltan ve Kaya, s. 89

²⁹ Yılmaz, Kızıltan ve Kaya, s. 90

³⁰ Harun Yavaş, "1980 Sonrası Gelişmekte Alan Ülkelerde Yaşanan Finansal Krizler, Finansal Kriz Modelleri ve Çözüm Önerileri", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı, 2007, s. 23

³¹ Hoşeng Bülbül, "Finansal Kriz Modelleri Çerçevesinde Türkiye'nin Kriz Öngörü Modelinin Geliştirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Ana Bilim Dalı, 2018, s. 15

³² Yılmaz, Kızıltan ve Kaya, s. 91-92

hükümetleri sabit kurdan vazgeçmek ya da onu koruma seçeneğine itmiştir. Hükümetler uluslararası yatırımların akışını kolaylaştırmak, uluslar arası ticari akışı etkinleştirmek ve enflasyonla mücadele edebilmek için kurları sabit tutmak isterler. Kurları sabit tutabilmek için yüksek faiz oranları, istihdamda gerileme, hane halkı başına düşen gelirin azalması, ekonominin yavaşlaması gibi sonuçları doğurur. Bu sebepler yatırımcıları döviz kurlarının sabit tutulamayacağı beklentisine iter.³³

Tam olarak ne zaman paranın değer kaybedeceğini bilmeyen ancak paranın değer kaybetmesinin beklentisinde olan spekülâtörler beklemeden yerli parayı satarlar. Sürü psikolojisinin kendini göstermesiyle beklentilerdeki değişiklikler piyasa aktörlerinin aynı davranışı göstermesine yol açar, bu ise spekülâtif saldırıyı derinleştirir. Dolayısıyla beklentilerdeki değişiklikler iyi görünümli ekonomik göstergelerin kötüleşmesine sebep olur.³⁴

İkinci nesil kriz modellerinde piyasa aktörlerinin beklentilerinde ani ve keyfi değişiklikler bir krizin oluşmasında ve derinleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak inisiyatif modeller beklentilerde meydana gelen değişikliklerin nedenlerini açıklamakta yetersiz kalması nedeniyle eleştirilmektedir. Bir başka söylemle analizin en önemli unsuru olan güven kaybının nedenlerini açıklayamamaktadır.³⁵

Üçüncü Nesil Kriz Modelleri

Uzak Doğu Asya ülkelerinin bazılarında 1997 yılında yaşanan finansal krizin birinci nesil ekonomik ve ikinci nesil ekonomik modellerle açıklanamaması sonucu ‘Üçüncü Nesil Model’ geliştirilmiştir. 1996 ekonomik göstergelerinde yavaşlama tespit edilen Asya ülkelerinde gelişen bu kriz çoğu gözlemciyi şaşkına çevirmiştir. Asya ülkeleri Avrupa ülkeleri gibi istihdam ve döviz kuru arasında seçim yapmak gibi bir durumla karşı karşıya değilken, krizden kısa bir süre önce IMF’in söz konusu ülkeler için büyüme beklenti raporları varken böyle bir krizin gerçekleşmesi son derece şaşırtıcı olmuştur. Asya’daki finansal krizde, ülkelerin yüksek bütçe açığı olmaması ve para arzı konusunda ekonomik göstergelerde büyük bir problem olmaması bu krizin birinci nesil modellerle açıklanamamasına, enflasyon ve işsizlik oranının oldukça düşük olması ise ikinci nesil modellerin önerdiği makroekonomik hedeflerle çelişmiştir. Bu krizden dolayı bankaların ve kurumsal firmaların bilançolarında kötüleşmeler olmasına sebep olmuştur. Döviz krizlerinin başlıca oluşum nedenleri “üçüncü nesil kriz modellerinde” kur sisteminin çökmesinden sonra özel sektörde yaşanan likit sıkışıklığı ve ahlaki tehlike sorunsalı olarak gösterilmiştir.³⁶

Asya krizi makroekonomik göstergeler güçlü; enflasyon oranları düşük, hükümetin mali açığı düşük, cari hesap açıkları kontrollü, yıllık büyüme hedefler yüksek, sermaye arzı ve girişi güçlü ve siyasi istikrar var iken gerçekleşmiştir. Kriz ülkelerinde piyasa aktörlerine ülke içerisinde kötü krediler verilmesi ve yabancı kaynaklardan sağlanan kısa vadeli borçlanmalar bankacılık sektörünün temel sorununun ne olduğunu göstermiştir. Finansal serbestleşmenin gelişmesi sonucunda piyasa

³³ Zeynep Karaçor ve Volkan Alptekin, “Finansal Krizlerin Önceden Tahmin Yoluyla Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği”, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F, Cilt 13, Sayı 12, 2006, s. 239

³⁴ Bülbül, s. 17

³⁵ Paolo Pesenti and Cedric Tille, “The Economics of Currency Crises and Contagion: An Introduction”, **Economic Policy Review**, Volume 6, Issue 3, 2000, s. 5-6

³⁶ Savaş Durmuş, “Finansal Krizleri Açıklamaya Yönelik Yaklaşımlar”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 5, 2010, s. 38-39

ekonomilerine sermaye giriş oranı yükseldi ve bu durum hükümetler ve bankalar tarafından iç sektöre kredi sağlanması oranını yükseltti. Bu durum a daha yüksek riskli kredilerin verilmesine sebep oldu.³⁷

Üçüncü nesil kriz modellerinin merkezinde bankacılık sistemi olduğu düşünülmektedir. Krizi etkileyen ahlaki tehlikenin kriz üzerinde etkisi yüksektir. Piyasa aktörlerine verilen yüksek riskli örtülü hükümet garantiler krediler ahlaki tehlikenin gelişmesine sebep olur. Bu durum finansal aktörlerin irrasyonel veya rasyonel riski yüksek yatırımlara yönelmesini sebep olur. Piyasa aktörleri riskli yatırım sonucu küçük spekülâtörler görevini üstlenerek tüm ekonomiye sistematik bir şekilde zarar verir. Krugman'a göre, devlet sübvansiyonlarını ve banka kredilerine olan güvenceleri ortadan kaldırmak ve finansal sektörü düzenlemek ahlaki tehlikenin yol açtığı kriz riskini azaltacaktır. Finansal fonlama işlemi gerçekleştikten sonra borçluların, borç verenlerin beklediğinden daha riskli projelere yönelmeleri ve borcun ödenmesinde aksaklıklar çıkabileceği ihtimalinin artması nedeniyle borç verenler piyasa aktörlerine kredi vermemeyi tercih edebilir. Bu durum ekonominin yavaşlamasına, verilen kredilerin azalmasına, likidite sıkıntısının artmasına ve dolayısıyla optimal yatırım seviyesinin düşmesine neden olur.³⁸

Asya krizini yaşayan ülkeler ağırlıklı olarak yabancı kısa vadeli para cinsinden yurt dışından borçlandı ve bunun gerçekleşmesinde ahlaki tehlike kavramının önemli bir etkisi vardı. Hükümetin dış borcun ödenmesinde gösterdiği garantörlük davranışı, yatırımcıları yüksek riskli yatırımlara yönelmesine teşvik etmiştir. Bunun sonucunda aşırı borçlanma gerçekleştiği için likide sorunu yaşanmıştır.³⁹

1.5 Finansal Krizlerin Öncü Göstergeleri

Finansal piyasaların her geçen gün küreselleşme yolunda gelişmesi yüksek riskin tabana yayılımının artması, finansal piyasaların hassasiyet derecesinin yükselmesi ile yüksek getirinin artmasından dolayı meydana gelen finansal krizlerin yarattığı yüksek maliyetlerin olması, araştırmacıları finansal krizlerin nasıl öngörülebilir olduğunu araştırmaya itmiştir. Bu parametreler bir krizi önceden haber verme konusunda tam anlamıyla yeterli olmasa da geçmişte yaşanan belli başlı bazı krizlerin tahmin edilebilmesinde büyük rol almışlardır. Öncü parametreler, krizlerin öngörülebilmesinde krize en fazla hangi unsurların neden olduğu hususunda inançlarla yakından bağlantılıdır. Küresel olarak sanayileşmenin global olarak dünya genelinde artması beraberinde ülkelerde yaşanan kriz sıklığında artırmıştır. Krizin nedenleri, bulaşmalarına sebep olan unsurlar, krizlere engel olmak için alınması gereken tedbirler ve krizin gerçekleştiği varsayıldığında başka ülkelere yayılmasını önleyebilmek için nelerin yapılması gerektiği gibi konulara dikkat çekmesine ve çeşitli düşüncelerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Ekonomik göstergelerin hiç biri tek başına krizin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini tespit edemez. Fakat önemli ekonomik göstergelere dayalı erken uyarı sisteminin varlığı finansal krizin ne zaman ortaya çıkabileceği hakkında fikir sahibi olmamızı sağlamaktadır.⁴⁰ Krize ilişkin gösterge

³⁷ Janice Boucher Breuer, "An Exegesis on Currency and Banking Crises", Journal of Economic Surveys, Volume 18, Issue 3, 2004, s. 301

³⁸ Bülbül, s. 19

³⁹ Bülbül, s. 20

⁴⁰ Ahmet Turgut, "Türleri, Nedenleri ve Göstergeleriyle Finansal Krizler", TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Cilt 20, Sayı 4-5, 2007, s. 42

olarak genel söyleyebileceklerimiz yurtiçi ve yurtdışı faiz oranı farklılığı, hisse senedi fiyatları, bütçe açığı, reel üretim, uluslararası rezervler, reel döviz kuru, yurtiçinde kredilerin yayılarak artması, ithalat, ticaret sınırları, cari işlemler açığı/GSYİH, ihracat, toplam borç/GSYİH, kısa vadeli sermaye girişi/GSYİH, banka kredisi / yabancı para rezervi, kısa vadeli faizde dalgalanma, banka mevduatları, kısa vadeli dış borç / yabancı para rezervi, sermaye hareketlerinde dalgalanma olarak sıralanabilmektedir.⁴¹ Krize etki eden faktörler çok fazla çeşitlilik göstermektedir.

Krize neden olan faktör analizleri yapılırken ağırlıklı olarak 9-10 gösterge üzerinde durulmuştur. Fakat çalışmamızda birçok faktör ortaya konmuştur. Bu faktör değişkenleri aşağıdaki tablo 1 de gösterilmektedir.⁴²

Tablo 2: Kriz Göstergelerindeki Değişkenler

	DEĞİŞKEN	YORUM
Cari İndeksler	İthalat Büyüme İndeksleri	İthalat oranının yükselmesi ekonomiyi dışa bağımlı yapmasıyla birlikte ülkeden sıcak fon çıkışlarına sebep olur. Sıcak fon çıkışlarının sürekliliği ülke içerisinde para darboğazını yaratır.
	Reel Döviz Kuru Değişim Rasyosu	Paranın döviz kurları karşısında aşırı değer kazanmaya başlaması ihracat sektöründe durgunluk yaratmaya başlamasıyla nakde çevrilemeyen mamul stok oranının yükselmesine ve likidite sıkıntısının baş göstermesine sebep olur.
	Dış Ticaret Noksanlığı / GSYİH	İthalat ve ihracat işlemlerinden doğan dış ticaret noksanlığının GSYİH ye bölünmesiyle dış ticaret açık göstergesi bulunur. Aşırı değerli paralar ithalatın ekonomiyi ele geçirmesi ve ihracatın önünde set oluşturması ödemeler dengesini bozmaktadır. Ödemeler dengesi bozulması ve ihracatın azalması para ve geri ödeme krizinin baş göstermesine sebep olmaktadır.
Finansal Sektör	Net Dış Varlık Miktarındaki Artış	Net dış varlık miktarı dış varlıklardan dış yükümlülüklerin çıkarılmasıyla oluşur. Dış varlık bankaların tüm dünya üzerindeki alacağını, dış yükümlülükler ise bankaların borcu anlamındadır. Bu miktarın yükselmesi demek bankaların mevduat munzam karşılıklarının merkez bankasında yükselmesi ve dolayısıyla merkez bankasının güçlenerek ekonomide güven ortamının sağlayabilmesinde önemli bir etkidir.
	M2 / Para Stoku	Genişleyen ekonomide yaşanan keskin düşüşler ve merkez bankasının sürekli sabit kur politikası gereği piyasaya para sürmesi para arzında keskin düşüşler yaşanmasına sebep olabilmektedir. Kriz oluşmasına önemli bir göstergedir.
	Toplam Mevduat / GSYİH	Olumsuz beklentiler mevduat sahiplerini paralarını çekme telaşına düşürdüğü için bankalardan paralarını talep ederler. Bankalar bu taleplere cevap vermezse kriz meydana gelir bu yüzden bu göstergedeki oranın yüksek olması beklenir. Oran yüksek oldukça olumsuz beklentiler yerini güven duygusunun artmasına itecektir.

⁴¹ Mert Ural, “Finansal Krizler Ve Türkiye”, Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt 18, Sayı 1, 2003, s. 13

⁴² Ural, s. 20-21

	M2 / GSYİH	Bu oranın artması ulusal paranın değer kaybetmesiyle birlikte enflasyon oluşmasına sebep olabilmektedir. Bir kriz göstergesidir.
	Reel Faiz Oranı	Faiz oranlarının yüksekliği ekonomiyi durgunluğa iterek üretim ve yatırımlarda azalmalar meydana gelmesine sebep olması krizin ayak sesleri gibidir.
	Dağıtılan Yurt İçi Kredi / GSYİH	Faizlerin düşük olduğu ekonomik ferahlık döneminde kullanılan yüksek miktartlı kredilerin ekonomik olumsuzluklardan sonra artan faiz oranlarından dolayı kredi borçlarının ödenememesi durumudur.

Reel Sektör	Reel GSYİH Büyüme Oranı	Düşük faizler kredi kullanım oranının yükselmesine buna bağlı olarak GSYİH'nın artmasına yol açmaktadır. Kredi kullanımına artan talep beraberinde fiyatlar genel seviyesinde yükselme meydana gelmesine sebebiyet vermesi ülke ekonomisinde durgunluk meydana getirir.
	Sanayi Üretim Göstergeleri	Ekonominin genişlediği dönemlerde kaynak maliyet unsurlarının düşük olması üretime hızlı bir ivme kazandırır. Ekonomik krizle birlikte ivmesini ters yöne çeviren üretim istihdam oranlarının gerilemesine, işsizlik oranlarının yükselmesine yol açar.
	Enflasyon Oranı	Değerini kaybeden ulusal paranın en büyük etkeni enflasyondur. Merkez bankasının sabit kur politikası gereği faiz yükseltimi enflasyonun önünü keser fakat ekonomide durgunluk baş göstermesine sebep olur.
Sermaye Aksiyonları	Uluslararası Para Stoku / GSYİH	Döviz kurunu sabitleme politikası gereği merkez bankasındaki para stokunda keskin düşüşler görülmesi olası para krizinin ayak sesleridir.
	Para Stoku / İthalat	Yabancı para stokunun tükenmesi ve ithalat oranlarının yükselmesi bir kriz göstergesidir.
	Kısa Vadeli Sermaye Aksiyonları	Ekonomide güven ortamı varken ekonomiye giren kısa vadeli sıcak likiditeler, uzun vadeli ticari faaliyetlerde kullanıldığı dönemlerde beklenmedik spekülasyon atakları oluşmasıyla birlikte kısa vadeli likidite sahipleri paralarını alıp kaçması üzerine ülkede bir likidite sıkıntısı yani bir para krizi oluşmasına sebebiyet verir.
Beklenmedik Dışsal Faktörler	Yabancı Faiz Oranı	Ekonominin canlanması için kapitülasyon niteliğinde yabancılara uygulanan faiz oranları beklenmedik bir şekilde artış göstermesiyle yabancı yatırımcının kaçmasına sebep olmasıyla sermaye çıkışlarının yaşanmasına sebep olur.
	Yüksek Petrol Fiyatları	Yüksek petrol fiyatları kaynak maliyetini artırdığı için üretim üzerinde etkili olması ekonomiyi yavaşlatması anlamına gelir. Bu sebepten ötürü bir ekonomik kriz indeksi olarak gösterilebilir.
Kamu Mali	Bütçe Açığı / GSYİH	Kamu kesimi borçlarını gösteren bu oran hükümetleri fon aramaya zorlar. Açığı kapatmak üzere aranan fon arayışları faiz oranlarında artış meydana gelmesine sebep olur.

	Toplam Borç / GSYİH	Bu oran ülkelerin giderlerinin gelirlerine oranlanması anlamı taşımaktadır. Oranın sonucu kriz oluşmadan veya krizdeyken fon arayışlarındaki ülkelerin kredibilitesine etki eder.
Toplumsal Risk Unsurları	Politik Riziko	Hükümetlerin seçim kazanma yarışına girmeleri ekonomi üzerinde bir takım belirsizliklerin oluşmasına, ayrıca içerde ve dışarıda uyguladıkları yanlış politika sonucu ortaya çıkar.
	Finansal Riziko	Bankalar üzerinde görülen finansal riziko (risk) beklentilere göre değişmekte olduğu için ve spekülasyon ataklar rizikoyu belirlediği için beklentilerin negatife dönmesi bankalarda para çıkışlarına sebep olur. Dolayısıyla likit sorunuyla karşı karşıya kalan bankalarda bir sistem krizi oluşma olasılığını yükselir.
	Yolsuzluk ve Hilekarlık	Yolsuzlukların tüm dünyada yapıldığı bilinen bir gerçektir. Fakat yolsuzluk ve hilekarlıkların oranının yüksek olması makro göstergeleri günbegün içten içe düşürür. Bunun sonucunda olası krize yol açabilir.
	Kanun ve Nizam	Yeterli kanun maddeleriyle koruma altına alınmayan ekonomik düzen bir takım fırsatçılar tarafından suiistimal edilebilir. Bunun önüne de ancak iyi bir nizamla geçilebilir aksi takdirde ekonomik politikaların uygulanabilirliğine zarar verebilir.

Kaynak: Mert Ural, **Finansal Krizler Ve Türkiye**”, Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt 18, Sayı 1, 2003, s. 20-21

Kaminsky ve Reinhart'ın 1996'da yaptığı çalışma, krizlerin göstergesi olarak hangi göstergelerin krizlere yol açabileceği hususunda yapılmış en bilimsel çalışmadır. Kaminsky ve Reinhart çalışmasında hangi göstergelerin kriz öncesi uyarı niteliğinin de farklılaşmalar yaşadığını araştırmıştır. Sinyaller yaklaşımı krizi, ulusal paraların sert devalüasyonlara uğraması ve uluslararası rezervlerde sert bir düşüş olarak tanımlanmıştır. Sinyal yaklaşımına göre izlenen ekonomik değişkenlerin, normal seviyesinde kalamayarak eşik değerinin ötesine geçmesi, olası para krizinin belirli bir zamanda ortaya çıkacağına dair bir uyarıcı sinyaldir. Muhtemel para krizi sinyalleri geldikten sonraki 24 ay içerisinde kriz meydana gelirse doğru sinyal, kriz meydana gelmez ise yanlış sinyal olarak kabul edilir.⁴³ Krizlerin erken öngörülebilmesi için bir çalışmada erken uyarı sinyali dört gösterge olarak gösterilmiştir. Bu göstergeler, ⁴⁴

- Döviz hesapları (reel döviz kuru, ihracat, ithalat) göstergeleri
- Sermaye hesaplarındaki (döviz rezervleri) göstergeleri
- Reel sektör (endüstriyel üretim) göstergeleri
- Finansal (M2, GSMH) göstergeleri

Likidite bolluğu ve özensiz krediler krizin ortaya çıkmasında ki öncülerden biridir. 2000 ve 2006 yılları arasında finansal piyasadaki likidite oranı sürekli artış göstermiştir. Finansal piyasalarda bollaşan likidite yüksek karlı operasyonlara dönüştürüldüğü için banka sisteminin en önemli problemlerinden birisi haline gelmiştir. Bankalar bu sıkıntıyı herhangi bir işi veya güvencesi olmayan

⁴³ Fatih Yiğit, “ **Finansal Krizlerin Şirket Sermaye Yapıları Üzerindeki Etkileri**”, Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Finans Bilim Dalı, 2015, s. 143

⁴⁴ Ekşi, s. 11

kişilere kredi vererek aşmaya çalışması üzere varlık fiyatlarında özellikle konut fiyatlarında hızlı bir yükseliş olmuştur. Herhangi geliri, güvencesi veya varlığı olmayan kişilere verilen konut kredilerinin geri ödemesinde yaşanan problemlerden dolayı banka portföyünde ki haczedilen konut adeti çoğalmıştır. Bankaların haczedilen konutları piyasaya sürmesi konut fiyatlarının düşmesine sebebiyet vermiştir. Bunun sonucunda kredilerini düzgün bir şekilde ödemeye devam eden kimi konut kredisi tasarrufçularının satın aldıkları evlerin ekonomik kıymeti katlandıkları maliyetin altında kalmıştır. Bundan dolayı kredilerini tediye etmekte olan kimi konut kredisi tasarrufçuları konutlarının anahtarlarını kredinin temin edildiği bankalara göndererek kredilerini ödemeye devam etmekten vazgeçmesi ve bankalar üzerinden kredi geri ödemeleri başka finansal kuruluşlara aktarılması büyük zararların gün yüzüne çıkmasına, domino etkisinden dolayı finansal kuruluşlara yayılmasına ve finansal kuruluşların batmasına sebep olmuştur.⁴⁵

Menkul kıymetleştirme krizin ortaya çıkmasındaki bir diğer öncülerden biridir. Menkul kıymetleştirmeyi özetle likit akışlarının bir merkezde toplanarak finansal değer taşıyan bir mala veya bir varlığa piyasaya satılmak üzere dönüştürülmesidir. Nakit akışlarının yüksek olduğu 2000-2006 yılları arasında ABD’de bireyler, menkul kıymetleştirmeden ötürü alışlagelenden daha çok kredi kullanmışlardır. Riskin tabana yayılımı, yasal prosedürlerini gerçekleştirmeleri için bankaların işlerinin kolaylaştırılması, yüksek getiri beklentisi, yeni mevduat müşterilerine ihtiyaç duyulmadan bankalara yeni kredileri piyasaya arz etmesi için olanak verilmesi menkul kıymetleştirmeyi popülerleştirmiştir.⁴⁶

Menkul kıymetleştirmeden dolayı riskin bir kurumdan diğerine aktarılması kolaylaşmıştır. Örnek vermek gerekirse menkul kıymetleştirilen kredi geri ödemeleri bankalar tarafından bir finansal kuruluşa ya da bir yatırım bankasına satılması örneğini verebiliriz. Bu durum, finansal krizin baş gösterdiği zamanda mali sistemi kırılgan hale getirerek zararlara uğrattır.⁴⁷

Saydamlık etkisi krizin ortaya çıkmasındaki bir diğer öncülerden biridir. ABD saydamlık etkisi için iyi bir örnek oluşturur çünkü bir arayla alakasız her bir fonksiyona ABD’de finansal araç ve finansal kurum türetilmiştir. Finansal araçlar ile finansal kurumlar bir birleriyle girift ilişkilere sahip olmalarına karşın sürekli irtibat halindedirler. Bu karmaşık yapıdan dolayı her gün değişen finansal araçları normal yatırımcıların takip etmesi pek mümkün değildir. Saydamlık problemi buna benzer durumların baş göstermesi sonucu yaşanmaktadır.⁴⁸

Saydamlıktaki eksik unsurlardan bir de asimetrik bilgidir. Piyasa aktörlerine bilgiler farklı biçimlerde ulaşır. Saydamlık ile finansal kriz arasında zıt yönlü bağların olduğu varsayılmaktadır. Saydamlık oranının yükselmesi demek finansal krizlerin oluşumunun daha seyrek olması demektir.⁴⁹

Finansal kuruluşlara ve bankalara yapılan denetimler sonrası notlar veren reyting kuruluşlarının finansmanı tekrar aynı kurumlar olunca, derecelendirme kuruluşlarının objektif bir analiz yapma durumu söz konusu olmamaktadır. Ayrıca derecelendirme kuruluşlarının analizlerini her zaman zamanında yapamaması veya yanlış yapması ihtimali olduğu da bir gerçektir. Buna

⁴⁵ Muharrem Afşar, “Küresel Kriz ve Türk Bankacılık Sektörüne Yansımaları”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, 2011, s. 150-151

⁴⁶ Mustafa Hatipler, “Türkiye Ekonomisine Etkileriyle Küresel Finansal Kriz”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 13, Sayı 2, 2011, s. 198-199

⁴⁷ Hatipler, s. 199

⁴⁸ Afşar, s. 199

⁴⁹ Afşar, s. 199

verebileceğimiz en güzel örnek ABD’deki ENRON firmasıdır. ENRON şirketi iflas başvurusunda bulunmadan önce firmada problemli ekonomik göstergelerin olduğunun derecelendirme kuruluşları farkına varamamışlardır.⁵⁰

1.6 Dünyada ve Türkiye’de Yaşanan Finansal Krizler

Dünya üzerinde gelişen sanayi sektörü 20. yüzyılın başlarından itibaren ülkelerde finansal krizlerin oluşumunu artırmıştır. Dünya ekonomileri çeşitli dönemlerde çeşitli ekonomik bunalımlar ile karşı karşıya kalmış ve yaşanan krizlerin maliyetleri çok yüksek meblağlara ulaşmıştır. İlerleyen kısımlarda dünyada meydana geldiğinde yankı uyandırmış bel başlı küresel bunalımlar üstünde durulmuştur.

1929 Yılı Büyük Dünya Ekonomik Bunalımı

Tüm dünyada görülen en büyük bunalım olarak kabul edilen 1929 Ekonomik bunalımı meydana gelmesiyle tüm dünyada sansasyonel bir boyutta globalleşmesiyle akıllara kazınacak bir şekilde tarihte yer tutmuştur. Birinci dünya savaşı sırasında savaşa katılan Avrupa ülkelerine silah ve destek sağlayan ABD’nin, savaşın bitmesiyle savaş tazminatı olarak altın talep etmesi üzerine 1929 dünya ekonomik bunalımının fitilini ateşlenmiştir. Avrupa ülkeleri tazminatlarını altın olarak ödemektense hizmet üretmek veya ürünlerini ihraç ederek ödemeyi tercih etmesi, ABD’nin ithalatın piyasayı ele geçirmesini önleme çalışması, Avrupa ülkelerinin üretim stoklarını ABD’nin gümrük stok politikaları yüzünden likide çevirememesi durumu ve bunun doğal sonucu olarak borçlarını tediye edememeleri ABD’nin de kendi borçlarını ödeyemez hale gelmesine ve global bir ekonomik bunalımın oluşmasına sebep olmuştur.⁵¹

Global ekonomik bunalımda ABD ve Almanya sert bir resesyon yaşamış ve işsizlik, reel üretim, ekonomik göstergelerde son derece sert düşüşler yaşanmıştır.⁵²

1992 Yılında Avrupa’da Meydana Gelen Döviz Kuru Kaynaklı Finansal Kriz

Döviz kurlarında ki belirsizliklerin ticaret akışında ivme kazanmaya engel olması ve dolar kurundaki sansasyonel tutum 1979 yılında ‘Avrupa Para Sistemi ’ adın da bir oluşumun meydana getirilmesine sebep olmuştur. Döviz kuru stabilizasyonlarının sağlandığı bir alanda ticarete ivme kazandırarak toplumun gelir seviyesinin, ekonomik büyümeyenin ve ticari hayatın canlandırılması görece Avrupa Para Sistemi’nin(APS) temel amacı olmuştur. Ayrıca APS ulusal ekonomiler arasında yakın ilişkiler kurarak küresel siyasi ve ekonomik birleşmenin sağlanabilmesi için lüzumlu olan koşulları yaratabileceği düşünülmüştür. APS sabit kur politikası kalibrajını önceden tespit ederek bünyesine dahil olan ülkeleri belirlediği döviz kuru değeri içerisinde yaşatmayı amaç edinmiştir. Önceden belirlenen kur aralığında ciddi bir değişim söz konusu olduğu takdirde merkez bankası müdahil olarak kuru belirlenen sınırlarına geri çekmekteydi. APS’ ye Avrupa ülkelerinden Portekiz, Hollanda,

⁵⁰ İsmail İlhan Hatipoğlu, “2008 Küresel Finansal Krizinin Türk Kamu Maliyesi Ve Özel Sektöre Etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, 2019, s. 8

⁵¹ İbrahim Bakırtaş ve Ali Tekinşen, “Dünya Savaşları ve Büyük Buhran Arasındaki Etkileşimin Ekonomi Politikası”, Cilt 0, Sayı 12, 2009, s. 86-87

⁵² Bakırtaş ve Tekinşen, s. 86-87

İngiltere, Danimarka, Belçika, İrlanda, Fransa, Almanya, Lüksemburg, İtalya ülkeleri üye olmuşlardır ve ortak bir ekonomik payda amaçlanmıştır.

ERM(Exchange Rate Mechanism) sabit döviz kurunu gösteren gösterge oranlarının takip edildiği bir sistemdir. ERM sisteminin kur üzerinde sabitleme etkisine sahip olması üye ülkelerin ulusal para birimlerinin devalüe olmamasına, enflasyonun artmamasına, istihdamın azalmamasına olanak tanımıştır.

ERM'nin dinamiklerin den olan Almanya'da kamu borcu fazla verirken, ERM'ye dahil olduktan sonra eksik vermiş ve çok yüksek bir cari açık oluşmuştur. Almanya bu durum karşısında ekonomisinde daralma politikaları uygulamaya yönelince ortak hareket edilen ERM içerisindeki ülkelerin ekonomilerinde resesyon oluşmaya başlamasından dolayı ve bunu izleyen spekülasyon akımların ülkeler arasında anlaşmazlıklar çıkarması sonucu ERM sisteminde 1992 yılında bir kriz oluşmasına sebep olmuştur. Spekülasyon akımların önünü alamayan ERM sistemi ülkelerin ulusal para birimi olan markın diğer paralar karşısında değerini koruyamamış ve çöken bir sistem olarak tarihte kendine yer edinmiştir.⁵³

Latin Amerika Krizi

Latin Amerika ülkelerinin mali rahatlık düzeyleri 1980'li yıllarının başlarında çok farklılık göstermektedir. Finansal politikaların yapısından dolayı bu ülkeler son derece baskı altında kaldıkları için finansal daralmalar yaşamışlardır. Finansal politikalar gereği sermaye genişlemelerine hudutların getirilmesi, kredilerin devlet onayı ile verilebilmesi, faiz oranları üzerinde politikaların şiddetli etkili olması ve kurulması gereken finansal kuruluşlar ile menkul değer borsalarının kurulmasının önüne set çekilmesi ekonomik daralmanın önünü açmıştır.

Bürokratik kısıtlamalardan dolayı gelişemeyen ekonomilerinde enflasyonun yüksek olması ve kendi para birimlerinde görülen aşırı değerlenme yatırımcıların tasarrufunu döviz tutmaya çevirmiştir. Birde bankaların merkez bankalarına ayırmak zorunda oldukları zorunlu karşılık oranlarının çok yüksek olması, piyasaya verebileceği kredibilitateyi düşürdüğünden dolayı yatırımcılara ve girişimcilere yeterli kredi imkanı sunulamamıştır.⁵⁴

Finansal düzeneklerinde denetim mekanizmasının oluşturulmadığı Latin Amerika ülkelerinde denetim kuruluşlarının yapılması gereken banka denetimlerini gerçekleştirmemesi ve politika gereği devletin bazı kredilerde garantörlük yaparak özel sektörden makul getiri sağlanamadan geri dönememesi gibi unsurlar Latin Amerika Krizini yaratmıştır.⁵⁵

Güneydoğu Asya Krizi

Makro ekonomik indeks raporlarında sorunları olmayan Asya Krizi ülkeleri 1997 yılında şaşırtıcı bir şekilde ekonomik bunalım içerisine girmişlerdir. Krizin fitili ilk olarak Tayland'da ateşlenmiş ve kriz diğer Asya ülkelerine yayılmıştır. Asya krizi patlak verdiğinde ekonomistleri,

⁵³ Yılmaz Bayar, "Euro Bölgesi Borç Krizi İle Avrupa Döviz Kuru Mekanizması Krizinin Karşılaştırmalı Analizi", Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Sayı 22, 2014, s. 215

⁵⁴ Ender Altunoğlu ve Bülent Güloğlu, "Finansal Serbestleşme Politikaları Ve Finansal Krizler: Latin Amerika, Meksika, Asya ve Türkiye Krizleri", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sayı 27, 2002, s. 110-111

⁵⁵ Altunoğlu ve Güloğlu, s. 111

denetleme kuruluşlarını, mali politika düzenleyicilerini, piyasa tasarrufçularını yani ekonomi ile alakalı tüm kesim üzerinde şok etkisi yaratmıştır. Asya krizi denildiğinde akla üçüncü nesil kriz modellemeleri gelir çünkü bu krizle oluşturulan bir kavramdır. Yukarıda kriz modellemeleri anlatılırken Güney Doğu Asya Krizi ayrıntısı ile anlatılmıştır.

Türkiye 1994 Finansal Krizi

Tarihsel süreçler incelendiğinde Türkiye'nin 1994 yılında ki ekonomik bunalımı 1989 yılında ki finansal serbestleşmeye dayandırılmıştır ve ana neden olarak yabancı para darboğazı gösterilmiştir. Finansal serbestleşme piyasaları rahatlattığından dolayı ekonomide 4 ile 5 yıl arasında bolluk yaşanmasına sebep olmuştur. Bu dönemde bankaların piyasalara aktardığı kredilerde ciddi artış meydana gelmesi ham madde sıkıntısı çeken yatırımcıları kredi çekerek ithalat yapmaya itmiştir. Yatırımcıların finansal göstergelerinde kısa vadeli borçlanmalar ile ithalat dengesi aynı anda ciddi artışlar göstermeye başlamıştır. Fakat Türkiye'de o dönemde enflasyonun olması, yabancı sermayenin çoğalmasıyla yerli paranın aşırı değerlenmesi, yerli paranın diğer paralara çevrilebilir (konvertible) olması ihracatın daralmasına sebep olmuştur. Daralan ihracat beraberinde el de kalan satılmaya hazır malların likide çevrilmesine engel olduğu için piyasa yatırımcıları kısa vadeli borçlarını ödeyecek likiditeyi sağlayamamıştır. Bu gelişmelerden dolayı 1993 yılında dış ticaret açıkları ile banka sektöründe yabancı sermaye açıkları son derece yükselmiştir.⁵⁶

Avrupa finans pazarında yaşanan belirsiz tutumdan dolayı 1993 yılında yabancı sermaye akışında bozulmalar meydana gelmesi üzerine yabancı sermaye girişinin azalmasına buna bağlı olarak ülkede ki döviz yoksunluğundan dolayı yerli paranın sert değer kayıpları yaşamasına sebep olmuştur. 1994 yılına gelindiğinde yabancı para yoksunluğu tavan yapması üzerine enflasyon oranlarının keskin yükselmesine, faiz oranlarında yüzde 500-600 gibi fahiş artışların meydana gelmesine sebep olmuştur ve yaklaşık olarak 500.000,00 insan o dönemde işini kaybetmiştir.

Türkiye 1998 Finansal Krizi

1997-1998 yılların da yaşanan Asya krizi global çapta domino etkisi yapmıştır. Krizin bir virüs gibi birçok ülkeye sıçraması üzerine birçok ülke ekonomisi sarsıntılar yaşamıştır. Bu küresel sarsıntıdan sadece bir veya birkaç ülke etkilenmediği için küresel yatırımcılar piyasanın gerginliğinden dolayı sermayelerini başka ülkelere taşımamışlardır. Türkiye'nin Asya krizden etkilenmesinin temel sebebi de yabancı yatırımcının kaçması üzerine yabancı para yoksunluğunun ülkede baş göstermesi olmuştur. Yine döviz bazlı darboğazlar yaşayan Türkiye 4 ay gibi bir zaman zarfında krizin büyük etkisi altında kalmıştır.

Türkiye 2000-2001 Finansal Krizi

Bütün dünya ekonomilerinde gerginlik yaratan Asya krizinin tesirlerinden kurtulmaya çalışan Türkiye'nin 17 Ağustos 1999 depremi ve 12 Kasım Düzce depremini yaşaması ülke

⁵⁶ Hülya Ardic, "1994 ve 2001 Yılı Ekonomik Krizlerinin, Türkiye Cumhuriyet Bankası Merkez Bankası Bilançosunda Yaratıldığı Hareketlerin İncelenmesi", Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Muhasebe Genel Müdürlüğü, 2004, s. 145-146

ekonomisinde de çatlakların derinleşmesine yol açmıştır. Depremlerin maliyeti yapılan hesaplamalara göre ülke ekonomisinden 10 milyar dolar paranın çıkmasına sebep olmuştur.

Ülke ekonomisine büyük yük olan depremler likiditenin azalmasına sebep olmuştur. Ayrıca bankacılıktaki yolsuzlukların gün yüzüne çıkması güvenin kaybolmasına, spekülâtif atakların artmasına sebep olması yatırımcıların tasarruf yönünü başka pazarlara çevirmesine yol açmıştır. Kaçan yabancı yatırımcılar yanlarında paralarını da götürünce 2000 yılı Kasım ayında ülkede ciddi anlamda sıcak fon çıkışları yaşanmıştır. Bu durum piyasa içerisinde likidite darlığına sebep olmuş ve faizler yüzde 200 civarına çıkmıştır.⁵⁷ Bu krize çözüm olarak dış borçlanma düşünülmüş ve bu doğrultuda IMF’den alınan yüksek faiz oranlı kredilerle başvurulmuştur. IMF’ten alınan krediler enflasyonun düşmesine, faiz oranlarının daha stabil hale gelmesine, borsanın toparlanmasına kısa süreli etki sağlamıştır.⁵⁸

2000 yılı krizinin etkilerini minimize etmek için belirlenen ekonomik politikalar 2001 yılı krizinin gerçekleşmesine zemin hazırlamıştır. Kredi ödeme günleri gelmemiş borçların yabancı bankalar tarafından geri çekilmesi, yabancı paralara aşırı talebin olması, ülke içerisinde hükümet kargaşası krizin oluşmasında en büyük etkenler olmuştur. 2000 yılının Kasım ve 2001 yılının Şubat ayındaki krizler bankacılık sektöründe baş göstermiş ve krizin gelişerek döviz darboğazına dönüşmesi krizin “ikiz kriz” olarak adlandırılmasına sebebiyet vermiştir.⁵⁹

2008 Küresel Finansal Krizi ve Türkiye Ekonomisi

Makro ve mikro tüm ekonomik göstergelerdeki bozulmalar bireysel, kurumsal ve kamusal alanda olmak üzere tüm piyasaya yayılan ve ciddi ekonomik sarsıntılar yaratan küresel bir krizi doğurur. 2008 krizi oluşumunda bankaların gelir düzeyi fark etmeksizin mal varlığına bakılmadan genişleyen ekonomide yoldan geçen herkese konut kredisi (mortgage) vermesi ve türev ürünler piyasalarda gerçekleşen negatif bileşimlerin finansal krizi doğurduğu bir gerçektir.⁶⁰

Ağustos 2017’de gelir düzeyi fark etmeksizin dağıtılan krediler (subprimemortgage) krizin fitilinin ABD’de ateşlemesiyle bir anda tüm dünyayı sarmasına sebep olmuştur. Yaklaşık olarak 1,5 trilyon dolar kredinin faizler düşük olması sebebiyle insanların gelir düzeyi kontrol edilmeksizin topluma dağıtıldığını bilmekteyiz.⁶¹

Aynı dönemde bankalar başka bir gelir kapısı olarak düşündükleri türev ürünlerine başvurarak ipotekli konut kredileri menkul kıymete dönüştürerek piyasaya satmışlardır. Menkul kıymetleştirilen ipotekli konut kredisini alan kurum ve kuruluşlar kredi borçlarının geri ödenmeme riskini göğüslemişlerdir. Menkul kıymetleştirmenin denetimsiz yapılması, mali yapının içerisinde denetime gerekli önemin verilmemesi ile derecelendirme kuruluşlarının görevlerini layıkıyla

⁵⁷ Doğuş Emin, “Türkiye’nin Finansal Krizleri ve Göstergeleri”, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, Cilt 9, Sayı 17, 2017, s. 121-122

⁵⁸ Emine Fırat, “Türkiye’de 1980 Sonrası Yaşanan Üç Büyük Kriz Ve Sonuçlarının Ekonomi-Politiki”, Sosyo Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt 9, Sayı 17, 2019, s. 511

⁵⁹ Ercan Serdar Aksoy, “Finansal Krizin Tespiti İçin Erken Uyarı Sistemleri ve Bir Model Önerisi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, 2019, s.57

⁶⁰ Bilge Afşar ve Yasemin Erkoç, “2008 Küresel Krizin Türkiye Ekonomisine Etkileri (Konya Organize Sanayi Bölgesi Örneği)”, Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Cilt 2, Sayı 2, 2018, s. 33

⁶¹ Cem Engin ve Esra Göllüce, “2008 Küresel Finans Krizi Ve Türkiye Üzerine Yansımaları”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sayı 6, 2016, s. 30

yapmamaları 2008 krizini ortaya çıkaran en önemli etkenlerdir.⁶²

Gelişmekte olan ülkelerde kriz öncesi dünyada yaşanan sıcak para akışından dolayı net sermayelerinde ciddi yükselişler görülmüştür. Fakat krizle birlikte bu durum tam tersine dönerek kimi gelişmekte olan ülkelerde resesyona yol açmıştır. Dünya ekonomilerinde yaşanan durağanlık para akışlarının önüne geçmesiyle global çapta enflasyonun artmasına ve istihdamda muazzam gerilemelere sebep olmuştur.⁶³

Gelişmekte olan ülke sınıfında bulunan Türkiye’de krizin etkilerini son derece hissetmiştir. Özellikle ekonomik ticaretin AB ve ABD üzerinde kurulu olması dış ticaretin azalmasına, yabancı yatırımcının gelmemesine, makro ekonomik indekslerin gerilemesine, ticaretin yavaşlamasına, cari açığın yükselmesine, istihdamın gerilemesine ve 2001 krizinden sonra hızlı bir büyüme ivmesi kazanan ekonominin gerilemesine sebep olmuştur. Cari işlemler konusunda sürekli problemlili bir ekonomik yapıya sahip olan Türkiye ekonomisinde problemin daha da derinleşmesine yol açmıştır. Hangi makro ekonomik gösterge en çok etkilendi sorusuna kesinlikle büyüme diyebiliriz.⁶⁴

1.7 Krizin Nedenleri ve Yönetimsel ve Örgütsel Yapı Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Krizler bazen birden bire kendini gösterirken bazı zamanlarda ise bir takım öncü sinyaller ile geleceğini önceden haber verir. Rekabetçi bir piyasada işletmelerin rekabete ayak uyduramayarak geri planda kalmaları krizin esas sebeplerinden birisidir. İşletmelerde kriz oluşması iki gruba ayrılır. Bunlar;⁶⁵

- İşletme Dışı Çevre Etkenleri,
- İşletmenin İç Çevre Etkenleri.

İşletme Dışı Çevre Etkenleri

Kontrol edilemeyen makro ekonomik gelişmeler, uygulamalar, politikalar gibi unsurlar dış çevre krizinin unsurlarıdır. Bir anda küresel boyuta ulaşabilecek makro krizlerin meydana gelmesi, çoğu işletmenin sürdürülebilirliğini tehlikeye atmaktadır. Dış çevre unsurları bir sabitlik göstermez sürekli değişim halindedir bu yüzden şirketler değişimlere ayak uydurmada geç kalmamalıdır. Değişime entegre olamayan işletmeler işletme içi krizlerin oluşmasına zemin hazırlar. Kriz değişime ne kadar geç kalındığıyla doğru orantılıdır. Ayrıca işletmelerde kriz oluşumuna sebep olabilecek dış çevre etkenleri arasında teknoloji, doğal unsurlar, ekonomik yapı, makro-mikro politikalar ve toplumsal gelişmeler gibi unsurlar da gösterilebilir.

İşletmenin kontrolü dışındaki dış çevre unsurlarına ek olarak terörist ataklar, adam kaçırmaları, rehin alma, yangın çıkma gibi durumlarda işletmeyi krize sürükleyen sebepler arasındadır.

İşletme dışı etkenleri sıralayacak olursak bunlar;

⁶² Engin ve Göllüce, s. 30

⁶³ Emin Doğuş, “Türkiye’nin Finansal Krizleri ve Göstergeleri”, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, Cilt 9, Sayı 17, 2017, s. 124

⁶⁴ Afşar ve Erkoç, s. 33

⁶⁵ Melek Vergiliel Tüz, “Kriz ve İşletme Yönetimi”, 1.Baskı, İstanbul, Alfa Yayıncılık, s. 5-7

- Ekonomik Etkenler,
- Doğal Çevre Etkenleri,
- Sosyo- Kültürel Etkenler,
- Teknolojik Etkenler,
- Politik Etkenler,
- Uluslararası Çevre Etkenleri.

İşletmeler yukarıda maddeler halinde belirtilen dış çevre unsurlarını kontrol altında tutamadıkları için onlar üzerinde meydana gelecek veya gelebilecek değişimleri tespit edip bir an önce ayak uydurmaya çalışmalıdır. Aksi bir durumda rekabet ortamının yüksek olduğu ortamlarda anlık piyasa entegrasyonunu kayıp eden firmalar rekabetin gerisinde kalarak saf dışı kalabilirler.

İşletme İçi Çevre Etkenleri

İşletmelerde krizlerin meydana gelmesinde ki en büyük etken makro etkenler değil işletme içi etkenlerdir. İşletme içi etkenlerin temeli iyi atıldıysa gelişen makro ya da dış çevre unsurlarından kaynaklı bir krizden kendilerini koruyabilirler. İşletmede omurganın sağlam oturtulması(işletme içi etkenler) gelişen, değişen olaylar karşısında bir bütün olarak mücadele edilmesinin önünü açar. Piyasaya anında entegre olunur hatta çok iyi işleyen işletme içi etkenler, piyasanın önüne geçilmesine de ön ayak olabilir.⁶⁶

İşletme içi etkenleri sıralayacak olursak bunlar;

- Tepe Yöneticilerle İlgili Sorunlar,
- İşletmenin Hayat Safhası,
- Örgütsel Sorunlar.
- Çalışanların Niteliği
- İşletmenin Finansman olanakları
- Üretim ve Satış Potansiyelleri
- İşletmenin Teknolojik düzeyi
- Ar-Ge Potansiyeli

Yukarda belirtilen işletme içi unsurlar şirket içi krizlerinin oluşumunda büyük rol almaktadır.⁶⁷

⁶⁶ Seda Kaya, “Kriz Yönetimi ve Ekonomik Krizlerin İşletmeler Üzerindeki Etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2009 s. 7-9

⁶⁷ “İşletme Politikalarına Yön Veren Değişkenler”, 2016, <https://yonetimbilgi.com/isletme-politikalarina-yon-veren-degiskenler/>, (Erişim Tarihi 19.01.2020)

Krizin Örgütsel ve Yönetsel Yapı Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Yapı ağırlıklı olarak bir organizasyondaki departmanların ve sistem içerisinde yürürlükte olan ilişkilerin bütünüdür. İşletme organlarının var olan sorumlulukları karşısında koordineli bir şekilde departmanlaşmasına yardım sağlayan ilişkilerin tamamına örgütsel yapı denir. Tanım dikkatte alınarak örgütsel yapı kavramını özetle bir organizasyonu meydana getiren alt yapılar arası ilişkiler bütünü olarak tanımlayabiliriz. İşletmelerin bir birinden farklı yapıda örgütsel ve yönetsel yapıları mevcuttur.

Departmanlar arası koordinasyon bozuklukları iletişim sürecinin etkili çalışmasına engel olur. Koordine olamayan şirketlerde kriz anında yapısal değişimler gözlenir. Yapısal değişimlerde ağırlıklı olarak negatif değişiklikler meydana gelirken azda olsa pozitif değişimlerin meydana geldiği de söylenebilir.⁶⁸

Aşağıdaki maddeler krizlerin örgütsel ve yönetsel yapı üzerindeki değişiklikleri gösterir. Bunlar;⁶⁹

- Örgüt İçi İletişimin Aksaması
- Yetkilerin Merkezi Bir Noktada Toplanması
- Karar Kalitelerinde Düşüşler
- Örgütsel Değişim Eğiliminde Azalmalar
- Koordinasyon Eksiklikleri
- Yetki, Görev Ve Sorumluluklarda Kargaşalar
- Örgüt Üyeleri Arasında Panik Ve Korku Hislerinde Artmalar
- Karar Sürecinin Bozulması
- Morallerin Yitirilmesi
- Psikolojik ve Fizyolojik Çöküşler
- Örgütsel Bağlılığın Azalması
- Departmanlar Arası İlişkilerin Bozulması

Kriz ortamında bu unsurların baş göstermesi şirketin krizden çıkma ihtimal oranını düşürmektedir. Departmanlar arası koordine kaybı karar verme süreçlerinin uzamasına, panik hali verilen kararların aceleci olarak irdelenmeden verilmesine, örgütsel bağlılığın azalması nitelikli personellerin kaçmasına, eksik bilgiden ötürü yetkilerin departmanlardan uzaklaşarak merkezileşmesine, merkezileşen yetkilerin görev, sorumluluk ve yetki karmaşasına yol açmasına, psikolojik çöküşler örgütsel özgüven kaybına neden olması işletme içi krizlerin daha da derinden

⁶⁸ Mahmut Özdevecioğlu, “Krizin İşletmelerin Yönetsel Ve Örgütsel Yapısı Üzerindeki Olumsuz Etkileri Ve Kayseri Sanayi İşletmelerinde Yapılan Bir Araştırma”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 19, 2002, s. 98-99

⁶⁹ Özdevecioğlu, s. 98-99

yaşanmasına sebep olacaktır.⁷⁰

1.8 Finansal Krizlere Karşı Alınabilecek Önlemler

Finansal krizler sanayileşmenin dünya genelinde yaygınlaşmasıyla birlikte ülkelerin ekonomilerini daha hassas bir hale getirmiştir. Bundan dolayı global çapta krizler sık aralıklar ile görülmüştür. Bu krizlere karşı alınabilecek bir takım önlemler vardır. Önlemleri makro ekonomik önlemler ve mikro ekonomik önlemler altında inceleyeceğiz.

1.8.1. Makro Ekonomik Önlemler

Küresel piyasalarda gerçekleşen bazı gelişmelerden dolayı piyasanın likit darboğazında olması, aktif varlıkların ekonomik değeri üzerindeki kargaşa ile ekonomik akışı sağlayan sermayenin yetersizliği acil olarak bir takım önlemlerin alınmasını gerek kılmıştır. Bu doğrultuda mevduata verilen garantörlük oranları yükseltilmiş ve tahvillerin açığa satışına kısıtlama getirilmiştir. Bu yapılan bir takım ekonomik politika güncellemeleri piyasaların kayıp ettiği güven ortamının geri gelmesini sağlamada yetersiz kalmış ve piyasa şartlarında düzelme belirtisi göstermemiştir. Bu gelişmelerden sonra geniş kapsamlı bazı pro-aktif tedbirlerin alınması gerektiği görüşü ortaya atılmıştır. Bu doğrultuda bankaların sermayelerinin yeniden artırılması ve bankalar arası borç alışverişinin canlanması hedeflenmiştir. Buna benzer bazı ekonomik politika güncellemelerini yapacağını duyuran ilk ülke ABD olmuştur. Duyuruda izlenilecek yeni ekonomi politika esaslarının öncü olanı, menkul kıymetleştirilen problemlili ipotekli konut kredilerinin devlet tarafından satın alınarak sorunun giderilmesi amacı olmuştur. Bankalara bu yeni düzenleme ile sermaye enjekte edilmiştir. ABD'nin peşi sıra İngiltere'de bankaların likidite zenginliğine kavuşturmak amacıyla bazı sermaye enjekte etmeye yönelik ekonomik paketler düzenlemiştir. Daha sonra birçok Avrupa ülkesi benzer ekonomik paketler düzenleyerek ekonomilerine canlılık kazandırmayı amaçlamıştır.⁷¹

Ekonomiyi krizden çıkarmaya yönelik hazırlanan tedbir paketinde önceliği finansal araçlar almış ardından mali politikalar ve onun ardından reel sektör ile diğerleri yerlerini almıştır. Aşağıda ekonomik paketlerinin içerikleri gösterilmiştir. Bunlar;⁷²

Para Politikası Araçları

- Faiz oranları ile yapılan değişiklikler
- Yabancı paraların kurlarına müdahale
- Zorunlu karşılıklara getirilen düzenleme

Mali Politika Düzenlemeleri

- Mevduat hesaplarındaki garantörlük düzeyinin artırılması
- Bankalara sermaye enjekte edilmesi
- Likidite yaratılması

⁷⁰ Fatih Karcıoğlu ve Erdoğan Kaygın, “Krizin Organizasyonların Yönetmel ve Örgütsel Yapısına Olumsuz Etkileri ve İş Görenlerin İş Tatmini Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Uygulama”, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Cilt 1, Sayı 1, 2010, s. 30-31

⁷¹ Pelin Ataman Erdönmez, “Küresel Kriz ve Ülkeler Tarafından Alınan Önlemler Kronolojisi”, Bankacılar Dergisi, Sayı 68, 2009, s. 89

⁷² Hülya Soylu, “Global Krize Karşı Politika Önlemleri ve Türkiye”, Maliye Dergisi, Sayı 157, 2009, s. 89

- Bankaların borçlanmalarında devlet garantörlüğü
- Kamulaştırma
- Tahvil, hisse senedi gibi unsurların açığa satışına ket vurulması
- Ekonomiye zarar veren varlıkların satın alınması

Reel Sektör, Uluslar Arası Kuruluşlar ve Diğerlerine Getirilen Düzenlemeler

- KOBİ destekleri
- İstihdam
- Ekonomik altyapı yatırımlarının artırılması
- Denetim mekanizmasının artırılması
- Swap
- IMF kredileri

Ekonomilere yapılan bu yapısal reformlar bankaların finansal durum tablolarının yapılandırılmasına yönelik yapılmış olup finansal durum tablosunun pasif tarafı olan mevduat garantilerini ve bankaların bir araya borçlanarak kredilerin pozitif yönlü etkilenmesi amaçlanmıştır. Finansal durum tablosuna sermaye enjekte edilerek bilançonun aktif tarafı olan likit ve menkul kıymetler ile pasif tarafı olan öz sermayenin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Likit akışın işleyişini güçlendirmek adına hükümetler bankalara olan kredi taleplerinin azalmaması için garantörlük görevini üstlenmiştir. Kimi ülkeler ise piyasada net bu günkü değer sorunu yaratan zararlı varlıkların satın alınmasına karar vermişlerdir. Ayrıca konut sektörünün batmasını engelleme adına kimi ülkeler menkul kıymetleştirilen ipotekli konut kredisi tahvillerini satın almışlardır.⁷³

Avrupa biriliğinde ortak kaygı konusu olan makroekonomik politika ve bütçe politikaları ile resesyon bir çok ekonomik paketin açıklanmasına sebep olmuştur. Hazırlanan ekonomik paket 4 kısımdan oluşmaktadır. Bunlar ;⁷⁴

- Vergilerde geçici veya sürekli transferler ve indirimler,
- Kamu yatırımları,
- İstihdam önlemleri,
- Piyasaya özel önlemler.

Maliye ve Para politikaları tedbirleri krizlerin etkilerini en aza indirgeme ve iç piyasada canlılık sağlanması amacıyla Türkiye’de devreye girmiştir. Bu ekonomik tedbir paketi 4 kısımdan oluşur. Bunlar; ⁷⁵

- Sıcak para desteği,
- Prim ve vergilerde destek,
- İhracat ve üretim için verilen kredi garantörlük desteği,
- Finansman desteği.

⁷³ Erdönmez, s. 89

⁷⁴ Soylu, s.261

⁷⁵ Soylu, s.264

Ayrıca 2009 Haziran ayında yeni destek paketleri açıklanmıştır. Bunlar;⁷⁶

- Büyük projelere verilen teşvikler,
- Sektörel veya bölgesel teşvikler,
- Genel teşvik sistemi olarak 3 başlıktan oluşmaktadır.

Büyük proje kapsamına konfeksiyon, ilaç, madencilik, kara taşıtı, elektronik, taşımacılık, makine, kimya, tekstil sektörleri dahil edilmiştir. Güneydoğu ve Doğu bölgeleri ağırlıklı olmak koşulu ile ülkenin bütün şehirleri yeni güncellemeler ile sektörel ve bölgesel teşvik kapsamına alınması öngörülmektedir. Ayrıca uygulamalı girişimci eğitimi verilerek istihdamı artıracak imkanların sağlanması öngörülmektedir.⁷⁷

1.8.2. Mikro ekonomik Kriz Yönetimi ve İşletmelerin Krizden Kurtulma Stratejileri

İşletme sahipleri işletmelerinin ileride karşılaşılabilecek olası krizleri öngörüp bu krizlere karşı örgütün nasıl bir reaksiyon sergileyeceğini bilmek zorundadırlar. Öngördükleri kriz karşısında organizasyona etkin bir eylem planı hazırlayarak var olan tehlikelerin nasıl minimize edileceği, gelişen krizin nasıl fırsata çevrilebileceği hususu ancak etkili bir “kriz yönetimi” sayesinde olur.⁷⁸

Kriz yönetimi basit tanımıyla işletme organizasyonu içerisinde gelişen anormal durumlarda örgütün gösterdiği reaksiyonlardır. Oluşabilecek krizin önüne geçebilmek için bir takım uyarı sinyalleri yaratılarak, oluşabilecek zararların minimize edilmesi veya oluşan krizin tamamen önüne geçilmesi, koruma ya da engel olma sistemlerinin oluşturulması kriz yönetiminin tanımını oluşturur.⁷⁹

Kriz yönetimi; firmaların ticari iş akışlarının önünde sürekli engel olan, firmaların aktifinde kayıtlı varlıklarını azaltan, firma imajına gölge düşüren, sağlık ve güvenlik bakımından insanlara zarar veren aksiyonları azaltan, öngörülmeden birden bire meydana gelen olaylara, etkenlere ve olasılıklara karşı bir strateji üretebilme organizasyonudur.⁸⁰

Organizasyonun olası bir krizden kurtarma ve etkili bir yöntemle örgüte kriz yaşatmayacak yetkinlikte yönetmek kriz yönetiminin amacını oluşturur. Ayrıca krizlerin yeni fırsatlar yaratabileceği düşüncesi ile sadece krizin önüne set olmayı değil bu ortamdan istifade etmeyi de amaçlamaktadır.⁸¹ Tehdit edici korku krizlerinde olası zararları minimize etmek için uğraş gösterilirken, fırsat krizlerinde olası kazançları maksimale çıkarmak için uğraş gösterilir.⁸²

Kendine özgü özellikler barındıran kriz yönetiminin birçok özelliği vardır. Bu özellikler;

- Kriz yönetimi krizleri öngörebilen, nasıl özellikte olduğunu anlayabilen, bunlara göre tedbir unsurları yaratabilen, bunlardan yeni bilgi üretebilen ve olabilecek maksimum kısa

⁷⁶ Soylu, s.264

⁷⁷ Soylu, s. 264-265

⁷⁸ Özgül Uyan, “ Crisis Management of Organizations and the Field Research for the Applications Made Before, Meanwhile and After the Crisis”, International Conference On Eurasian Economies, Issue 4, 2016, s. 694

⁷⁹ Nihat Gültekin ve Emel Aba, “Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kriz Yönetimi: Şanlıurfa Örneği”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi Cilt 6, Sayı 2, 2011, s. 211-212

⁸⁰ Ofluoğlu, Gökhan. “İşletme ve Kriz Yönetimi”, Kamu İş, Cilt: 6 Sayı: 2, 2001, ss. 1-27

⁸¹ Gültekin ve Aba, s. 212

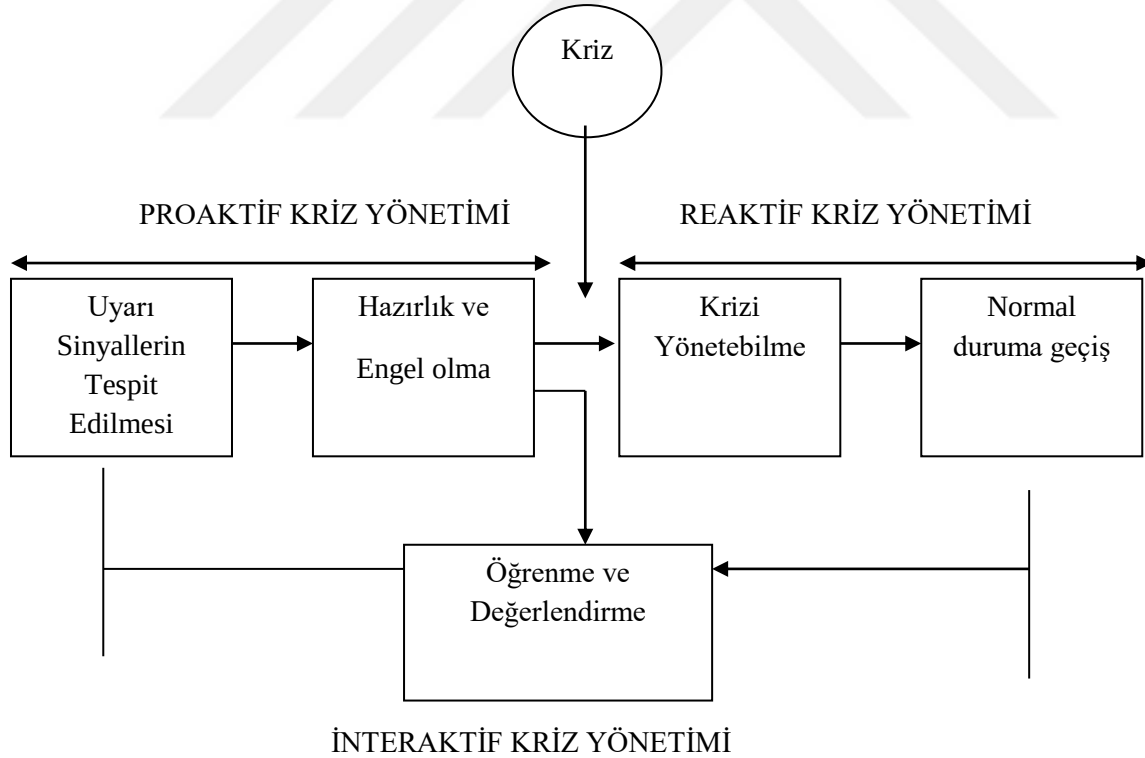
⁸² Mısırlı, s. 3

zamanda işletmeleri toparlayandır.

- Süreklilik arz eder ve başlangıç noktası ile bitiş noktası yoktur.
- Algılama durumuna göre farklılık gösteren kriz göstergeleri bir tehlike unsuru yakaladığında krizin önünü kesme ihtimali oranı yükselir.
- Kriz yönetimi mühim bir yönetim şekli olduğundan atık, takım çalışmasına uygun, aksiyona hazır, objektif, inovasyon peşinde, öngörülmeven durumlara hazırlıklı olmayı gerektirir.
- Kriz türleri kriz yönetimini belirler.
- Yeteneklerin ve liderliğin ön plana çıktığı yer kriz yönetimidir.
- Süreç gergin ve stresli olduğu için kriz yönetiminde görev alanlar psikolojik kontrol sağlama eğitimi almalıdırlar.
- İlkeleri stratejik yönetim ilkeleri ile benzerlik gösterir.
- Ağırlıklı olarak organizasyonun varlığını sürdürülebilirliği ile ilgilidir.

Yapılan bilimsel çalışmalar kriz yönetiminin aşamalarını ortaya koymuştur. Etkin bir yönetimde kriz türü değerlendirilmeksizin 5 farklı safhanın yönetimi ön plana çıkmaktadır.

Tablo 3: Kriz Yönetim Modellemesi

Kaynak: Güven Murat ve Kamuran Mısırlı, “**Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kriz Yönetimi: Çaycuma Örneği**”, Zonguldak Bülent Ecevit Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 1, Sayı 1, 2005, s. 7

Olası kriz belirtilerinin tespit edildiği ilk yer sinyallerin tespit edildiği birinci aşamadır. Krizlerin önlenilmeye çalışıldığı ve olası krizlere hazırlık yapıldığı aşama ikinci aşamadır. Oluşan krizin etkilerinin minimize edilerek diğer bölümlere geçmesinin engellendiği aşama üçüncü aşamadır. Organizasyonun sıradan faaliyetlerine dönmesi için evvelden tasarlanan kısa ve uzun vadeli planların oluşturulduğu ve uygulandığı aşama iyileştirme aşamasıdır. Geçmişte yaşanan olayların araştırıldığı, irdelendiği ve mühim derslerin alındığı, tecrübe ve bilginin krizi çözümüleme de fayda sağlayacağını düşünülmesi aşama normal duruma geçiş aşamasıdır.⁸³

Krizlerin biçimlendirilebilir, dinamik, denetlenebilir ve doğru stratejilerle yönetilebilir bir süreç olduğu bir gerçektir. Kriz süreci modellemesi farklı 3 ana başlığı kapsamaktadır. Bunlar;⁸⁴

- Proaktif Kriz Yönetimi; Krizlerin meydana gelmeden önce tespit edilebileceğini ve tespit edilen krize uygun önleme stratejilerinin ne olduğunu gösterir.
- Reaktif Kriz Yönetimi; Krizler kendini gösterdikten sonra yapılabilecek faaliyetlere fokuslanır.
- İnteraktif Kriz Yönetimi; Krizin tüm aşamalarının elden geçirildiği, incelendiği ve bulunan bilgilerin geçmişte yaşanan tecrübe ve deneyimlerden geçirildiği ve bütün bu organizasyonu entegre eden bir yönetim modelidir.

Kriz yönetimi sürecinde izlenilmesi gereken bir takım adımlar vardır. Yöneticiler tarafından belirlenen kriz yönetim ekibi bu adımları uygular. Aşağıda kriz yönetimin de ekip çalışması aşamaları belirtilmiştir. Bunlar;⁸⁵

- Krizin türünün tespiti yapılır,
- Yapılan durum değerlendirmesi sonucu krizin adı belirlenir,
- Krizlerin yaşatabileceği etkiler tespit edilir,
- Krizin önüne set çekmek için bir takım stratejiler geliştirilir,
- Belirlenen stratejiler uygulamaya konulur,
- Bütün bu aşamalardan sonra krizin denetim alınması ve organizasyonun iyileşme göstermesi sağlanmaya çalışılır.
- Aciliyet derecesine göre sorunlara çözüm bulunması amaçlanır.
- Evvelden belirlenen taktik ve stratejiler, yapılan bir toplantıda tekrar ele alınır, gereken reaksiyon değişiklikleri gerçekleştirilir.
- Kriz sürecinde biranda gerçekleşebilecek anlık olaylara göre kararlar alınır ve uygulamaya konulur.

Toplanan veriler krizin sinyalinin alınmasını sağlar. Kriz kendini göstermeden bir takım artçı deprem dalgası gibi uyarı niteliğinde bir takım sinyaller gönderir. Bu durumda bir takip mekanizması kurularak, mevzuatlar, geçmiş yaşanan tecrübeler, teknoloji, medya türevi araçlar irdelenmelidir. Krize

⁸³ Güven Murat ve Kamuran Mısırlı, “Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kriz Yönetimi: Çaycuma Örneği”, Zonguldak Bülent Ecevit Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 1, Sayı 1, 2005, s. 7

⁸⁴ Uyan, s. 695

⁸⁵ Gültekin ve Aba, s.212

hazırlık aşamasında krizin habercisi olması için bir takım mekanizmalar oluşturulur. Oluşturulan mekanizmalar sinyalleri tespit ederek krizi haber verir. Bu mekanizmalar;⁸⁶

- Kriz planı yapılması,
- Kriz yönetim ekibinin oluşturulması,
- Kriz kontrol merkezinin oluşturulması,
- Kriz planının denenmesi ve öğrenimdir.

Kriz yönetim ekibinin kalifiyeli üyelerden seçilmesi sürecin ele geçirilmesinde çok ciddi rol oynamaktadır. Kriz yönetim ekibinde öncelikle bir yönetim lideri, mali işler ve finans uzmanı, yasal prosedürlere hakim bir danışman, halkla ilişkiler uzmanı, pazarlama ve üretim yöneticileri gibi beyaz yakalı kalifiyeli bir takım oluşturulur.⁸⁷

Kriz oluşmadan önce alınan sinyaller iyi değerlendirildiği ve yeterli önleme mekanizmaları oluşturulduğu takdirde işletmeler krizden en kazançlı şekilde çıkacaktır. Uygun planlama yönteminin oluşturulduğu işletmelerde karar verme tekniklerinin ve bilgi sağlama mekanizmalarının iyi işleyişi krize karşı daha bilinçli olmayı sağlar. Bundan dolayı krizle başa çıkabilmek için uygun teknik ve stratejinin kriz sürecinin kontrolünü ele almak kadar önemli olduğu bir gerçektir. Bu önemden ötürü kriz yönetiminde bir takım teknikler geliştirilmiştir. Bunlar;⁸⁸

- Stratejik Tahmin; Geleceğe yönelik öngörülebilir tahminlerde bulunmayı gerektirir. Yapılan tahminler işletmelerin karşılaştacağı yeni olaylara ayak uydurabileceği hipotezine dayanır.
- Olasılık Planlama; Yeni karşılaşılan olaylara getirilen çözümler bekleneni verememesi ihtimali üzerine yapılan alternatif planlar bütünüdür. Oluşturulan alternatif planlar şirketlerin stratejik kararlarının alınmasında salt çoğunluğu oluşturur.
- Sorun Analizi; Olasılık planlamasıyla benzerlik gösteren sorun analizi dışsal çevrenin meyillerini bir üst düzeye çıkararak karar vericilerin hazırda durmasını sağlar. Bir taraftan da karşılaşılan negatif olayları nasıl bir avantaja çevrilebileceği hususunda karar vericileri araştırmaya iter.⁸⁹
- Senaryo Analizi; Varsayımsal olarak ortaya konan senaryo olarak kısaca tanımlayabiliriz. Senaryonun varlığı demek evvelden tespit edilmiş olası olayların varlığı ve bu olaylara karşı alınan kararların bugün ki düşünce karşılığı demektir. Senaryo analizi karar vericilerin pozitif yada negatif durumlarda kararlarını kolayca alabilmeleri için karar vericileri düşünmeye yönlendirir.⁹⁰
- Kriz Yönetim Ekibi Oluşturmak; Bu ekip kriz sürecinde oluşabilecek her türlü ayrıntıyı hesap ederek işletmenin kriz döneminde minimum hasarla çıkmasını ya da hasar almadan çıkmasını ve ortaya çıkabilecek fırsatları iyi analiz ederek krizi şirketin lehine çevirecek araştırmaları,

⁸⁶ Muharrem Güneş ve Eylem Beyazıt, “**Özel İşletmelerde Kriz Yönetimi Üzerine Genel Bir Değerlendirme**”, Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, 2010, s. 22

⁸⁷ Hitay Baran, “**İşletmelerde Kriz Yönetimi**”, A&G Bülten Araştırma ve Meslekleri Geliştirme Müdürlüğü, Sayı 2, 2005, s. 29-30-31

⁸⁸ Hasan Tağraf ve N. Talat Arslan, “**Kriz Oluşum Süreci Ve Kriz Yönetiminde Proaktif Yaklaşım**”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, 2003, s. 152

⁸⁹ Gültekin ve Aba, s. 213-214

⁹⁰ Murat ve Mısırlı, s. 9

planlamaları, stratejileri yapmayı hedefleyerek oluşturulur. Kriz Yönetim ekibi ağırlıklı olarak kalifiyeli beyaz yakalardan oluşur. Bu ekip sık aralıklarla bir araya gelip güncel durum analizi üzerine sinerji yaratmalıdır.⁹¹

Bu teknikler olası kriz ihtimallerinin tehdit unsuru oluşturmalarının önüne geçmede çok etkilidir. İyi tasarlanan strateji ve teknikler firmaları krizden çıkarmakla kalmayıp krizin öncesinde ki firma durumundan daha iyi bir duruma gelmesine olanak sağlar. Kriz yönetimi kadar kullanılan yöntem, biçim, plan, tasarı, proje, senaryo gibi unsurlarda kriz sürecinde önemlidir. Krizin sürecinin yönetimi bu unsurların işleyişine göre şekillenmekte olduğu için iyi kriz yönetimi, iyi strateji, iyi teknik bir araya zincirleme bağlıdır.⁹²

Finansal darboğaz yaşayan işletmeler de işletme içi organizasyonlarla krizin kısa vadede önüne geçilemeyeceği öngörüldüğü takdirde işletmeler hukuki çerçevesi kanunlarla çizilmiş bir kriz yönetim şekli olan konkordato kurumuna müracaat etmektedirler. Konkordato kurumuna müracaat kararı, konkordato kurumuna müracaat etme, konkordato süreci içerisinde ki izlenilecek yolları belirleme, finansal gerçeklikleri yansıtan iyi bir konkordato projesi hazırlama, konkordato danışmanlığı yani adli muhasebeci danışmanlığı alma kararı gibi etkenler kriz yönetimiyle doğrudan ilişkilidir.

⁹¹ Tağraf ve Arslan, s. 158

⁹² Tağraf ve Arslan, s. 158

2. FİNANSAL BİR KRİZ YÖNETİMİ ARACI OLARAK KONKORDATO VE ADLİ MUHASEBECİLİKLE İLİŞKİSİ

2.1. Konkordato

Döviz kurlarının dalgalı seyir göstermesinin yanı sıra faiz oranların da yaşanan yükselişler, son yıllarda Türkiye’de firmaların alacaklarını tahsil etme hususunda ve buna bağlı olarak yaşanan likidite sıkışıklığından kaynaklı borçların ifa edilememesi hususlarında firmaların ekonomik anlamda sıkıntıya düşmelerine sebep olmuştur. Nakit akışı bozulan firmalar hali hazırda kar ediyorken likit akışın bozulması veya durmasından dolayı tedarikçilerine ve tüm alacaklılarına yapılması gereken ödemelerde gecikmeler yaşanması veya ödemelerin yapılamaması gibi durumlarla karşılaşmışlardır. Başka bir söylem ile firmaların gelir tablolarına bakıldığında faaliyet zararı veya ticari bir zarar göstergesi yok iken nakit akış göstergelerinde yaşanan nakit/likit ihtiyacı açıkça gözlemlenebilmektedir. Bu gelişmelere bağlı olarak işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi ve borçların ifa edilebilmesi amacıyla “7101 Sayılı İcra ve İflas Kanunu” ve bazı kanunlar değiştirilerek “Konkordato”ya işlerlik kazandırılmıştır.⁹³

Hukuk sistemimizde yeni bir kavram olmayan konkordato 4949 sayılı yasayla işlerliğini yitirmiş ve iflas erteleme kurumu işlerlik kazanmıştır. İlerleyen zamanda 669 sayılı kanun hükmünde kararnameyle iflas erteleme kurumu ortadan kaldırılarak 15.03.2018 tarihli 7101 sayılı yasa düzenlemesi ile konkordato tekrar aktif bir kurum haline getirilmiştir.⁹⁴

2.1.1. Konkordato Kavramı

Köken olarak İtalyanca bir sözcük olan konkordato bir çeşit sözleşme ve anlaşma anlamı taşımakla beraber İngilizce yazılışı “concordat (konkordat)”, İtalyanca yazılışı “concordato” şeklindedir.⁹⁵ Kelimenin birinci anlamı ekonomik ve hukuki anlamda “anlaşmalı iflas” demektir.⁹⁶

Borcuna sadık, bir takım dış etkenlerden dolayı finansal durumu kötüye giden, firma faaliyetleri amaçlanıldığı şekilde işlemeyen ve likit akış dengesi bozuk borçluları korumak amacıyla “konkordato” kanunlarla çerçevesi belirlenmiş bir kurumdur.⁹⁷

Konkordato, “*bir borçlunun proje ile yaptığı teklifin İcra İflas Kanunu Madde 302’de öngörülen nitelikli çoğunlukta alacaklıları tarafından kabul edilmesi ve yetkili makamca tasdik edilmesi sonucu, vadesi geldiği hâlde ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan herhangi bir borçlu, vade verilmek veya tenzilat yapılmak suretiyle borçlarını ödeyebilmek teklifi doğrultusunda ve kendisine uygun koşullar çerçevesinde ödenmesini, yeniden*

⁹³ Hüseyin Temiz, “ **Konkordato Sürecinde Muhasebeleştirme İşlemleri**”, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt 6, Sayı 5, 2019, s. 268

⁹⁴ Murat Besen ve Orkun Tat, “**Konkordato Sürecinde Mühlet**”, ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 2, 2019, s. 359

⁹⁵ Ejder Yılmaz, “**İcra ve İflâs Kanunu Şerhi**”, 1.Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016, s. 1256.

⁹⁶ Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=konkordato> (20.02.2020)

⁹⁷ Baki Kuru, “**İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku**”, 1.Baskı, Ankara: Legal Yayınevi, 2016, s. 680.

yapılandırılmasını, mali durumunun düzeltilmesini veya iflâsa tabi bir kimse ise muhtemel bir iflâstan kurtulmayı sağlayan icra ve iflâs hukukuna ait iyileştirici bir kurumdur.”⁹⁸

Borçlu tüzel veya gerçek kişiliklerin var olan borcu ödeme hususunda temerrüde düştüğü veya temerrüde düşme ihtimaline karşın ödeme yapılması gereken alacak sahiplerine borcun yapılandırılması hususunda bir anlaşma önerme ya da alacak sahiplerinin alacağından kısmi indirim/cayma isteğinde bulunma imkanı sunan konkordato, firmaların karşılaştığı veya karşılaşılabileceği iflas durumundan çıkmasına olanak tanıyan hukuki bir müessesedir.⁹⁹

Borçlu kuruluş veya şahsa yeni bir ödeme planı imkanı sunan, alacaklılarıyla asgari 2/3 oranında anlaşılan ve anlaşmaya varılamayan diğer alacaklıları da ilgilendiren, alacaklıların belirli yüzdelik dilimlerle alacağından caymasına olanak tanıyan, cebri özellik barındıran, İİK 285-309 maddelerin de bahsi geçen konkordato, ticaret mahkemesinin onamasıyla birlikte geçerlilik arz eder. Konkordatoya girme kararı alan kuruluş veya şahıslar mahkemeye sunulmak üzere konkordatoya ilişkin bir ön proje ve dilekçe hazırlar. Alacak sahipleri borçlu hakkında iflas talebinde bulunabiliyorken borçluya konkordato verilmesi için gerekçeli bir dilekçe düzenleyebilir. Şahıs veya tüzel kişilik konkordato kesin mühlet kararı aldıktan sonra alacaklı feragat ettiği alacak tutarı değersiz alacak olacağından zarar olarak kayıt altına alabilecektir. Bir diğer taraftan borçlu için bu durum lehine bir durum olduğundan dolayı ve ödemek zorunda olduğu bir ödemedenden muaf olduğundan ötürü alacaklının feragat ettiği tutar kar yazılmalıdır.¹⁰⁰

Alacak sahipleri cüzi ve külli olarak konkordato alan bir firmayı takip edemez.¹⁰¹ Konkordato, *“belli bir alacaklı çoğunluğunun muvafakat etmesi halinde borçlunun ekonomik faaliyetine devam etmesine imkan vererek mallarının cüz’i veya külli icra yoluya paraya çevrilmesine engel olan özel bir cebri icra alternatifi teşkil etmektedir.”* Konkordatonun tarihine bakıldığında ilk başlarda yalnız borçlu ile alacak sahipleri arasında yapılan anlaşmayla mali durumu kötüye giden firmaların finansal durumunu güçlendirmek amacıyla yeniden yapılandırma anlaşmalarını kapsamaktayken günümüze bakıldığında konkordato müessesesi yalnız borçlu ile alacak sahiplerinin çıkarlarını gözetmeyerek çalışanlarında faydasına olabilecek biçimde tasarlanmış ve şirketler bu doğrultuda iflastan kurtarılmaya çalışılmıştır.¹⁰²

Finansal yapısında düzensizlikler meydana gelen tüzel ve gerçek kişilikler olası temerrüde düşme durumunun önüne geçmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla İİK 286. Maddesinde belirtilen evraksal düzenlemeleri yaparak konkordato müessesesine bir dilekçeyle başvurur. İİK 286. Maddesinde belirtilen evraksal mevzuatlar 7155 ve 7101 sayılı yasa düzenlemeleri çerçevesinde belirlenmiştir. Konkordato başvurusu sırasında ilgili kanun çerçevesinde hazırlanan evraksal verilerde bir eksiklik ve bilgi yanlışlığına rastlanılmadığı takdirde icra mahkemesi tarafından İİK 287. Maddesi gereğince üç (3) ay süre ile sınırlanarak başvuru sahibine “geçici mühlet kararı” verilir. Geçici mühlet kararıyla birlikte başvuru sahibine “ihtiyari tedbir” kararı verilir.¹⁰³

⁹⁸Levent Börü, “**Adi Konkordatoda Alacaklılar Kurulu**”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 9, Sayı 2, 2018, s. 342

⁹⁹Ömer Gören, “**Konkordato (İflasın Ertelenmesi Yerine)**”, Vergi Dünyası, Sayı:444, Ağustos 2018, s.50

¹⁰⁰İbrahim Apalı, “**Vergi Usul Kanunu Açısından Konkordato İlanı Kapsamında Vazgeçilen Alacakların Değerlendirilmesi Ve Muhasebeleştirilmesi**”, Mali Çözüm İSMMM, Cilt 28, Sayı 150, 2018, s.211

¹⁰¹Hakan Pekcanitez, “**İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**”, 6.Baskı, İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2018, s. 442

¹⁰²Selçuk Öztekin ve diğerleri, “**Yeni Konkordato Hukuku**”, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018, s.111

¹⁰³Derya Coşkun, “**Konkordato Sürecinin Muhasebe Uygulamalarına Etkisinin İncelenmesi**”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 2-3

Konkordato başvurusu ve süreç işlemleri İİK 154. Maddesi gereğince “Asliye Ticaret Mahkemeleri” tarafından yürütölmek durumundadır.¹⁰⁴

Konkordatoyla firmaların iflasının ve temerrüde düşme durumlarının önüne geçilmesi amaçlansa da konkordato kesin mühlet kararını alan firmayla iş yapan diğler ticaret kuruluşları üzerinde konkordatonun zincirleme etki yaratma durumu söz konusudur. Bu etki kimi zaman ticaret etkileşimi içerisinde olan ticaret kuruluşlarını mali ve finansal açıdan zora sokabilmektedir. Firmalar genelde aşağıda belirtilen unsurlardan kaynaklı konkordato müessesine başvurur.¹⁰⁵

- Alacak tahsil sürelerinin uzaması,
- Likit sıkışıklığı,
- Dövizle bağılı vadeleri kısa borçlanmalar,
- İthal edilen ham madde ve parçaların döviz dalgalanmasına bağılı olarak maliyetlerinde ki yükselme,
- Öz sermaye yetersizliğine bağılı olarak yüksek oranlı faizli kredilere başvurmak,
- Nakit akış tablolarındaki düzensizlikler,
- Mali kazanç hedeflerinin gerçekleştirilememesine bağılı olarak işlerin iyiye gitmemesi,
- Küresel veya hükümet bazlı ekonomik veya siyasi krizlerden oluşabilecek piyasa dalgalanmalarında firmaları koruma altında tutma stratejileri,
- Piyasa spekülasyonları.¹⁰⁶

Başvuru yapılırken mal varlığını gösterir evrakları da mahkemeye ibraz etmek gerekir. Konkordato talebinde bulunabilmenin ön koşullarından biriside borçların ne oranda alacak sahiplerine ödeme yapacağını, alacak sahiplerinin alacaklarından hangi oranlarda cayacağını, hali hazırda envanterde bulunan stok, mal, demirbaş gibi paraya çevrilebilir varlıkların satılıp satılmayacağını, firmaların faaliyetlerine devam ederken gerekli olan fonu nasıl sağlayacağını gösteren bir ön proje hazırlatmaktır. Bunlara ek olarak başvuru sahibi mal varlığını gösterir evrakları da mahkemeye ibraz etmek üzere hazırlatmalıdır. Bu evraklar; borçlu mali defterleri tutmakla yükümlü ise;¹⁰⁷

- Bilanço, Gelir Tablosu, Ara Bilançolar,
- Nakit Akım Tablosu,
- TTK göre hazırlanan ticari defterlerin açılış ve kapanış tasdikleri,
- E defter mükellefi ise beratlar,
- Mali durumu ifade eden diğler tüm evraklar,
- Maddi ve Maddi olmayan varlık listeleri,
- Borç ve alacakların vadelerine ait listeler,
- Alacaklıların imtiyaz durumu,
- Alacak sahiplerine ödenebilecek tutar ile iflas verilmesi durumunda alacak sahiplerine düşen pay miktarlarını gösterir liste, grafik, tablo.

¹⁰⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2004.pdf> (Erişim Tarihi 22.02.2020)

¹⁰⁵ Murat Özdemir, “Konkordatonun Muhasebe İşlemlerine Etkisi”, Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Yıl 4, Sayı 8, 2018, s. 2

¹⁰⁶ Cumhur İnan Bilen ve Selin Güler, ”Konkordato ve Alacakların Akabeti”, Vergi Dünyası, Yıl 38, Sayı 449, 2018, s.82

¹⁰⁷ Keleş Hukuk Bürosu,”Konkordato Kanunu”, <https://sezginkeles.av.tr/konkordato/> (Erişim Tarihi 22.02.2020)

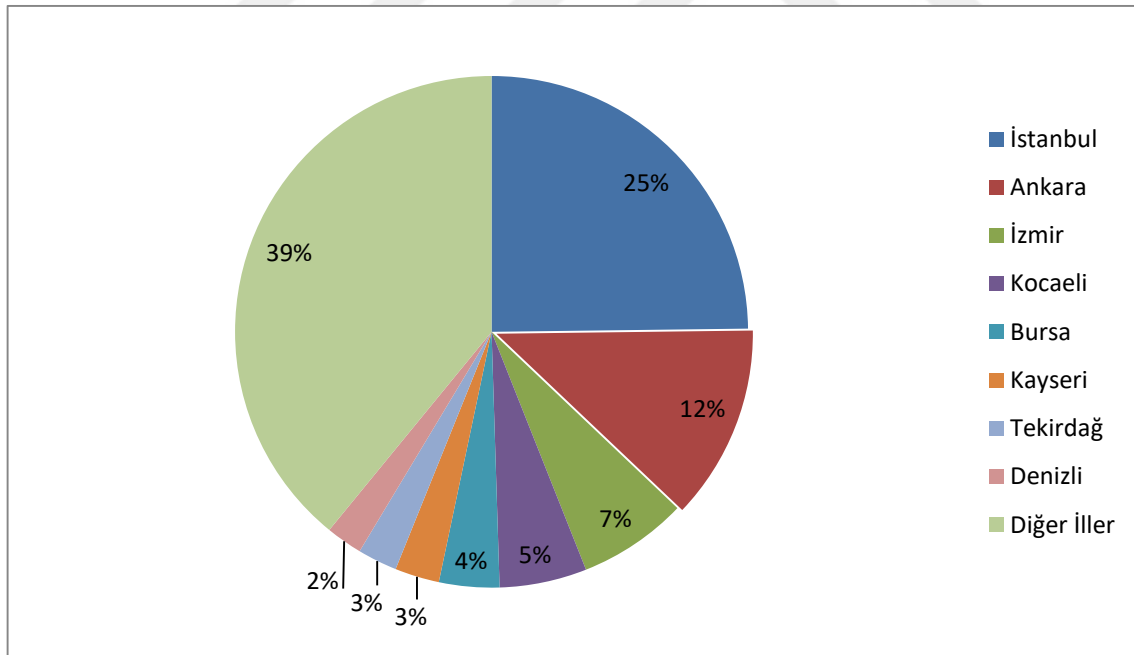
Konkordato talebinde bulunabilmek için zorunlu tacir olunmalı diye bir kanun yoktur. Esnaf ve sanatkarlar, sermaye şirketleri, şahıs firmaları ve şahıslar uygun şartları taşıdıkları takdirde konkordato başvurusunda bulunabilirler.¹⁰⁸

Konkordatoya başvuracak mükellef mahkemeye ön projeyi sunarken ön proje verilerinin tarihi en fazla 45 gün öncesine dayanan hazırlanmış mali tablolardan oluşmalıdır. Ayrıca konkordato talep eden borçlu, mahkemece görevlendirilen komiser ve mahkeme heyetinin isteyebileceği her türlü kayıt, evrak vs. ibraz etmek zorunluluğu altındadır.¹⁰⁹

Türkiye’de Konkordato ve Mühlet Kararlarına(Ek Kararlar Dahil) İlişkin İstatistikî Bilgiler

7101 Sayılı İcra ve İflas Kanunu ile yeniden işlerlik kazandırılan konkordato kurumu iflas ertelemeinin de kaldırılmasıyla ülkemizde yoğun bir talep görmüştür.

Ülkemiz de yasal düzenlemenin yapıldığı 2018 yılı içerisinde 1470 adet konkordato ve mühlet kararı bulunmaktadır. Olumsuz finansal gelişmelerin yaşanmasıyla ve konkordato kavramı/süreci hakkında ki bilincin ülkemizde tabana yayılmasıyla 2019 yılı içerisinde konkordato ve mühlet kararı rakam sayısı 2018 yılına oranla 3 kat artarak 4491 sayısına ulaşmıştır. 2020 yılın da pandemi(Covid-19) kaynaklı tedbir kapsamında alınan kararlar gereği belirli dönemlerde adli mahkemeler de ki dava süreçlerinin askıya alınmasına rağmen konkordato ve mühlet kararı 2681 sayısına ulaşmıştır.

¹⁰⁸ “Konkordato Kanunu”, <https://sezginkeles.av.tr/konkordato/> (Erişim Tarihi 22.02.2020)

¹⁰⁹Muhammed Sami Akkuş, “Konkordato Kurumu ve Firmaların Konkordato İlanının Ekonomik ve Mali Etkileri”, ECOEI III - 3rd European Congress on Economic Issues, 2018, s. 3-4

Yukarıdaki grafikte Türkiye’de 09.09.2020 tarihine kadar ilan edilmiş konkordato ve mühlet kararlarının iller bazında oranlaması gösterilmiştir. Ülkemiz de konkordato ve mühlet kararı(ek kararlar dahil) toplamda 8642 rakamına ulaşmıştır. Bu rakamın en büyük payı sırasıyla İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa, Kayseri, Tekirdağ, Denizli illerine aittir. İstanbul’da konkordato ve mühlet kararı sayısı 2145, Ankara’da 1067, İzmir’de 597, Kocaeli’de 477, Bursa’da 336, Kayseri’de 247, Tekirdağ’da 221 ve Denizli’de 203 sayısına ulaşmıştır. Oransal olarak İstanbul %24,8 Ankara %12,3 İzmir %6,9 Kocaeli %5,5 Bursa %3,8 Kayseri %2,8 Tekirdağ %2,5 Denizli %2,3 ve diğer iller %39,1 lik bir kesimi oluşturmaktadır. Bu veriler Basın İlan Kurumu’nun resmi sitesinden 09.09.2020 tarihi itibari ile alınmış veriler olup her geçen gün konkordato ve mühlet kararı sayısı değişmektedir.

110

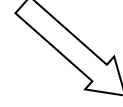

¹¹⁰ Basın İlan Kurumu Resmi Sitesi, (Erişim Tarihi: 09.09.2020) <https://www.ilan.gov.tr/>

Konkordato Süreç Aşamaları

1. Aşama

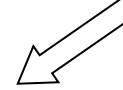
- Konkordato kurumuna müracaat için karar alınır.
- Borçlu bağlı bulunduğu Asliye Ticaret Mahkemesine müracaatta bulunur.
- Konkordato ön projesi,
- Makul güvence raporu,
- Mal varlığını gösterir belgeler,
- Alacaklılara ilişkin tablolar hazırlanır.

Ticaret
Mahkemesi

2. Aşama

- Asliye Ticaret Mahkemesi 3 aylık Geçici Mühlet süresi verir ve geçici konkordato komiseri atar.
- Mahkeme lüzum gördüğü takdirde süreyi 2 ay daha uzatabilir.

3. Aşama

- Geçici konkordato komiseri geçici mühlet içerisinde mahkemeye sunulmak üzere rapor hazırlar.
- Kesin mühlet alınabilmesi için mahkemeye raporunu iletir.

Ticaret
Mahkemesi

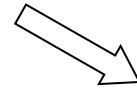
4. Aşama

- Mahkeme geçici komiserin raporuna istinaden 1 yıl kesin mühlet verir. Konkordato kesin mühlet komiseri atanır.
- Mahkeme lüzum gördüğü takdirde kesin mühlet süresini 6 ay daha uzatabilir.

5. Aşama

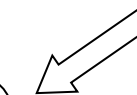
- Konkordato kesin mühlet komiseri kesin mühlet süresi içerisinde konkordatonun tasdikine ilişkin işlemleri tamamlayarak dosyayı raporu ile birlikte mahkemeye ibraz eder.

Ticaret
Mahkemesi

6. Aşama

- İyimser durum; konkordato müracaatlısının durumu iyileşir, komiserin raporuna binaen konkordato sonlandırılır.
- Kötümser durum; konkordato müracaatlısının konkordato projesi doğrultusunda beklenen performansı sergileyemeyeceği anlaşılmaması üzere iflasına karar verilir.

Süreç Sonu

Konkordato Aşamalarında Adli Muhasebenin Yeri

Gerek hukuki, gerek finansal boyutları, gerekse suiistimale de açık bir konu olması nedeniyle konkordato sürecinin yönetimi ve denetimi çok önemli hale gelmiş, sürecin interdisipliner uzmanlık gerektiren takibi bu uygulamayı adli muhasebecilerin mesleki alanına dahil etmiştir.

Konkordato süreç şemasında özellikle 1. Aşamada konkordato müracaatlısının mahkemeye ibraz etmesi gereken evraklar hazırlanırken adli muhasebenin rolü ve önemi çok büyük önem taşımaktadır. Konkordato ön projesinde yer alan tüm mali veriler gerçekliği yansıtmak zorundadır. Olası ihmaller, hileler, fiktif varlıklar, beyaz yaka çalışan, yönetici ve/ veya işletme sahibi yolsuzlukları, muhasebe hataları kısaca tüm gerçeklik dışı kayıt ve belgelerin tespitin yapılıp en doğru bilginin belgelerle mahkemeye sunulmasının gerekli olduğu aşamadır. Aksi durum söz konusu olduğu takdirde, gözden kaçan herhangi bir gerçek dışı bilgi veya belge mahkemenin atadığı komiser tarafından tespit edilirse, konkordato müracaatlısının konkordato ret kararı alabilmesine hatta iflas yada hileli iflas kararı alınmasına yol açabilmektedir. Adli muhasebeciliğin dava destek danışmanlığı, CFE(Hile Denetim Uzmanı), araştırmacı muhasebecilik uzmanlıkları 1.Aşamada çok büyük rol oynamaktadır. Ayrıca bir bağımsız denetim kuruluşu tarafından verilen makul güvence raporu adli muhasebeciliğin araştırmacı muhasebecilik uzmanlık alanına girmektedir.

Konkordato süreci aşamalarının 2. Aşamasında ve 4. Aşamasında mahkeme tarafından görevlendirilen konkordato geçici ve kesin mühlet komiseri adli muhasebeciliğin tüm rollerini üstlenmektedir. Komiserler mahkemeye dava destek danışmanlığı, araştırmacı muhasebecilik, uzman tanıklık ve hile denetim uzmanı olarak adli muhasebecilik desteği sağlamaktadır. Mahkemenin mali konulardaki eksikliğini gidermek ve sürece hız kazandırmak için görevlendirilen komiserler konkordato sürecinin 1. Aşamasında ibraz edilen bilgilerin gerçekliğini araştıran, sorgulayan, ipuçlarının takibini yapan, hata, hile, yolsuzluk varsa ortaya çıkaran, araştırmalarını tamamlayıp mahkemeye yazılı olarak raporlayan, mahkeme lüzum gördüğü takdirde sözlü olarak da mahkemede uzman tanıklık yapan kişilerdir. Kısaca konkordato komiserliğinde adli muhasebeciliğin tüm yönleri bulunmaktadır.

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde 1. Aşamaya ayrıntılı olarak değinilecektir.

2.1.2. Konkordato Türleri

Konkordato “2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun (İİK) 285. – 309. maddeleri arasında düzenlenmiş olup söz konusu hükümler 15.3.2018 tarih ve 30361 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 7101 sayılı İcra ve İflas Kanunu ve bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun ile değişikliğe uğratılmıştır.”¹¹¹

Konkordato türlerini bir sınıflandırmaya tabi tutar isek 3(üç) ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlar; ¹¹²

- Yapılış Yöntemine Göre Konkordato;
 - o Vade(Mühlet) Konkordatosu

¹¹¹Hukuk Desteği, “Konkordato Çeşitleri”, <https://hukukdestegi.com/tr/2018/11/23/konkordato-cesitleri/> (Erişim tarihi 22.02.2020)

¹¹²Orhan Eroğlu, “Uygulamada Konkordato”, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 23-26

- Yüzde(Tenzilat) Konkordatosu
- Karma Konkordato
- Yapılış Zamanına Göre Konkordato;
- İflas Dışı Adi Konkordato
- İflas İçi Adi Konkordato
- Yapılış Gayesine Göre Konkordato;
- Borçların Tasfiyesi Gayesiyle Konkordato
- Mal Varlığının Terki Koşuluyla Konkordato

2.1.2.1. Yapılış Yöntemine Göre Konkordato

Vade Konkordatosu

Vade konkordatosunda alacak sahipleri alacağından her hangi bir yüzdellik oranda feragat etmezler, borçluya yeni bir süre(vade) verilir, bunun üzerine alınan konkordatoya vade konkordatosu denir. Özetle vazgeçilen bir alacak yoktur ilaveten verilen mühlet vardır. Bu konkordato çeşidinde ödemeler taksitlenebilmektedir.¹¹³

Firmaların mali göstergelerinde borca batıklık olduğuna dair bir gösterge olmasa bile firmalar borçlarını ödeme hususunda zora giriyorsa başvuracağı konkordato çeşidi vade konkordatosudur. Konkordato almak isteyen borçlunun sıcak para akış dengesi bozuk ve likiditesi yok ise iflas durumu söz konusu olduğunda satılan mal varlıkları borçlarını karşılamıyor ise borçlarını belirli bir vadeye yayarak ödeme taahhüdünde bulunabilir ve bu doğrultuda vade konkordatosuna başvurabilir.¹¹⁴Vade sonunda o güne kadar tahakkuk ettirilen faiz ile birlikte borcun hepsi ödenecektir. Borcunu ödeme taahhüdünde bulunan borçlulara süre tanıyan vade konkordatosunda mahkemece onandıktan sonra faiz ödenmemesine ilişkin bir konkordato önerisi vade konkordatosu uygulaması içerisinde mümkün değildir ancak karma konkordato uygulamasında mümkündür.¹¹⁵

Yüzde (Tenzilat) Konkordatosu

Konkordato başvurusunda bulunan borçlunun alacak sahipleri arasında yapılan alacağın ödenmesine ilişkin anlaşmada alacak sahiplerinin hangi oranda feragat edileceğinin belirlenip ona göre ödemesinin yapılacağı belirlendiği anlaşma türüne yüzde(tenzilat) konkordatosu denir.¹¹⁶

Özetle alacaklıların belirli oranda alacağından vazgeçmesine ve borçlunun vazgeçilen kısımdan geri kalan borç tutarına ödeme garantisi verdiği yüzde/tenzilat konkordatosudur. Yalnızca borca batıklık durumu söz konusu olan borçluların tercih edebileceği bir konkordato çeşidi olan “tenzilat konkordatosu”, aktifleriyle borçlarını karşılayabilen borçlulara kapılarını kapatmaktadır. Aksi

¹¹³ Selminaz Adıgüzel, “ The Causes of Konkorkado of Logistics Companies”, Al-Farabi International Journal on Social Sciences, Volume 3, Issue 3, 2019, s. 143-144

¹¹⁴ Coşkun, s.10

¹¹⁵ **Vade Konkordatosu - Tenzilat Konkordatosu Ayrımı Ve Önemi**, <https://www.hukukihaber.net/vade-konkordatosu-tenzilat-konkordatosu-ayrimi-ve-onemi-makale.6245.html> (Erişim Tarihi 22.02.2020)

¹¹⁶ Sami Karacan, “Konkordato Finansal Krizde Çözüm Mü?”, Uluslararası Turizm İşletme Ekonomi Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, 2018, s. 99

halde tenzilat konkordatosu mevzuatına uymayan talepler “İİK. M. 305/I, b” maddesi gereği ticaret mahkemelerinden taleplerine karşılık ret kararı alacaklardır.¹¹⁷

Karma Konkordato

Kombine konkordato olarak da adlandırılan tenzilat ve vade konkordatolarının harmanlandığı konkordato çeşididir. Mahkemelere müracaat edilen konkordatalara ve mahkemelerin verdikleri konkordato kararlarına bakıldığında piyasada en çok talep gören karma konkordato çeşididir. Borçlunun borçlarını ödeyebilmesi için belirli bir oranda vade süresinin konulması ve belirli bir oranda tenzilat gereksinimi var ise alacaklılar açısından da iflas durumunda daha az alacaklarını tahsil edebilecekse veya hiç tahsil edememe durumu söz konusu ise belirlenecek konkordato tercihi karma konkordato olmalıdır.¹¹⁸

2.1.2.2. Yapılış Zamanına Göre Konkordato

İflas Dışı Adi Konkordato

Anlaşma çeşitlerinden biri olan adi konkordatoda borçlu ile alacak sahiplerinin salt çoğunluğu sağlanır ve mahkemece onanmasından sonra uygulamaya konulur.¹¹⁹

İflas dışı adi konkordatoda nihai amaç konkordato talep eden borç sahibinin iflastan kurtarılmasıdır. İflas önleyici konkordato kavramı iflas dışı adi konkordatodan gelir. Borçların gününde ödenmesi ve iflasa engel olma amacına hizmet eder.

İflas İçi Adi Konkordato

Borçlunun iflas ettiği ve iflas mevzuatına göre işlem yapılması gereken durumlarda iflastan çıkmak için alacaklıları ile anlaşarak müflisin teklifte bulunduğu konkordatonun mahkemece onanmasından sonra müflisin iflas hükümleri ile sonuçlarından feragat ettiği konkordato türüdür. Özetle müflis hakkında iflas kararı alındığında tasfiye işlemleri süresince iflasın önüne geçilmesi için tercih edilen konkordatodur.

2.1.2.3. Yapılış Gayesine Göre Konkordato

Borçların Tasfiyesi Gayesiyle Konkordato

Borçlu yukarıda değinilen tüm konkordato türlerinde olduğu gibi borç yükünden kurtulma gayesindedir. Bundan dolayı borçların ödenebilmesi gayesiyle alacaklılarına teklif sunulması işlemidir.¹²⁰

¹¹⁷ Talih Uyar, “Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri”, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2019, s. 20-21

¹¹⁸ Eroğlu, s. 26

¹¹⁹ Efrail Aydemir, “Konkordato ve Yeniden Yapılandırma”, 2.Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 23

¹²⁰ Eroğlu, s. 26-27

Mal Varlığının Terki Koşulu İle Konkordato

Bu konkordato türü “İcra İflas Kanunu 2004 Sayılı 309/a-309/1” maddeleri uyarınca düzenlenmiştir.¹²¹ Mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkileri temerrüde düşen borçludan alınarak alacaklıya yahut 3. şahısları devri sonucu temerrüde düşen borçlunun ticari faaliyetini sonlandırmasını kapsayan konkordato türüdür. Mal varlığının terki yoluyla alınan konkordatoda iflas eden borçlu ticari işlem ve faaliyetlerini sürdüremez.

2.1.3. Konkordato Talebi ve Sürecin Faktörleri

2004 sayılı Kanunun m.285, 7101 Sayılı Kanun m.13’te şu şekilde güncellenmiştir. *“Borçlarını, vadesi geldiği hâlde ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan herhangi bir borçlu, vade verilmek veya tenzilat yapılmak suretiyle borçlarını ödeyebilmek veya muhtemel bir iflâstan kurtulmak için konkordato talep edebilir.”* Genel manada konkordato kurumunu iflasın önlenmesi amacıyla karşılıklı bir takım tavizlerin verilmesi gereken bir sözleşme veya borç yapılandırması şeklinde değerlendirebiliriz.¹²²

Borca batık halde olan ve borçlarını ödeme hususunda aciz durumda olan borçlunun olası bir iyileştirme uygulamaları için geç kalınmış olma ihtimali söz konusu olduğundan, aciz durumda olan borçlu tam anlamıyla temerrüde düşmeden önce aksiyon sergilemeye olanak sağlanması amacıyla aciz veyahut borca batık halde olan borçlunun borçlarını ödeyememe ihtimalinin olması durumunu konkordato başvuru nedeni olarak niteleyebiliriz.¹²³

Kanunlarda konkordato talebinin hangi zamanlarda, hangi tarihte yapılmasına ilişkin açıklayıcı bir hüküm yoktur. Konkordato kurumuna müracaatta hem geç kalınmamalı hem de erken aksiyon sergilenmemedir. Aksi durumda erken hareket eden borçlu borca batık yada aciz durumda olmama ihtimali söz konusu olursa mahkeme red kararı verecektir. Başvuruya geç kalındığı takdirde aciz ve borca batık durumu daha da derinleşmiş olabilir. Bu durum mahkemeyi borçlunun muvaffak olamayacağı düşüncesine ve konkordato kesin mühlet kararının reddine karar vermeye itecektir.¹²⁴

Konkordato kurumuna başvuruya faaliyet bulan süreç eksik evrak olmadığı takdirde acilen geçici konkordato sürecine taşınır. Geçici konkordato süreçlerinde mahkeme konkordato sözleşmesinin muvaffak olabileceğine inandığı takdirde süreci kesin mühlete çevirir. Kesin mühletin devamında mahkemece uygun görüldüğü takdirde konkordatonun tasdiki ya da borçlunun iflası süreçleri ile konkordato süreci son bulur.

Konkordato sürecinde rol alan taraflar ve sürecin akışı içerisinde rol biçilen bir takım unsurlar, faktörler, kurum ve kuruluşlar vardır. Bunları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

- Borçlu,
- Alacaklılar,
 - o İmtiyazlı Alacaklılar
 - o Adi(Rehinsiz) Alacaklılar

¹²¹ Karacan, s.99

¹²² Temiz, s.270

¹²³ Öztekin, s. 122

¹²⁴ Hakan Pekanitez ve Güray Erdönmez, “7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato”, 1. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018, s. 11

- Sözleşmeler,
- Mahkeme,
- Geçici Mühlet ve Bildirimi,
- Kesin Mühlet,
- Konkordato Komiseri ve Alacaklılar Kurulu,
- Konkordato Başvurusunda Hazırlanması Gereken Evraklar
- Konkordatonun Tasdiki ve Sonuçları

Borçlu

Vadelerinde borçlarına karşılık ödeme yapamayan tüzel ve gerçek kişiler konkordato da borçlu taraf olarak adlandırılır. Özetle alacaklısına borucunu ödeyemeyenler ya da ödeme güçlüğü çekenlere borçlu denir.

Alacaklılar

Finansal durumundan ötürü konkordato sürecine girmek isteyen firmalara nakdi borç, çek, senet, mal veyahut hizmet gibi maddi değer taşıyan unsurları sağlayarak firmadan alacaklı duruma geçen tüzel yada gerçek kişiler “alacaklı” olarak adlandırılır. İmtiyazsız ve imtiyazlı olarak iki şema altında toplanan konkordato borçlusunun alacaklılarına aşağıda değinilecektir.¹²⁵

Yapılan değerlendirmeler sonucunda konkordato sürecinde muvaffak olunacağını tespit edilmesinden sonra İİK m. 289/3 kapsamı gereği konkordato taleplisine 1(bir) yıllık “kesin mühlet süresi” verilir. Konkordato komiserinin kesin süre sonrası “İİK m. 299” çerçevesinde yapacağı ilan ile konkordato alan firmadan alacaklı olan tüm gerçek veya tüzel kişiliklerden alacak tutar/miktarlarını bildirmesini ve alacak kaydı yapılmasını ister. Konkordato sürecinde alacaklıların alacak bildirimini sürecin şekillenmesine yön veren unsurlardandır. Konkordato projesinde anlaşma kapsamında salt alacaklı çoğunluğunun sağlanması, borçlunun bilanço varlıkları ile bilanço pasiflerinin saptanması ve konkordatonun mahkemece onanması için mutlaka alacaklıların desteği şarttır. Konkordatoya tabi borçlunun mali defterlerinde, beratlarında ve henüz yazdırılmamış ve beratı bildirilmemiş bilançolarında veyahut alacaklılar listesinde kaydı bulunmayan alacaklının konkordato projesine dahil olabilmesi için alacağını gösterir belgeleri ile konkordato komiserine başvurmalıdır. Alacak kaydı mahkemece atanan komiser tarafından belirtilen süreler içerisinde yapılır.¹²⁶

Alacak kaydını düzenleyen komiser uygulamada alacak kayıtlarını ayrı ayrı sayfalarda, alacak kayıtlarının alındığı tarih ve sıra numarasıyla kayıt vererek bir defterde tutar. Yapılan alacak ilanından sonra alacak sahipleri alacaklarını iletmek zorunluluğu altında değildir(m. 299). Bundan dolayı konkordato taleplisi ilan gerçekleşmeden önce bilanço kalemlerinde ki alacak kayıtlarını deftere yazdırması gereklidir. Böylece defter iki şema olarak “ilan yoluyla bildirilen alacaklar ve bilançoda yer alan alacaklar” kayıtlanabilir.¹²⁷

¹²⁵ Coşkun, s. 4-6

¹²⁶ Levent Börü, “**Adi Konkordato da Alacaklıların Alacaklarını Bildirmesi**”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 10, Sayı 1, 201, s.174

¹²⁷ Sümer Altay ve Ali Eski Ocak, “**Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku**”, 4. Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018, s. 184

- İmtiyazlı Alacaklılar

Konkordato taleplisinin rehinli olan borçları veyahut alacak sahiplerinin rehinli alacakları şeklinde tanımlanabilen imtiyazlı alacaklar İİK. m.206 çerçevesinde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

“Alacakları rehinli olan alacaklıların satış tutarı üzerinde rüçhan hakları vardır. Gümrük resmi ve akar vergisi gibi Devlet tekliflerinden muayyen eşya ve akardan alınması lazım gelen resim ve vergi, rehinli alacaklardan sonra gelir. Bir alacak birden ziyade rehinle temin edilmiş ise satış tutarı borca mahsup edilirken her rehinin idare ve satış masrafı ve bu rehinlerden bir kısmı ile temin edilmiş başka alacaklar da varsa bunlar nazara alınıp paylaştırmada lazım gelen tenasübe riayet edilir. Alacakları taşınmaz rehniyle temin edilmiş olan alacaklıların sırası ve bu teminatın faiz ve eklentisine şümulü Kanunu Medenin taşınmaz rehnine müteallik hükümlerine göre tayin olunur.”¹²⁸

Konkordato taleplisinin sahip olduğu taşınmazların, cihazların, taşıtların, binaların, arsaların, gayrimenkullerin vs. borcuna karşılık alacaklısına mal varlıklarının rehinli olarak teminata bağlanması işleminde alacaklı olan taraf imtiyazlı alacaklı olarak adlandırılır.

Konkordatoya başvurulmadan önce gerçek veya tüzel kişiliğin bünyesinde çalışan işçilerin hakları bir imtiyazlı alacak olduğu için işçilere olan borçlar konkordatoya eklenmelidir. Aksi bir durum söz konusu olduğu takdirde çalışanlar haklarını korumak adına haciz işlemleri başlatabilir, icra takip ve başvuru süreçlerine yönelebilir. Ayrıca konkordato kesin mühlet kararı almak isteyen firmanın alacaklısı olarak alacağından feragat ettirilmesi söz konusu olmaz. Mahkemece onandıktan sonra hukuki bir bağlayıcılık kazanan konkordatonun 6183 sayılı kanunda belirtilen amme alacağı ve rehinli alacaklar üzerinde hukuki bir bağlayıcılığı söz konusu değildir.¹²⁹

Rehinli alacaklar ve amme alacakları konkordatonun sonucuna bağlı kalınmaksızın ödenir. İmtiyazlı alacak konkordatoya eklenmez ise bir imtiyazsız alacak şekline dönüşür ve konkordatoda kararlaştırılan şekillere göre ödenir.¹³⁰

Rehinli borcun ifası gerçekleşmediği takdirde konkordato taleplisinin rehin verilen varlıkları rehinli alacaklı tarafından icra üzerinden nakde dönüştürülebilir. Fakat bu durum rehinli mallar üzerinde mülkiyet sahibinin hak sahipliğinin önüne geçemez İsviçre mahkemeleri tarafından bir nevi rehinli alacaklı sınırlı aynı hak kazanmış olarak nitelendirilir.¹³¹

- Adi(Rehinsiz) Alacaklılar

İmtiyazsız alacak olarak da adlandırılabilen adi veya rehinsiz alacaklılar konkordato taleplisinin mal varlıkları üzerinde alacağına karşılık rehin hakkı bulunmayan alacak sahipleri olarak tanımlanabilirler. Rehinsiz alacak kapsamına giren alacaklar borçlunun mülk veya varlıklarıyla rehinli olarak teminata bağlanamazlar.

Konkordato da güvence altına alınabilen rehinli alacak hakları olası iflas durumu söz konusu olduğu takdirde öncelikli karşılanan alacak olacaktır. Rehinsiz alacaklarda bir güvence söz konusu

¹²⁸ İİK. 206.Maddesi (Değişik: 3/7/1940-3890/1 md.) (Değişik birinci fıkra: 28/2/2018-7101/5 md.)

¹²⁹Haberler.com, <https://www.haberler.com/konkordato-nedir-konkordato-ne-demek-12628516-haberi/> (Erişim Tarihi: 01.03.2020)

¹³⁰Haberler.com, <https://www.haberler.com/konkordato-nedir-konkordato-ne-demek-12628516-haberi/> (Erişim Tarihi: 01.03.2020)

¹³¹ Ebru Şensöz, Arif Barış Özbilen ve Burcu Savaş, “Alacak Rehminin Teminat Altına Alınan Alacak ve Rehlin Yükü Bakımından Kapsamı”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl:4, Sayı:8, 2005, s. 234-236

olmamasıyla birlikte ödemeler konkordato da belirlenen şekillerde gerçekleştirilir. Alacağın karşılanması bakımından rehinli alacak haklarından sonra gelir.¹³²

Rehinli alacaklılar dışındaki tüm alacaklarda mühlet kararı süresinde alacağa faiz hesaplatılması söz konusu değildir. Fakat konkordato sözleşmesiyle karara bağlandığı takdir de adi alacaklıların alacaklarına da mühlet süresinde faiz tahakkuk ettirilmesi söz konusu olabilmektedir.¹³³

Sözleşmeler

Konkordato taleplisi olan borçlunun konkordato kurumuna başvurması halinde daha önceden yapılan sözleşmeler konkordato gerekçesiyle sona erdirilemez. Sözleşmelerde açıkça borçlunun konkordato kurumuna başvurması halinde sözleşmenin iptal olacağına, alacaklıya sözleşme feshi hakkı doğuracağına veya borcu muaccel alacak haline getireceğine ilişkin maddelere yer verilmiş olsa bile borçlu konkordato kurumuna başvurduğunda açıkça belirtilen maddeler borçluyu bağlamayacaktır.

Mahkeme

İİK m. 154 mevzuatı gereği konkordato davaları “Asliye Ticaret Mahkemesi” tarafından yürütülür. Konkordato davası açılacak bölgede “Asliye Ticaret Mahkemesi” yok ise bu sorumluluk Asliye Hukuk Mahkemesine geçer ve işleyiş usul esasları aynı olur.

Borçlu, tüzel kişilik ve iflasa tabi olması durumunda konkordato başvuru ve süreçleri şirketlerin ticaret sicil gazetesindeki merkez adresinin bağlı bulunduğu Asliye Ticaret Mahkemesinde yürütülürken, şahıs şirketleri veya gerçek kişiler için yerleşim yeri esas alınır ve bağlı bulunulan Asliye Ticaret Mahkemesine başvuru gerçekleştirilir.¹³⁴

Özetle konkordato başvuru süreçlerinde bir takım evraklar hazırlanır ve konkordato talebiyle hazırlanan evraklar bir dilekçe ile mahkemeye sunulur. Mahkeme evrakların doğruluğunu, uygunluğunu araştırmak için komiser görevlendirir. Komiser raporlamaları doğrultusunda konkordato kapsamına dahil olmak isteyen borçluya mahkeme uygun gördüğü takdirde “geçici mühlet” daha sonra “kesin mühlet” gibi kararlar verir yada uygun görmediği takdirde iflas kararı verir. Yukarıda değinilen “komiser, geçici mühlet, kesin mühlet” kavramlarının ayrıntılarına aşağıda derinlemesine değinilecektir.

Geçici Mühlet ve Bildirimi

Belirli aşamalardan oluşan konkordato uygulamasının ilk aşaması konkordato taleplisi olan borçluya “geçici mühlet” verilmesidir. Öncül koşulu olarak alacaklının veya borçlunun ilgili mahkemeden konkordato talep etmesi gerekir. Mevzuat gereği konkordato talep eden borçluya

¹³² Levent Börü, “Adi Konkordato Alacaklılar Kurulu”, s. 361-362

¹³³ Serdar Kale, “İsviçre İcra İflas Kanununun Adi Konkordato Hükümlerine Genel Bir Bakış”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, 2017, s. 164

¹³⁴ Timuçin Muşul, “İflas ve Konkordato Hukuku”, 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018, s. 357

talebinin mahkemece tasdikinin gerçekleşebilmesi için hazırlık yapmasına olanak tanıyan süre olarak mühlet kavramını tanımlayabiliriz.¹³⁵

Mahkemece konkordato başvurusu kapsamında hazırlanan belgelerde noksanlık olmadığı tespit edildiğinde, mahkeme derhal verilen 3 aylık uzatmayla birlikte en fazla 5 aylık “geçici konkordato mühleti” verebilir. Bu süre sonunda konkordato sürecinin muvaffak olabileceği düşünüldüğü takdirde 18 aylık kesin mühlet uzatması mahkemece eklenir. Sürelerin mahkemece uzatılmadığı varsayımında verilmesi gereken total süre 23 aya sınırlıdır.¹³⁶

Geçici mühlet kararının verilmesiyle eş zamanlı olarak mahkeme, konkordato taleplisi olan borçlunun mal varlıklarına icra işlemleri başlatılmaması ve başlatılan icraların önüne geçmek amacıyla tedbir kararı verir. Bu bağlamda konkordato taleplisi olan borçlu mahkemenin onayını almadan rehinli ödemeler gerçekleştiremeyecek, taşınmaz ve işletme devri gibi işlemleri gerçekleştiremeyecektir.¹³⁷

Geçici mühlet kapsamında sürecin akışını inceleyecek, raporlama yapacak, konkordatonun muvaffak olabilme durumunu ortaya koyabilecek komiser veya komiserler mahkemece atanır. Geçici mühlet kapsamı içerisindeyken süreyi uzatma talebi konkordato taleplisi olan borçludan gelir ise geçici olarak görevlendirilen komiserden görüş beyan etmesi istenir.¹³⁸ Komiserlerin görev ve sorumluluklarına aşağıda “konkordato komiseri” başlığı altında değinilecektir.

Geçici mühlet süresi kesin mühlet kararına etki edecek bir süreçtir. Geçici mühlet ilanı iki kurum tarafından yayınlanır. Bunlar;

- Mahkemece Ticaret Sicil Gazetesi,
- Basın-İlan Kurumu(ilan.gov.tr) Resmi Portalı.

Geçici mühlet ilanı ilgili kurum ve kuruluşlarda ilan edildikten sonra buna itirazda bulunmak isteyen alacaklılar 7 günü geçirmeyecek şekilde konkordato mühletinin verilmesinin doğru olmadığını ispatlayacak belgeleriyle birlikte, durumu izah edici bir dilekçe ile mahkemeye başvurarak konkordato başvurusunun reddi hususunda itiraz da bulunabileceklerdir.¹³⁹

Kesin Mühlet

İİK 289. Maddesi gereği, mahkeme geçici mühlet süresi devam ederken(bitmeden) “Kesin Mühlet Süresi” üzerine bir karara varmalıdır. Mahkeme kesin mühlet kararını vermeden önce gerek gördüğü takdirde konkordato taleplisi olan borçlu veya alacaklıyı davet ederek dinlemeyi tercih edebilir. Basit yargılama usulünün uygulandığı kesin mühlet duruşmalarına geçici komiser de iştirak ederek duruşma seyri içerisinde lüzum gördüğü takdirde söz alabilir yada yazılı raporlamalar sunabilir.

Kesin mühlet kararının mahkemece verilebilmesi için konkordato sürecine girmeye çalışan borçlunun faaliyetlerinde toparlanma yaşayabileceği ihtimalinin olması veya konkordato sözleşmesinin onaydan geçirilebileceğine dair ümidin bulunması gerekir. Bu doğrultuda olayla ilgili

¹³⁵ Serdar Kale, “ Sorularla Konkordato (İflas Dışı Ve İflas İçi Adi Konkordato)”, 1. Baskı, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2017, s. 13

¹³⁶Rukiye Duran, “Konkordato Mühletinin Uzatılması”, Akademik Yaklaşımlar Dergisi, Cilt 10, Sayı 1, 2019, s. 59

¹³⁷ Karacan, “Konkordato Finansal Krizde Çözüm Mü?”, s. 101

¹³⁸ Özdemir, “Konkordatonun Muhasebe İşlemlerine Etkisi”, s. 5

¹³⁹ Orhan Eroğlu, “Uygulamada Konkordato”, 2. Baskı , Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s.51

inceleme yapan komiserin konkordato borçlusu hakkında düzenleyeceği rapor özellikle önem taşımaktadır.¹⁴⁰

Mahkeme kesin mühlet kararıyla birlikte sürecin komiserlerini de görevlendirir. Ücretleri mahkeme tarafından belirlenen komiserlerin sayısı bir veya birden fazla olabilmektedir. Geçici mühlet komiseri mahkemenin kesin mühlette görevlendirmesi ile konkordato komiseri unvanı alır.¹⁴¹

Borçlu gerçek veya tüzel kişinin konkordatoya başvurmadan önce mahkemeye ibraz etmek için hazırlamış olduğu konkordato ön projesinin uygulanabilir ve uygulandıktan sonra muvaffak olunabilir kanaati mahkeme de olduğu takdirde mahkeme borçluya 1 yıllık “kesin mühlet” kararı verecektir. Komiserin veya komiserlerin yapacakları raporlamalar sonucu kesin mühlet süresine 6 ay daha süre ilave edilebilecektir. Konkordato projesinin gerçekleştirilmesi ve muvaffak olunabileceği hususlarında mahkemenin umudu olmadığı takdirde borçluya mahkemeden resen iflas kararı çıkacaktır.¹⁴² Mahkeme karar verirken geçici mühlet içerisinde yaşanan olayları da değerlendirerek bir karara varır.¹⁴³

Konkordato Komiseri

Mahkeme, konkordato kesin mühlet kararıyla birlikte sürecin üzerinde inceleme yapacak ve bu incelemeler de süreç devam ederken lüzum görüldüğü takdirde mahkemeye raporlama yapabilecek, itirazı durumları değerlendirip mahkemeye görüş bildirecek, konkordato sözleşmesinin usul esaslarına göre süreci değerlendirebilecek, mesleki nitelikleri ve bilgi becerisi yüksek kişileri konkordato komiseri olarak görevlendirecektir. Mahkemeye göre kesin mühlet sürecinde yeni komiser atamaları lüzumsuz ise geçici komiser/komiserler yapmakta oldukları görevi ifa etmeye devam edebilirler.

Konkordato komiserleri mahkemeler tarafından atandığı için görevin ifasını kimlerin gerçekleştireceği hususunda itirazlar söz konusu olabilmektedir. Konkordato komiseri/komiserleri hakkında itirazı başvurular yine Asliye ticaret mahkemelerine yapılmakta ve mahkemenin konkordato komiserini görevden alması için yapılan itiraz hakkında mahkemeden red kararı çıktığı takdirde, karara karşı da kanuni yollara başvurulması söz konusu olamayacaktır.¹⁴⁴

Konkordato kurumunun işleyişini en doğru şekilde sağlamak için görevlendirilecek olan komiserin görevleri ve niteliklerinin iyi kavranmasında fayda vardır. Konkordato sürecinin muvaffak olabilmesindeki en büyük unsurlardan biride konkordato komiseridir. Son derece kritik sorumluluklar alan konkordato komiserleri sürecin şekillenmesinde, geçici mühlet süreçlerinde, kesin mühlet kararının verilmesinde, verilen sürelerle ekleme yapılmasında ya da bu kararların red olmasında mahkemeyi bilgilendirmek üzere raporlama yaparak sürece yön verir.¹⁴⁵

¹⁴⁰ Serdar Kale, “İsviçre İcra İflas Kanununun Adi Konkordato Hükümlerine Genel Bir Bakış”, s. 161

¹⁴¹ Serdar Kale, “İsviçre İcra İflas Kanununun Adi Konkordato Hükümlerine Genel Bir Bakış”, s. 161

¹⁴² Serdar Kale, “İsviçre İcra İflas Kanununun Adi Konkordato Hükümlerine Genel Bir Bakış”, s. 161

¹⁴³ Pekcanıtez, Erdönmez, s. 44

¹⁴⁴ Munise Seray Göncü Döner, “Anonim Ortaklığın Borca Batıklık Nedeniyle İflası ve iflasın Konkordato Yoluyla Önlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İzmir, 2019 s. 153-154

¹⁴⁵ Döner, s. 154

Konkordato komiseri üstlenmiş olduğu sorumluluğu taşıyabilecek nitelikte olmalıdır. Bu nitelikler “Konkordato Komiserliği ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik 4.Madde” kapsamında düzenlenmiştir.¹⁴⁶ Bunlar;

- a) T.C. vatandaşı olmak,
- b) Tam ehliyetli olmak,
- c) En az 4 yıllık üniversite mezunu olmak ya da YÖK(Yüksek Öğretim Kurulu) tarafından denkliği kabul edilen yurt içi ve yurtdışı öğretim kurumlarından diploma almaya hak kazanmak. Ayrıca mesleki anlamda azami 5 yıl tecrübeye sahip olmak,
- d) Daha önce hiç iflas etmemiş olmak,
- e) Son 3 yıl da komiserlik görevinin gereklerine uyulmadığından dolayı görevden ihraç edilmemiş olmak,
- f) Disiplin kapsamında mesleki kariyerine veya memuriyetine son verilmemiş olmamakla birlikte mesleki faaliyet ve sanat icrasında yasaklı olmamak,
- g) Kamu hizmetinden yasaklı olmamak,
- ğ) Fiili olarak yürütülen mesleğin mevzuatı gereği komiserlik faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin engel bir yönetmelik/hüküm bulunmamak,
- h) “26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar ile zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak,”
- ı) Terör örgütleriyle bağlantılı olmamak,
- i) Konkordato geçici komiseri ve konkordato komiseri en fazla 5 dosyada görev alabilmektedir.
- j) Konkordato komiserliğine 3 kişi görevlendirildiği takdirde, göreve atanacak komiserlerden birinin “yeminli mali müşavir” diğerinin ise “hukukçu” olması önerilir.

Mahkeme tarafından görev verilen konkordato komiseri yeterli tecrübe ve bilgi birikimi olan, raporlama yeteneği olan, uzman olduğu dalda yetenekli olan, hukuki mevzuata ve süreçlere hakim olan, konkordato kurumunun mevzuat ve uygulamaları konusunda bilgili olan, konkordato sürecinde gerçekleşecek olay ve tutumlara karşı hızlı bir şekilde reaksiyon gösterip olayı çözümleyebilen kişiler olması gerekir.¹⁴⁷

Mahkemeler tarafından konkordato sürecinde mahkemeye süreçle ilgili raporlar ve beyanlarda bulunması ve sürecin işlevselliğinin, doğruluğunun sağlanabilmesi için atanan komiserlerin görevlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.¹⁴⁸

- Konkordato projesinin gerçekleştirilmesine katkı sağlamak,

¹⁴⁶ Adalet Bakanlığından **Konkordato Komiserliği Ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik** <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/01/20190130-1.htm> (Erişim Tarihi 06.03.2020)

¹⁴⁷ Pekcanıtez ve Erdönmez , s. 70.

¹⁴⁸ Sami Karacan, “Konkordato Finansal Krizde Çözüm Mü”, s. 102

- Konkordato sözleşmesindeki borçlunun faaliyet ve uygulamalarını denetlemek,
- Mahkemeye süreçle alakalı ara raporlar ibraz etmek,
- Özellikle görevlendirildiği konularda kanun ve konkordato kurumunun mevzuatı çerçevesinde onaylar, izinler ve görüş bildirmek,
- Konkordatonun işlevselliği üzerine süreç içerisinde alacaklılar kuruluna beyanlarda bulunmak,
- Diğer alacaklılara konkordato sözleşmesinin seyri, borçlunun güncel finansal yapısı ve mali durumu hakkında beyanlar vermek,
- Mahkemenin verdiği diğer sorumlulukları yerine getirmek.

Mahkemenin görev verdiği komiser/komiserler bilirkişilik bölge kuruluna mahkeme tarafından bağlı olunan adliye mahkemesine bildirilir. Komiserlik görevi beşten fazla dosyada ifa edilemez. Amaç komiserin işini titizlikle yapabilecek kadar zaman bulabilmesidir. Komiserler konkordato süreçlerinde kamu personeli sayılır ve yaptığı işlemlerden kusur sorumluluğuna tabi tutulur.¹⁴⁹

Alacaklılar Kurulu ve Alacaklılar Kurulunda Bulunanlar

Uygun bulunan bir zamanda kesin mühlet kararı sonrası mahkeme rehinli alacaklı var ise onların temsil edilebildiği en fazla 7 gerçek veya tüzel alacaklıdan oluşacak bir alacaklılar kurulunu ücret tahakkuk ettirilmeden oluşturabilir. Bu oluşum gerçekleştirilirken komiserin de görüş ve düşüncelerinden faydalanılır. Alacaklılar kuruluna ücret tahakkuk ettirilmemesinin altında yatan amaç borçluya farklı borç yükleri de doğuracak unsurlara bir nebze engel olabilmektir.¹⁵⁰

Hukuken aynı sınıfta değerlendirilebilecek olan alacaklar benzerlik gösterdiği için diğerler alacaklarla rehinli alacaklar hariç olmak üzere aynıymış gibi değerlendirilir. Rehinli alacaklılar hukuken aynı sınıfta değerlendirilebilecek alacak türü olmadığından ötürü diğer alacaklardan farklı olarak değerlendirilir ve aynı sınıflandırmaya tabi tutulmazlar. Aynı sınıflandırmaya tabi tutulmayan asgari 3 alacaklının bulunması halinde, 250 den fazla alacaklı olması halinde veyahut 125 milyon TL tutarından fazla borcu bulunması halinde “alacaklılar kurulunun” oluşturulması kanunlarla zorunlu kılınmıştır.¹⁵¹

Komiserin faaliyet ve uygulamalarını denetleyen alacaklılar kurulu lüzum gördüğü takdir de komisere belli konularda öneriler sunabilir ve kanunen öngörülen durumlarda mahkemeye görüş ve düşüncelerini bildirirler.

Komiserin faaliyet ve uygulamaların yetersiz bulunması ve süreci yönetme becerisinin olmadığı kanaati olduğu takdirde alacaklılar kurulu mahkemeden komiserin değiştirilmesi hususunda, yazılı ve ispatlayıcı bir gerekçeyle komiserin değiştirilmesini ve görevinden azledilmesini talep edebilir. Mahkeme karar verirken doğru bir karara ulaşabilmek adına konkordato borçlusu ile komiserin beyanlarını dinler ve sonra kesin hükmünde karar verir.¹⁵²

¹⁴⁹ Sami Karacan, “Konkordato Finansal Krizde Çözüm Mü”, s. 102

¹⁵⁰ Eroğlu, s. 58

¹⁵¹ Konkordato Komiserliği Ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/01/20190130-1.htm> (Erişim Tarihi: 07.03.2020)

¹⁵² Konkordato Komiserliği Ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/01/20190130-1.htm> (Erişim Tarihi: 07.03.2020)

Ayda asgari bir kere toplanmak zorunda olan alacaklılar kurulu komiserin uygun gördüğü mekan ve zamanda toplanır. Alacaklar kurulunun toplantıları yönetmelikte asgari ayda bir defa yazmasından dolayı birden fazla kez de toplanabilir. Bu durumun söz konusu olabilmesi için üyeler arasında salt çoğunluğun yakalanıp komisere iletilmesi zorunluluk esasına tabi tutulmuştur.¹⁵³

Komiser oy çoğunluğuyla alacaklar kurulunda bir karar çıkması durumunda, toplantıya katılan üyelerden imzalarını da alarak kararı tutanak şekline dönüştürür.

Konkordato Sözleşmesinde Alacaklılara Davet

Alacaklılara çağrı ilanı ilk olarak kesin mühlet sonrası “Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi” ve “www.ilan.gov.tr” adresinde konkordato komiseri aracılığıyla yapılır. Daha sonra alacaklı olanlara alacak miktarlarını kayıt ettirebilmeleri için konkordato komiseri tarafından iadeli taahhütlü gönderilen postaya 15 gün içerisinde dönüş yapmaları için mühlet temin edilir. 15 günlük mühlet süresinde alacaklılar alacağını ispatlayıcı belgeler ve evraklar ile birlikte komiser üzerinden alacağını kayıt ettirmelidir. İlandan sonra alacak kayıtlarını yapmayan alacaklıların borçlunun bilanço kalemlerinde olmadıkça konkordato müzakerelerine katılamayacağı ihtar eklenir.

Konkordato Projesi Oylanması

Konkordato projesinin kabul şartlarından biri olan çoğunluk esası durumu aşağıdaki gibidir; Konkordato projesinde;

- Kaydedilmiş olan "**alacaklıların ve alacakların**" yarısını aşması,
 - o Kayıtlı alacaklı sayısının 200 kişi olduğunu varsayıldığında ve kayıtlı alacak toplamının 200.000,00 TL olduğu varsayıldığında da, konkordato projesinin kabul edilebilmesi için azami 101 kişi tarafından proje kabul edilmeli ve projeyi kabul edenlerin alacak toplamı 100.000,00 TL'nin üzerinde olması gereklidir.
- Kaydedilmiş olan "**alacaklıların dörtte birini**" ve "**alacakların üçte ikisini**" aşması,
 - o Kayıtlı alacaklı sayısının 240 kişi olduğu varsayıldığında ve kayıtlı alacak toplamının 240.000,00 TL olduğu varsayıldığında konkordato projesinin kabul edilebilmesi için azami 61 kişi tarafından proje kabul edilmeli ve projeyi kabul edenlerin alacak toplamı 160.000,00 TL üzeri olması gereklidir.

Yukarda belirtilen şartlar sağlandığı takdirde konkordato imzalanmış ve kabul edilmiş sayılır.

“Oylamada sadece konkordato projesinden etkilenen alacaklılar oy kullanabilir.İİK. 206. maddenin birinci sırasında yazılı imtiyazlı alacaklıların alacaklıları, borçlunun eşi, çocuğu, kendisi,evlilik bağı ortadan kalkmış olsa dahi eşinin anası, babası ve kardeşi alacak ve alacaklı çoğunluğunun hesabında dikkate alınmaz. Konkordato projesi rehinli Alacaklılar ve diğer alacaklılar tarafından ayrı ayrı müzakere edilip oylanacaktır.”

¹⁵³ Konkordato Komiserliği Ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/01/20190130-1.htm> (Erişim Tarihi: 07.03.2020)

Konkordato projesinin müzakereleri sonucunda oluşturulan konkordato tutanağı, kabul ve ret oylarının içerecek şekilde derhal imza olunur. Toplantının bitimini takip eden 7(yedi) gün içinde gerçekleşen iltihaklar kabul olunur.

Konkordato Başvurusuna Hazırlık ve Gerekli Evraklar

- Konkordato Talebine İlişkin Belgeler

Konkordato taleplisi olan borçlu şirketin finansal durumu ve mali yapısını açık bir şekilde gösteren mali tabloların ve evrakların konkordato talebine yönelik bir dilekçeyle mahkemeye ibraz edilmesi sonucu konkordato başvurusu gerçekleşir. Aşağıda başlıklar altında hangi evrakların ibraz edilmesi gerektiğine değinilecektir.

- **Konkordato Ön Projesi:** Konkordato ön projesi, konkordato taleplisi olan borçlunun dürüst bir kişilikle var olan borçlarını ne zaman, nasıl, hangi oranlarda ve vadelerde ödemeler gerçekleştirebileceğini, bu doğrultudan hareketle borçlu olunanların alacağından feragat edeceği oranların gösterilebileceği, vadelere bağlanan ödemeleri gerçekleştirilebilmesi için borçlunun mal varlıklarının satılıp satılmayacağını gösteren bir projedir. Ayrıca konkordato taleplisi olan borçlunun faaliyetlerini sürdürebilmesi ve alacaklılarına ödemelerde bulunabilmesi için ihtiyacı olan nakdin veya mali kaynağın sağlanması adına kredi temini, sermaye artırımını ya da bir başka yöntemlere başvurulacak olup olmadığı hususunu da gösteren bir projedir. Ön projenin değişmeyeceğine ilişkin bir yönetmelik bulunmamaktadır.¹⁵⁴ Geçici mühlet ile kesin mühlet süreçlerinde değişime uğrayacak ve netleşecek olan ön proje alacaklılar toplantısına kadar yeni bir hal alabilecektir.¹⁵⁵

- **Borçlunun Mal Varlığını Gösterir Belgeler:** Konkordato taleplisi olan borçlu konkordatoya müracaat ederken mal varlığını gösterir evrak ve belgeleri konkordato müracaatına ekler. Şayet müracaatta bulunan borçlu defter tutmakla yükümlü ise eklemesi gereken başka ek belgelerde vardır. Bunlar;

- 6102 Sayılı TTK'ya göre oluşturulan son bilanço,
- Gelir tablosu,
- Nakit akım tablosu,
- İşletmenin sürekliliği esası kapsamında ve aktiflerde kayıtlı olan varlıkların satış tutarı üzerinden oluşturulan ara bilançolar,
- Tutulması zorunlu olan ticari defterlerin açılış, kapanış tasdikleriyle birlikte elektronik ortamda tutulan defter beratları,
- İşletmenin aktifinde olan maddi ve maddi olmayan duran varlıkların defter değerlerinin listelendiği belgeler,
- İşletmenin bütün alacaklarının ve borçlarının hepsinin vadeleriyle birlikte gösterildiği belge ve tablolar,
- Konkordato taleplisi olan borçlunun mali durumunu gösteren diğer tüm bilgi ve evraklar.

¹⁵⁴ Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/01/20190130-2.htm>

¹⁵⁵ Karacan, Konkordato Finansal Krizde Çözüm Mü?, s. 100

- **Alacaklı ve Alacak Listesi:** Konkordato sözleşmesinde ki borçlu taraf imtiyazlı alacaklı listesiyle ve diğer tüm alacaklarıyla birlikte alacaklılarını da konkordato müracaatına eklemelidir.

- **Karşılaştırma Tablosu:** Konkordato sözleşmesinde önerilen teklif kapsamında ve iflas halinde alacaklıların eline geçeceği miktarların karşılaştırıldığını ortaya koyan tablo da konkordato müracaatına eklenmelidir.

- **Makul Güvence Veren Denetim Raporu:** Bu rapor “Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Yönetmeliğinin” 16. Maddesi kapsamında hazırlanıp dayanaklarıyla birlikte konkordato müracaatına eklenmelidir. Madde 16 “*Makul güvence veren denetim raporu, denetim kanıtlarının Türkiye Denetim Standartları çerçevesinde değerlendirilmesi sonucunda, makul güvence seviyesine uygun şekilde oluşturulan denetçi görüşünün ve varsa dikkat çekilmek istenen diğer hususların, mahkemeye sunulması amacıyla Kurum düzenlemelerine uygun olarak hazırlanan ve imzalayan bağımsız denetim kuruluşu tarafından sorumluluğu üstlenilen belgedir. Bağımsız denetim kuruluşu, yaptığı denetim sonucunda konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşeceği hususunda olumlu sonuca varırsa, makul güvence veren denetim raporunu hazırlar.*”

- **Diğer Belge ve Kayıtlar:** Mahkemenin ve komiserlerin konkordato sözleşmesinde ki borçlu taraftan isteyebileceği tüm diğer kayıt ile belgelerin ibrazı zorunludur.

- **Hazırlık Süreçleri ve Mali Kayıtların Hazırlanması**

Konkordato müracaatında düzenlenen mali tabloların tarihi geri yönelik maksimum 45 gün olmalıdır. Konkordato kurumuna müracaat tarihiyle mali tabloların tarihi arasındaki gün farkı 45 günü geçmemelidir.¹⁵⁶

TTK’ ya göre yasal defterleri tutmak zorunda olan işletmeler finansal tablolarını, mali kayıtlarını, muhasebe düzenlerini, eksik verilerin tamamlanmasını konkordato kurumuna müracaat etmeden yasal prosedür ve muhasebe uygulamaları çerçevesinde konkordato müracaatına hazır hale getirmelidir.¹⁵⁷

Konkordato kurumuna müracaat edilmeden işletmelerin bilançolarında kayıtlı alacakları ile alacaklılarının mutabakat yapılarak güncel hale getirilmesi gerekir. Ayrıca işletme bilanço kalemleri olan stok hesapları, maddi ve maddi olmayan duran varlık hesapları incelenmesi ve sayımlarının yapılması gerekir. Eğer söz konusu hesaplarda fiktif bir durum söz konusu ise fiili hale getirilerek düzeltilmelidir.¹⁵⁸

Hazırlanan mali tablolar muhasebe mevzuatları ve finansal raporlama mevzuatlarına uygun raporlama tekniği ile oluşturulmalıdır.¹⁵⁹

¹⁵⁶ 30.01.2019 tarih ve 30671 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmeliğin 7/3. maddesi

¹⁵⁷ Coşkun, s. 12

¹⁵⁸ Coşkun, s.12

¹⁵⁹ 30.01.2019 tarih ve 30671 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmeliğin 7/3. maddesi

Gelir tablosu oluşturulabilmesi için kur değerlemeleri, maliyet muhasebesi, faiz gelirleri, diğer olağan dışı gelir ve karlar, zarar hesapları v.b. dönem sonu işlemleri ve dönemsel işlemler yapılarak gelir tablosu oluşturulmalıdır.¹⁶⁰

Konkordatonun Tasdiki

Geçici ve kesin mühlet ile ilgili kararları veren Asliye Ticaret Mahkemesi konkordatonun tasdikinde karar merciidir. Mahkeme, komiser/komiserlerin mahkemeye ibraz edecekleri gerekçeli rapor ve dosya ile yargılama sürecini başlatır. Komiser, yargılama sürecinin başlaması için hazırladığı gerekçeli rapor ve dosyasını, alacaklılar toplantısında projenin kabulünün sağlanmasının ardından yedi gün içerisinde mahkemeye ibraz eder. Duruşmanın günü tayin edilirken öncelikle komiser/komiserler dinlenilir ve sonrasında duruşma günü mahkemece belirlenir. Konkordato projesine itiraz söz konusu ise itirazı yapanlar itiraz gerekçelerini duruşma tarihine 3 gün kalaya kadar yazılı bir şekilde bildirimde bulunarak duruşmaya katılabilirler. Duruşma gerçekleşirken kesin mühlet süresi sona ermeden karar verilmesinin doğru olmayacağı anlaşıldığı takdirde mahkeme komiserden isteyeceği bir gerekçeyle karar alınana dek altı ayı aşmayacak şekilde kesin mühletin devamına karar kılabilir.¹⁶¹

Komiserin/komiserlerin gerekçeli raporunda ve dosyasında özellikle bulunan bilgiler aşağıda sıralanmıştır.

- Konkordato sözleşmesinde borçlu olan tarafın konkordato sürecinde gerçekleştirdiği bütün faaliyetler ve komiser talimatları,
- Konkordato sözleşmesinde borçlu olan tarafın en son mali durumunu gösteren güncel bir tablo,
- Konkordato sözleşmesinde borçlu olan tarafın konkordato süreci içerisinde muvaffak olduğu hususlar ve sürece negatif etki yaratacak olumsuz aksiyonlar,
- Alacaklılar toplantısında tutmuş olduğu tutanak,
- Alacaklılar toplantısına iştirak edenlerin kimler olduğu ve kullandıkları oylar,
- Mahkemece istenilen ek bilgi, belge, kayıt ve işlemler yer almalıdır.¹⁶²

Konkordato kurumuna müracaat edilirken mahkemeye ibraz edilen ön proje mahkemece yetersiz görüldüğü takdirde projenin düzeltilmesi söz konusu olabilir.¹⁶³

Konkordato kurumuna müracaat için oluşturulan konkordato projesinin kanundaki nisap doğrultusunda kabul edilmesini konkordatonun tasdik şartları arasında gösterebiliriz.

İşçi, nafaka v.b. imtiyazlı alacak kapsamında olan borçların bütününe ödenmesi ve komiserin onayıyla mühlet süresi içerisinde akdedilen borçların ifası kapsamında gerekli teminatların verilmiş olması da tasdik şartları arasında gösterilebilir.¹⁶⁴

Konkordato tasdik şartları İİK m.305'te düzenlenmiştir. Bunlar;¹⁶⁵

¹⁶⁰ Coşkun, s. 12

¹⁶¹ Özdemir, Konkordatonun Muhasebe İşlemlerine Etkisi, s. 6

¹⁶² Pekcanitez ve Erdönmez, s. 122.

¹⁶³ Özdemir, Konkordatonun Muhasebe İşlemlerine Etkisi, s. 6

¹⁶⁴ Karacan, Konkordato Finansal Krizde Çözüm Mü?, s. 107

- Borçlunun iflası halinde alacaklılara ödenebilecek tutar ile adi konkordato da alacaklılara teklif edilen tutar kıyaslandığında adi konkordato da ödenebilecek tutarın daha yüksek olduğunun tespit edilmesi.

- Borçlunun iflas yoluyla tasfiye durumu söz konusu olduğunda ortaya çıkacak olan hasılatın, “mal varlığının terki suretiyle konkordato” da paraya çevrilerek ortaya çıkan hasılatın veya üçüncü kişiler tarafından teklif verilen tutardan düşük olduğunun anlaşılması.

- Borçlunun kaynaklarının teklifteki tutarlar ile orantılı olduğunun anlaşılması.

- İİK 302. Maddesi gereğince konkordato projesinin öngörülen çoğunlukla kabul edilmesi.

- İİK 206. Maddesi gereğince imtiyazlı alacaklıların alacağından feragat etmediği müddetçe alacak tutarlarının tamamının ödenmesine ilişkin yeterli teminatın sağlanması ve konkordato mühleti içerisinde konkordato komiserinin onayıyla gerçekleşmiş borçların ifasında alacaklı/alacaklılar bundan alenen feragat etmedikçe yeterli teminatın sağlanması.

- Borçlu, konkordato tasdiki sürecinde ortaya çıkan yargılama giderlerini ve konkordatonun tasdiki durumu söz konusu olduğunda alacaklılara ödenecek olan tutar üzerinden belirlenecek olan harç ücretini, tasdik kararı verilmeden önce mahkeme veznesine depo etmiş olması.

Mahkeme yapacağı değerlendirme sonucunda uygun gördüğü takdirde tasdiki gerçekleştirir. Tasdik sonunda görevlendirilen komiserlerin görevleri biter. Eğer mahkeme sonraki süreçte gerek gördüğü takdirde kayyum atar.

Alacaklılar toplantısında kanunda belirtilen oranda anlaşama sağlanamadığı takdirde, mahkeme komiserin raporuyla konkordato sözleşmesinin borçlusu aciz haldeyse dava red olur. Eğer konkordato sözleşmesinin borçlusu borca batık haldeyse mahkemece iflas hükümleri çerçevesinde iflas kararı verilir.

2.1.4. Konkordato Talebinde Adli Muhasebe

Borcuna sadık, bir takım dış etkenlerden dolayı finansal durumu kötüye giden, firma faaliyetleri amaçlanıldığı şekilde işlemeyen ve likit akış dengesi bozuk borçluları korumak amacıyla oluşturulmuş bir kurum olarak tanımlanan konkordatoya işlevsellik katabilmek için konkordato süreci içerisindeki suiistimallerin önüne geçilmesi gerekmektedir.

Konkordato müracaatların da 7101 sayılı kanunun düzenlenmesi ile birlikte ciddi artışlar meydana gelmesi, kanunda bir takım düzenlemeleri zorunlu kılmış ve 06.12.2018 tarihinde yapılan düzenlemeyle konkordato müracaatında ibraz edilen finansal analiz raporu yürürlükten kaldırılarak yerine yetkili bağımsız denetim kurumlarından alınacak “makul güvence raporu” getirilmiştir. Kanun da yapılan revize işleminin amacı konkordato kurumun da suiistimallerin önüne geçmektir.¹⁶⁶

Hilenin varlığının ve finansal göstergelerin genel kabul gören muhasebe standartlarına uygunluğunun araştırıldığı bağımsız denetimde mali göstergelerde ki sapmalar analiz edilerek firmaların bilançolarının nihai durumla kıyaslaması yapılır. Diğer taraftan adli muhasebe kavramı

¹⁶⁵ İcra İflas Kanunu Madde 305

¹⁶⁶ Özdemir, “Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği”, s. 17

içerisinde de değindiğimiz üzere adli muhasebe çalışmalarında teknik bakımdan bağımsız denetim uygulamaları ve tekniklerinin kullanılmasının yanı sıra kendine özgü araştırma metotlarıyla hile ve yolsuzlukların tespiti ve mali göstergeleri ortaya çıkaran muhasebe kayıtlarının doğruluğu kanıt ve belgelerle ortaya çıkarılır. Bu doğrultudan hareketle adli muhasebe süreci araştırma evreni içerisinde bağımsız denetimi de kapsayan daha geniş kapsamlı bir araştırma sürecidir. Adli muhasebe “*genel kabul görmüş muhasebe standartları doğrultusunda adli makamlara intikal etmiş veya edecek olan finansal olayların uzman kişi ve kurumlarca, hukuk ve muhasebesel yönüyle tekrar yorumlanarak, gerçek ya da gerçeğe en yakın sonuçlara ulaşılmasının hedeflendiği bir meslek alanıdır.*”¹⁶⁷

Kavram olarak konkordato mali yönü de olan bir takım kanun ve yönetmeliklerle çerçevesi oluşturulmuş hukuki yönü ağır basan bir süreç olarak tanımlanabilir. Bundan dolayı konkordato müracaatlarında hukuksal ve mali açıdan uzmanlık gereksinimi söz konusudur. Konkordato müracaatında hazırlanan ön proje sağlam temellere oturtularak hazırlanmamış ise konkordato sözleşmesinin reddedilmesi muhtemeldir. Ret olunan konkordato sözleşmesi konkordato borçlusunu telafisi olmayacak bir yola sürükleyerek maddi ve manevi bir çok kayıplar vermesine sebep olabilecektir. Böylesi olumsuz durumların önüne geçebilmek adli muhasebe ile mümkündür. Hukuksal ve mali konuların kesiştiği noktalarda faaliyet alanı bulan adli muhasebe konkordato sürecinin işlevselliğinin artırılmasında oldukça önemlidir.¹⁶⁸

Konkordato süreci ve konkordatonun tasdiki zamansal olarak uzun bir müddet içerisinde işleyiş gösterdiğinden dolayı konkordato sürecinde olan borçlulardan alacaklıları alacağını tahsil edemediğinden ötürü “konkordato” piyasalarda olumsuz yönde domino etkisi yaratabilmektedir. Günümüzde konkordato kurumuna müracaat sayısı verilen mühlet kararlarının üzerinde seyir etmektedir ve konkordato kurumu kötü niyetli borçlular tarafından da borçlarını ödeyebiliyor durumdayken yada kısmi olarak ödeme gerçekleştirebiliyorken zaman kazanmak için suiistimal edilebilmektedir. Kötü niyetli borçlular tarafından konkordatonun suiistimal edilmesinin engellenmesi için adli muhasebe ve adli muhasebeci desteği şarttır. Adli muhasebeci;¹⁶⁹

- Konkordato müracaatında bulunan firmaları inceleyebilir,
- Konkordato talebinin gerekliliğini veyahut gerekli olmadığını ortaya koyabilir,
- Konkordatonun gerekliliği durumunda sürecin akışı içerisinde hazırlanması gereken evrak, ön proje v.s. gibi hususlarda destek olabilir.
- Konkordato talebinde borçlu olanın mal varlığını gösteren belgelerin düzenlenmesine destek verebilir,
- Konkordato sürecinde alacaklılara yapılacak tekliflerin hazırlanmasında destek sağlayabilir.
- Konkordato ile alakalı tüm diğer bilgi ve belge hususlarında destek hizmeti sunabilir.

Konkordato sürecinde adli muhasebeden alınan desteği; arabulucu, hakem, profesyonel meslek erbabı, bilirkişi v.s. gibi çeşitli konularda yetkinliğe sahip uzman kişiler tarafından sağlanan üst düzey bir hizmet olarak nitelendirebiliriz. Adli muhasebe uygulayıcılarının taşıdığı yetkinlik, dürüstlük, tarafsızlık, görünenin arkasını araştırma, şeffaflık gibi v.b. özellikleri, çalışmalarının

¹⁶⁷ Pamukçu, s. 227-228

¹⁶⁸ Özdemir, “**Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği**” s. 16

¹⁶⁹ Özdemir, “**Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği**” s. 16

güvenilirliğini ve doğruluğunu artırdığından dolayı konkordato kurumuna yapılan müracaatta tasdik kararı üzerinde belirleyici olabilmektedir.¹⁷⁰

Belirlenen amaç doğrultusunda adli muhasebe uzmanı detaylı bir planlama ve araştırma yaparak süreç içerisinde hangi unsurlardan hangi zaman diliminde nasıl en doğru şekilde faydalanabileceğini planlar. Ayrıca adli muhasebeci amaç doğrultusunda konuyla ilişkili tüm unsurların detaylarına inerek bir dedektif misali ayırt edici çalışmaları mesleki dikkat ve özen içerisinde gerçekleştirir.

Konkordato Müracaatında Bulunacak Firmaların İncelenmesi

Mali olayların belgeler doğrultusunda kayıt altına alındığı bilim dalı muhasebedir. Muhasebe bilimi ifa edilirken kayıt altına alınan her belgenin ya da unsurun tamamıyla gerçeği yansıttığı veya doğru bir şekilde kayıt altına alındığı ancak yapılacak incelemeler sonrası tespit edilebilir. Bu durum görünen muhasebenin bir de arka yüzü olabileceği gerçeğini ortaya çıkarır. Görünenin arka yüzünde yatan gerçeklik, adli muhasebe kavramı içerisinde bir takım araştırma ve soruşturma teknikleri kullanılarak, dikkatli bir metodolojik çalışmayla ortaya çıkartılabilir. Adli muhasebeci kendi belirlediği çalışma yöntemiyle yöneticiler veya ortakların asıl niyetini öğrenme peşine düşer ve araştırma kapsamını sadece işletmenin kendi bünyesinde tutmayarak işletmeyle alakalı tedarikçiler, taşeronlar, hizmet sağlayıcıları ile gerçekleştirilen işleri de araştırma evrenine dahil eder.¹⁷¹

Firmaların incelenmesi aşamasında adli muhasebeci öncelikle firmanın faaliyette bulunduğu sektörü, sektörle alakalı gelişmiş veya gelişmekte olan uluslararası ve ulusal aksiyonları derinlemesine analiz eder. Analiz sonrası aşağıda belirtilen bir takım soruların cevaplarını araştırır.¹⁷²

- Firmada son dönem ürün çeşitliliği var mı?
- Üretim kapasitesi (artış/azalış) ne durum da?
- Firmada yüksek faizli kredi temini var mı?
- Mal ve hizmetlerde fiyat artışı yapılmış mı?
- Alacakların tahsili gerçekleşiyor mu?

Konkordato Ön Projesinin Hazırlanması

Finansal yapısında düzensizlikler meydana gelen tüzel ve gerçek kişilikler olası temerrüde düşme durumunun önüne geçmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla İİK 286. Maddesinde belirtilen evraksal düzenlemelerin ilk maddesi olan konkordato ön projesini hazırlar. Konkordato sürecindeki borçlunun mali durumunu ortaya koyan ön proje ve diğer evraklar konkordato kriterleri çerçevesinde doğru temeller üzerine oluşturulması gerekir. Mahkemeye ibraz edilen belgelerin konkordato kriterlerine uygunluğu mahkemece görevlendirilen yetkin, uzman

¹⁷⁰ Özdemir, “Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği” s. 16

¹⁷¹ Gülten, “Muhasebe Kavramı ve Adli Müşavirlik Mesleği”, s. 312

¹⁷² Özdemir, “Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği”, s. 20

kişiler(komiser/komiserler) tarafından analiz edilir. Bundan ötürü sağlam temellere oturtulmuş bir ön projenin tasdik olma sürecinde muvaffak olma ihtimali artar. ¹⁷³

Adli muhasebeciler mesleki bilgi tecrübelerinden yola çıkarak araştırmaya aldığı olayla ilgili bulguları bağımsız olarak değerlendirir, ilgili kişiler veya taraflara bulgularıyla birlikte sade, açık, anlaşılabilir ve sistemli bir şekilde raporlama yapar. Sunmuş olduğu bulgular ve raporlama ile ilgili kurum veya kuruluşlara ya da bilgi kullanıcılarına karşı sorumludurlar. Bu sorumluluk adli muhasebeciyi de bağlayan bir durum olduğu için çalışmalarında tarafsız, adil, dikkatli olmak durumundadır.

Konkordato ön projesi konkordato sürecin şekillenmesinde büyük önem arz eder. Adli muhasebenin ön proje hazırlanırken sağladığı destekleri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz. ¹⁷⁴

- Konkordato sözleşmesinde borçlu olan tarafın borçlarının ödenmesi hususunda hangi oranlarda ödeme yapabileceği ve hangi vadelerde ödeme gerçekleştirilebileceğinin belirlenmesi,
- Konkordato sözleşmesinin alacaklıları ile görüşmeler yaparak, alacaklarından yapılacak feragat oranlarının saptanması,
- Alacaklılara ödeme sağlanabilmesi için konkordato sözleşmesinde borçlu olan tarafın mal varlıklarının elden çıkarılıp çıkarılmayacağının tespit edilmesi,
- Faaliyetin sürdürülmesi ve borçların ödenebilmesi için ihtiyaç duyulan mali kaynak unsurlarının araştırılması.

Firmaların nakit akışlarının analizi gerçekleştirilmeden borçların hangi oran ve vadede ödenebileceği tespit edilmemesi gerekir. Firmaların nakit akım tablosu diğer finansal ve mali yapı göstergeleri/tablolari ile birlikte incelendiği takdirde nakit kapasite, likit giriş/çıkış toplamaları, net aktif değişimi, mali sorumluluklarla baş edebilme gücü, zamanı gibi v.b. bilgilere ulaşılabilir. Bu bilgilere ulaşan adli muhasebeci gelecekte nakit akımlarının nasıl olacağı hususunda gerçekçi bir tahminde bulunur. Bunlara ek olarak nakit akımlarında gerçekçi bir tahminde bulunabilmek için alacakların yapısı, borçların nihai durumu, firma politikaları, hükümetin mali politikaları, ekonomik kriz gibi unsurlarda dikkate alınarak değerlendirilmelidir. ¹⁷⁵

Borçlanmaların ödeme vadeleri, senetli veya senetsiz borçlanmalar, rehinli borçlanmalar, yüksek faizli kredi borçlanmaları, mali borçlanmaları, finansal kurum borçlanmaları, yabancı para türünden borçlanmalar ve bu borçlanmaların döviz cinsinden karşılığının olup olmadığı belirlenmelidir. Bu belirlemelerin ışığında alacaklıların sınıflandırılması gereklidir. ¹⁷⁶

Alacakların değerlendirilmesi açısından alacakların vadeleri, alacakların tahsil edilebilirliği ve alacak devir süreleri analiz edilmelidir. Ayrıca konkordatoya müracaat ederek ya da iflas ederek şüpheli hale gelen alacakların olup olmadığı tespit edilmelidir.

Firma politikalarının belirlenmesi hususunda firmanın içinde bulunduğu sektörün yapısı, firmanın nakit akışı, stokların fiili tespiti ve yönetimi, mali bilançonun kredibilite durumu,

¹⁷³ Akçay, Mehmet Yaşar “7101 Sayılı İcra ve İflas Kanunu’na Göre Konkordato (İflas Anlaşması)”, İzmir YMM Odası, Eğitim Sunumu. <http://www.izmirymmoo.org.tr/usercontent/images/konkordato-sunum-m-yasar-akcay-27-9-18.pdf> (Erişim Tarihi 01.04.2020)

¹⁷⁴ İcra İflas Kanunu m. 286

¹⁷⁵ Rabia Aktaş, Sibel Karğın, Mahmut Karğın, “Nakit Akışlarının Sağladığı Faaliyetler Yöntemi İle İşletmelerin Nakit Akış Profillerinin İncelenmesi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 56, 2012, s. 102

¹⁷⁶ Özdemir, “Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği”, s. 21

sürdürülebilir bir faaliyet için sağlanacak kredinin maliyeti, yatırımların kısa veya uzun vadede geri dönüşleri ve bunun için gerekli likit ihtiyacı gibi v.b. hususlar analiz edilmelidir.¹⁷⁷

Ayrıca hükümet politikaları, ülke ekonomisinde dalgalanmalar, döviz bazlı birim maliyet artışları, üretimin daralması, maliyetlerin yükselmesi, talebin düşmesi veya yükselmesi, devlet teşvikleri ve var olan ekonomik krizlerin etkileri gibi hususlarda değerlendirme kapsamına alınmalıdır.¹⁷⁸

2.1.5. Konkordato Taleplerinde Bağımsız Denetim Raporunun Gerekliliği Hususunda Yasal Düzenlemeler

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu (İİK) nda 7101 sayılı yasa ile yapılan düzenleme öncesinde konkordato taleplerinde bağımsız denetim kuruluşundan rapor alma koşulu bulunmamaktadır.

7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu (İİK) ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 15.03.2018 tarih ve 30361 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu düzenleme ile İİK 286/e maddesi; *“Sermaye Piyasası Kurulu veya Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşu tarafından hazırlanan ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olduğunu gösteren finansal analiz raporları ile dayanakları. Şu kadar ki bu şart 3/6/2011 tarihli ve 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesi kapsamında küçük işletmeler bakımından uygulanmaz”* şeklinde düzenlenmiştir.

Söz konusu düzenleme çerçevesinde 15.03.2018 tarihinden itibaren yapılacak konkordato taleplerine eklenecek belgeler arasında *“Sermaye Piyasası Kurulu veya Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşu tarafından hazırlanan ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olduğunu gösteren finansal analiz raporları ile dayanakları”* sayılmıştır. Ancak küçük işletmelerin konkordato taleplerinde Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşu tarafından hazırlanacak konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olduğunu gösteren finansal analiz raporu aranmayacağı küçük işletmelere bu hususta istisna sağlandığı görülmektedir.

19.12.2018 tarih ve 30630 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 7155 sayılı yasa ile İİK 286. Maddesinin e bendi; *“Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşu tarafından Türkiye Denetim Standartlarına göre yapılacak denetim kapsamında hazırlanan ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşeceği hususunda makul güvence veren denetim raporu ile dayanakları.*

Borçlu, konkordato sürecinde mahkeme veya komiser tarafından istenebilecek diğer belge ve kayıtları da ibraz etmek zorundadır.

Birinci fıkranın e bendi kapsamında düzenlenecek raporlar ve bu raporlara dayanak olacak denetimlerde, denetim kuruluşlarının faaliyetleri, hak ve yükümlülükleri, raporların inceleme ve denetimleri, bu raporlar sebebiyle doğacak idari ve hukuki sorumluluk ile diğer hususlar hakkın da

¹⁷⁷ Özdemir, “Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği”, s. 22

¹⁷⁸ Özdemir, “Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği”, s. 23

26/9/2011 tarihli ve 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri uygulanır”

Şeklinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme ile 7101 sayılı yasa ile küçük işletmeler için tanınan istisna kaldırılmıştır.

7155 sayılı yasa ile konkordato talep eden tüm işletmeler için “*Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşu tarafından Türkiye Denetim Standartlarına göre yapılacak denetim kapsamında hazırlanan ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşeceği hususunda makul güvence veren denetim raporu*” mecburiyeti getirilmiştir.

Söz konusu değişiklik çerçevesinde makul güvence veren denetim raporu düzenleme yetkisi sadece Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşlarına tanınmış Sermaye Piyasası Kurumundan yetki almış bağımsız denetim kuruluşları kapsam dışına çıkartılmıştır.

Konkordato talebine eklenecek belgeler hakkında yönetmeliğin (30.01.2019 tarih ve 30671 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır) 12. Maddesinde makul güvence veren bağımsız denetim raporunun konusu ve tanımı, 13. Maddesinde denetimde uyulacak standartlar, 14. Maddesinde denetim kıstası, 15. Maddesinde denetim kanıtı ve 16. Maddesinde makul güvence veren denetim raporunun nasıl hazırlanacağı ve 17. Maddede ise makul güvence veren denetim raporunu düzenleyen bağımsız denetim kuruluşunun sorumlulukları hususları düzenlemiştir.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu 23.03.2020 karar tarih ve 75935942-050.01.04-[01/47] karar nolu Kurul Kararı ile İİK 286/e maddesi çerçevesinde makul güvence veren bağımsız denetim kuruluşlarının Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar (KAYİK) dahil bağımsız denetim yetkisine sahip denetim kuruluşları tarafından yürütülmesine karar verilmiştir. Söz konusu Kurul Kararı 25.03.2020 tarih ve 31.079 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır. Söz konusu karar öncesi Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilen bağımsız denetim şirketleri makul güvence veren denetim raporu düzenleyebiliyorken söz konusu Kurul Kararı sonrası kapsam daraltılarak KAYİK dahil bağımsız denetim yetkisi almış bağımsız denetim kuruluşlarının makul güvence veren bağımsız denetim raporu düzenleyebilecekleri düzenlemesi yapılmıştır.

2.2 Adli Muhasebe Ve Adli Muhasebecilik Mesleği

Finansal kriz ortamında işletmelerin sıkça başvurduğu konkordato’nun adli muhasebe ile ilişkisini ortaya koymadan önce adli muhasebenin ne olduğunu ortaya koymak gerekir. Bu nedenle bu bölümde önemli yönleriyle adli muhasebe mesleği ele alınarak açıklanmıştır.

2.2.1. Adli Muhasebeciliğin Tanımı ve Adli Muhasebeye Duyulan İhtiyaç

Adli kelimesini, adalet işleriyle ilgili hadiseler, nesneler, hususlar, olgular veya gerçeklerin gün yüzüne çıkmasına destek veren adalet ve hukuk mevzuları üzerinde çalışılan branş şeklinde

tanımlamak mümkündür.¹⁷⁹ İngilizce karşılığı “Forensic” olan “Adli” kelimesi TDK(Türk Dil Kurumu) sözlüğünde “Adaletle İlgili” anlamına gelmektedir.¹⁸⁰ Köken olarak çok eskiye dayanan adli kelimesi II Beyazıt’ın şiirlerinde “mahlas” olarak kullanılmıştır. Günümüzde “Adli Muhasebe”, “Adli Tıp”, “Adliye” ve “Adli Sicil Kaydı” örneklerinde olduğu gibi günlük hayatın içerisinde kullanılmaya devam eden bir sözcük olmuştur.

Hukuk ilmini ilgilendiren her türlü konuyla ilişkilendirilebilir olan “Adli” kelimesinin sadece hukukçularla sınırlanması doğru değildir. Adli olaylar “Adli Müşavirler”, “Adli Tıp Uzmanları” ve “Grafoloji Uzmanları(yazı ve imza bilim çalışanları)” gibi hukukçu olmayan birçok meslek grubu tarafından irdelendiği için “Adli” kavramını sadece hukukçular üzerinden sınırlamak dar düşünmek olur.¹⁸¹

Esasen **Adli Muhasebe** adlandırması İngilizce bir tabir olan “Forensic Accounting”den dilimize uyarlanmıştır. Türkiye’de yeni yeni kendini göstermekle birlikte ABD’de özellikle 2000 li yılların başında artış gösteren etkisi yüksek muhasebe skandalları ile önemi vurgulanmaya başlanmıştır. İlk olarak 1930’lu yıllarda Frank Wilson tarafından adli muhasebenin tanımlaması yapılmıştır.¹⁸²

Adli muhasebe ticari faaliyetlerden dolayı oluşan vakalarda, ***vakaların çözümü için muhasebe ve hukukun birlikte hareket*** etmesidir. Adli muhasebe hukuk, ekonomi ve ticaretin işleyiş sistemi hakkında yetkin bilgi seviyelerinin uzmanlarca kullanılarak ***yargı organlarının karar verme sürecine destek*** olma sürecidir.¹⁸³

Adli muhasebe, “*soruşturmacı tekniklerinin kullanımı, muhasebe ve ticaret becerileri ile bütünleşik, mahkemede tanıklık ve uzman tanıklar tarafından kullanılması için fikir ve düşünceler geliştirme, karmaşık finansal bilmeceleleri çözme, yolsuzluk soruşturması, zarar hakkında karar verme, firma değerinin belirlenmesi ve diğer finansal tartışmaların çözümünde kullanılan sezgisel bir yaklaşımdır.*”¹⁸⁴

Adli muhasebe mahkemelere intikal eden finansal vakaların, uzman kişiler veya kuruluşlarla genellikle herkes tarafından onanmış muhasebe standartları doğrultusunda vakaları, muhasebe ve hukuk açısından yeniden yorumlayarak gerçeklik ve doğruluk maksimizasyonunun sağlanmasını hedefleyen bir meslektir.¹⁸⁵

En kabul görmüş tanımlamada adli muhasebe, denetimin, araştırma becerilerinin ve muhasebe uygulamalarının bütünleşmesi sonucunda ortaya çıkan uzmanlık dalı olarak ifade

¹⁷⁹ Selçuk Gülten, “ **Adli Muhasebe Kavramı ve Adli Müşavirlik Mesleği**”, Ankara Barosu Dergisi, Cilt 68, Sayı 3, 2010, s.312

¹⁸⁰ Cevdet Kızıl, Vedat Akman ve Burak Yılmaz, “**Adli Muhasebe Ve Adli Muhasebecilik Mesleğine Genel Bir Bakış**”, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 12, Sayı 1, 2019, s.61

¹⁸¹ Gülten, s.312

¹⁸² Abdulkadir Bilen ve Ahmet Akatak, “ **Adli Muhasebe Uygulama Alanları İle Adli Muhasebe Kapsamında Hile ve Yolsuzlukların İncelenmesi**”, Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, 2019, s. 165-166

¹⁸³ Bilen ve Akatak, s. 165-166

¹⁸⁴ Ayşe Pamukçu, “**Adli Muhasebe Ve Bağımsız Denetim Sürecine Etkisi**”, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, Cilt 12, Sayı 48, 2017, s. 228-229

¹⁸⁵ Pamukçu, s. 228-229

edilmiştir.¹⁸⁶

Etki gücü yüksek ve önemli bir muhasebe meslek örgütü olan Amerikan Yetki Belgeli Kamu Muhasebecileri Örgütü AICPA (American Institute of Certified Public Accountants) ise adli muhasebeyi, gelişen hukuksal vakaların çözümünde muhasebe ilkeleri, teorileri ve disiplininin uygulanması ve muhasebenin tüm unsurları hakkında bilgi sahibi olunması şeklinde yorumlamıştır.¹⁸⁷

İşletmelerde muhasebecilerin yeterli bilgiye sahip olmamasından dolayı, farkında olarak veya olmayarak finansal skandal kapsamına alınabilecek davranışlar sergilemesi, hileye sebebiyet verecek kayıtlar atması ve yasal prosedür dışı muhasebe uygulamalarına başvurmaları “**Adli Muhasebecilik Mesleği**”nin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Hukuk ile muhasebe arasında bağ yaratan “**Adli Muhasebecilik Mesleği**” muhasebeye yeni bir perspektif sağlamaktadır. Bu meslekte olan kişiler ekonomi, finans ve mevcut ticari iş akışı içerisindeki gerekli olan bilgilere vakıf olan, etkili raporlama yapma becerisine sahip, muhasebe denetim bilgisi yüksek, prosedürlere hakim, deneyimli kişilerdir.¹⁸⁸ Uluslararası etki gücü yüksek bir mesleki uzmanlık kuruluşu olan **Yetki Belgeli Hile İnceleme Uzmanları Kuruluşu** olan ACFE (Association Of Certified Fraud Examiners) adli muhasebe uzmanını; dava desteğinde araştırmacı kimliği ile muhasebe bilgisini bütünleştiren kişi olarak tanımlamıştır.

Bu tanımlardan ortak bir çıkarım yapmak gerekirse; yukarıdaki tanımlarda koyu olarak işaretlendiği üzere bütün tanımlarda dava sürecindeki finansal problemlerin çözümü için gerekli olan muhasebe uzmanlığı desteğinin sağlanmasıdır. Bu bağlamda tanımlar adli muhasebeye neden ihtiyaç duyulduğunu da ortaya koymaktadır.

Özellikle 1980’li yıllarla birlikte ivme kazanan sanayileşmenin itici etkisiyle ticari faaliyetler de yüksek oranda artışlar meydana gelmiş ve bunun sonucunda da farklı varyasyonlara sahip karmaşık ilişkiler ve süreçler içeren ticari ihtilaflarla karşılaşmıştır. Hiç şüphesiz bu durum ihtilaflara çözüm üretebilecek bir mesleki oluşum ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Böyle bir meslek ihtiyacının sebeplerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:¹⁸⁹

- ✓ Mahkemelere başvuru sayısında gittikçe artan oranda sürekli yükseliş,
- ✓ Ticari faaliyetlerle ilgili süreçler, araçlar ve ilişkilerin teknolojik gelişmelerin de etkisiyle her geçen gün daha karmaşık hale gelmesi
- ✓ Düzenleyici otoritelerin ticari faaliyetlerin yürütülmesi kontrolü ve denetine ilişki getirdiği yeni hukuki düzenlemeler ve uygulama standartlarına adaptasyon sorunları ve Devlet ile kurum ve tüzel kişilik ve bireyler arasında ilişkilerin sorun doğurmaya başlaması,
- ✓ İşletmelere yönelik ekonomik suçların artması ve tespitinin giderek zorlaşması,
- ✓ İşletme faaliyetlerinde artan oranda başarısızlıklar ve yönetici ihmal ve ihlallerinin artması, çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler, yatırımcılar, kreditorlerle yaşanan problemlerin artması,

¹⁸⁶ Pranam Dhar ve Anirban Sarkar, “Forensic Accounting: An accountant’s Vision”, Vidyasagar University Journal of Commerce, Vol 15, 2010, s. 93

¹⁸⁷ Poonam Murlidhar Lohana, “Forensic Accounting- At Nascent Stage In India”, Voice of Research, Vol 2, Issue 1, 2013, s. 63

¹⁸⁸ Murat Kasap, “Adli Muhasebe Mesleği ve Aklama Suçuyla Mücadele”, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 2013, s. 122

¹⁸⁹ Nejat Bozkurt, “Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Yeni Bir Alan: Adli Muhasebecilik, Yaklaşım Dergisi”, Yıl 8, Sayı 94, 2000a, s. 56-61.

✓ Mahkemeler ve avukatların karşılaştıkları bu tür vakaların sebep, sonuç, yasaya uygunlukla ilişkisi konularında yetersiz kalması,¹⁹⁰

İşletmelerin her geçen gün şekil değiştirerek ortaya çıkan hilelere karşı refleks göstermede zorlanması, önleyici tedbirler, ortaya çıkarma ve soruşturma gibi konularda muhasebe meslek mensuplarından alacağı hizmette nitelik bakımından değişiklik istemesi adli muhasebeye ihtiyaç duyulmasının en önemli sebeplerinden biri olarak gösterilmektedir.

Diğer yandan mahkemelerin sıklıkla yararlandığı bilirkişi müessesesinin yetersiz kalması, hukukçuların mali ve finansal konularda aldıkları eğitimin yetersizliği de bu mesleği doğuran nedenler olarak ileri sürülmektedir.¹⁹¹

Özetlemek gerekirse güvenilir finansal bilgiye ihtiyaç duyan paydaşların artması ve muhasebenin gerçeğe uygun doğru ve dürüst bilgi üretme bağlamında çok gelişmesi ve ihtisas muhasebelerine olan ihtiyacın artması dolayısıyla hukuki anlaşmazlık doğuran finansal vakaların çözümünde hukukçuların sınırlı muhasebe bilgileriyle yetersiz kalması nedeniyle adli muhasebecilere olan ihtiyaç ortaya çıkmıştır.

Özellikle gelişmiş ülkelerde başta Kanada ve ABD olmak üzere 1980'lerden itibaren etkinliğini artıran adli muhasebe uygulamaları, Türkiye'de gelişmiş ülkelere kıyasla daha yavaş bir büyüme ivmesi göstermiştir. Yavaş büyüme ivmesi gösterse de adli muhasebe uygulamaları Türkiye'de yeni bir meslek alanı yaratmış olup her geçen gün önemini artırmaktadır.¹⁹² Ülkemizde 2001 finansal kriziyle karşılaştığımız şirket skandalları bir yana son yıllarda meydana gelen Çiftlik Bank, Sümerbank, Egebank, Bank Ekspres olayları adli muhasebe ve denetim uygulamalarının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.¹⁹³ Adli muhasebenin nasıl geliştiğine de bu bağlamda bakmak yararlı olacaktır.

2.2.2. Adli Muhasebeciliğin Tarihsel Gelişimi

Muhasebenin tarihi gibi Adli muhasebenin tarihsel gelişimini bilim insanları beş bin yıl öncesine kadar dayandırabilmektedir. Çeşitli tarihsel kaynaklardan edinilen bilgilere göre M.Ö. 3500 yıllarında ticari işlemleri kayıt altına alan Mısır ve Mezopotamya katipleri, kayıt altına alma yöntemi olarak ıslak kil tabletlerini kullanırlardı. Ticari faaliyetlerin hepsi bu tabletlerin üzerine yazılır ve dokümantasyon yöntemi olarak çok ince bir kilden yapılmış zarf şeklindeki kalıplarda saklanırdı. Kilden yapılmış ve çok ince olan zarf şeklindeki kalıplarda bir hasar görüldüğünde tahkikat işlemleri başlatılırdı.¹⁹⁴

Avrupa'da ve İngiltere'de 16. yüz yılda belgelerle uzman tanıkların varlığı kanıtlanmıştır. 1824 yılında tanıtım reklamı yapan James McClelland adında İskoç bir muhasebeci, günümüz adli muhasebe kavramını ilk duyuran kişi olarak tarihte yerini almıştır. James McClelland bu reklamda

¹⁹⁰ Bozkurt, s. 56-61.

¹⁹¹ İbrahim Ethem Dağdeviren ve Şakir Mirza, "Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebeye İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesine Yönelik Ege Bölgesinde Bir Araştırma", Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Cilt 10, Sayı 2, 2017, s. 212

¹⁹² Murat Balcı, "Adli Muhasebe ve Günümüzdeki Uygulamaları", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, s. 9

¹⁹³ Cevdet Kızıl, Vedat Akman ve Burak Yılmaz, s. 61

¹⁹⁴ Sami Karacan, "Hukuk İle Muhasebenin Kesişme Noktası: Adli Muhasebe", Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, Yıl 4, Sayı 8, 2012, s. 106-107

ihtilaf durumunda raporun nasıl hazırlanacağına, finansal tabloların nasıl hazırlanması gerektiğine, olası ticari mahkeme davalarında savunma mekanizmasının nasıl yapılacağına dair konulara değinerek, muhasebenin evrak kaydından ibaret olmadığını gösteren ilk yazılı kaynağı tanıtım reklamında yayınlamıştır.¹⁹⁵

1990'lı yıllara gelindiğinde adli muhasebe kavramı popülaritesini artırmaya başlamış, konu üzerine yapılan bilimsel araştırmalarda, makalelerde ve kavrama ilişkin yasa düzenlemelerinde artış gözlemlenmiştir. Kavram ilk olarak 1946 senesinde New York'ta Maurice Peloubet tarafından “*Forensic Accounting: Its Place in Today's Economy – Adli Muhasebe: Bugünün Ekonomisindeki Yeri*” adlı çalışmasında kullanılmıştır. 1960'lı yıllara gelindiğinde ise uzmanlardan oluşan ekonomik suç inceleme/araştırma birimleri kurulmaya başlamıştır. Tarihte ilk kurulan ekonomik suç inceleme/araştırma kurumu Kanada'daki “Royal Canadian Mounted Police”dir. Bu kurum ve/veya kuruluşların amacı ekonomik suç kapsamına giren unsurları belirleyip gereken cezayı kesmektir.¹⁹⁶

2.2.3. Adli Muhasebeciliğin Diğer Benzeri Mesleki Uzmanlık Alanları ile İlişkisi ve Farkları

Adli muhasebecilik interdisipliner bir yapıya sahip olduğu için birçok mesleki uzmanlık alanları ile etkileşim içerisindedir. İnterdisipliner yapıya sahip adli muhasebenin ilişkili olduğu başlıca uzmanlık alanları ve kavramlar aşağıya sıralanmıştır.

- Bilirkişilik
- Finansal Dedektif
- Dava Destek Danışmanlığı
- Sertifikalı (Yetki Belgeli) HileDenetçiliği (CFE)
- Araştırmacı Muhasebecilik
- Uzman Tanıklık
- Konkordato Komiserliği
- Bağımsız Denetçilik
- İç Denetçilik
- SMMM ve YMM

Bilirkişilik

Dünya üzerinde bilim ve teknolojinin her geçen gün ilerlemesiyle toplumsal bilgi birikimi artmakta, yeni meslekler ortaya çıkmakta, icra edilen meslekler çok daha komplike bir yapıya bürünmektedir. Bu gelişmeler doğrultusunda mesleki uzmanlaşma ve departmanlaşma yaygınlaşmaktadır. Mahkemelerde dosyaların da artmasıyla anlaşmazlıkların çözümünde yalnızca

¹⁹⁵ Adem Çabuk ve Elif Yücel, “Adli Muhasebecilik Mesleği Ve Türkiye’de Uygulanabilirliğine Yönelik Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Cilt, Sayı 54, 2012, s.31 (APCPS. 2009 p. 1’den alıntı.)

¹⁹⁶ Serap Açıık, “Adli Muhasebecilik Mesleğinin Faaliyet Alanları ve Eğitim Boyutu Açısından İncelenmesi”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 20, Sayı 3, 2016, s. 1074

hukuk bilgisi yetersiz kalmış ve hukuk dışında uzmanlık gerektiren bilgilere de ihtiyaç olması hakimleri zora sokarak hukuki süreçlerin uzamasına sebep olmaktadır. Bu gelişmelere bağlı olarak bilirkişilik müessesesi bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır.

Bilirkişilik, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu ile ülkemizde yasal çerçevesi çizilmiş ve “Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde **oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvurulacak gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi**” olarak tanımlanmıştır.¹⁹⁷

Bir başka tanımına göre “Bilirkişi özel ve teknik konuda hazırladığı raporla mahkemenin karar vermesini kolaylaştıran ve **yardım eden** kişidir. Bilirkişi, hakim tarafından özel ve teknik bilgisi ve yetenekleri göz önünde bulundurularak seçilen bir veya daha fazla kişidir.”¹⁹⁸

Bilirkişilik, anlaşmazlıkların çözümünde mahkemenin hukuk bilgisi dışında başka uzmanlık gerektiren bilgilere de ihtiyaç duyması sonucu mahkemenin işini kolaylaştırması ve doğru bilgiye daha hızlı, güvenilir bir şekilde ulaşması için görevlendirdiği konu ile alakalı uzman kişidir.

Hakimler mahkemeye intikal eden konuyla alakalı her mesleğin uzmanlıklarından bilirkişilik desteği almaktadır. Adli muhasebeciler de mahkemelere zaman zaman bilirkişi tanıklığı, danışmanlığı ve hakemliği yapmaktadırlar. Mahkemeler adli muhasebecilerden de uzmanlık alanıyla ilgili belirli konularda incelemeler yapmasını, yasal mevzuata göre konunun raporlanmasını isteyebilmektedirler.

Uygulamada finansal uzmanlık temelinde bilirkişilik müessesinin adli muhasebeciliğe göre daha dar kapsamlı olduğu söylenebilmektedir. Bunun nedeni ise **uzman tanıklık** yapan adli muhasebecilerin bilirkişilere oranla daha yetkin olması ve kişisel özellikler bakımından daha üstün olması gerekmektedir.¹⁹⁹

Bilirkişilik ve uzman tanıklık temelinde uzman tanıklık finansal bilirkişilikle aynıdır fakat belirli özelliklerle farklılaşırlar.²⁰⁰Bu farklılıklar;

- Uzman tanıklar analitik düşünme, sezgisellik, şüphecilik, etkili iletişim konusunda bilirkişilere oranla daha yetkindirler,
- Uzman tanıklar, mesleki belgelerinin dışında adli muhasebecilikte uzman olduğunu gösteren sertifikaya sahipken, bilirkişilikte genelde yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir, serbest muhasebeci unvanlarından birine sahip olmak yeterli görülür. Adli muhasebeciler sertifikasyon eğitimlerinde kriminoloji, psikoloji, sosyoloji, denetim, hukuk, muhasebe eğitimlerini almaktadır. Bundan dolayı birçok konu üzerinde bilgiyle donanımlı olmaktadır. Bilirkişilikte sadece uzmanlık alanı söz konusu olduğu için kapsamı dardır.
- Bilirkişilerin görevlendirilmesi mahkemeler tarafından belirlenirken uzman tanıkların mahkemeler ile birlikte hukuk bürosu ve şirketler tarafından görevlendirilirler. Mahkemede tarafların ikisi de çıkarlarını gözetmek için kendi adli muhasebecisi ile de çalışabilir,
- Adli muhasebecilerin araştırma evreni bilirkişilik kadar kısıtlı değildir. Bilirkişi kendinden araştırılması istenen konu dışına çıkamaz, derinlemesine araştıramaz, kendilerine ibraz

¹⁹⁷ 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu

¹⁹⁸ Arzu Meriç, Hakan Erkuş, Mehmet Kaygusuzoğlu. “Bilirkişilik Müessesesinde Yaşanan Sorunlarla İlgili Muhasebe Meslek Mensupları ve Hakimlerin Algısı Üzerine Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 2016, s.24

¹⁹⁹ Fikret, Dinç ve Çoban s. 74

²⁰⁰Yurdagül Çoban, “Adli Muhasebede Uzman Tanıklık Mesleği: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s. 76-77 (Özkoç, Ahmet Erdal (2005), “Bilirkişilik ve Adli Muhasebe”, Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi, 7(3), 69-80.)

edilmesi gereken belgeler dışında başka belgeleri inceleme girişiminde bulunamazlar. Adli muhasebeci ise çalışmalarında bir dedektif rolüne bürünerek konuyu belli konularla değil bütün olarak ele alır, ipuçlarının peşini doğruyu bulana kadar kanıt toplayana bırakmaz.

- Bilirkişiler incelenmesi istenen dosyayla alakalı sözlü bir beyanda bulunamaz mahkemeye sadece yazılı bir rapor sunabilir. Bundan ötürü bilirkişilerin mahkeme ortamına göre hal ve hareket sergileme yükümlülüğü yoktur. Ancak uzman tanıkların ise mahkeme ortamının yükümlülüklerine göre hal ve hareket sergilemesi gerekir. Çünkü uzman tanıklar mahkemelere yazılı raporlar dışında sözlü beyanda da bulunabilmektedirler.

- Uzman tanıklar her türlü hata ve hileyi ortaya çıkarmakla yükümlüyken bilirkişiler sadece uzmanı olduğu alanlar da hata ve hile tespitini yapmakla yükümlüdürler.

Uzman Şahitlik

Finansal konularda uzman şahitlik adli muhasebecilikle örtüşen bir alan olup incelediğimiz çeşitli kaynaklarda vurgu yapılan uzman şahitlere, özellikle de bu bağlamda görev yapan uzman şahitlere adli muhasebeci demek gerekir.

Uzman şahit olarak görev yapan adli muhasebecilerin mahkemeye intikal etmiş dava sürecinde objektif yargılarla hareket etmeleri ve soğukkanlılığını koruyarak duygusal bir bağ gütmeyen meydana gelen muhasebe sorunlarını kendi perspektifinden geçirerek görüş ve düşüncelerini mahkemeye sunmaları beklenir.

Adli muhasebecilerin dava sürecinde uzman şahit olarak üstlendiği sorumlulukların birkaç tanesi aşağıda belirtilmiştir.²⁰¹

- ✓ Davanın içeriğiyle ilgili derinlemesine bir araştırma yaparak konuyla alakalı veri birikimi yapmak,
- ✓ Birikim yapılan verileri her şeyden şüphe duyarcasına bir değerlendirme sürecinden geçirerek bir sonuca varmayı amaçlamak,
- ✓ Varılan sonuç ve/veya kanısını açık, sade, net ve eğitici bir anlatımla dava sürecinde avukat ve hâkimlere sunmak.

Finansal Dedektiflik

Detektiflik ve profesyonel araştırma mesleği “*insanların kişilik hakları ve özel hayatına saygılı olmak kaydıyla, kişilere ilişkin suç teşkil etmeyen her türlü özel bilgiyi toplayan, derleyen, değerlendirdikten sonra konusu suç teşkil edenleri ilgili makamlara bildiren ve diğer bilgileri ise yapılan hukuki sözleşme çerçevesinde araştırma yapılmasını isteyen gerçek ve tüzel kişilere sunan çağdaş bir hizmet alanı*” olarak tarif edilmektedir.²⁰²

²⁰¹ Tansel Çetinoğlu ve Özer Bakar, “Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitiminin Gerekliği: Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Farkındalıkları Üzerine Bir Araştırma”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl 5, Sayı 58, 2017, s. 337

²⁰²https://www.dedektif.org.tr/upload/files/%C3%96ZEL%20DEDEKT%C4%B0FL%C4%B0K%20D%C3%BCnyada%20ve%20T%C3%BCrkiye_.pdf

Dedektif , “Kamu görevlisi olmayıp, adli veya idari soruşturma ve kovuşturma kapsamı dışında kalan, özel ve tüzel kişilerin talepleri halinde, bireysel, ailevi, ticari ve hukuki işlerinin ve sorunlarının takip, araştırma ve çözümünde belli süre ve ücret karşılığında hizmet veren kişidir.”²⁰³

Türkiye’de yeni gelişmekte olan dedektiflik mesleğinin hali hazırda çerçevesi yasalarla çizilmiş bir özel dedektiflik yasası bulunmamasına rağmen, “Özel Dedektiflik ve Araştırmacılık” adı altında faaliyetlerde bulunan şirket ve büroların sayısında her geçen gün artış görülmektedir. Özel dedektiflik mesleği Kocaeli Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Üsküdar Üniversitesi’nde seçmeli ders olarak eğitim programlarına konulmuştur. Üniversitelere dedektiflik mesleğinin konulmasının temel amacı yeni gelişmekte olan mesleğin uluslararası meslek standartları çerçevesinde gelişimini sağlamaktır. Dedektiflik faaliyetleri yürüten şirket ve bürolar ortak bir organizasyon olan “ Özel Dedektifler Derneği” altında birleşerek bir yönetmelikle IKD’nin yayınladığı standartlarla uyumlu mesleki etik ve kurallarını kendileri belirlemişlerdir. Esasen 1964 yılında kurulan Uluslararası Özel Dedektif Dernekleri Federasyonu- IKD dünya ölçüsünde Özel Araştırmacılar ve Güvenlik Uygulayıcılarını bir şemsiye altında toplayan uluslararası bir şemsiye kuruluştur. Federasyonun merkezi Viyana/Avusturya’dadır ve Ulusal Mesleki Örgütleri ve temsilcilerini üyeliğe davet eder. Bir başka önemli dedektiflik meslek kuruluşu ABD merkezli bir kuruluş olan **CII - Uluslararası Araştırmacılar Konseyi** dir. Altı kıtada 70’ten fazla ülkede, dünyanın dört bir yanındaki Özel Dedektif / Profesyonel Araştırmacıların örgütlendiği, 1955 yılından beri uluslararası profesyonel araştırmacıların mesleki işbirliği ve dayanışmasını sağlayan bir kuruluş olan bu teşkilat mesleki standartlar ve etik kuralları belirlemektedir. Bu işi yapanları CII belgesiyle belgelendirmektedir.

Dedektifliğin tanımından da anlaşılacağı üzere her alanda dedektiflik yapmak mümkündür. Finansal dedektiflik de dâhil olmak üzere ticari ve ekonomik alanda yapılan dedektiflik adli muhasebecilikle karıştırılmayacak kadar farklı bir mesleki uzmanlık alanıdır.

Dava Destek Danışmanlığı

Mali konularda yeterli eğitim almayan hukukçular muhasebesel yönü ağır basan adli davalarda hazırlayacakları savunmalarına dayanak olması için adli muhasebecilerden aldığı desteğe dava destek danışmanlığı denir. Dava destek danışmanlığının yalnızca avukatlara destek olmak için yapıldığını düşünmek yanlış olur. Bu destek danışmanlığının içerisine adli muhasebecilerin danışmanlık hizmetini ve teknik yardımı da eklemektedir. AICPA dava destek danışmanlığı konusunu, avukatların bir başka avukattan alamayacağı son derece profesyonel bir yardım olarak nitelirmektedir.²⁰⁴ Adli muhasebecinin dava destek danışmanlığı kapsamında suç davaları ve sivil davalar da bulunmaktadır.²⁰⁵ Sorgulamaya yön veren adli muhasebeci yeminli tanık görevindedir. Yeminli tanık olmanın da yasal sorumlulukları vardır. Bu yüzden adli muhasebeci yararlı gördüğü tüm bilgileri toplamaya çalışır, araştırır ve bu çalışmalarını bir kanıya vararak raporlar.²⁰⁶ Genellikle olayların ekonomik yönüyle ilgilenen dava destek danışmanlığına taraflar arası çıkan ihtilaflarda

²⁰³ Erişim Tarihi: 18.08.2020 <https://www.dedektif.org.tr/>

²⁰⁴ Said Alpagut Şenel ve Öznur Arslan, “Muhasebe Skandallarının Önlenmesinde Adli Muhasebe Mesleğinin Rolü”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 20, Sayı 1, 2019, s. 302

²⁰⁵ D.R. CARMICHAEL, O. RAY Whittington and Lynford Graham, “Accountants’ Handbook, Special Industries and Special Topics”, Accountants’ Handbook Vol. 2 Ser. Revised Edition: John Wiley & Sons, Incorporated, 2007, s. 462. (kitap)

²⁰⁶ Anthony Adekunle Owojori and T.O. Asaolu, “The Role of Forensic Accounting in Solving the Vexed Problem of Corporate World”, European Journal of Scientific Research, Vol. 29, Issue 2, 2009 s. 185

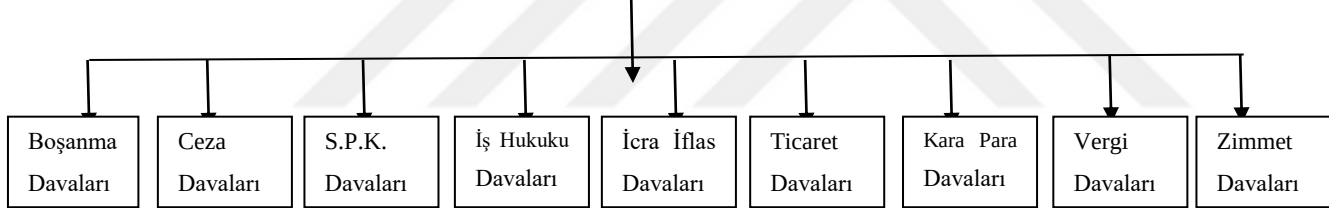
sözleşme maddelerine uyulmaması ve ihmaller sonucunda meydana gelen mali zararın hesaplanması gibi konular örnek olarak gösterilebilir.²⁰⁷

Dava desteği hususunda adli muhasebeci aşağıdaki unsurlarla destek sağlamaktadır²⁰⁸.

- ✓ Beyan edilen iddiaların reddinin veya kabulünün sağlanması için ihtiyaç duyulan belgeleri temin eder,
- ✓ Davalık mevzu ile ilgili noksanlıklar ve eksiklikler tespit edilerek ön değerlendirme yapmak için belgeler üzerinde kapsamlı bir araştırma yapar,
- ✓ Mali yönü baskın davalarda finansal durum tespiti ve karşılaşılabilecek yeni iddialara karşın savunma oluşturur,
- ✓ Raporlar bilirkişilerin odak noktasına göre değişebileceğinden, hazırlanan zarar durum tespit raporunun iyi yönleriyle birlikte kötü yönlerini de baz alarak rapor üzerinde incelemeler yapar,
- ✓ Mahkemeye intikal eden davaların mahkeme sürecinde doğru bir karara varılması için raporlama yaparak davaların sonuçlanmasında yardımcı destek görevini üstlenir.

Mahkemelerde adli muhasebeciler çok çeşitli konularda mahkeme süreçlerine destek olmaktadır. Yapılan bilimsel araştırmalara göre çok farklı alanda adli muhasebeciler davaya konu olan (ortaklar arası ihtilaflar, mali zarar, hile ve yolsuzluklar, vergi kaçırma, haksız kazanç, evlilik çatışmaları, marka patent anlaşmaları, şirketlerde birleşme ve konkordato, istihdam ve sigorta ihmalleri v.s.) olaylarda destek faaliyetlerini sürdürmektedir.²⁰⁹

Tablo 5: Adli Muhasebede Dava Destekleri

Kaynak; Selçuk Gülten ve Serkan Terzi, “Mesleki İhtisas Eğitimleri, Adli Muhasebe Eğitimleri Notları”, ASMMMO, 2014, s. 15

Mükelleflere danışmanlık desteği sağlayabilen adli muhasebeciler ve hukukçular sayesinde idareler ile vergi daireleri ihtilafları mahkemeye intikal ettiğinde bilinçli bir şekilde intikal edecek ve bu sayede hem hukukçulara hem de mükelleflere maliyet ve zaman tasarrufu imkânı sağlayabilecektir. Bu doğrultuda mükelleflere sağlanabilecek adli muhasebeci danışmanlık desteği hizmetlerinden bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir.²¹⁰

- **Çözüm yönteminin belirlenmesi:** Vergi daireleri ve mükellefler arasındaki ihtilafların sebebi araştırılarak yasal prosedürler kapsamında değerlendirilmesi ve en mantıklı çözüm yönteminin tespitinin yapılması,

²⁰⁷ Fikret Çankaya, Engin Dinç ve Yurdağül Çoban, “Adli Muhasebede Uzman Tanıklık Mesleği: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma”, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt 12, Sayı 3, 2014, s. 72

²⁰⁸ Saim Doğan, “Adli Muhasebecilik Mesleği ve Mesleğin Geleceği”, Finans ve Bankacılık Dergisi, Cilt 5, Sayı 5, 2016, s. 19

²⁰⁹ Bilen ve Akatak, s. 167

²¹⁰ Murat Özdemir ve Murat Yıldırım, “Vergi Davalarında Adli Muhasebenin Rolü”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 76, 2017, s. 103

- **Uzlaşma Görüşmeleri:** Vergi daireleri ile uzlaşma mevzularında mükellefe sunulacak danışmanlık desteği,
- **Davaya Başvuruda Destek:** Dava açarak haklarını koruma eğiliminde olan mükelleflere evrak hazırlanması ve yazılması sürecinde sağlanan teknik desteği,
- **Bilgi ve Evrak Desteği:** Söz konusu ihtilaflarda dava açabilmek için gerekli olan bilgi ve evrakların temin edilmesi,
- **Kontrol ve Denetleme Desteği:** Dava sonuçlandıktan sonra mahkemenin verdiği kararlar doğrultusunda vergi dairelerinin uygulamalarının doğruluğunun kontrol ve denetleme desteği,
- **Temyiz Desteği:** Temyiz sürecinde nasıl bir yol izleneceği hususunda sağlanan teknik ve takip desteği.

Sertifikalı (Yetki Belgeli) Hile Denetçiliği (CFE)

CFE (Certified Fraud Examiner- Suistimal İnceleme Uzmanlığı ya da Hile Denetçiliği) bir mesleki uzmanlık belgesi olup ABD’de bulunan Uluslararası Hile İnceleme Uzmanları Kuruluşu (Association of Certified Fraud Examiners (ACFE)) tarafından verilmektedir. Aslında Fraud sözcüğünün İngilizce anlamına baktığımızda suiistimalden çok daha geniş bir anlamı olduğu ve Türk Ceza Kanunumuzda yer alan dolanlı suçlarla daha çok örtüştüğü sebeple bu uzmanlık alanına Hile İnceleme Uzmanlığı veya Denetçiliği demenin daha doğru olacağını düşünüyoruz.

Hile ile mücadelede 85.000’i aşkın üyesiyle dünyanın en büyük mesleki organizasyonu olarak kabul edilen ACFE hile karşıtı eğitim ve öğretim de önemli hizmetler sağlamaktadır.

CFE unvanıyla çalışan meslek üyelerinin amacı en geniş anlamıyla işletmelere yönelik ekonomik suçların (hilelerin) önüne geçmek, tespit etmek ve incelemektir. Bu kapsamda CFE’ler karmaşık finansal işlemler konusundaki uzmanlıkları ve diğer alanlardaki bilgileri ile hile iddialarının çözümlenmesi için yapılacak inceleme ve soruşturmaların yöntemini tasarlar ve uygularlar. CFE’ler hilenin çözümlenmesinin yanı sıra nedenleri üzerinde de dururlar.²¹¹

Hile karşıtı mücadele kapsamında CFE unvanına sahip kişilere verilen eğitimde dört alan üzerinde durulmaktadır.²¹² Bunlar;

- Soruşturma Yöntemleri,
- Kriminoloji,
- Finansal İşlemler,
- Hukuk ve
- Etik kavramlarıdır.

Esasen bir yönüyle adli muhasebe ile ilişkili bir mesleki alan olan hile inceleme uzmanlığının dünyada geçerli mesleki yetkinlik belgesi olarak kabul edilen CFE belgesine sahip olabilmek için ACFE aşağıdaki niteliklere sahip olunması şartlarını aramaktadır.²¹³

²¹¹ Suistimal İnceleme Uzmanlığı Derneği ACFE Türkiye resmi sitesi, Erişim tarihi 18.08.2020 https://www.acfetr.com/index.php?pg=sertifika_main

²¹² https://www.acfetr.com/index.php?pg=sertifika_main

²¹³ https://www.acfetr.com/index.php?pg=sertifika_main

- ACFE'ye üye olarak katılmak ve üyelik aidatına ilişkin borç bulunmaması,
- Bölüm şartı aranmaksızın en az 4 yıllık üniversite bitirmek, ACFE adayı olup 2 yıllık üniversite mezunu olunması durumunda, mesleki deneyimler ön plana çıkmaktadır. Her 2 yıllık mesleki tecrübe 1 yıl akademik düzeyde eğitim olarak sayılmaktadır.
- Mesleki tecrübe şartı

ACFE sertifikası için en az 2 yıllık mesleki tecrübenin evrak üzerinde ispat edilmesi gerekmektedir. Mesleki tecrübe aranırken mesleki tecrübenin konusu direkt olarak suistimaller/hile ile ilgili olmasının yanında dolaylı olarak da suistimallerle ilgili olması şartı aranmaktadır. Hile ile ilgili meslek alanlarını ACFE Yönetim Kurulu belirlemiştir. Bunlar:

1) Muhasebe ve Denetim: ACFE adayının; muhasebenin denetlenmesindeki zayıf noktaların tespit edilmesi, iç kontrollerin sistemsal bir şekilde dizayn edilmesi, kurum içi yolsuzluk risk oranının belirlenmesi, yolsuzluk belirtilerinin analiz edilmesi, finansal verilerde ki anormalliklerin farkına varılıp irdelenmesi gibi hususlarda analiz yapabilecek suistimali önleme ve tespit etme yetkinliğine sahip olması gereklidir.

2) Kriminoloji ve Sosyoloji: Kriminoloji ve Sosyolojinin birçok alt dalları mevcut olduğundan dolayı ACFE Yönetim Kurulu bu alt dallar içerisinde sadece suistimal ve beyaz yaka suçları alanında faaliyet göstermiş olma şartı aramaktadır.

3) Suistimal İnceleme: ACFE Yönetim Kurulu özel sektör, kamu, dernek, vakıf ve özel teşebbüslerde görev alan suistimal inceleme çalışanları ile beyaz yaka suçları inceleme profesyonellerini mesleki tecrübe kapsamında saymıştır.

4) Hasar Önleme: Kurum ve derneklerde güvenlik danışmanlığı yapmış kişiler ile güvenlik müdürlüğü yapmış kişilerin mesleki tecrübeleri yeterli görülmüştür. Güvenlik görevlisi, bekçi gibi v.b. pozisyonlarda görev alanların mesleki tecrübeleri yeterli görülmemiştir.

5) Hukuk: Kesin olmamakla birlikte suistimal ile bağlantısı olan hukuk çalışanları mesleki tecrübe kapsamında yeterli görülebilmektedir. Adaylar, çalışma hayatlarındaki tecrübelerinin suistimale bağlantılı olduğunu detaylı bir şekilde açıklayarak başvuruda bulunmalıdır. Yukarıda bahsedilen mesleki nitelik sınıflandırmasına sahip hukuk çalışanları mesleki tecrübe kapsamında yeterli görülmektedir.

- Yüksek ahlaka sahip olmak,
- ACFE'nin tüzük ve etik kurallarına göre hareket etmeyi kabul etmek.

Bu açıklamalarımız ışığında CFE mesleğine genel olarak bakıldığında adli muhasebenin alt dallarından biri olduğunu söyleyebiliriz. Muhasebenin her alanıyla ilgili uzmanlık isteyen Adli Muhasebenin temel mantığı görünenin arkasındaki gerçekliği ortaya koymaktır. İşletmelerin veya devletlerin mali verileri içerisinde saklı olan hilelerin ortaya çıkarılması işlemi, adli muhasebenin temel mantığıyla örtüşmektedir. CFE meslek çalışanlarında olması gereken nitelikler incelendiğinde adli muhasebecilerin taşıması gereken nitelikler ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca CFE unvanına sahip kişilere verilen eğitimlere bakıldığında adli muhasebecilerin aldıkları eğitimle de büyük oranda benzerlik göstermektedir. CFE uygulamaları incelendiğinde çalışma alanları hileleri engellemek, ortaya çıkarmak ve bunları derinlemesine incelemek olduğundan CFE'yi adli muhasebe içerisinde uzmanlaşmış bir dal olarak gösterebiliriz.

Araştırmacı Muhasebecilik

Daha çok finansal hile denetimi yapan kişileri tarif eden bir uzmanlık alanı olarak araştırmacı muhasebecilik CFE ile büyük benzerlik göstermektedir. Bu unvan altında yapılan iş adli muhasebecilik olarak adlandırılmaktadır.²¹⁴

Konkordato Komiserliği ve Adli muhasebecilik

Mahkemeler, konkordato geçici ve kesin mühlet kararıyla birlikte sürecin üzerinde inceleme yapacak ve bu incelemeler de süreç devam ederken lüzum görüldüğü takdirde mahkemeye raporlama yapacak, itirazi durumları değerlendirip mahkemeye görüş bildirecek, konkordato sözleşmesinin usul esaslarına göre süreci değerlendirebilecek, mesleki nitelikleri ve bilgi becerisi yüksek kişileri konkordato komiseri olarak görevlendirmektedir. Konkordato komiserliğine ilişkin detaylı bilgiye çalışmanın 2.1. konkordato başlıklı bölüm de yer verilmiştir.

Konkordato komiserinin konkordato süreci boyunca yürüttüğü bütün faaliyetler tam anlamıyla bir adli muhasebeciliktir. Konkordato süreci şekil şemasında da açıklandığı üzere konkordato komiseri, konkordato sürecinde mahkemeye sunulan konkordato projesini analiz ederek projenin finansal olarak gerçekliği yansıtıp yansıtmadığını mahkemeye yazılı olarak, lüzum görüldüğü takdirde sözlü olarak raporlar. Konkordato komiserinin araştırma evreninin sınırı çok geniştir, Çok titiz bir çalışma sergiler, her ipucunu araştırır, şüphe duyduğu her konudan izahatname, belge vs. isteyebilir, Finansal tablolar hakkında lüzum gördüğü takdirde araştırmalar yapabilir. Hile veya yolsuzlukları tespit edebilir. Ayrıca yapmış olduğu tüm araştırmalarını açık, sade, anlaşılır ve objektif bir şekilde mahkemeye rapor etmesi gereklidir. Konkordato komiseri süreç içerisinde adli muhasebeciliğin uzmanlık dallarından olan dava destek danışmanlığı, araştırmacı muhasebecilik ve uzman tanıklık rollerini tam anlamıyla taşır. Bu açıklamalardan da anlaşılabilceği üzere bir Konkordato Komiserinin taşıması gereken nitelikler adli muhasebeci nitelikleriyle çok büyük oran da örtüşmektedir.

Bağımsız Denetçilik

Bağımsız denetim denilince ilk akla gelen denetim muhasebe denetimidir. Bu denetim özellikle işletmenin kamuya açıkladığı finansal bilgilerin ne ölçüde doğru olduğu konusunda görüş bildirmek amacıyla ; örgütle hiyerarşik bir bağı ve ilişkisi olmayan bağımsız muhasebe uzmanlarınca yapılan denetimdir. Bu nedenle bu denetime dış denetim de denir. Günümüzde daha çok serbest meslek sahibi olarak kendi adına veya bu denetim işini yapmak üzere kurulmuş olan bir denetim şirketinin ortağı olarak çalışan yetki belgeli muhasebeciler tarafından, işletmelerin finansal tablolarının genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine(muhasebe standartlarına) uygunluk derecesini belirlemek amacıyla yapılan denetim çalışmasıdır.²¹⁵

3568 sayılı yasa gereği bağımsız denetim yapma yetki belgesine sahip olan uzman kişiler bilhassa kamuya açıklama yapma mesuliyetinde olan firmalara hizmet verirler. Bu hizmeti veya görevi

²¹⁴ Bozkurt , s.56-61

²¹⁵ Nuran Cömert, “İşletmelerde Kontrol ve Denetim Kavramlarının Doğru Kullanılması Amacına Yönelik Kavramsal Bir İnceleme”, Marmara Üniversitesi Marmara Business Review, Cilt 1, Sayı 1, 2016, s. 11

ifa edebilecek meslek erbapları 3568 sayılı yasa ile belirlenmiştir. Belirlenen meslek erbapları içerisinde yeminli mali müşavirler ile mali müşavirler yer almaktadır. Fakat bu meslek erbapları bağımsız denetim faaliyetini yürütebilmeleri için KGK(Kamu Gözetimi Kurumu) tarafından belirlenen uzmanlık ve yetkinlik kıstaslarına sahip olmalıdır.²¹⁶

Bağımsız denetim hizmeti veren şirketler/denetçiler finansal tablo denetimi dışında yönetim danışmanlığı hizmetleri olarak adlandırılan geniş yelpazede pek çok muhasebecilik hizmeti verebilmektedirler. Bağımsız denetçilik yetkinlik belgesi dışında ayrı bir yetkinlik belgesi aranmadan bağımsız denetçiler hem hile denetimi hizmeti hem de diğer adli muhasebecilik hizmetleri verebilmektedirler. Bağımsız denetçilerin finansal tablo denetiminde asıl işi önemli yanlışlıkları ortaya çıkarmaktır. Önemli yanlışlıklar ise hatadan kaynaklanabildiği gibi hilelerden de kaynaklanabilir. Dolayısıyla bağımsız denetçilerin bir hile denetçisi kadar olmasa da hileleri tespit etmede yeterli bilgi düzeyine sahip olmaları gerekir.

Esasen Adli Muhasebeciler çalışmalarında bağımsız denetim teknik ve yöntemlerine de başvurarak hata ve hile tespit çalışmaları yaparlar ve bu yöntem ve tekniklerle bir uyumsuzluğun çözümünde adaletin tecelli etmesi için mahkemelere yardımcı olurlar. Bağımsız denetçilerden farklı olarak finansal göstergelerde ve muhasebe bilgi sisteminde yasal prosedür dışı uygulanan bir hileli yöntem, kayıt ve uygulama, ihmal ya da ihlal var ise bu usulsüzlükleri belgeleri ile mahkemelere sunarlar.²¹⁷ Bu nedenle adli muhasebenin bağımsız denetime göre özellikle hile denetçiliği ve ticari ve mali konularda uzmanlık gibi ilave yetkinlikler gerektiren bir mesleki alan olduğunu söyleyebiliriz.

Adli muhasebecinin bağımsız denetçiden ayrılan farklı yönleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;²¹⁸

✓ Adli muhasebeci tüm hile türlerini düşünerek çalışmalarında şüpheli ne var ise her yönüyle araştırmak durumundadır. Denetçi ise finansal tablolaradaki hata ve hile kaynaklı önemli yanlışlıkları ve uygun olamayan verileri bulmaya çalışır. Ancak hile yapılması durumunda bağımsız denetçi hileyi kimin yaptığına bakarak mesleki yargısını kullanır. Özellikle üst yönetimin hile yapması durumunda hilenin boyutlarını ortaya çıkarmak gibi bir yükümlülüğü yoktur. Mesleki yargısını kullanarak gerekirse denetimden çekilme seçeneğini kullanabilir.

✓ Bağımsız denetim uygulanabilir/geçerli bir finansal çerçeveye göre ve düzenleyici otoritelerin öngördüğü ilke ve standartlar dahilinde yapılırken adli muhasebeci incelemelerde mahkemeye intikal eden konuyu niteliğine uygun ilgili yasalar çerçevesinde inceler. Bağımsız denetçinin de denetim bulgularını mevzuata uygunluk yönünden değerlendirmesi beklenir ancak yaptığı denetim mevzuata uygunluk denetimi değildir. Açıklanan finansal bilgilerin yasalara uygunluğu ile ilgilidir.

✓ Adli muhasebeciler inceleme konusu uyumsuzlukları derinlemesine araştırırlar ileri düzeydeki mesleki bilgileri ile süreçte hem bağımsız denetim tekniklerinden hem de hile denetçiliği tekniklerinden yararlanırlar.

²¹⁶ Cömert, s.11

²¹⁷ Pamukçu, s. 237

²¹⁸ Cengiz Toraman, Hasan Abidoğlu ve Burcu İşgüden,” Aklama Suçunun Önlenmesine Yönelik Çabalar: Adli Muhasebecilik Mesleği Ve Uygulamaları”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt 11, Sayı 1, 2009, s. 34-35

İç Denetçilik

İç denetim hizmetinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin görüş ve anlayış son 50 yılda büyük ölçüde değişmiştir.²¹⁹ Bugün için geçerli olan anlayış çerçevesinde iç denetim aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır²²⁰. *İç denetim bir örgütün faaliyetlerini geliştirmek ve onlara değer katmak amacıyla tasarlanan bağımsız ve tarafsız bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetim örgütün yönetim süreçleri, kontrol süreçleri ve risk yönetimi süreçlerinin etkililiğini değerlendirmeye yönelik disiplinli ve sistemli bir yaklaşım getirerek örgütün amaçlarını başarmasına yardımcı olur.*

Dünya genelinde kabul gören mesleki standartlar yayınlayan Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA) iç denetçileri çeşitli mesleki yetkinlik belgesi ile belgendirmektedir. En yaygın yetkinlik belgesi CIA dir.

İç denetçiler işletmenin yönetim süreçlerinin, risk yönetim süreçlerinin, iç kontrollerinin etkililiğini değerlendirme görevi üstlenmişlerdir. BT denetimi dahil hem faaliyet denetimi hem uyum denetimi hem de finansal denetim yapabilirler.²²¹ Yönetimin güvenilir danışman rolünü üstlenmişlerdir. Yönetim gerektiğinde bunlara iç soruşturmacı görevini de verebilirler dolayısıyla hile denetimi ve soruşturma da yapabilirler. Raporlarını da doğrudan yönetim kuruluna sunarlar. İşletme içinde gerçekleştirilen bir faaliyet olduğu için adına iç denetim denilir.

Adli muhasebeci ile iç denetçinin kişilik özellikleri, belli konular da ki mesleki bilgi ve tecrübe seviyeleri, çalışmalarını bağımsız yürütme şekilleri, mesleki şüphecilikleri benzer özellikler taşımaktadır. Ayrıca iç denetçinin işletme içi çalışmalarına göz atıldığı takdirde çalışanların yolsuzluk ve hatalarının önüne geçilmesi tam anlamıyla bir adli muhasebecilik mesleğinin bir uygulaması niteliğindedir. Muhasebe belgelerinin doğrulunun araştırılması hem bağımsız denetim açısından hem de adli muhasebecilik açısından ortak bir işlem mekanizmasıdır. İç denetçiyi işletme içi küçük çaplı bir adli muhasebeciye benzetmek doğru olabilmektedir. İç denetim standartlarında da ifade edildiği üzere iç denetçilerin asli görevi hileleri ortaya çıkarmak değildir. İç denetim daha önce de ifade ettiğimiz gibi risk yönetimi yönetim ve kontrollerin etkinliğini değerlendirir. Hiç şüphesiz iç denetçiler işletme içinde hileye açık alanları, iç kontrol yetersizlikleri ve eksikliklerini yönetime raporlayarak aksiyon alınmasını sağlarlar. Bu bağlamda iç denetim işletmede bir tür koruyucu hekimlik görevi üstlenmiştir. Bu nedenle adli muhasebecilikten farklı bir mesleki alandır.

SMMM(Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik) ve YMM(Yeminli Mali Müşavirlik)

SMMM ve YMM mesleklerinin yasal çerçevesi 01.06.1989 tarihinde 3568 sayılı kanun ile çizilmiştir. Bu kanunun kabul edilmesinde ki amaç “işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmi mercilerin istifadesine tarafsız bir

²¹⁹

Nuran

Cömert,

https://www.researchgate.net/publication/312380452_Isletmelerde_Kontrol_ve_Denetim_Kavramlarinin_Dogr_u_Kullanilma_si_Amacina_Yonelik_Kavramsal_Bir_Inceleme_-

[A Conceptual Analysis Towards Correct Usage of Control and Audit Concepts](#) [accessed Dec 10 2020].²¹⁹

²²⁰ <https://na.theiaa.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Definition-of-Internal-Auditing.aspx>

²²¹

Ali

Kamil

Uzun,

<http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/Makaleler/Ali%20Kamil%20Uzun/%C4%B0%C3%A7%20Denetim%20Nedir-Makale-D%C3%BCnya.pdf>

şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmek üzere, “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik” ve “Yeminli Mali Müşavirlik” meslekleri ve hizmetleri ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esasları düzenlemektir. Birliğin kısa adı TÜRMOB’dur.”²²²

SMMM meslek mensuplarının çalışma konuları aşağıda sıralanmıştır.

Gerçek ve tüzel kişiliklere ait işletmelerin;

- Genel kabul görmüş muhasebe mevzuatlarına göre ticari defterlerini tutmak, gelir tablolarını, bilançolarını, vergi beyannamelerini ve buna ilişkin belgeleri düzenlemek ve benzeri işler,
- Muhasebe sistemini oturtmak ve geliştirmek, işletmecilik, mali mevzuat, finans, muhasebe konularında müşavirlik hizmeti sağlamak,
- Yukarıda değindiğimiz konularda belgelendirme yaparak, denetim, tahlil, inceleme faaliyetleri gerçekleştirmek, beyannameler ve finansal tablolarla alakalı konularda yazılı beyanda bulunmak, bilirkişilik, tahkim ve benzeri işler yapmak ve rapor düzenlemek.

Yukarıda bahsedilen konuları bağımsız olarak bir işletmeye bağlı olmaksızın gerçekleştiren kişiye “Serbest Muhasebeci Mali Müşavir” denilmektedir.

YMM meslek mensuplarının çalışma konuları SMMM ler ile benzerdir. YMM’ler bir SMMM den farklı olarak sadece defter tutamaz, SMMM ofisi açmaz ve ortak olamaz. Ayrıca YMM meslek mensupları “Tam Tasdik” yapma yetkisine sahipken SMMM’ler böyle bir yetkiye sahip değildirler.

Tam Tasdik; Bir teşebbüsün veya işletmenin muhasebe kayıtlarını belgelere dayandırarak finansal tablo ve beyannamelerin genel kabul görmüş muhasebe mevzuatına göre hazırlanıp hazırlanmadığını denetlemek ve uygunluk onayı vermektir.

YMM’ler kamu adına çalışan muhasebe profesyonelleri gibidirler. Denetim faaliyetlerini devletin adına yapmakta ve yıllık beyannameleri tasdik etmektedirler. Tasdik edilen beyannamelerin bağımsız denetim ve vergi incelemeleri açısından güven seviyesi artmaktadır. Bir SMMM gibi bilirkişilik, tahkim ve denetim faaliyeti yapabilmektedirler. Bir SMMM meslekte 10 yıl faaliyet gösterdikten sonra YMM yeterlilik sınavlarına başvurabilmekte ve sınavlarda başarılı olduğu takdirde rütbe atlayarak YMM ruhsatına sahip olabilmektedir.

YMM meslek erbapları ile SMMM meslek erbapları adli muhasebecilik yönünden kıyaslandığında YMM’ler yetkinlik bakımından çok daha üstündür. YMM olabilmek için yürütülen 10 senelik SMMM faaliyeti YMM sertifikasına sahip kişilerin ne kadar kalifiyeli olduğunu göstermektedir. Toplamda TÜRMOB’a kayıtlı 4785 tane YMM var iken 112.005 tane SMMM vardır.

Ülkemizde adli muhasebecilik mesleği bir kurum veya bir birlik altında henüz toplanmadığı için mahkemeler zorunlu olarak adli muhasebeci ihtiyacını SMMM ve YMM meslek erbaplarından da karşılamaktadır. SMMM ve YMM’ ler dava süreçlerinde bilirkişi, kayyum, komiser, uzman tanık olarak yer alabilmekte ve bir adli muhasebeci gibi devlet adına objektif çalışmalar yaparak yazılı ve sözlü raporlamalar yapabilmektedirler. Mahkemelerin bir zorunluluk gereği SMMM ve YMM’lerden

²²² TÜRMOB Resmi Sitesi, Erişim Tarihi: 21.09.2020 <https://turmob.org.tr/>

adli muhasebecilik yapmalarını istemesi mesleğin işlerliliği açısından bazı sorunlar doğurabilmektedir. SMMM ve YMM'ler adli muhasebecilik eğitiminden geçmedikleri için görevlendirildikleri davalarda süreci algılamada, olayları çözümlemede, araştırma yöntemlerini seçmede, belli alanlarda uzmanlaştıkları için süreci bir bütün olarak ele almada sıkıntı yaşayabilmekte ve teknik, bilgi açısından yetersiz kalabilmektedirler. Adli muhasebecilik eğitimi şartı aranmaksızın dava süreçlerinde görevlendirilen SMMM ve YMM'lerin mesleki kariyere sahip olması şartı adli muhasebeciliğin doğru bir şekilde işlemesi için gerekli olan bir durumdur. Fakat mesleki hayatı boyunca sadece belirli bir alana hizmet etmiş meslek erbaplarından sağlıklı bir adli muhasebecilik beklenmesi doğru bir durum değildir. SMMM ve YMM'lerin normal ticari faaliyetlerini yürütürken müşteri portföyü, meslek erbaplarının bilgi ve donanım açısından güncel kalmasını sağlamaktadır. Mahkemeler müşteri portföylerine bakılmaksızın SMMM ve YMM'leri adli muhasebeci olarak görevlendirmektedir. Örnek vermek gerekirse; İnşaat muhasebesi alanında hiç mesleki tecrübesi olmayan bir SMMM ve YMM mahkemeler tarafından adli muhasebeci olarak görevlendirilebilmektedir. Bu görevlendirme sonucu adli muhasebeci olarak görevlendirilen meslek erbabından tam anlamıyla bir adli muhasebeci performansı beklenmesi doğru değildir.

Adli muhasebecilik mesleği ile ilgili Türkiye'de var olan boşluk doldurulmak zorundadır. Aksi bir durum söz konusu olduğu takdirde meslek adli muhasebecilikte iyi olduğu düşünülen muhasebe meslek erbapları tarafından yürütülmeye mahkum kalacaktır. Bu da dava süreçlerinin uzamasına, maliyetlerin artmasına, emek kaybına, ekonomik yapıların zarar görmesine, kurumların işleyişlerinin yavaşlamasına sebep olabilecektir.

2.2.4. Adli Muhasebeciliğin Nitelikleri, Görevleri ve İşleyiş Süreçleri, Bir Meslek mi? Uzmanlık mı? Adli Muhasebecilik Mesleği ve Bu meslek ile ilgili İlke ve Kurallar

Daha önce de açıkladığımız üzere adli muhasebe ticari faaliyetlerden dolayı oluşan uyuşmazlıklarda, *uyuşmazlıkların çözümü için muhasebe ve hukukun birlikte hareket* etmesidir. Adli muhasebe hukuk, ekonomi ve ticaretin işleyiş sistemi hakkında ileri mesleki bilgi seviyelerinin uzmanlarca kullanılarak *yargı organlarının karar verme sürecine destek* olma sürecidir. Özellikle muhasebe ve hukuk'un kesiştiği suç teşkil edebilecek unsurların çözümünde bu iki alanın alt bilim dallarına başvurulur. Adli muhasebecinin vergisel ihtilaflarda vergi hukukuna, ticari ihtilaflarda ticaret hukukuna, iş kanunu anlaşmazlıklarının çözümünde iş hukukuna, alacaklılardan hile yoluyla mal kaçırma işlemlerinde icra iflas hukukuna başvurması gibi örnekler verebiliriz.²²³ Bunların dışında adli muhasebecinin ceza hukuku ve medeni hukukta da kapsamlı bilgiye sahibi olması gerekir. Adli muhasebecilerin yasalarda ki boşlukların farkında olması bu boşlukların nasıl çözümlenebileceği hususunda bilgi sahibi olması da önemli bir özelliktir.²²⁴

Muhasebe uygulamaları, Ticaret Hukuku sisteminin dayanak noktalarından birini oluşturmaktadır ve bilhassa şirketlerin muhasebe bilgi sisteminde ki muhasebe yöntemleri, evrak kayıt

²²³ Çabuk ve Yücel, s. 33

²²⁴ Hüseyin Aktaş ve Gökhan Kuloğlu, "Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleği", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı 25, 2008, s. 115

sistemi ve ilgili prosedür veya mevzuata uygunluk analizinin doğru yapılıp yorumlanması, ihtilaflı olayların çözüme kavuşturulmasında son derece önemli bir rol almaktadır.²²⁵

Adli muhasebenin bu özellikleri sebebiyle adli muhasebecilerin bu işi yaparken uyması gereken ilke ve kurallar ile taşıması gereken niteliksel özellikler önemlidir. Adli Muhasebecilerde aranan yetkinliğin düzeyini de bu bağlamda belgelendirmek önemlidir. Bu konular aşağıda verilen alt başlıklar altında açıklanmıştır.

Adli Muhasebecinin Nitelikleri

Adli muhasebeciler hali hazırda piyasada faaliyet gösteren denetçiler ve standart muhasebecilerden farklı özellik barındırmaları ve daha üstün bilgiye hakim olmaları gerekmektedir. Farklı özellik bakımından incelendiğinde adli muhasebeci meslek değiştirmiş gibi dedektif vari çalışmalar sergiler. Derin muhasebe bilgi sistemi bilgisi olmalı ki muhasebe alanından başarılı olduğu gibi dedektiflik alanında da başarılı olsun. Dikkati ve analiz gücü yüksek olan adli muhasebeciler finansal göstergelerin gölgelerinde yatan gerçekleri açığa çıkarır ve finansal raporlamalarda sunulan bilgilerin doğru olduğunu düşünmeyen yapıda insanlardır.²²⁶ Karakteristik özellikler bakımından adli muhasebecilerin taşıması gereken bir takım özellikler vardır. Bunlar;²²⁷

- **Meraklı Olma:** Mesleğiyle ilgili gelişmeleri yakından takip etmesi gereken adli muhasebeci, olayları aydınlatmak için görevlendirildiği vakalarda her ayrıntıyı şüpheli olarak algılayıp şüphelendiği ayrıntıların doğruluğunu araştırması gerekir.
- **Yaratıcılık:** Genel prosedür ve yasalara uymak dışında adli muhasebeci yaratıcı kişiliğe de sahip olmalıdır.
- **Dirençli Olma:** Dava sürecinde karşılaşılabilecek olumsuzluklar karşısında yılmadan doğruluğun peşini bırakmamalıdır.
- **Sezgi:** Adli muhasebeci olaylarla ilgili tüm ayrıntıları incelerken olayların çözümünde ya da problemlerin ne olduğu konusunda sezgisel bir yapıya sahip olması gerekir.
- **Güvenilirlik:** İlişkileri yönetebilme kabiliyeti olması gereken adli muhasebeci etkileşim içerisine girdiği insanlarda güven duygusu uyandırmalıdır.
- **Bağımsızlık:** Adli muhasebeciler dışsal ve içsel etkilerin altında kalmamalı çalışmalarını bağımsız bir şekilde yürütmelidir.
- **Mesleki Yeterlilik ve Tam Sorumluluk:** Adli muhasebeciler inovatif bir yapıya sahip olmalı sürekli kendini mesleğinde eğitmeli, değişen yasaların prosedürlerin gerisinde kalmamalı kişisel becerilerini ve bilgi seviyesini sürekli artırmalıdır.
- **Objektiflik:** Adli muhasebeciler soruşturma devam ederken tarafsız kalmayı bilmeli, hal ve hareketleriyle etrafına güven dağıtmanın yanında açık sözlü ve dürüst kişiliğe sahip olmalıdır.

Adli muhasebeci olabilmek için bazı konular ve alanlarda üst düzey bilgi seviyesine hakim olmak gerekir. Bu alanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.²²⁸

²²⁵ Nermin Akyel, “Adli Muhasebe Çerçevesinde Hukuk Eğitiminde Muhasebe Derslerinin Önemi”, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICAFR 16 Özel Sayısı, 2016, s. 97

²²⁶ Açık, s. 1077

²²⁷ Dursun Keleş ve Ümit Keleş, “Adli Muhasebecilik Mesleği ve Türkiye’deki Uygulamaları”, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, Cilt 5, Sayı 9, 2014, s. 59

²²⁸ Begüm Sert, “Muhasebe Ve Hukuk Meslek Mensuplarının Adli Muhasebe İhtiyacına Yönelik Değerlendirmeleri-Sakarya İli Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü, 2019, s. 91

- Derin finansal analiz bilgisi ve analiz çıkarımlarına eleştirel bir bakış açısı getirebilme yeteneği,
- Tecrübe ile de ilişkili olarak firmalardaki yolsuzlukların veya hilelerin tespitinde bir dedektif gibi iz sürüp usulsüzlük şemasını çıkarabilme becerisi,
- Risk analizi yapabilme yeteneği,
- Teknolojinin gerisinde kalmama, e-dönüşüm uygulamalarında geride kalmama, bilgisayarlı muhasebe ve e-takip ve kontrol süreçlerine hakim olabilme yeteneği,
- Çalışanlara ve hileye başvuranlara psikolojik yöntemlerle yaklaşabilme yeteneği,
- Genel yasa ve prosedürlere hakim olma yeteneği, (ceza hukuku, ticaret hukuku, medeni hukuk, borçlar hukuku, idari kurum ve kuruluş prosedürleri, muhasebe standartları ve ilkeleri v.s.)
- Yalın, açık, sade ve eğitici raporlar hazırlayabilme becerisi,
- Sosyal olma ve iletişim yönü çok zengin olma becerisi.

Adli muhasebeciler mesleklerini ifa ederken gerekli bilgi donanımına ve yetkinliğe sahip olmak zorundadır. Meslek erbabı olarak faaliyetine başlayabilmeleri için lüzumlu görülen tüm sertifikasyon eğitimlerini tamamlamalıdır. Mesleki deneyimler ve tecrübeler adli muhasebenin olmazlarından²²⁹.

Adli Muhasebecinin Görevleri ve İşleyiş Süreçleri

Adli muhasebeci görevini ifa ederken adli muhasebe sürecinde bir takım işlem sırasına göre iş düzenini ayarlamak zorundadır. Bu sıralamayı aşağıda belirtilen şekilde yapmak mümkündür.²³⁰

- Müşteri ile Buluşma: Müşteri ile buluşma evresi adli muhasebe de hizmetin ifası için ilk evre olarak görülür. Dava konusu olan olayın sorunları ve tarafları belirlenerek olayın daha iyi anlaşılmasına destek olur.
- Çatışmanın Tespiti: Dava konusu olan olaydaki taraflar belirlendikten sonra ihtilafın çıkmasına sebep olan unsur belirlenmelidir.
- Başlangıç Araştırması: Adli muhasebeci dava süresince nasıl bir eylem planı sergileyeceğini planlamadan evvel, mahkemeye konu olan olay hakkında ön araştırma çalışmalarını yapmalıdır.
- Bir Eylem Planı Hazırlanması: Eylem planı hazırlanması evresine gelinene kadar tespit edilen bulgular doğrultusunda gayeler belirtilmeli ve belirtilen gayeleri gerçekleştirmek için hangi yöntemden yararlanılacağı tespit edilmelidir.
- Doğru Kanıtların Elde Edilmesi: Söz konusu davanın içeriğine göre alakalı belgeler belirlenmeli, firmaların mali verilerinin kayıtlı olduğu defteri kebir, envanter, yevmiye ve programsal veri tabanları, firmaların hali hazırda sahip oldukları varlıkları, dava konusuna ilişkin bilirkişi raporları ve mali gösterge niteliğinde tüm belgeler derinlemesine incelenmelidir.
- Analiz: Yine söz konusu davanın içeriğine göre mali kayıpların hesaplanıldığı, aktiflerin kontrol edildiği, muhasebe bilgi sisteminin işlemlerinin özetlendiği, yapılan iskontolar da bugünkü değer hesaplamalarının yapıldığı tablo ve grafik yöntemi kullanılır.

²²⁹ A. Faruk Doğan, “Yargı Denetiminde Adli Muhasebecilik Ve Hile İncelemesi”, 1.Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 35

²³⁰ Doğan, s. 21

- Raporun Hazırlanması: Adli muhasebeci tarafından tarafsız ve objektif bir şekilde incelemeye alınan olayda ki bulgular, tespit edilen sonuçlar, araştırma kapsamı ve uygulanan yöntem çeşitli bölümlendirmeler yapılarak sade, açık, net ve eğitici nitelikte yazılmalıdır.

Adli muhasebe genel manada gerçeklerin sorgulanmasına yönelik bir kavram olduğu için kendi içerisinde de güvenilirliğin sağlanması hususunda nitelikli araştırma kriterleri, önceden öngörülmüş ölçütler ve yetkinlik barındırması gerekir. Bu önceden öngörülen kriterler adli muhasebe ilkelerinin saptanmasında bize yol gösterici olmaktadır.

Adli muhasebenin çalışma yöntemleri denetim faaliyetlerine benzediği için bir standardizasyon yapılması gerektiğinde denetim faaliyetlerinin ilkelerinden de söz edilmesi gerekir. Ayrıca adli muhasebecilerin barındırması gereken nitelikler de standardizasyon sağlanmaya çalışılırken dikkate alınması gereken hususlardandır.²³¹

İlke sınıflandırması yapıldığında adli muhasebe ilkeleri iki şemadan oluşmaktadır. Bunlar;

- Genel İlkeler
- Bulguların Toplanması ve İncelenmesine Yönelik İlkeler

Adli muhasebecilik mesleğinde de diğer mesleklerde olduğu gibi standardizasyonu ve subjektifliği sağlamak adına belirlenmiş ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkelerden bazıları aşağıdaki gibidir.²³²

a. Genel İlkeler

Adli muhasebenin genel ilkelerine bakıldığında genel anlamda mesleğin nasıl ifa edilmesi gerektiğinden çok mesleği ifa edenin nitelikleri üzerine yoğunlaşmıştır.²³³ Bu ilkeler aşağıda belirtilmiştir.²³⁴

- Adli muhasebeciler mesleklerini ifa ederken teknik donanım ve yeterli eğitim bilgisine vakıf olmalıdır.
- Adli muhasebeciler görevlerini ifa ederken tarafsız olmalı, içsel ve dışsal etkenlerden etkilenmeden bağımsızlığını maksimum seviyede yaşayarak çalışmalarını yürütmelidir.
- Meslek gereği adli muhasebeciler çalışmalarında son derece titiz ve dikkatli olmalıdır.

b. Bulguların Toplanması ve İncelenmesine Yönelik İlkeler

Adli muhasebede bulguların toplanması yönelik ilkelerin kapsamı, mesleğin ifa edilirken hangi yöntemlerle ne şekilde takip edileceği hususu üzerinde yol gösterici olmuştur.

Adli muhasebede bulguların incelenmesine yönelik ilkelerin amacı adli muhasebecinin yaptığı çalışma sonucunda ki çıkarımlarını noksansız bir şekilde etki altında kalmadan, açık ve net bir şekilde bir sistematik çerçeve yaratarak ilgililere sunulmasını sağlamaktır.²³⁵ Bu doğrultuda ilkeleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.²³⁶

²³¹ Karacan, s. 117

²³² Ferhan ve Uyar, s. 183-184

²³³ Karacan, s. 118

²³⁴ Ferhan ve Uyar, s. 183-184

²³⁵ Karacan, s. 119-121

²³⁶ Ferhan ve Uyar, s. 183-184

- Adli muhasebeciler mahkemeye intikal eden olaylarda yaptığı ön çalışmalar ile sorunların çözümlenmesi adına nitelikli sayıda belge ve kanıt bulmalıdır.
- Adli muhasebeciler araştırma, delil toplama ve analiz etme sürecinden sonra görüşünü beyan ederken tarafsız, açık, yalın, doğru, eğitici ve dürüst olmalıdır.

Adli Muhasebe Bir Meslek ya da Uzmanlık mıdır?

Dünyada adli muhasebecilik ABD, Kanada, Almanya, İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde bir meslek olarak karşımıza çıkmaktadır. Mesleki teşkilatlanmaları ve adli muhasebeci sertifikası veren kuruluşları bulunmaktadır. Dünya da ki adli muhasebe uygulamalarına aşağıda ayrıntılı bir şekilde değinilmiştir

Türkiye de adli muhasebecilik henüz bir meslek olarak görülmemekte fakat her geçen gün adli muhasebeciliğe olan ihtiyacın artmasından dolayı bir meslek olma yolunda ilerlemektedir. Ülkemiz de adli muhasebecilik bir mesleki kurum veya kuruluş altında henüz toparlanamadığından dolayı mesleki tecrübe, bilgi, analiz, raporlama gerektiren hususlarda konuya ilişkin uzmanlar tarafından adli muhasebecilik yürütülmektedir. Adli muhasebeciliğin ana kapsamı içerisinde dava danışmanlığı, uzman tanıklık, araştırmacı muhasebecilik kavramları yer almaktadır. Bunun dışında CFE(Hile Denetçisi), bilirkişilik, finansal dedektiflik, bağımsız denetim gibi meslekler de adli muhasebecilik kapsamında ya da adli muhasebeciliğin bir kolu niteliğinde değerlendirilebilecek mesleklerdir. Ülkemiz de adli muhasebecilik faaliyetleri bir adli muhasebeci sertifikası ile yürütülmediğinden dolayı alanında uzman olduğu düşünülen kişiler tarafından yürütülmektedir. Bu durum adli muhasebeci araştırmalarının güvenilirliği, doğruluğu, yeterliliği, objektifliği hakkında şüphe doğurmaktadır. Adli muhasebecilik faaliyetlerinin tam anlamıyla işlerlik kazanabilmesi bir kurum veya kuruluş altında bir meslek olarak toplanmasıyla mümkündür.

2.2.5. Adli Muhasebecilik İle İlgili Mesleki Kuruluşlar ve Etki Güçleri, Mesleki İlke ve Kuralları ve Sertifikasyon

Başta Kanada ve ABD’de yasal düzenlemelerle çerçevesi çizilen adli muhasebecilik meslek örgütlerinin de faaliyet göstermeye başlamasıyla birlikte mihenk taşları yerine oturtulan bir meslek haline gelmiştir. Yeni ilke ve kurallar ve kanunlar ile çerçevesi çizilen mesleğe olan ilgi de artmış üniversite müfredatlarına ders olarak konulmaya başlanmıştır. Mesleğin ülkelerdeki gelişimi aşağıda açıklanmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

ABD’de yayımlanan “Forensic Accounting Information” dergisinin perspektifi kapsamında adli muhasebecilik mesleği kariyer açısından en güven veren 8 meslek gurubu sıralamasına sokulmuştur. Yine ABD’de yayımlanan ayrı bir dergi olan “SmartMoney Magazine” adli muhasebecilik mesleği hakkında 100 bin dolardan fazla nakit kazandırabilecek yeni türeyen 10 meslekten bir tanesi şeklinde yorumlama yapmıştır.²³⁷

²³⁷ Aydın, s. 69

Adli muhasebeci olmak isteyen kişiler ABD’de çeşitli kurum ve örgütlerin bünyesinde almak istedikleri unvan kapsamına göre eğitim alarak adli muhasebeci olabilirler. Bahsi geçen kurum ve örgütler bünyesinde sahip olunabilecek unvanlar aşağıda gösterildiği gibidir.

AICPA “American Institute of Certified Public Accountants(Sertifikalı Amerika Kamu Muhasebeciler Enstitüsü)” CPA olmanın dışında Seritifikalı Adli Muhasebecilik Belgesi (CFF-Certified in Financial Forensics) vermektedir:

Adli muhasebe üzerine eğitim veren ve adli muhasebecilik üzerine düzenlemeler yapıp sertifika veren kuruluşlardan biri de AICPA(American Institute of Certified Public Accountants)’dır. AICPA, PA (Public Accountant) ve CPA (Certified Public Accountants) sertifikasına sahip meslek çalışanlarının ulusal meslek kurumudur. CPA ruhsatını alabilmek için aranan temel koşullar ABD’nin “Tek Düzen Muhasebe Kanunu (Uniform Accounting Law)” da belirlenmiştir. Söz konusu koşullar “temel eşitlik kavramı” çerçevesinde Muhasebe Eyalet Kurulları tarafından belirlenmektedir. Bu koşullar:

- Üniversite derslerinde muhasebe dersleri almak,
- CPA sınavını geçmek,
- 1 ila 4 yıl arasında eyaletler tarafından belirlenen meslek stajını tamamlamak

AICPA adli muhasebecilik mesleğinde çalışan ve CPA sertifikasına sahip olanlar için bir başka yetki belgesi olan CFF(Certified in Financial Forensics) belgesini oluşturmuştur. AICPA bu girişimiyle CFF belgesine sahip çalışanlarda adli muhasebecilik bilgisinin dışında reel sektör üzerinde adli suç danışmanlığı ve rehberliği yapabilecek adli muhasebeciler yetiştirmeyi amaçlamıştır. CFF olabilmeyin şartları resmi sitesinde belirtilmiştir.²³⁸ Bu temel şartlar;

- Mesleki deneyim (en az 5 yıl),
- CPA unvanı,
- CFF sınavında en az 100 baz puan almak.

CPA unvanına sahip çalışanlar adli muhasebecilik mesleğinin sadece bir bölümüne odaklandığı için AICPA başka bir belge türü olarak ABV(Accredited in Business Valuation) sertifikasını çıkarmıştır. ABV unvanına sahip kişiler işletmelerde değerlendirme ve vergisel hesaplamalar uzmanlığı yapmaktadır. ABV unvanına sahip olabilmeyin şartları AICPA’nın resmi sitesinde yazmaktadır.²³⁹ Bunlar:

- CPA unvanına sahip olmak,
- İşletmelerin değerlendirme projelerinde azami 6 yıl görev almış olmak,
- ABV sınavını geçmek,
- ABV unvanına sahip olduktan sonra mesleki eğitimler almaya devam etmek ve yıllık kredi puanını tutturmak.

NAFA “The National of Forensic Accounting(Ulusal Adli Muhasebeciler Birliği)” ise **FA** “Forensic Accountant(Adli Muhasebeci)belgesi vermektedir. 1991 yılında emlak ve kaza sigortası endüstrisiyle iş yapan ilk adli muhasebeciler birliği olarak kurulmuş olan NAFA CPA’leri 23 teknik alanda eğitimi içeren bir program dahilinde FA olarak sertifikalandırmaktadır.

²³⁸AICPA resmi sitesi, Erişim Tarihi 18.08.2020 <https://www.aicpa.org/membership.html>

²³⁹ <https://www.aicpa.org/membership.html>

NAFA(The National of Forensic Accounting) CPA unvanına sahip kişilere uzmanlık, danışmanlık eğitimi vererek piyasadaki adli muhasebecileri ortak bir çatı altında toplamayı amaçlamaktadır. NAFA eğitimleri kapsamında “Hile soruşturmaları, Dava Desteği, Adli Muhasebecinin Rolü, Adli Muhasebe Metodolojisi, Adli Muhasebe Süreçleri” başlıca verilen eğitimlerdir. NAFA sertifikasyon eğitimi sonucunda sınavda başarılı olanlar FA(Forensic Accountant) unvanı verilmektedir. NAFA, üyelerine özel hayat kapsamında özel sigortalar, kaza ve sağlık sigortası, seyahat sigortası gibi v.b. hizmetler sunmaktadır. Adli muhasebeci kimliğini tam anlamıyla yansıtan bir unvan niteliğindedir. FA unvanına sahip olmanın bir takım koşulları vardır.²⁴⁰ Bunlar:

- CPA unvanına sahip olmak,
 - NAFA eğitimlerinden geçmek ve başarılı olmak.
- Temel eğitim konuları şu başlık altında sıralanmaktadır;

Adli Muhasebe Soruşturmaları

- Rüşvet ve komisyon soruşturmaları
- İçeriden Bilgi Ticareti Vakaları
- Sözleşme Zararlarının İhlali
- Patent İhlali Zararları
- Ticari Dolandırıcılık Soruşturmaları
- İşletme Değerlemeleri
- İflas İşlemleri
- Satın Almalar ve Birleşmeler
- Muhasebecilere Karşı İddialar

Sigorta Davaları Ve İlişkili Hizmetler

- İş Kesintileri
- Stoklar ve İçerik, Ekipman
- Alacak hesapları
- Kefalet
- Zararı Durdurma satışları limitleriyle ilgili belli başlı şirketler için Açılan Ürün Sorumluluğu davaları

- Dolandırıcılık ve Kundakçılık Savunmalarında Finansal Durum İncelemeleri

Hile Soruşturmaları

- İç Kontrollerin İncelenmesi
- Mali Tablolarda Dolandırıcılık Tespiti
- Hileli Varlık Hırsızlığı

²⁴⁰ https://www.nafanet.com/index_files/training.htm

- Gizli Varlık Araştırması
- Zimmet

Dava Desteği

- Evlilik, Şirket ve Ortaklık Kapatma
- Kişisel Yaralanma ve Haksız Ölüm
- Dava Konularında Uzman Tanıklığı

Forensic CPA SOCIETY “Adli Muhasebecileri Birliği”

Forensic CPA SOCIETY bir diğer adli muhasebe kuruluşudur. FCPA, Adli Sertifikalı Serbest Muhasebeci anlamına gelir. FCPAS, unvanını alan kişilerin sadece sıradan bir CPA olmakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal alanda ve iş dünyasında yaşadıkları tecrübeleri harmanlayan “Adli CPA”olarak tanımlamıştır. Temel amacı adli muhasebenin eksik yönlerini tamamlayarak adli muhasebe üzerine kariyer planlaması yapılmasını artırmaktır.²⁴¹ FCPA unvanına sahip olmak için EBM (Yeminli Mali Müşavir) veya CA (Yeminli Mali Müşavir) veya başka bir ülkenin EBM eşdeğeri olması gerekir.

FCPA sınavı 5 bölümden oluşur ve her bölüm için başarı derecesi %70 ve üzeri derecelerdir. FCPA sınavlarının her bölümüne aynı anda girme zorunluluğu bulunmamaktadır. FCPA sertifikasyon programına girmeden önce FCPA lisans ön şartlarının sağlandığından emin olunmalıdır. EBM ve CFF lisanslarına sahip kişiler sertifikasyon sınavlarına girmeden FCPA olabilmektedir. CPA ve CFE(Sertifikalı Dolandırıcılık Denetçisi) lisansına sahip kişilerde FCPA sınavlarından kısmi muafiyet durumu vardır. Bu kısmi muafiyet 5 sınavın 2 sinden muafılığı kapsamaktadır. FCPA sertifikasyon programı kapsamında aşağıdaki 5 bölüm vardır.

- Suçlu Sorgulama ve İtirafı
- Kurumsal Dolandırıcılık El Kitabı (Kısmi muafiyet vardır CPA ve CFE lisanslılarına)
- Adli Muhasebe ve Mali Soruşturma
- Adli ve Araştırmacı Muhasebe
- Dolandırıcılık İncelemesinin İlkeleri (Kısmi muafiyet vardır CPA ve CFE lisanslılarına)

FCPA sınavlarında başarılı olan kişiler FCPA olduktan sonra her yıl 20 saat CPE(Sürekli Mesleki Eğitim) sürekli eğitimini almalıdır.

- **FCPA** “ Forensic Certified Public Accountant(Adli Muhasebeci)”

Sınavları Forensic CPA SOCIETY düzenler, yukarıda belirtilen belgeye sahip olabilmek ve sınava girebilmek için CA veyahut CPA unvanlarından birine sahip olunması gerekir.

ABFA “ American Board of Forensic Accounting(Amerikan Adli Muhasebe Kurulu)

Bir diğer adli muhasebe kuruluşu olan ABFA(American Board of Forensic Accounting) Adli muhasebe ilkelerinin ve uygulamalarının, israf ve verimsizlikleri tespit etmeye, hileli faaliyetleri proaktif olarak ele almaya ve kapsamlı adli raporlama sağlamaya yönelik önleyici bir yaklaşım sunduğuna inanmaktadır. ABFA eğitim, test, analiz ve başvuru sahiplerinin bilgi, beceri ve

²⁴¹FCPA Resmi Sayfası, Erişim Tarihi 18.08.2020 <https://www.fcpas.org/fcpa-certification/certification-prerequisites/>

yeteneklerinin değerlendirilmesi yoluyla adli muhasebeyi teşvik etmek ve adli muhasebe alanında başvuru sahiplerinin sertifikasyonunu sağlamak için kurulmuştur. ABFA başvuru şartları içerisinde CPA lisansına sahip olunması gereklidir. ABFA verdikleri sertifikasyon eğitimlerin faydalarını aşağıdaki şekilde sıralamaktadır.²⁴²

- Bilgi ve becerilerin tanınması,
 - Mesleki itibarın artırılması,
 - Kişisel başarının artması,
 - Mesleki gelişime sürekli katkı sağlaması,
 - Kariyer gelişimi ve / veya artan kazanç fırsatları için artan fırsatlar,
 - Bilgiyi pratiğe dökme konusunda yüksek tecrübe sağlar.
- **CRFAC** “Certified Forensic Accountant(Sertifikalı Adli Muhasebeci)

Sınavları **ABFA** düzenler, yukarıda belirtilen belgeye sahip olabilmek ve sınava girebilmek için CPA lisansı gereklidir.

IICFA “International Institute of Certified Forensic Accountants (Uluslararası Sertifikalı Adli Muhasebeciler Enstitüsü)

IICFA, ABD’de Delaware Eyalet Yasaları kapsamında kurulmuştur. Vizyon ve misyonu olarak Adli Muhasebe eğitimlerini dünya geneline yaymak ve kariyer planlaması açısından insanları Adli Muhasebeye özendirme. Adli muhasebeye küresel düzeyde standartlaşma getirmek temel vizyonunu oluşturmaktadır.

IICFA, Adli muhasebenin global olarak tüm yönlerini temel olarak alır. CGFA sınavı her yıl Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında yapılır. Sınavının İçeriği;

- Adli Muhasebe ve Dolandırıcılık Soruşturması
- Kurumsal Dolandırıcılık ve İç Denetim
- Yolsuzluk ve Kamu Sektörü Dolandırıcılığı
- Bilgisayar ve Dijital Adli Bilgiler
- Ceza Soruşturması
- Mali Suçların Araştırılması
- Para aklama ve Terör Finansmanı
- Uluslar arası Finans

Tüm kalifiye üyelerin Enstitünün CPE hükümlerine uyması gerekir. CCFA atamasını sürdürmek ve iyi durumda olmak için, CCFA Yeminli Yetkili Adli Muhasebeci için yılda 30 CPE saati zorunludur. Sertifikalı Global Adli Muhasebeci, CGFA kimlik bilgileri sahipleri yılda 20 CPE saatini bildirmelidir. Başvuru koşulları aşağıda belirtilmiştir.²⁴³

CGFA Sertifika Programı için;

- IICFA ya üye olmak
- En az 2 yıllık lisans derecesine sahip olmak

²⁴² ABFA Resmi Sitesi, Erişim Tarihi 18.08.2020 <http://abfa.us/certification/>

²⁴³ IICFA resmi sitesi, Erişim Tarihi: 18.08.2020 <https://iicfaglobal.com/the-cgfa/entry-requirements/>

- Lisans derecesi olmayanlarda uzun yıllar mesleki kariyer olduğu takdirde değerlendirmeye alınabilmektedir.

CCFA Sertifikasyon Programı için:

- IICFA ya üye olmak
- Lisans Derecesi (HND)
- Yüksek Lisans/ Lisans Üstü Diploma
- Tanınmış profesyonel nitelikler
- 18 yaşından büyük olmak

ICFA “ Institute of Certified Forensic Accountants(Sertifikalı Adli Muhasebeciler Enstitüsü)”

ICFA, ABD kökenli adli muhasebe kuruluşlarından biri olup adli muhasebe alanında çalışan profesyonel muhasebecileri temsil eder. ICFA gayesi mali suçlar, dolandırıcılık ve suistimallerin incelenmesi, tespit edilmesi ve önlenmesidir. Bu doğrultuda sertifikasyon eğitimleri ve dersleri vermektedirler. İngiltere’nin BOLC isimli uzaktan eğitim programıyla birlikte uzaktan eğitim dersleri imkanı vermektedir.

ICFA sertifikasyon sınavlarında başarılı olunduğu takdirde CPFAcct ve CFS unvanları alınabilir. CPFAcct ve CFS dersleri farklıdır. Bu dersler;²⁴⁴

CPFAcct sertifikasyon dersleri:

- Adli Muhasebeye Giriş
- Suç ve Ekonomi
- Suistimalcinin Psikolojisi
- Dolandırıcılık Tespit Teknikleri
- Araştırma Süreci
- Kanıt Toplama
- Finansal Olmayan Kanıtların Elde Edilmesi ve Değerlendirilmesi
- Mali Açıdan Sofistike Tanıklarla Görüşme
- Suistimal Risk Değerlendirmesi
- Dolandırıcılık Önleme
- Bilgisayar Suçları
- Adli Bir Ekipte Çalışmak

CFS sertifikasyon dersleri:

- İç Kontrol Sistemleri
- Kurumsal Yönetim
- Dolandırıcılık Önleme Stratejisi
- Dolandırıcılık Risk Yönetimi
- Dolandırıcılık İnceleme ve Tespit Teknikleri

²⁴⁴ ICFA resmi sitesi, Erişim Tarihi: 18.08.2020 <http://www.forensicglobal.org/cpfa.html>

CFS sertifikasını alabilmek için 3 yıl mesleki tecrübeye sahip olunması gereklidir. Lisans üstü akademik seviye gerektirir. Mesleki tecrübeye eş değer sayılabilecek çalışmalar referans yolu ile gösterilmelidir.

CPFacct unvanına hak kazanmak için Adli Muhasebe Diploması - Seviye 5 kursu başarıyla tamamlanmalıdır. CFS nin başvuru şartları ile benzerlik göstermektedir.

- **CPFAcct**, “Certified Professional Forensic Accountant (Sertifikalı Profesyonel Adli Muhasebeci)”
- **CFS** “Certified Fraud Specialist Designation (Sertifikalı Dolandırıcılık Uzmanı)”

Sınavları ICFA tarafından yapılır. ICFA’nın düzenlemiş olduğu sınavlarda başarılı olunduğu takdirde yukarıda ki sertifikalara sahip olabilirler.

Kanada

Adli muhasebenin öncü ülkeleri arasında gösterilen bir diğer ülke Kanada’da eski adıyla Canadian Institute of Chartered Accountants (Kanada Yeminli Muhasebeciler Kurumu (CICA)), yeni adıyla CPA Canada (Chartered Professional Accountants of Canada(Kanada Yeminli Muhasebeciler Birliği)) olan adli muhasebe kuruluşu günümüzde AICPA ile ortak konsorsiyum kurarak CFF belgesi vermektedir. CPA Canada’nın amacı profesyonel anlamda adli muhasebeciler yetiştirerek bilginin kontrolünü sağlamayı amaç edinmişlerdir. Adli muhasebecileri ön plana çıkararak mali konularda dava desteği, danışmanlık, mali inceleme konularını yeminli müşavirlerle yürütülmesi için Adli Muhasebe birlikteliği yaratmıştır. CICA’nın verdiği IFA unvanı AICPA konsorsiyumu ile CFF olarak değiştirilmiştir.

ACFI Canada (The Association of Certified Forensic Investigators of Canada(Kanada Sertifikalı Adli Araştırmacılar Derneği)) yine Kanada’da faaliyet gösteren bir adli muhasebe kuruluşudur. ACFI unvan olarak CFI(Certified Forensic Investigator(Sertifikalı Adli Araştırmacı)) sertifikası vermektedir. Sertifikalı Adli Araştırmacılar (CFI’lar), Kanada Sertifikalı Adli Araştırmacılar Derneği’nin (ACFI) gerekliliklerini deneyim, eğitim ve sınav yoluyla karşılamış ve derneğin düzenli üyeleri olarak kabul edilmiş profesyonel dolandırıcılık araştırmacılarıdır. Sertifikalı Adli Araştırmacılar, dürüstlükleri ve uzmanlıkları için değerlidir.

CFI üyeleri, çok çeşitli kamu ve özel sektörlerden gelmektedir. CFI’lar şunlar olabilir: muhasebeciler, adli tıp araştırmacıları, dolandırıcılık denetçileri, insan kaynakları uzmanları, adli ve soruşturmacı muhasebeciler, kolluk kuvvetleri, avukatlar, özel soruşturmacılar, risk yöneticileri, düzenleyiciler, iç denetçiler, kayıp önleme uzmanları.

Bir CFI tarafından sağlanan hizmetler, dolandırıcılığın önlenmesi, tespiti ve soruşturulmasıyla ilgilidir. CFI tarafından sağlanan hizmetler aşağıdakileri içerebilir ancak bunlarla sınırlı değildir.²⁴⁵

- Usulsüzlük iddialarını sürdürmek veya çürütmek için kapsamlı ve eksiksiz bir soruşturma ve ilgili olaya tanıklık sağlamak,

²⁴⁵ <https://www.acfi.ca/how-to-join-the-acfi/being-a-certified-forensic-investigator/>

- Dolandırıcılığı tespit etmek, önlemek ve araştırmak için kontrollerin yeterliliğini sağlamak,
- Eğitim tesislerine, devlet kurumlarına ve işletmelere dolandırıcılıkla ilgili eğitim sağlamak.

ACFI bünyesinde birçok meslekten yetkin kişiler bulunduğundan dolayı gelişen adli muhasebe alanında güncel kalmayı sağlar.

İngiltere

İngiltere’de adli muhasebecilik mesleği ABD ve Kanada ülkelerine kıyasla biraz daha geri planda kalmaktadır. NIFA (Network of Independent Forensic Accountants(Bağımsız Adli Muhasebeciler Ağı)), ICAEW(Institute of Chartered Accountants in England and Wales(İngiltere ve Galler’de Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü)), Academy of Experts(Uzmanlar Akademisi), FNRSIG(Forensic Network Research Special Interest Group(Adli Ağ Araştırma Özel İlgi Grubu)) kuruluşları İngiltere’de adli muhasebecilik faaliyetlerini yürüten ve adli muhasebeciliğin gelişimine katkı sağlayan 4 büyük kuruluş olarak gösterilmektedir.²⁴⁶ Ayrıca adli muhasebecilik diploması veren birçok üniversite bulunmaktadır. Bunlar;²⁴⁷

- University Of Portsmouth
- University Of Exeter
- Northumbria University
- Ulster University
- University Of South Wales
- De Montfort Univesity
- Sheffield Hallam University

İngiltere’de Adli muhasebecilik belgesi veren bu kuruluşlar aşağıda açıklanmıştır.

NIFA(Network of Independent Forensic Accountants)

NIFA, toplumun adli muhasebeye olan ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bağımsız bir adli muhasebeci ağı kurmuştur. NIFA bir adli muhasebeci sertifikası vermemektedir. Bünyesine kattığı adli muhasebeciler ile toplumun adli muhasebeciye olan ihtiyacını gidermek temel amacıdır. Bu doğrultu da verdikleri hizmetler;²⁴⁸

- Davacı veya davalı açısından, bir davacının alabileceği farklı yaklaşımların olası vergi sonuçlarını tanımlamada yardım da dahil olmak üzere, bir dava öncesi dava miktarının belirlenmesi,
- Hukuki bir uyuşmazlığın tüm aşamalarında mali kanıtların araştırılması ve analizi,
- Bir anlaşmazlığın çözümüne yardımcı olmak için bulguların anlaşılabilir, jargonsuz bir formatta iletilmesi,
- Bulguların Mahkemede sunulmaya uygun bir formatta iletilmesi,
- Mahkemede bilirkişi tanık olarak ifade vermek,

²⁴⁶ Sarah Hegazy, Amr Kotb ve Alan Sangsater, ‘Mapping Forensic Accounting in the UK ‘Journal of International Accounting Auditing and Taxation, 2017, s.12

²⁴⁷ Erişim Tarihi:20.08.2020 <https://www.mastersportal.com/>

²⁴⁸ NIFA Resmi Sitesi, Erişim Tarihi:20.08.2020 <https://nifa.co.uk/>

- Bir anlaşmazlığın her iki tarafına da bağımsız tavsiyelerde bulunma konusunda gölge danışman rolünü yerine getirmek.

ICAEW (Institute of Chartered Accountants in England and Wales)

ICAEW, Yeminli Mali Müşavirlik ve Finans, Muhasebe, İşletme sertifikası veren ve bu doğrultuda eğitim imkanı sunan bir kuruluştur. ICAEW eğitimlerinde ACA ve CFAB sertifikaları verilmektedir. ACA(Chartered Accountant) yeminli mali müşavir yetiştirmeye yöneliktir. CFAB(Certificate in Finance, Accounting and Business) iş hayatında ki muhasebe, finans ve işletme yönetimi ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Yapısı bakımından incelendiğinde kuruluşun direkt amacı adli muhasebeci yetiştirmek değildir. Fakat vermiş olduğu sertifikalar mahkemelerde uzman tanıklık, danışmanlık ve bilirkişilik yapılabilmesine yönelik olduğu için dolaylı olarak adli muhasebeci yetiştirmektedir. Ayrıca Sürekli Mesleki Gelişim (CPD) eğitimleri de vermektedir.²⁴⁹

- **ACA** (Chartered Accountant(Yeminli Mali Müşavir))
- **CFAB** (Certificate in Finance, Accounting and Business(Finans, Muhasebe ve İşletme Sertifikası))

ACA Başvurusu için Şartları:

- Aşağıdaki unsurlardan en az bir tanesinin olması gerekir.
- ACA (Eğitim sözleşmesi ve bağımsız öğrenci)
- Finans, Muhasebe ve İşletme Alanında ICAEW Sertifikası (ICAEW CFAB)
- Çıraklık (Eğitim Anlaşması veya ICAEW CFAB aracılığıyla)
- ICAEW Öğrenci Programı (USS)
- ICAEW Sertifikası
- ICAEW üyelik kaydı,

ACA yeterliliği, öğrencilere finans bilgisi, muhasebe becerileri ve gerçek dünya iş deneyiminin bir kombinasyonunu sağlayan dört unsurdan oluşur.

- 450 günlük pratik iş deneyimi - yeminli muhasebe alanında bir kariyerin gerçeklerine ilişkin paha biçilmez bilgiler sunar.
- 15 sınav modülü - finansal yönetim, hukuk, güvence ve iş stratejisi dahil olmak üzere çok çeşitli konuları kapsar.
- Mesleki gelişim - sizi kariyeriniz boyunca karşılaştığınız farklı durumlarla başarılı bir şekilde başa çıkmaya hazırlar.
- Etik ve profesyonel şüphecilik - size yakın inceleme altında çalışma ve doğru kararları verdiğinizden emin olma becerilerini sağlar.

CFAB Başvuru şartları:

- Resmi akademik giriş şartı yoktur. Ancak, sınavlara girebilmek için ICAEW onaylı bir sınav merkezine seyahat mesafesinde olmanız gerekecektir.

Sertifika yeterliliğinin altı modülü vardır: İşletme ve Finans, Yönetim Bilgileri, Hukuk, Güvence, Vergi İlkeleri ve Muhasebe. Eğitim süresi olarak 12 ay veya daha azdır. Bilgisayar tabanlı

²⁴⁹ ICAEW Resmi Sitesi, Erişim Tarihi: 20.08.2020 <https://www.icaew.com/>

değerlendirme vardır. Herhangi bir sırayla ve yılın herhangi bir zamanında yapılabilir Sınavlar, ICAEW onaylı bir test merkezinde yapılır.

TAE-The Academy of Experts (Uzmanlar Akademisi)

Akademinin mevcut üyeleri mahkemelerde düzenli olarak dinlenen çoğu uzmanlık alanından uzmanları içermektedir. Üyeler, mesleklerindeki nitelikleri nedeniyle Akademi tarafından titizlikle akredite edilmiştir; Uzmanın rol ve görevlerini anlamak; bunu uygulamaya koyma yeteneği. Akademi olarak arabulcu, uzman tanıklık üzerine eğitim kursları vermektedir. TAE herhangi bir adli muhasebeci sertifikası vermemektedir. Üyelerine adli muhasebecilik yönünden eğitim vererek mahkemelerde uzman tanıklık yapılmasına imkan sağlamaktadır.

TAE'nin amaçları;²⁵⁰

Birleşik Krallık'ta, Avrupa Topluluğu'nda ve dünyanın geri kalanında bağımsız uzman kullanımını teşvik etmek.

Geleneksel davalarda ve Alternatif Uyuşmazlık Çözümünde (ADR) uyuşmazlıkların maliyet etkin çözümünü elde etmek.

Uzmanların ve hukuk mesleği mensuplarının görüş alışverişinde bulunabileceği bir forumu teşvik etmek.

Uygulama kurallarını genel olarak ve belirli zorlukların olduğu alanlarda muhafaza edin.

Üyeler ve üye olmayanlar için ileri eğitim ve öğretim kursları ve programları düzenlemek.

Uzmanlara tavsiye, yardım ve kapsamlı bilgi hizmeti sağlamak.

Uygulayıcı üyelerin ve nitelikli arabulucuların ayrıntılı izinlerini tutmak.

Akademi üyesi olan uzmanların mükemmelliği konusunda genel ve uluslararası farkındalık sağlamak.

Uzman tavsiyesi ile ilgili olarak kamu yararına olan konularda adli ve yasal makamlar, devlet daireleri, kamu soruşturmaları ve diğer mahkemelerle temsil ve işbirliği yapmak.

FNRSIG(Forensic Network Research Special Interest Group)

FNRSIG, İngiltere'nin adli bilim yeniliklerinde dünya lideri olarak ününü korumaya devam etmesini sağlamak için kurulmuştur. FNRSIG, adli bilimlerdeki ve diğer sektörlerdeki çeşitli paydaş gruplarından aktif bir üye topluluğunu bir araya getirerek Birleşik Krallık'ta adli bilimlere de yenilikçi ve etkili Ar-Ge'yi teşvik etmeye yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Adli muhasebecilik üzerine herhangi bir sertifika verilmemektedir. Amac adli bilimlerde sürekli inavasyon sağlamaktır.²⁵¹

Yeni ZELANDA

Bir diğer adli muhasebe kuruluşu olarak Chartered Accountants (CA)Yeni Zelenda'da yeminli mali müşavirler yetiştirmenin yanında adli muhasebe sertifikasyon eğitimleride vermektedir. Yani Ruhsatlı Muhasebeci belgesi yanında adli muhasebe eğitimi vermektedir. CA'nın stratejik amacı, üyeleri, müşterileri ve içinde yaşadıkları ve çalıştıkları topluluklar için değer yaratan fırsatlar geliştirerek geleceğin mesleğini proaktif olarak şekillendirmektir. CA sertifikasına sahip kişiler adli muhasebe uzmanı olarak bilinmektedir. Stratejileri doğrultusunda geleceğin muhasebe

²⁵⁰ The Academy of Experts Resmi Sitesi, Erişim Tarihi; 20.08.2020 <https://academyofexperts.org/>

²⁵¹ Erişim Tarihi: 20.08.2020 <https://www.forensicnetwork.scot.nhs.uk/>

profesyonellerini yaratmayı amaç edinmiştir. CA sertifikasına sahip kişiler aynı zamanda CA ANZ olarakta bilinmektedir. ANZ, Yeni Zelanda'da yeminli mali müşavir sertifikasıdır.

CA Uluslararası itibar gören bir sertifika çeşidi olduğundan dolayı Hong Kong, Singapur, Kuala Lumpur ve Londra'da şubeleri bulunmaktadır.

Bir CA Adli Muhasebe Uzmanı edinim sonrası anlaşmazlıkları, ekonomik zararları, iflas hesaplamalarını içeren, büyüyen ve entelektüel açıdan ödüllendirici bir alanda önemli bilgi, beceri ve deneyime sahip uzman kişi olarak tanınır.²⁵²

Ca Adli Muhasebe Uzmanlık Alanları:

- Uzman kanıtı
- Danışmanlık uzmanı
- Tahkim / arabuluculuk
- Uzman tespitleri
- Dolandırıcılık soruşturmaları
- Mali araştırmalar (varlık izleme dahil)
- Kayıp ve hasar değerlendirmeleri
- İtiraz edilen iş değerlemeleri (hissedar anlaşmazlıkları dahil)
- Aile hukuku anlaşmazlıkları (güven / miras anlaşmazlıkları dahil)
- Sigorta talepleri (iş kesintisi dahil)
- Kişisel yaralanma iddiaları
- Fikri mülkiyet iddiaları
- Mesleki ihmal iddiaları (denetçi ihmali dahil)

CA sertifikasına başvuru koşulları:

- Başvuru sahiplerinin geçici CA üyeliğine kabul edilmeleri için akademik kriterleri karşılamaları gerekir
 - Avustralya vatandaşı olmayan veya daimi oturma izni olmayan Avustralya merkezli başvuru sahipleri, kendilerine CA Programını inceleme hakkı veren bir vizeye sahip olmalıdır.
 - Programın akademik kabul kriterlerini karşılamayanlar için alternatif yollar mevcuttur.
 - Başvuru sahipleri, uygun ve uygun kişilerin beyanını doldurmalıdır
 - Yeminli Mali Müşavirler (ANZ) akredite derecesi. Bu, derecenizin temel yetkinlik alanlarındaki ön koşul konularını kapsadığı ve Chartered Accountants Programı için tüm ön bilgi gereksinimlerini karşılamayı sağladığı anlamına gelir.
 - Yeminli Mali Müşavirler (ANZ) tarafından akredite edilmemiş, ancak tarafımızca gerekli yetkinlik alanlarını kapsayan en az bir AU veya NZ Lisans derecesine (AQF seviye 7 veya üstü) eşdeğer olarak değerlendirilmiş bir derece.
 - Akredite bir dereceniz yoksa veya bir dereceye doğru eğitiminizin son yılındaysanız, belirlenen bilgi boşlukları ek eğitim tamamlayarak giderilebilir. Bu, akredite bir dönüşüm kursu veya CA Foundations yolu aracılığıyla tamamlanabilir.
 - CA Programına kaydolmak ve her türlü vize şartını veya kısıtlamasını yerine getirmek için gerekli şartları karşılayabilmenizi sağlamak için aday sorumludur.
 - CA Programı adayları ayrıca üç yıllık tecrübelerini onaylı bir şekilde kanıtlamalıdır.

²⁵² CA Resmi Sitesi, Erişim Tarihi: 20.08.2020, <https://www.charteredaccountantsanz.com/>

Yeni Zelanda’da CA dışında adli muhasebecilik faaliyeti yürüterek ticari kar amaçlı hizmet veren PWC²⁵³, DELÖITTE²⁵⁴, KPMG²⁵⁵ gibi büyük bağımsız denetim firmaları da adli muhasebecilik hizmetleri yürütmektedirler.

Adli Muhasebe Sertifikası Veren Kuruluşlar

Kuruluşlar	Sertifika Uzmanlığı	Web SİTE
The American Institute of Certified PublicAccountants, AICPA	Adli Muhasebe Uzmanı	https://www.aicpa.org/
Association Of Certified Fraud Examiners, ACFE	Hile İnceleme Uzmanı	https://www.acfe.com/
The Association of Certified Fraud Specialists,ACFS	Hile Denetim Uzmanı	https://www.acfsnet.org/
The National of Forensic Accounting, NAFA	Adli Muhasebe Uzmanı	https://www.nafanet.com/
The Forensic Certified Public Accountant Society, FCPAS	Adli Mali Müşavir	https://www.fcpas.org/
The American Board of Forensic Accounting, ABFA	Adli Muhasebeci	https://abfa.us/
International Institute of Certified Forensic Accountants, IICFA	Adli Muhasebe Uzmanı	https://iicfaglobal.com/
Institute of Certified Forensic Accountants, ICFA	Profesyonel Adli Muhasebeci	http://www.forensicglobal.org/
Chartered Professional Accountants of Canada, CPA CANADA	Finansal Hile Denetim Uzmanı	https://www.cpacanada.ca/
The Association of Certified Forensic Investigators of Canada, ACFI	Adli Araştırmacı	https://www.acfi.ca/
Association Of Certified Fraud Examiners, ACFE CANADA	Hile İnceleme Uzmanı	https://www.acfe-gta.com/
Chartered Accountants ,CA	Adli Muahsebe Uzmanı	https://www.charteredaccountantsanz.com
Institute of Chartered Accountans in England and Wales, ICAEW	Adli Muhasebeci Uzmanları	www.icaew.com

Kaynak: Julia Liodorova Aand Valeriya Fursova “Forensic Accounting In The World: Past And Present” , Journal of Economics and Management Research. Vol. 7, 2018, p.96 (Stevenson, 2015, sayfa 18-20 den alıntı)

²⁵³ PWC Resmi Sitesi, Erişim Tarihi: 20.08.2020 <https://www.pwc.co.nz/>

²⁵⁴DELOİTTE Resmi Sitesi, Erişim Tarihi: 20.08.2020 <https://www2.deloitte.com/nz/en>

²⁵⁵ KPMG Resmi Sitesi, Erişim Tarihi: 20.08.2020 <https://home.kpmg/>

2.2.6. Türkiye’de Adli Muhasebe ve Adli Muhasebeciliğin Gelişimi ile Uygulama Alanları

Dünyada ve Türkiye’de yaşanan finansal skandallar geleneksel denetim standartlarının, yöntemlerinin, muhasebe prosedürleri ve uygulamalarının yeterli düzeyde olmadığını açıkça göstermiştir. Bu yetersizliklerin doğurduğu bir meslek olan adli muhasebecilik kavramında görev ve sorumlulukların tam anlamıyla yerine getirilebilir olması için gerekli eğitim kıstaslarının ne olduğu halen bir tartışma konusudur. Öncüsü ABD olmak üzere dünyada ki gelişmiş ülkelerin birçoğu adli muhasebe eğitimi konusunda donanımlarını tamamlayarak adli muhasebe uzmanı yetiştirebilir duruma gelmesine rağmen Türkiye’de adli muhasebe kavramı henüz gelişimini tamamlamamış ve kavramın öneminin farkına varılamamıştır.²⁵⁶

Rezaee ve Burton adında iki bilim insanı 1997 yılında ABD’nin çeşitli üniversitelerinde toplam 777 akademik personele ve tesadüfi yöntemle seçtiği 500 tane muhasebeciye yaptıkları anket çalışmaları sonucu, akademik camianın piyasadaki aktif muhasebecilere oranla adli muhasebe ihtiyacının daha az gerekli olduğu kanaatinde olduklarını ortaya koymuştur. Çalışmanın başka çıkarımlarına göre iki grup bazı düşüncelerde hem fikir olmuşlardır.²⁵⁷ Bu fikirler;

- Mevcut muhasebe düzeni ve müfredatı revize edilmez ise gelecekte ki adli muhasebe eğitimleri ve uygulamaları beklentileri karşılama hususunda bekleneni veremeyecektir,
- Üniversitelerde verilen muhasebe derslerinin içeriklerine adli muhasebe ile ilgili materyallerin eklenmesi gerekir ve adli muhasebe kavramı muhasebe içerisinde ayrı bir ders gibi anlatılmalıdır.
- Adli muhasebe üzerine kariyer planlamalarının yapılması için üniversiteler öğrencilerine özendirici unsurlar sunmalıdır.
- Adli muhasebenin uygulanması açısından daha çok imkana sahip olan muhasebecilerin adli muhasebe eğitimi hakkında görüş ve düşünceleri son derece önemlidir.

Carnes ve Gierlasinski adında iki bilim insanının 2001 yılında yapmış olduğu bir çalışmada muhasebe hizmeti almak isteyenler, finansal tablolarda hile denetimi veya diğer tüm denetim hususlarında muhasebecilerin daha uzmansal bir yapıya sahip olması gerektiğini ayrıca üniversitelerin de bu doğrultuda öğrencilerine eğitim vermesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Yapılan çalışma da okullarda ki muhasebe müfredatları ve programlarında 25 yılı aşkın düzenlemelerin devamlı denetimden geçirildiğini, yeni sertifikasyon uygulamalarında devamlı artışların gözlemlendiğini fakat üniversitelerin gelen talebe oranla bu gelişim ve dönüşüm konusunda yeterli arzı sağlayamadıklarına dikkat çekmişlerdir.²⁵⁸

Öncüsü ABD olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde adli muhasebe kavramı üniversite müfredatlarına eklenmiş olup lisansüstü programlarda eğitimin verildiği gözlemlenmektedir. Türkiye’de adli muhasebe üzerine eğitimler, üniversitelerin bazı muhasebe derslerinde ve sertifikasyon eğitimleri düzenleyen bazı kurumlar (vakıflar, meslek odaları) tarafından verilmekte olduğu bilinmektedir. Ülkemiz de muhasebe meslek erbaplarına yönelik 360 saatlik “Adli Muhasebe

²⁵⁶ Çetinoğlu ve Bakar, s. 338

²⁵⁷ Rezaee, Z. & Burton, E. J. “Forensic Accounting Education: Insights from Academicians and Certified Fraud Examiner Practitioners”. Managerial Auditing Journal, volume 12, issue 9, 1997, p. 479–489.

²⁵⁸ Carnes, Kay C., & Gierlasinski, Norman J., “Forensic Accounting Skills: Will Supply Finally Catch up to Demand?”, Managerial Auditing Journal, volume 16, issue 6, 2001, p. 378–382.

Uzmanlığı Sertifika Programı” eğitimi İSMMMO(İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası) aracılığıyla verilmektedir. Bir başka adli muhasebe eğitiminin verildiği kurum olan MUMEYEK Vakfı (Muhasebe-Finans Mesleki Yönetim, Eğitim ve Kültür Vakfı) 64 saat eğitim programı imkanı sunmaktadır. Meslek odalarının adli muhasebenin tanıtımına yönelik yürüttüğü birçok seminer, sunum ve panel bulunmaktadır.²⁵⁹

Adli muhasebeciliği yeni bir meslek çeşidi olarak benimsemiş ülkelerde adli muhasebe kavramı üzerine eğitimlerin temeli muhasebenin yapı taşları üzerine kurulmaktadır. Adli muhasebe eğitiminde muhasebe eğitimlerinin bir üst seviyesine çıkılması durumu söz konusudur. Bu durum iki olgu arasında ayrı bir eğitim şekli olmadığını sadece adli muhasebede olguların bir üst seviyeye taşındığını gösterir. Adli muhasebe mesleğinde faaliyet göstermek isteyen vatandaşların birinci unsur olarak muhasebenin temel yapı taşlarını, ilkelerini, yöntemlerini ve uygulamalarını tamamlayıcı eğitimler alması gerektiği ve bu eğitimlerle kalmayıp akademik düzeyde adli muhasebe eğitimlerine dahil olması gerektiği akademik çalışmalarda dile getirilmiştir.²⁶⁰

Adli muhasebe mesleğinde faaliyet göstermek isteyen vatandaşlara almış oldukları eğitimler kişisel gelişim bakımından analitik düşünme yetisi doğrultusunda araştırma, analiz etme ve tespit edilen bulguların yorumlanması aşamasında kendilerini açık ve net bir şekilde ifade edebilme yetisi kazandırmıştır. Bu doğrultudan hareketle adli muhasebeciler aşağıdaki kavramlar hakkında kendilerini geliştirmelidir;²⁶¹

- Muhasebe teorileri ve uygulamaları,
- Denetimsel faaliyet yöntemleri,
- İç kontrol sistemi,
- Yönetim ve işletme bilimi,
- İletişim teknikleri ve halkla ilişkiler,
- Hile denetim yöntemleri ve uygulamaları,
- Psikoloji ve sosyoloji,
- Teknoloji ve bilgi sistemleri,
- Kriminoloji ve istatistik.

Adli muhasebe eğitimleri kapsamında alınan eğitimler meslek mensuplarında veya meslek mensubu olma adaylarında minimum seviyede de olsa bir takım bilgilerin ve konuların öğrenilmesine yol açar. Bu konulara aşağıdaki sıralamada değinilmiştir.²⁶²

- Muhasebe bilgi sisteminin tüm unsurlarına tenkitte bulunarak her verinin incelenmesi, incelenen her verinin çıkarımları yapılarak işletmenin vizyonu doğrultusunda mali raporların düzenlenip düzenlenmediğinin tespiti,
- Analitik düşünme yetisini geliştirme ve hile veya hataların tespitinde tercih edilen metotları öğrenerek en makul seviyede kullanabilme,
- Mali tablolar analiz edilirken hata ve hilelerin varlığını gözden kaçırmama,

²⁵⁹Mustafa Kılıç, “Türkiye’deki Üniversitelerde Adli Muhasebe Eğitimi Ve Lisansüstü Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme”, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICAFR 16 Özel Sayısı, 2016, s. 720

²⁶⁰Açık, s. 1083

²⁶¹Çetinoğlu ve Bakar, s. 338

²⁶²Açık, s. 1084-1085

- Araştırma faaliyetlerinde kullandığı soruşturma tekniklerini ve yöntemlerini geliştirerek, kanıt niteliğinde ki bulguların tespitini yapma ve bu bulgulardan makul ölçüde yararlanma,
- Analiz ve tespit etme sürecinde rakamlarla ifade edilemeyen verileri, rakamlarla ifade edilen veriler kadar etkili değerlendirme becerisi edinme,
- Önceden hazırlanmış mali raporlar mesleğinde iyi olan muhasebeciler tarafından oluşturulmuş olsa bile mali raporlar hazırlanırken gözden kaçırılan ayrıntılar olabileceği varsayımına binaen tüm raporlara eleştirel bir gözle bakıp görülemeyeni tespit edebilme yeteneği,
- Gerekli görüldüğü takdirde mali raporlarda saptanan hile ve hatalar hakkında ilgili kurum ve kuruluşlara bilgi geçme,
- Psikolojik bir yaklaşımla firmalarda çalışanların ve firma yöneticilerinin hileye başvurmalarında ki etkenleri belirleyebilme yeteneği,
- İç kontrol konusunda yetkin ve donanımlı olarak işletmelerin vizyonuna uygun iç kontrol sistemlerini belirleyebilme,
- İşletmelerde mali analizler dışında çevresel analizler de yaparak, ekolojik düzene zarar verilmeden işletmelerin önün alınması veya çözümlerin üretilmesi yeteneği.

Adli Muhasebeciliğin Uygulama Alanları

Ekonomik gelişmelerin mali yapıyı her geçen gün karmaşık bir yapıya getirmesi, çeşitli mali ihtilafların doğmasına ve mali suç unsuru teşkil edecek davranış ve uygulamaların artmasına sebep olmuştur. Mali sorunlar kimi zaman ceza hukuku kapsamına girebildiği gibi özel hukuk alanına da girebilir ve bu durum sonucunda mali anlamda yaptırımlar ile karşılaşılabilir.²⁶³

Dünyada yaşanan bir takım finansal skandalların incelenmesi, analiz edilmesi, yorumlanması, hile saptanması ve raporlanma süreçleri adli muhasebeciler üzerinden yapılmasından dolayı adli muhasebeciler üzerinde yalnızca mali ya da finansal suç araştırmaları yürüttüğü algısını ortaya çıkarmıştır. Gerçek hayatta yalnızca hile ya da sahtekarlık araştırması ve tespiti yapmayan adli muhasebeciler hayatın bir çok evresinde yaşanan ihtilaflı durumlarda çeşitli türde roller üstlenmektedirler. Adli muhasebecilerin ilgi odakları ve bilgisi onların hangi dava konularında daha baskın bir şekilde adli muhasebecilik mesleğini yürüteceğini belirler. İlgi odağı ticari ihtilaflar olan bir adli muhasebeci ticari ihtilafların gerçekleştiği durumlarda arabuluculuk yapabileceği gibi görüş ve düşüncelerini aktaran danışman veya uzman görevini üstlenebilmektedirler.²⁶⁴

Günümüzde hayatın her alanında ihtilaflı durumlarla karşılaşılabilir ve bu ihtilafla düşülen konular mahkemeye taşınmaktadır. Olaylar mahkemeye taşınmadan ya da taşınma sürecinde günümüzde adli muhasebecilerin danışmalık desteğine, teknik ve yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Adli muhasebecilerin ilgilenebileceği alanlara aşağıda değinilmektedir.²⁶⁵

²⁶³A. F. Doğan, s. 29

²⁶⁴Nermin Akyel, "Adli Muhasebe ve Türkiye’de Uygulanabilmesi İçin Alt Yapı Bileşenlerinin Mevcut Durumu, Değerlendirilmesi ve Öneriler", Doktora Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2009, s. 76-77

²⁶⁵Pazarçeviren, s. 11-12

- **İhbar Üzerine Kurumsal İncelemeler:**

Firmalar kurumsal prosedürler veya kurumsal olmayan prosedür dışı olaylardan ötürü yaşanabilecek haksızlıklardan kaynaklı dışsal etkileşim yaşamak durumunda kalabilir ve meydana gelen vakalara karşı tepki verir. Nerden geldiği belli olmayan telefon şikayetleri, şirket çalışanlarının şikayetleri ve mektup vasıtasıyla yapılan şikayetler gibi problemleri incelemek ve firmalara karşı yöneltilen iddiaların gerçeklik olgusunu tespit edebilmek için adli muhasebecilere gereksinim duyarlar. İddia sahipleri belitmiş oldukları ihbarlara binaen değerlendirmeye alınan firmalarda firma dışından akıl birinin objektif, tarafsız ve bağımsız bir şekilde değerlendirme sürecini yürüttüğünü gördüğünde, iddiaya mevzu olan konu üzerine görüş bildirmeye daha arzulu olabilmektedirler.

- **Ortaklık Yapısıyla İlgili Hissedar Davaları:**

Firma hisselerinde payı olan birisinin veya daha fazla hissedarın lehine olan durum bir başkasının yasal ihlal sonucu aleyhine olacağından yöneticiler veya hissedarlar arasında ihtilaf çıkmasına sebep olacaktır. Çıkan ihtilafların çözümünde genellikle adli muhasebeciler geriye firmaların geçmiş yıl kayıtlarını, karar defterlerini, pay defterlerini ve ilgili tüm muhasebe unsurlarını inceleyerek olayın gerçekliğini ortaya koyma çalışır.²⁶⁶

- **Boşanmalarla İlgili Mali İhtilaflar:**

Adli muhasebeciler, boşanan çiftlerde ihtilaf çıkması durumunda dava taraflarının varlıklarının değerlemesini bir ekspertiz gibi yapabilmektedirler. Bu tarz davalarda ağırlıklı olarak bir tarafın mal varlığını gerçek seviyesinden göstermemesi veya hiç göstermemesi üzerine diğer tarafın konuyu mahkemeye taşıması sonucu ortaya çıkar.²⁶⁷

- **İşin Durması ve Sigortadan İstenebilecek Diğer Tazminat Talepleri:**

Koşul ve kapsamına göre çok farklılık gösteren sigorta poliçeleri adli muhasebeciler tarafından davaya konu olan vakanın çözümünde vuku bulan olay ve hesaplama yöntemlerinin kontrol edilmesi gayesiyle derinlemesine incelenir. Adli muhasebeciler böylesi davalarda görevlerini ifa ederken dava taraflarının her ikisi açısından olayı değerlendirir. Mal zayıyatının yaşanması, işin aksayarak durma noktasına gelmesi ve işleri gerçekleştirenlerin sadakatsiz tutumları böylesi olaylara örnek teşkil etmektedir.²⁶⁸

- **Yönetici/Personel Hile Tahkikatları:**

Firmalarda yasal çerçeve dışına çıkmış unsurların ve hilelerin belirlenmesi doğrultusunda adli muhasebecilerin suçlunun kim olduğunu belirleme doğrultusunda yönettiği faaliyetler bütünüdür. Adli muhasebeci böylesi bir durumda parasal konularda işlem yapma yetkisi olan personel ile görüşür,

²⁶⁶Akyel, “Adli Muhasebe Çerçevesinde Hukuk Eğitiminde Muhasebe Derslerinin Önemi”, s. 100

²⁶⁷Metin Atmaca ve Serkan Terzi, “Adli Muhasebe Uygulamalarının Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma” 1. Baskı, İstanbul: Yayılım Yayıncılık, 2012 s. 17-18

²⁶⁸ Pazarçeviren, s. 11

delil olabilecek vesikaları dikkatlice inceleyerek muhasebesel kayıt süreçleriyle eşleştirir ve şüphe uyandıran ne varsa konuyla alakalı derinlemesine araştırır. Yapılan incelemeler sonunda yasal mevzuat dışı bir unsur tespit edildiği takdirde ilgili yönetim organına aktarmakla görevlidir.²⁶⁹

- **Şahsi Yaralanma/Motorlu Araç Kazaları:**

Firmaların personellerine tahsis ettikleri motorlu araçlarda yaşanabilecek kazalar da ortaya çıkacak mali zararın meblağsının tespit edilmesi hususunda da adli muhasebeciye gereksinim duyulabilmektedir. Bu gibi durumlarda firmalar ilgili personelini kanun mevzuatına aykırı bir şekilde işten çıkarabilir, görevi suiistimal edilmiş olabilir, kaza tutanağında yanlış tespitler olabilir gibi tıbbi yolsuzluk olarak adlandırılan mali zararların rakamlarla doğru bir şekilde ifade edilmesi için adli muhasebecilere gereksinim duyulabilmektedir.²⁷⁰

- **Arabuluculuk ve Tahkim:**

Sözleşmelere bağlı kalınmaksızın, hukuki ilişkiler kaynaklı tarafların aralarında çıkan ihtilaflar sonucu ihtilafın çözümünde “devlet yargısı”na değil hakem olarak adlandırılan kişilere başvurularak ihtilafın çözümünün hakemin insiyatifine bırakılmasına tahkim denir.²⁷¹

Tarafsız ve mesleği ile ilgili gerekli eğitim süreçlerinden, sertifikasyon uygulamalarından geçmiş, gönüllülük esasına dayanan, özgür üçüncü bir şahıs olan kimsenin ihtilaf süreçlerine dahil olarak süreçte ki uyguladığı yöntem ve uygulamalara arabuluculuk denir.²⁷²

Yaptıkları meslekten ötürü hukuksal mevzuatlara, yasal prosedürlere ve teknik bilgi ve beceriye sahip olan adli muhasebeciler hakemlik ile arabuluculuk faaliyetlerinde bulunma gereksinimi hissettiklerinde sertifikasyon eğitimi sonrası bu faaliyetleri yürütebilirler.²⁷³

- **Mesleki İkmal:**

Meslek ihmalleri kapsamında muhasebe problemleri iki şemadan oluşmaktadır. Bunlar:²⁷⁴

✓ Teknik bakımdan; yasa ve mevzuatların dışına çıkılarak, muhasebenin genel kabul gören kaidelerinin, ilke ve yöntemlerinin kıstaslarına uygun işleyişin sağlanamaması, denetim mekanizmasında standardizasyona uyulmaması ve diğer tüm standardizasyonu olan uygulamalara göre aksiyon sergilenmemesi,

✓ Kayıp ve zararların hesaplanması bakımından.

Mesleki ikmal sonrası davalık olan kişinin bir muhasebeci olduğu varsayıldığında adli muhasebeci sürecin yönetiminde yukarıdaki 2 şemayı da baz alarak aksiyon gösterir. Fakat mesleki

²⁶⁹Fuat Çeliker, “Adli Muhasebe ve İlgili Tarafların Algı Düzeyleri”, Yüksek Lisans Tezi, Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, s. 24

²⁷⁰Pazarçeviren, s. 11

²⁷¹Yılmaz Yörem, “Marka Hukukunda Arabuluculuk Ve Tahkimin Uygulama Alanı”, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, Cilt:1, Sayı: 1, 2017, s. 20

²⁷²Resul Kurt, “İş yargısında Arabuluculuk”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 135, 2018, s. 407

²⁷³Pazarçeviren, s. 12

²⁷⁴Akyel, “Adli Muhasebe ve Türkiye’de Uygulanabilmesi İçin Alt Yapı Bileşenlerinin Mevcut Durumu, Değerlendirilmesi ve Öneriler”, s. 83

ikmalin kaynağı muhasebe departmanı dışından bir personele ait ise adli muhasebeci sürece kayıp ve zararların hesaplanması perspektifinden yaklaşır.²⁷⁵

- **Firmaların Mali Kayıplarına Yönelik Davalar:**

Bu davalarda devlet kurumlarının, tüzel kişiliklerin veyahut şahısların ilgili kurum ve kuruluşlarla ya da şahıslarla yapılan sözleşmelerde sözleşmeye aykırı bir unsur teşkili, tüzel kişiliklerde birleşme, iflas, ayrılma ve kapama davaları, gayri maddi duran varlık olan marka, patent, telif haklarına karşı ihlaller, tüzel kişiliklerin varlık değerlemeleri, inşaat sektörüne yönelik olumsuz söylentiler, devletin kamulaştırma faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan haksızlıklar ve ihlallerle alakalı kayıplara yönelik mesuliyetleri adli muhasebecilerin üzerine alması söz konusudur.²⁷⁶

- **Belgede Sahtecilik, Belgelerde Tahrifat ve Muhasebe Hileleri**

Gelişen ticari hayat beraberinde türlü türlü hile ve sahteciliği de yanında getirmektedir. Fiiliyatta olmayan varlıkların envanterde varmış gibi gösterilmesi, naylon fatura olarak adlandırılan yönteme başvurarak hayali ticaretler gerçekleştirmek ve bunları gider kalemi unsuru olarak kayıt altına almak, ortakların kar payı dağıtımına gitmeyerek türlü hikayelerle şirketten para çıkarması, var olmayan alacak ve borç hesaplarının türetilmesi gibi gerçeklikle alakası olmayan bu yolsuzluk ve hile unsurlarını ayıklamak ve kimlerin yaptığını ortaya çıkarmak adli muhasebecinin işidir.²⁷⁷

- **Konkordato Sürecine Yönelik Davalar:**

Adli muhasebe kavramı içerisinde mali konular ve hukuk belli noktalarda karşı karşıya gelmektedir. Konkordato hukuksal bir kavram olmasına binaen süreci şekillendiren unsurların salt çoğunluğunun mali veriler olması adli muhasebe gerekliliğini göstermektedir.

“Konkordato hakkında verilen karara karşı borçlu veya konkordato talep eden alacaklı, kararın tebliğinden; itiraz eden diğer alacaklılar ise tasdik kararının ilânından itibaren on gün içinde istinaf yoluna başvurabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf ve temyiz incelemeleri, Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır.”²⁷⁸

Konkordato gerek hukuki gerek finansal boyutları gerekse suiistimale de açık bir konu olması nedeniyle sürecin yönetimi ve denetimi çok önemli hale gelmiş ve yeterli ileri derece finansal ve muhasebe bilgisi olmadan süreci yönetmek ve tamamlamak adli muhasebeci desteği olmadan güçleşmektedir.

²⁷⁵ Akyel, "Adli Muhasebe ve Türkiye’de Uygulanabilmesi İçin Alt Yapı Bileşenlerinin Mevcut Durumu, Değerlendirilmesi ve Öneriler", s. 83

²⁷⁶ Akyel, “Adli Muhasebe Çerçevesinde Hukuk Eğitiminde Muhasebe Derslerinin Önemi”, s. 102

²⁷⁷ Çeliker, s. 24

²⁷⁸ İcra ve İflas Kanunu, madde 308/a

3. KONKORDATO SÜRECİNDE BİR BAĞIMSIZ DENETİM FİRMASI TARAFINDAN HAZIRLANAN MAKUL GÜVENCE RAPORU İLE FİNANSAL ANALİZ RAPORUNUN KARŞILAŞTIRILARAK ADLİ MUHASEBENİN ÖNEMİNİ ORTAYA KOYAN ÖRNEK UYGULAMA ÇALIŞMASI

3.1. Uygulamanın Amaç ve Kapsamı

Dünyada çeşitli sebeplerden dolayı meydana gelen ekonomik krizler işletmeleri küçülme, maliyetleri azaltma, teknolojiye ayak uydurarak faaliyetlerini yeniden şekillendirme vb. gibi yöntemlere başvurmayı zorunlu kılmaktadır. Aslında bu zorunluluklar krizi ekarte etmek için başvuru olan bir takım yöntemlerdir. Özellikle küresel çapta etkisi olan krizleri atlatmakta işletmelerin kendi çabaları yetersiz kaldığından devlete de sorumluluk düşmektedir. Devlete düşen sorumluluklar çeşitli ekonomi paketleri açıklanarak ve konkordato gibi kurumlar kurularak yerine getirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmamızın uygulama kısmında yer alan XYZ işletmesi ise ekonomik krizi ekarte etmek adına konkordato kurumuna başvurmuştur. Konkordato kurumunun bu başvuruyu olumlu olarak sonuçlandırıp XYZ işletmesinin konkordato kurumunun sağladığı olanaklardan yararlanabilmesi için belirli şartları taşıması gerekmektedir. Bu şartların en önemlisi adli muhasebeciler tarafından hazırlanan firmanın mali verilerinin gerçeğe uygun sunumu ve doğruluğunun tespit edildiği makul güvence raporudur.

Uygulamamız da bir bağımsız denetçi firma tarafından hazırlanan makul güvence raporu ve finansal analiz raporuna yer verilerek bu raporların karşılaştırmaları sonucu adli muhasebenin gerekliliği ve süreç üzerinde adli muhasebenin önemini ortaya koymak amaçlanmıştır. Konkordato sürecinde hakimin konkordato tasdik kararı verebilmesi için adli muhasebecilerin denetiminden geçmiş finansal tablolar ile hazırlanan makul güvence raporunda işletmenin gerçekten zor durumda olup olmadığı, işletme varlık ve kaynakları, işletmenin borçlarını ödemekte güçlük çekip çekmediği net bir şekilde ortaya konmaktadır. Finansal analiz raporunda ise firmanın ayrıntılı bir denetimden geçtiği gözlemlenememektedir. Finansal analiz raporunda işletme tarafından hazırlanan finansal tablolar da yer alan verilere dayanarak rapor hazırlanmakta, doğruluğu ve gerçeğe uygunluğu sorgulanmamakta, konkordato ön projesinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin kuvvetle muhtemel olup olmadığı hususunda görüş bildirilmektedir. Konkordato kabulü için önem arz eden makul güvence raporu olmadan finansal analiz raporunun tek başına bir hükmü olmamaktadır. Ancak makul güvence raporu tek düzen muhasebe sistemine göre değil muhasebe standartlarına göre hazırlandığından tek düzen muhasebe sistemine göre hazırlanan finansal analiz raporu makul güvence raporuna da destek oluşturmaktadır.

Çalışmamız da bir bağımsız denetim firması tarafından hazırlanan makul güvence raporu ile finansal analiz raporunun karşılaştırılarak konkordato sürecin de adli muhasebe çalışmalarının önemini vurgulanması amaçlanmaktadır.

3.2. Veri Toplama Yöntemleri

Tez çalışması doğrultusunda konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklar taranmıştır. Çalışmanın teorik kısmında akademik yayınlar başta olmak üzere yazılı kaynaklardan yararlanılmıştır. Çalışmanın uygulama kısmında ise firma talebi doğrultusunda adının ve reel rakamlar gizli kalmak şartı ile konkordato sürecinde kullanılan ve konkordato talebinin kabul edildiği raporlar kullanılmıştır.

3.3. Şirket Hakkında Genel Bilgiler

Uygulama da yer alan şirket halka açık bir şirket olmadığından adının gizli kalması ve reel rakamların kullanılmaması şartı ile finansal veri ve raporların kullanılmasına izin verildiğinden çalışmamız boyunca şirketten XYZ şirketi olarak bahsedilecektir.

Türkiye'nin önde gelen çelik imalatı firmalarından olan XYZ Şirketi 19.. yılında şehrinde kurularak faaliyetine başlamıştır. İşletme genişleyen müşteri ağı ve ihracatlardan dolayı siparişlere yetişmekte güçlük çekerek büyüme kararı almış ve personel ağını da genişleterek 2008 yılında 23.000 m2 yeni fabrikasına taşınmıştır. Faaliyetlerine halen aynı fabrika da devam etmektedir. Şirket, ülkemizde faaliyet gösteren birçok şirket gibi aile şirketi olup yönetim kadrosunda aile bireyleri yer almaktadır. İşletmenin faaliyet alanı ile ilgili uluslararası düzeyde birçok sertifikası bulunmaktadır.

3.4. XYZ Firması Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi 1 Ocak- 30 Haziran 2019 Hesap Dönemine Ait Konkordato Ön Projesine İlişkin Bağımsız Makul Güvence Raporu

XYZ FİRMASI SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

1- Görüş (Sonuç)

XYZ FİRMASI ve Ticaret A.Ş.'nin (Borçlu) konkordato başvurusuna eklenecek konkordato ön projesinin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 285 ve 286 ncı maddelerine uygun olarak denetimi sonucunda söz konusu projede yer alan teklifin gerçekleşeceği hususunda MAKUL GÜVENCE VERMEKTEYİZ. Bu görüşe aşağıdaki değerlendirmeler ve sonuçlara dayanılarak ulaşılmıştır:

- Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik'in 13 üncü maddesi uyarınca son bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu, ara bilançolar ile diğer tarihi finansal bilgilerin finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı ve gerçeğe uygun bir biçimde sunulup sunulmadığının belirlenmesine yönelik olarak Bağımsız Denetim Standardı 805'e göre yapılmış olan bağımsız denetimde olumlu görüşe varılması nedeniyle yürütülen makul güvence denetimi ve inceleme sonucunda bu güvence denetimi raporu hazırlanmıştır.

- Borçlunun konkordato başvurusuna eklenecek, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 285 ve 286'ncı maddeleri kapsamında (ileriye yönelik finansal bilgiler niteliğinde olan) (konkordato ön projesinde yer alan teklife göre alacaklıların eline geçmesi öngörülen miktar ile borçlunun iflâsı hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktarı karşılaştırmalı olarak gösteren) karşılaştırma tablosu tarafımızca incelenmiştir. Karşılaştırma tablosunun temelini oluşturan varsayımları destekleyen kanıtlara ilişkin incelememize göre, bu varsayımlar karşılaştırma tablosu için makul bir

dayanak oluşturmaktadır. Ayrıca, görüşümüze göre karşılaştırma tablosu, varsayımlara dayanarak uygun şekilde hazırlanmış ve tüm önemli yönleriyle 2004 sayılı *İcra ve İflas Kanunu*'nun 285 ve 286 ncı maddelerine uygun olarak sunulmuştur.

- Borçlunun konkordato başvurusuna eklenecek, 2004 sayılı *İcra ve İflas Kanunu*'nun 285 ve 286 ncı maddeleri kapsamında (ileriye yönelik finansal bilgiler niteliğinde olan) konkordato ön projesi tarafımızca incelenmiştir. Konkordato ön projesinin temelini oluşturan varsayımları destekleyen kanıtlara ilişkin incelememize göre, bu varsayımlar konkordato ön projesi için makul bir dayanak oluşturmaktadır. Ayrıca, görüşümüze göre konkordato ön projesi, varsayımlara dayanarak uygun şekilde hazırlanmış ve tüm önemli yönleriyle 2004 sayılı *İcra ve İflas Kanunu*'nun 285 ve 286 ncı maddelerine uygun olarak sunulmuştur.

2- Görüşün (Sonucun) Dayanağı

Yaptığımız makul güvence denetimi, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayımlanan Türkiye Denetim Standartlarının (TDS) bir parçası olan Tarihi Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri Standardına (GDS 3000) uygun olarak yürütülmüş ve GDS 3000'in 12 nci paragrafının (i) bendinde tanımlanmıştır.

Borçlunun hazırladığı konkordato ön projesi ve karşılaştırma tablosu, TDS'nin bir parçası olan İleriye Yönelik Finansal Bilgilerin İncelenmesi Standardına (GDS 3400) uygun olarak tarafımızca incelenmiştir. Ayrıca, Borçlunun konkordato talebine eklenecek son bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu, ara bilançolar ile diğer tarihi finansal bilgilerin bağımsız denetimi Bağımsız Denetim Standardı 805'e uygun olarak tarafımızca yürütülmüş ve olumlu görüş verilmiştir.

Bu Standartlar kapsamındaki sorumluluklarımız, raporumuzun *Güvence Denetimini ve İncelemeyi Gerçekleştiren Denetçinin Sorumluluğu* bölümünde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

KGK tarafından yayımlanan Bağımsız Denetçiler için Etik Kurallar (Etik Kurallar) ile finansal tabloların bağımsız denetimiyle ilgili mevzuatta yer alan etik hükümlere uygun olarak Borçludan bağımsız olduğumuzu beyan ederiz. Etik Kurallar ve mevzuat kapsamındaki etiğe ilişkin diğer sorumluluklar da tarafımızca yerine getirilmiştir.

Kuruluşumuz, Finansal Tabloların Bağımsız Denetim ve Sınırlı Bağımsız Denetimleri ile Diğer Güvence Denetimleri ve İlgili Hizmetleri Yürüten Bağımsız Denetim Kuruluşları ve Bağımsız Denetçiler İçin Kalite Kontrol Standardını (KKS 1) uygulamaktadır ve buna bağlı olarak Etik Kurallara uygunluk ile ilgili belgelenmiş politikalar, etik gereklilikler ve geçerli yasal ve düzenleyici gereklilikler ile uygun, kapsamlı bir kalite kontrol sistemi sürdürmektedir.

Denetim sırasında elde ettiğimiz denetim kanıtlarının, görüşümüzün oluşması için yeterli ve uygun bir dayanak oluşturduğuna inanıyoruz.

3- Borçlunun Sorumluluğu

Borçlu, konkordato ön projesi ve karşılaştırma tablosunun 2004 sayılı *İcra ve İflas Kanunu*'nun 285 ve 286 ncı maddelerine uygun olarak hazırlanmasından sorumludur. Ayrıca Borçlu, tarafımızca Bağımsız Denetim Standardı 805'e uygun olarak bağımsız denetimi yapılan son bilanço,

gelir tablosu, nakit akım tablosu, ara bilançolar ile diğer tarihi finansal bilgilerin finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlanmasından ve gerçeğe uygun bir biçimde sunumundan sorumludur. Borçlu ayrıca, hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içermeyen belgelerin hazırlanmasını sağlamak için gerekli gördüğü iç kontrolden sorumludur.

Üst yönetimden sorumlu olanlar, bu belgelerin hazırlanma sürecinin gözetiminden sorumludur.

Borçlu, konkordato ön projesi ve karşılaştırma tablosunun dayandığı varsayımların belirlenmesi ve açıklanması dâhil bu bilgilerin hazırlanmasından ve sunumundan da sorumludur.

4- Güvence Denetimini ve İncelemeyi Gerçekleştiren Denetçinin Sorumluluğu

GDS 3000 ve GDS 3400'e uygun olarak yürütülen bu denetimdeki sorumluluklarımız aşağıda belirtilmiştir. Sorumluluğumuz, konkordato ön projesi ve karşılaştırma tablosunun hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içerip içermediği ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği hakkında makul güvence elde etmek ve görüşümüzü (sonucu) içeren bir makul güvence denetimi raporu düzenlemektir. Ayrıca, tarafımızca Bağımsız Denetim Standardı 805'e uygun olarak bağımsız denetimi yapılan son bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu, ara bilançolar ile diğer tarihi finansal bilgilerin finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı ve gerçeğe uygun bir biçimde sunulup sunulmadığı hakkında makul güvence elde etmiş ve bir görüşe ulaşmış olmak sorumluluklarımız arasındadır. GDS 3000'e uygun olarak yürütülen bir güvence denetimi sonucunda verilen makul güvence; yüksek bir güvence seviyesidir ancak, var olan önemli bir yanlışlığın her zaman tespit edileceğini garanti etmez. Yanlışlıklar hata veya hile kaynaklı olabilir. Yanlışlıkların, tek başına veya toplu olarak, konkordato ön projesi ve karşılaştırma tablosu ile güvence raporu kullanıcılarının, bu projedeki teklife ve güvence raporuna istinaden alacakları kararları etkilemesi makul ölçüde bekleniyorsa bu yanlışlıklar önemli olarak kabul edilir.

GDS 3000'e uygun olarak yürütülen bir güvence denetiminin gereği olarak, güvence denetimi boyunca mesleki muhakememizi kullanmakta ve mesleki şüpheciliğimizi sürdürmekteyiz.

Tarafımızca ayrıca, konkordato ön projesi ve bu projede yer alan teklif ile karşılaştırma tablosunda hata veya hile kaynaklı “önemli yanlışlık” riskleri belirlenmekte ve değerlendirilmekte; bu risklere karşılık veren denetim prosedürleri tasarlanmakta ve uygulanmakta ve görüşümüze (sonuca) dayanak teşkil edecek yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmektedir.

Sonuç olarak sorumluluğumuz, konkordato ön projesi ve karşılaştırma tablosunun;

- Dayandığı yönetimin en iyi tahmine dayalı varsayımlarının makul olup olmadığı,
- Varsayımlara uygun bir şekilde hazırlanıp hazırlanmadığı,
- Uygun bir şekilde sunulup sunulmadığı ve tüm önemli varsayımlar hakkında yeterince açıklama yapıp yapılmadığı,
- Konkordato talebine eklenecek son bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu, ara bilançolar ile diğer tarihi finansal bilgilerin dayandığı esasla tutarlı bir şekilde, uygun muhasebe ilkeleri kullanılarak hazırlanıp hazırlanmadığı ve
- Hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içerip içermediği ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği

hususlarında yeterli ve uygun kanıt elde ederek bir güvence sağlamak ve görüşümüzü içeren bir makul güvence denetimi raporu hazırlamaktır.

5- **Raporun Kullanılma Amacı**

Sonuçlarımızı değiştirmeden, Borçlunun konkordato ön projesi ve karşılaştırma tablosuna dair sorumluluğuna dikkat çekiyoruz. Bu güvence raporu, Borçlunun 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 286 ncı maddesi uyarınca yapacağı konkordato talebine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmede yardımcı olmak için hazırlanmıştır. Başka kullanımlar için uygun olmayabilir.

6- **Görüşe (Sonuca) Dayanak Olarak Yürütülen Çalışmalar ve Analizler**

Yapmış olduğumuz çalışmalar ve analizler aşağıda yer almaktadır.

Konkordato başvurusuna ilişkin Bağımsız Denetçi Makul Güvence Raporu'nu hazırlamak amacıyla 24 Ağustos 2019 – 28 Ağustos 2019 tarihleri arasında 4 günlük saha denetimi yapılmıştır.BDS'lere uygun olarak denetim çalışmaları yürütülmüştür. Bu kapsamda şirket alacak ve borçlularına ve bankalara önemlilik seviyesine göre mutabakat mektubu yazılmıştır. Rapor tarihi itibarıyla ilgili bakiyeler dış teyit tekniğiyle doğrulanmıştır. Yeniden hesaplama tekniği kullanılarak amortisman-kıdem tazminatları vs. kanıtlar elde edilip aktiflere yansıtılmıştır. Analitik inceleme teknikleri kullanılarak şirketin rasyoları analiz edilmiştir..

.....A.Ş.

....., SMMM

Sorumlu Denetçi

TÜRKİYE, 2 Eylül 2019

Adres:

FİNANSAL DURUM TABLOSU	1-2
KAR VEYA ZARAR TABLOSU	3
DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU	4
ÖZKAYNAKLAR DEĞİŞİM TABLOSU	5
NAKİT AKIŞ TABLOSU	6-7
FİNANSAL TABLOLARA İLİŞKİN DİPNOTLAR	8-55
NOT 1 ŞİRKET'İN ORGANİZASYONU VE FAALİYET KONUSU	8
NOT 2 FİNANSAL TABLOLARIN SUNUMUNA İLİŞKİN ESASLAR	9-23
NOT 3 İŞLETME BİRLEŞMELERİ	24
NOT 4 DİĞER İŞLETMEDEKİ PAYLAR	24
NOT 5 BÖLÜMLERE GÖRE RAPORLAMA	24
NOT 6 NAKİT VE NAKİT BENZERLERİ	24
NOT 7 FİNANSAL YATIRIMLAR	24
NOT 8 BORÇLANMALAR	25
NOT 9 DİĞER FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER	26
NOT 10 TİCARİ ALACAKLAR VE BORÇLAR	26
NOT 11 DİĞER ALACAKLAR VE BORÇLAR	27
NOT 12 TÜREV ARAÇLAR	27
NOT 13 STOKLAR	27
NOT 14 PEŞİN ÖDENMİŞ GİDERLER VE ERTELENMİŞ GELİRLER	28
NOT 15 DEVAM EDEN İNŞAAT SÖZLEŞMELERİNDEN ALACAKLAR VE HAKEDİŞ BEDELLERİ	28
NOT 16 İŞ ORTAKLIKLARI VE İŞTİRAKLER	28
NOT 17 YATIRIM AMAÇLI GAYRİMENKULLER	28
NOT 18 MADDİ DURAN VARLIKLAR	29-30
NOT 19 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	31
NOT 20 ŞEREFIYE	31
NOT 21 DEVLET TEŞVİK VE YARDIMLARI	32
NOT 22 KARŞILIKLAR, KOŞULLU VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLER	32-33
NOT 23 TAAHHÜTLER	33
NOT 24 ÇALIŞANLARA SAĞLANAN FAYDALAR	33-34
NOT 25 VARLIKLARDA DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ	34
NOT 26 DİĞER VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLER	34-35
NOT 27 SERMAYE, YEDEKLER VE DİĞER ÖZKAYNAK KALEMLERİ	35-36
NOT 28 HASILAT VE SATIŞLARIN MALİYETİ	37
NOT 29 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ, PAZARLAMA GİDERLERİ, ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ...	37
NOT 30 ESAS FAALİYETLERDEN DİĞER GELİRLER VE GİDERLER	38-39
NOT 31 YATIRIM FAALİYETLERİNDEN GELİRLER VE GİDERLER	39
NOT 32 FİNANSMAN GELİRLERİ VE GİDERLERİ	39
NOT 33 SATIŞ AMACIYLA ELDE TUTULAN DURAN VARLIKLAR	39
NOT 34 GELİR VERGİLERİ (ERTELENMİŞ VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ DAHİL)	40-42
NOT 35 PAY BAŞINA KAZANÇ	43
NOT 36 İLİŞKİLİ TARAF AÇIKLAMALARI	43-44
NOT 38 FİNANSAL ARAÇLARDAN KAYNAKLANAN RİSKLERİN NİTELİĞİ VE DÜZEYİ	45-54
NOT 39 FİNANSAL ARAÇLAR (GERÇEĞE UYGUN DEĞER AÇIKLAMALARI VE FİNANSAL RİSK KORUNMA MUHASEBESİ ÇERÇEVESİNDE AÇIKLAMALAR)	55
NOT 40 RAPORLAMA DÖNEMİNDEN SONRAKİ OLAYLAR	55
NOT 41 FİNANSAL TABLOLARI ÖNEMLİ ÖLÇÜDE ETKİLEYEN YÂ DA FİNANSAL TABLOLARIN AÇIK, YORUMLANABİLİR VE ANLAŞILABİLİR OLMASI AÇISINDAN AÇIKLANMASI GEREKEN DİĞER HUSUSLAR	

XYZ FİRMASI SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
30 HAZİRAN 2019 VE 31 ARALIK 2018 TARİHLERİ İTİBARIYLA
FİNANSAL DURUM TABLOLARI
(Tüm tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası ("TL") olarak ifade edilmiştir.)

VARLIKLAR		30.Haz.19	31.Ara.18
Dönen Varlıklar		83.743.996,00	150.300.110,00
Nakit ve Nakit Benzerleri	6	476.428,00	2.680.826,00
Ticari Alacaklar	10,37	51.559.024,00	88.462.852,00
- İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar	37	43.684.602,00	42.595.362,00
- İlişkili Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	10	7.874.422,00	45.867.490,00
Diğer Alacaklar	11,37	6.479.956,00	4.630.108,00
- İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	37	2.248.454,00	2.192.706,00
- İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	11	4.231.502,00	2.437.402,00
Stoklar	13	15.997.730,00	53.762.644,00
Peşin Ödenmiş Giderler	14	7.214.458,00	-
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	35	-	100.434,00
Diğer Dönen Varlıklar	26	2.016.400,00	663.246,00
Duran Varlıklar		58.961.622,00	59.402.524,00
Diğer Alacaklar	11	2.406,00	2.406,00
Maddi Duran Varlıklar	18	51.199.344,00	49.752.562,00
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	19	95.216,00	113.054,00
- Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar		95.216,00	113.054,00
Diğer Duran Varlıklar	16	-	71.910,00
Ertelenmiş Vergi Varlığı	35	7.664.656,00	9.462.592,00
TOPLAM VARLIKLAR		142.705.618,00	209.702.634,00

XYZ FİRMASI SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
30 HAZİRAN 2019 VE 31 ARALIK 2018 TARİHLERİ İTİBARIYLA
FİNANSAL DURUM TABLOLARI
(Tüm tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası ("TL") olarak ifade edilmiştir.)

YÜKÜMLÜLÜKLER	Dipnot	30.Haz.19	31.Ara.18
Kısa Vadeli Yükümlülükler		101.180.580,00	70.130.182,00
Kısa Vadeli Borçlanmalar	8	16.063.032,00	2.810.094,00
Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	8	16.160.836,00	16.581.894,00
Ticari Borçlar	10,37	53.327.916,00	42.927.834,00
- İlişkili Taraflara Ticari Borçlar	37	-	734.082,00
- İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	10	53.327.916,00	42.193.752,00
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	24	7.236.398,00	1.715.174,00
Diğer Borçlar	11,37	81.814,00	1.873.984,00
- İlişkili olmayan taraflara diğer borçlar	11	81.814,00	1.873.984,00
Ertelenmiş Gelirler	14	4.602.924,00	1.516.264,00
Kısa Vadeli Karşılıklar	24,22	1.871.126,00	1.421.376,00
- Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	24	1.350.122,00	836.082,00
- Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar	22	521.004,00	585.294,00
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	26	1.836.534,00	1.283.562,00
Uzun Vadeli Yükümlülükler		64.380.476,00	76.247.762,00
Uzun Vadeli Borçlanmalar	8	36.577.818,00	59.848.316,00
Ticari Borçlar		25.600.078,00	14.769.100,00
- İlişkili Taraflara Ticari Borçlar		25.600.078,00	14.769.100,00
Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	24	2.152.874,00	1.580.640,00
Diğer Uzun Vadeli Yükümlülükler	26	49.706,00	49.706,00
ÖZKAYNAKLAR	27	-22.855.438,00	63.324.690,00
Ödenmiş Sermaye		76.596.000,00	76.596.000,00
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelirler veya Giderler		21.943.622,00	24.388.670,00
- Maddi duran varlık yeniden değerlendirme fonu		21.910.748,00	24.355.796,00
- Aktüeryal kayıp/ kazanç fonu		32.874,00	32.874,00
Geçmiş Yıllar Karları / (Zararları)		-37.659.980,00	-37.632.866,00
Net Dönem Karı / (Zararı)		-83.735.080,00	-27.114,00
TOPLAM KAYNAKLAR		142.705.618,00	209.702.634,00

XYZ FİRMASI SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
30 HAZİRAN 2019-31 ARALIK 2018 VE 2017 HESAP DÖNEMLERİNE AİT
KAR VEYA ZARAR TABLOLARI

(Tüm tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası ("TL") olarak ifade edilmiştir.)

	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Hasılat	54.309.116,00	88.189.048,00
Satışların Maliyeti (-)	-97.484.306,00	-76.704.336,00
Ticari Faaliyetlerden Brüt Kar	-43.175.190,00	11.484.714,00
Genel Yönetim Giderleri (-)	-4.379.202,00	-2.747.696,00
Pazarlama Giderleri (-)	-1.124.522,00	-646.752,00
Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	-	-
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	4.921.802,00	17.963.690,00
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	-29.877.544,00	-4.849.410,00
Esas Faaliyet Karı	-73.634.658,00	21.204.546,00
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	-	21.042,00
Finansman Gideri Öncesi Faaliyet Karı	-73.634.658,00	21.225.588,00
Finansman Gelirleri	3.065.546,00	8.832.932,00
Finansman Giderleri (-)	-12.886.836,00	-30.544.200,00
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar	-83.455.948,00	-485.680,00
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gideri/Geliri	-279.132,00	458.568,00
- Dönem Vergi Gideri	-	-209.916,00
- Ertelenmiş Vergi Geliri	-279.132,00	668.484,00
Dönem Karı	-83.735.080,00	-27.114,00
Pay Başına Kazanç	-2,1864	-0,0008

	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Dönem Karı	-83.735.080,00	-27.114,00
Diğer Kapsamlı Gelirler:		
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacaklar	-2.445.048,00	-1.566,00
- Maddi Duran Varlıklar Yeniden değerleme Artışları	-1.222.524,00	-
- Aktüeryal kayıp/ kazanç	-	-2.008,00
- Ertelenmiş Vergi Gideri	-	442,00
Toplam Kapsamlı Gelir/(Gider)	-86.180.128,00	-28.680,00
Pay Başına Kazanç/(Kayıp)	-2,2502	0,0508

XYZ FİRMASI SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
30 HAZİRAN 2019 - 31 ARALIK 2018 VE 2017 HESAP DÖNEMLERİNE AİT
ÖZSERMAYE DEĞİŞİM TABLOSU

(Tüm tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası (“TL”) olarak ifade edilmiştir.)

	Ödenmiş Sermaye	Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelirler ve Giderler		Birikmiş Karlar		Toplam
		Aktüeryal kayıp/ kazanç fonu	Yeniden Değerleme Kayıp ve Kazançları	Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	Net Dönem Karı	
1 Ocak 2019 itibarıyla bakiye	76.596.000,00	32.874,00	24.355.796,00	-37.632.866,00	-27.114,00	63.324.690,00
Dönem karının geçmiş yıl karlarına transferi	-	-	-	-27.114,00	27.114,00	-
Ödenmiş sermaye arttırımı	-	-	-	-	-	-
Geçmiş yıl karlarının yedeklere transferi	-	-	-	-	-	-
Kar payı dağıtımı	-	-	-	-	-	-
Geçmiş yıl karlarının sermayeye transferi	-	-	-	-	-	-
Toplam kapsamlı gelir	-	-	-2.445.048,00	-	-83.735.080,00	-86.180.128,00
30 Haziran 2019 itibarıyla bakiye	76.596.000,00	32.874,00	21.910.748,00	-37.659.980,00	-83.735.080,00	-22.855.438,00

XYZ FİRMASI SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
30 HAZİRAN 2019 - 31 ARALIK 2018 VE 2017 HESAP DÖNEMLERİNE AİT
NAKİT AKIŞ TABLOSU

(Tüm tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası ("TL") olarak ifade edilmiştir.)

	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
A. İŞLETME FAALİYETLERİNDEN NAKİT AKIŞLARI	1.379.874,00	-25.019.752,00
Dönem karı	-83.707.966,00	3.503.636,00
Dönem net karı mutabakatı ile ilgili düzeltmeler	32.102.812,00	1.700.404,00
- Amortisman ve itfa giderleriyle ilgili düzeltmeler	691.414,00	1.081.106,00
- Karşılıklar ile ilgili düzeltmeler	2.353.316,00	2.646.578,00
- Faiz gelirleri ve giderleri ile ilgili düzeltmeler	16.828.988,00	15.601.890,00
- Gerçekleşmemiş yabancı para çevirim farkları ile ilgili düzeltmeler	11.977.076,00	-13.618.814,00
- Vergi gideri/geliri ile ilgili düzeltmeler	279.132,00	-1.295.580,00
- Duran varlıkların elden çıkarılmasından kaynaklanan kayıp/kazançlar ile ilgili düzeltmeler	-	-21.042,00
- Diğer düzeltmeler	-27.114,00	-2.693.734,00
İşletme sermayesinde gerçekleşen değişimler	70.438.562,00	-15.683.758,00
- Stoklardaki artış/azalışla ilgili düzeltmeler	37.764.914,00	-19.861.810,00
- Ticari alacaklardaki artış/azalışla ilgili düzeltmeler	25.509.868,00	-27.129.308,00
- Faaliyetle ilgili diğer alacaklardaki artış/azalışla ilgili düzeltmeler	-1.849.848,00	13.044.062,00
- Ticari borçlardaki artış/azalışla ilgili düzeltmeler	10.112.120,00	14.426.056,00
- Faaliyetlerle ilgili diğer borçlardaki artış/azalışla ilgili düzeltmeler	6.815.714,00	2.967.322,00
- İşletme sermayesinde gerçekleşen diğer artış/azalışla ilgili düzeltmeler	-7.914.206,00	869.920,00
Faaliyetlerden elde edilen nakit akışları	18.833.408,00	-10.479.718,00
- Ödenen faiz	-17.641.006,00	-12.913.616,00
- Vergi ödemeleri/iadeleri	1.518.804,00	-100.874,00
- Çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin karşılıklar kapsamında yapılan ödemeler	-1.331.332,00	-1.525.544,00

XYZ FİRMASI SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
30 HAZİRAN 2019 - 31 ARALIK 2018 VE 2017 HESAP DÖNEMİNE AİT
NAKİT AKIŞ TABLOLARI
(Tüm tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası ("TL") olarak ifade edilmiştir.)

B. YATIRIM FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIŞLARI	6.337.482,00	-3.017.170,00
- Maddi ve Maddi olmayan duran varlıkların satışından kaynaklanan nakit girişleri,	-	24.000,00
- Maddi ve maddi olmayan duran varlıkların alımından kaynaklanan nakit çıkışları	-2.120.358,00	-3.020.512,00
- Alınan faiz	-	1.612,00
- Diğer nakit girişleri/çıkışları	8.457.840,00	-22.268,00
C. FİNANSMAN FAALİYETLERİNDEN NAKİT AKIŞLARI	-8.066.518,00	26.229.650,00
- Borçlanmadan kaynaklanan nakit girişleri	121.300.862,00	92.572.534,00
- Borç ödemelerine ilişkin nakit çıkışları	-129.367.382,00	-66.342.886,00
YABANCI PARA ÇEVİRİM FARKLARININ ETKİSİNDEN ÖNCE NAKİT VE NAKİT BENZERLERİNDEKİ NET ARTIŞ/AZALIŞ (A+B+C)	-349.164,00	-1.807.272,00
D. YABANCI PARA ÇEVİRİM FARKLARININ NAKİT VE NAKİT BENZERLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	-1.855.234,00	2.713.594,00
NAKİT VE NAKİT BENZERLERİNDEKİ NET ARTIŞ/AZALIŞ (A+B+C+D)	-2.204.398,00	906.322,00
E. DÖNEM BAŞI NAKİT VE NAKİT BENZERLERİ	2.680.826,00	1.774.508,00
DÖNEM SONU NAKİT VE NAKİT BENZERLERİ (A+B+C+D+E)	476.428,00	2.680.826,00

XYZ FİRMASI SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
30 HAZİRAN 2019 - 31 ARALIK 2018 HESAP DÖNEMİNE AİT
FİNANSAL TABLOLARA İLİŞKİN DİPNOTLAR
(Tüm tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası ("TL") olarak ifade edilmiştir.)

1. ŞİRKET'İN ORGANİZASYONU VE FAALİYET KONUSU

Türkiye'nin önde gelen çelik imalatı firmalarından olan XYZ Şirketi 19.. yılında şehrinde kurularak faaliyetine başlamıştır. İşletme genişleyen müşteri ağı ve ihracatlardan dolayı siparişlere yetişmekte güçlük çekerek büyüme kararı almış ve personel ağını da genişleterek 2008 yılında 23.000 m2 yeni fabrikasına taşınmıştır. Faaliyetlerine halen aynı fabrika da devam etmektedir. Şirket, ülkemizde faaliyet gösteren birçok şirket gibi aile şirketi olup yönetim kadrosunda aile bireyleri yer almaktadır. İşletmenin faaliyet alanı ile ilgili uluslararası düzeyde birçok sertifikası bulunmaktadır.

Şirket'in Merkez Adresi ve Ortaklık Yapısı

Şirket'in ortaklık yapısı Dipnot 27'de sunulmuştur.

Şirket'in iletişim bilgileri aşağıda sunulmuştur:

Şirketin Adresi :

Telefon: 0 xxx xxx xx xx

Faks: 0 xxx xxx xx xx

İnternet adresi:

Şirket'in Ticaret Sicil Bilgileri

Kayıtlı olduğu sicil: Türkiye Sicil Memurluğu

Sicil No: Türkiye/...

Mersis No: xxxxxxxxxxxxxxxx

2. FİNANSAL TABLOLARIN SUNUMUNA İLİŞKİN ESASLAR

2.1 Sunuma İlişkin Temel Esaslar

Şirket, yasal defterlerini ve kanuni finansal tablolarını Türk Ticaret Kanunu ve vergi mevzuatınca belirlenen muhasebe ilkelerine uygun olarak tutmakta ve hazırlamaktadır. İlişikteki finansal tablolar Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (“KGK”) tarafından yürürlüğe konulmuş olan Türkiye Muhasebe Standartları (“TMS”) esas alınarak hazırlanmıştır. TMS’ler; Türkiye Muhasebe Standartları, Türkiye Finansal Raporlama Standartları (“TFRS”) ile bunlara ilişkin ek ve yorumları içermektedir.

Şirket, muhasebe kayıtlarının tutulmasında ve kanuni finansal tablolarının hazırlanmasında, Türk Ticaret Kanunu (“TTK”), vergi mevzuatı ve Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan Tekdüzen Hesap Planını şartlarına uymaktadır. Finansal tablolar tam set, gerçeğe uygun değerleri ile gösterilen finansal varlık ve yükümlülüklerin dışında, tarihi maliyet esası baz alınarak hazırlanmıştır.

Bununla birlikte Şirket TTK gereğince hazırlanan finansal tablolarını yasal kayıtlara TMS uyarınca doğru sunumun yapılması amacıyla Not 2’de belirtilen muhasebe politikaları çerçevesinde düzenlemiştir. Şirket, KGK tarafından yayınlanan Finansal Tablo Örnekleri ve Kullanım Rehberi’nde belirlenmiş olan formatlara uygun olarak gerekli düzeltme ve sınıflandırmaları yapmıştır.

Kullanılan Para Birimi

Şirket finansal tabloları faaliyette bulundukları temel ekonomik çevrede geçerli olan para birimi (fonksiyonel para birimi) ile sunulmuştur. Şirketin finansal durumu ve faaliyet sonuçları, Şirket’in fonksiyonel para birimi olan ve finansal tablolar için sunum para birimi olan Türk Lirası (“TL”) cinsinden ifade edilmiştir.

Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Tabloların Düzeltilmesi

1 Ocak 2005 tarihinden önce, yasal kayıtlara TFRS uyarınca doğru sunumun yapılması amacıyla yapılan düzeltme ve sınıflandırmalar, Türkiye Muhasebe Standardı 29 (“TMS 29”), “Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama” standardı uyarınca bakiye ve işlemlerin Türk Parasının cari satın alma gücündeki değişimlere göre yeniden düzenlenmesini de içermektedir. TMS 29 yüksek enflasyonlu bir ekonomiye ait para birimi esas alınarak hazırlanan finansal tabloların bu para biriminin bilanço tarihindeki satın alma gücünden hazırlanmasını öngörmektedir. Türkiye ekonomisi 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yüksek enflasyonlu ekonomi karakteristiğini kaybettiğinden, Şirket bu tarihten itibaren enflasyon muhasebesini uygulamamıştır. Dolayısıyla, 31 Aralık 2004 tarihindeki satın alma gücüne göre ifade edilen bakiyeler bu finansal tablolarda yer alan değerler için baz alınmıştır.

İşletmenin Sürekliliği Varsayımı

Finansal tablolar, Şirket'in önümüzdeki bir yılda ve faaliyetlerinin doğal akışı içerisinde varlıklarından fayda elde edeceği ve yükümlülüklerini yerine getireceği varsayımı altında işletmenin sürekliliği esasına göre hazırlanmıştır.

Karşılaştırmalı Bilgiler ve Önceki Dönem Tarihli Finansal Tabloların Düzeltilmesi

Finansal durum ve performans trendlerinin tespitine imkan vermek üzere, Şirket'in cari dönem finansal tabloları önceki dönemle karşılaştırmalı olarak hazırlanmaktadır. Cari dönem finansal tabloların sunumu ile uygunluk sağlanması açısından karşılaştırmalı bilgiler gerekli görüldüğünde yeniden sınıflandırılır.

Mali durum ve performans trendlerinin tespitine imkân vermek üzere, Şirket'in finansal tabloları önceki dönemle karşılaştırmalı olarak hazırlanmaktadır. Şirket, 30 Haziran 2019 tarihi itibarıyla bilançosunu ve 31 Aralık 2018 tarihi itibarıyla hazırlanmış bilançosu ile; 30 Haziran 2019 tarihinde sona eren döneme ait kapsamlı gelir tablosunu, nakit akım tablosunu ve özkaynak değişim tablosunu 31 Aralık 2018 tarihinde sona eren döneme ait ilgili finansal tablolar ile karşılaştırmalı olarak düzenlemiştir.

Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar

Şirket' in toplam oy haklarının %20'ye kadar veya %20'nin üzerinde olmakla birlikte Şirket' in önemli bir etkiye sahip olmadığı veya finansal tablolar açısından önemlilik teşkil etmeyen; teşkilatlanmış piyasalarda işlem görmeyen ve gerçeğe uygun değerleri güvenilir bir şekilde belirlenemeyen satılmaya hazır finansal varlıklar, maliyet bedelleri üzerinden, varsa, değer kaybı ile ilgili karşılık düşüldükten sonra finansal tablolara yansıtılmıştır. Şirket' in toplam oy haklarının %20'nin altında olduğu veya Şirket' in önemli bir etkiye sahip olmadığı ve aktif piyasalarda kote pazar fiyatları olan ve gerçeğe uygun değerleri güvenilir bir şekilde hesaplanabilen satılmaya hazır finansal varlık, gerçeğe uygun değeriyle finansal tablolara yansıtılmıştır.

2.2 Muhasebe Politikalarında Değişiklikler

Muhasebe politikalarında yapılan önemli değişiklikler geriye dönük olarak uygulanmakta ve önceki dönem finansal tabloları yeniden düzenlenmektedir. 30 Haziran 2019 tarihinde sona eren döneme ait finansal tabloların hazırlanması sırasında kullanılan muhasebe politikaları 31 Aralık 2018 tarihinde sona eren döneme ait finansal tabloların hazırlanması sırasında kullanılan muhasebe politikaları ile tutarlıdır.

2.3 Muhasebe Tahminlerindeki Değişiklikler ve Hatalar

Muhasebe tahminlerindeki değişiklikler, yalnızca bir döneme ilişkin ise, değişikliğin yapıldığı cari dönemde, gelecek dönemlere ilişkin ise hem değişikliğin yapıldığı dönemde hem de gelecek dönemlerde, ileriye yönelik olarak uygulanır.

30 Haziran 2019 tarihinde sona eren döneme ait finansal tabloların hazırlanması sırasında kullanılan önemli tahminler, 31 Aralık 2018 tarihinde sona eren döneme ait finansal tabloların hazırlanması sırasında kullanılan tahminlerle tutarlıdır.

Tespit edilen önemli muhasebe hataları geriye dönük olarak uygulanır ve önceki dönem finansal tabloları yeniden düzenlenir.

2.4 Türkiye Finansal Raporlama Standartları'ndaki (TFRS) Değişiklikler

Şirket cari yılda Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) ve TMSK' nun Türkiye Finansal Raporlama Yorumları Komitesi (TFRYK) tarafından yayınlanan ve 1 Ocak 2017 tarihinde başlayan yıla ait dönemler için geçerli olan yeni ve revize edilmiş TMS/TFRS'lerdeki değişiklik ve yorumlardan Şirket'in finansal tabloları üzerinde etkisi olan değişiklik ve yorumları uygulamıştır.

1 Ocak 2019 tarihinden itibaren geçerli olan yeni standart, değişiklik ve yorumlar

TMS 7 Nakit Akış Tabloları (Değişiklikler)

KGK Aralık 2018'de, TMS 7 Nakit Akış Tabloları standardında değişikliklerini yayınlamıştır. Değişiklikler, Şirket'in, finansal tablo kullanıcılarının finansman faaliyetlerinden kaynaklanan yükümlülüklerdeki değişiklikleri değerlendirebilmeleri için gerekli açıklamaları, nakit akışlarından kaynaklanan değişiklikleri ve nakit akışı yaratmayan değişiklikleri içerecek şekilde sunması için TMS 7'ye açıklık getirilmesini amaçlamaktadır. Dipnot açıklamalarındaki iyileştirmeler, şirketlerin finansal borçlarındaki değişiklikler için bilgi sağlamasını gerektirmektedir. Şirket'in bu değişiklikleri ilk kez uygulamasında, önceki dönemlere ilişkin karşılaştırmalı bilgi sunulmasına gerek yoktur. Topluluk söz konusu değişiklikler kapsamında ilave açıklamaları 30 Haziran 2019 tarihli finansal tablolarında Dipnot 8'de açıklamaktadır.

TMS 12 Gelir Vergileri: Gerçekleşmemiş Zararlar için Ertelenmiş Vergi Varlıklarının Muhasebeleştirilmesi (Değişiklikler)

KGK Aralık 2018, TMS 12 Gelir Vergileri standardında değişikliklerini yayınlamıştır. Yapılan değişiklikler gerçeğe uygun değeri ile ölçülen borçlanma araçlarına ilişkin ertelenmiş vergi muhasebeleştirilmesi konusunda açıklık getirmektedir. Değişiklikler; gerçekleşmemiş zararlar için ertelenmiş vergi varlıklarının muhasebeleştirilmesi hükümleri konusunda, uygulamadaki mevcut farklılıkları gidermeyi amaçlamaktadır. Değişiklikler, 1 Ocak 2019 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için geriye dönük olarak uygulanmaktadır. Değişikliğin Şirket'in finansal durumu veya performansı üzerinde bir etkisi olmamıştır.

TFRS Yıllık İyileştirmeler – 2014-2018 Dönemi

KGK Aralık 2018, aşağıda belirtilen standartları değiştirerek, TFRS Standartları 2014-2018 dönemine ilişkin Yıllık İyileştirmelerini yayınlamıştır:

TFRS 12 “Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar”: Bu değişiklik, işletmenin, TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler uyarınca satış amaçlı olarak sınıflandırılan ya da elden çıkarılacak varlık grubuna dahil olup satış amaçlı olarak sınıflandırılan bağlı ortaklık, iştirak veya iş ortaklıklarındaki payları için özet finansal bilgileri açıklaması gerekmediğine açıklık getirmektedir. Değişikliğin Şirket 'in finansal durumu veya performansı üzerinde bir etkisi olmamıştır.

a) 30 Haziran 2019 tarihi itibarıyla yayınlanan ama yürürlüğe girmemiş ve erken uygulamaya konulmayan

Standartlar:

Finansal tabloların onaylanma tarihi itibarıyla yayımlanmış fakat cari raporlama dönemi için henüz yürürlüğe girmemiş ve Şirket tarafından erken uygulanmaya başlanmamış yeni standartlar,

yorumlar ve değişiklikler aşağıdaki gibidir. Topluluk aksi belirtilmedikçe yeni standart ve yorumların yürürlüğe girmesinden sonra konsolide finansal tablolarını ve dipnotlarını etkileyecek gerekli değişiklikleri yapacaktır.

TFRS 15- Müşterilerle Yapılan Sözleşmelerden Doğan Hasılat

KGK Eylül 2016’da “TFRS 15 Müşterilerle Yapılan Sözleşmelerden Doğan Hasılat” standardını yayınlamıştır. Yayımlanan bu standart, UMSK’nın Nisan 2016’da UFRS 15’e açıklık getirmek için yaptığı değişiklikleri de içermektedir. Standarttaki yeni beş aşamalı model, hasılatın muhasebeleştirme ve ölçüm ile ilgili gereklilikleri açıklamaktadır. Standart, müşterilerle yapılan sözleşmelerden doğan hasılatla uygulanacak olup bir işletmenin olağan faaliyetleri ile ilgili olmayan bazı finansal olmayan varlıkların (örneğin maddi duran varlık çıkışları) satışının muhasebeleştirilip ölçülmesi için model oluşturmaktadır. TFRS 15’in uygulama tarihi 1 Ocak 2018 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleridir. Erken uygulamaya izin verilmektedir. TFRS 15’e geçiş için iki alternatif uygulama sunulmuştur; tam geriye dönük uygulama veya modifiye edilmiş geriye dönük uygulama. Modifiye edilmiş geriye dönük uygulama tercih edildiğinde önceki dönemler yeniden düzenlenmeyecek ancak mali tablo dipnotlarında karşılaştırmalı rakamsal bilgi verilecektir. Söz konusu standardın Şirket’in finansal durumu veya performansı üzerinde önemli bir etkisi olması beklenmemektedir. Mal satışı barındıran müşteri sözleşmeleri genellikle sadece tek edim yükümlülüğü içermektedir ve bu sebeple standardın ilk uygulamasının Şirket’in performansı üzerinde önemli bir etki beklenmemektedir. Ayrıca, indirimler ve performans primleri mevcut uygulamada işletme, bir belirsizliğin hak edeceği değişken bedele etkisini tahmin ederken, bir yöntemi sözleşme boyunca tutarlı bir şekilde uygular. İşletme buna ilave olarak, makul ölçüde elde edilebilir tüm bilgileri (geçmişe yönelik, cari ve öngörülen bilgileri) dikkate alır ve gerçekleşmesi mümkün makul sayıda bedel belirler. İşletmenin değişken bedel tahmininde kullandığı bilgiler genelde işletme yönetiminin teklif hazırlama süreci boyunca ve taahhüt edilen mal veya hizmetler karşılığında fiyat belirlerken kullandığı bilgilere benzer niteliktedir. Söz konusu değişikliğin Şirket’in finansal durumu ve performansı üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir.

TFRS 9 Finansal Araçlar

KGK, Ocak 2017’de “TFRS 9 Finansal Araçlar”ı nihai haliyle yayınlamıştır. TFRS 9 finansal araçlar muhasebeleştirme projesinin üç yönünü: sınıflandırma ve ölçme, değer düşüklüğü ve finansal riskten korunma muhasebesini bir araya getirmektedir. TFRS 9 finansal varlıkların içinde yönetildikleri iş modelini ve nakit akış özelliklerini yansıtan akılcı, tek bir sınıflama ve ölçüm yaklaşımına dayanmaktadır. Bunun üzerine, kredi kayıplarının daha zamanlı muhasebeleştirilebilmesini sağlayacak ileriye yönelik bir “beklenen kredi kaybı” modeli ile değer düşüklüğü muhasebesine tabi olan tüm finansal araçlara uygulanabilen tek bir model kurulmuştur. Buna ek olarak, TFRS 9, banka ve diğer işletmelerin, finansal borçlarını gerçeğe uygun değeri ile ölçme opsiyonunu seçtikleri durumlarda, kendi kredi değerliliklerindeki düşüşeye bağlı olarak finansal borcun gerçeğe uygun değerindeki azalmadan dolayı kar veya zarar tablosunda gelir kaydetmeleri sonucunu doğuran “kendi kredi riski” denilen konuyu ele almaktadır. Standart ayrıca, risk yönetimi ekonomisini muhasebe uygulamaları ile daha iyi ilişkilendirebilmek için geliştirilmiş bir finansal riskten korunma modeli içermektedir. TFRS 9, 1 Ocak 2018 veya sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için geçerlidir ve standardın tüm gerekliliklerinin erken uygulamasına izin verilmektedir. Alternatif olarak, işletmeler, standarttaki diğer şartları uygulamadan, sadece “gerçeğe uygun değer

değişimi kar veya zarara yansıtılan” olarak belirlenmiş finansal yükümlülüklerin kazanç veya kayıplarının sunulmasına ilişkin hükümleri erken uygulamayı tercih edebilir. Söz konusu değişikliğin Şirket’in finansal durumu ve finansal performansı üzerinde etkisinin olması beklenmemektedir.

TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri (Değişiklikler)

KGK Aralık 2017’de, TFRS 4 ‘Sigorta Sözleşmeleri’ standardında değişiklikler yayımlamıştır. TFRS 4’te yapılan değişiklik iki farklı yaklaşım sunmaktadır: ‘örtülü yaklaşım (overlay approach)’ ve ‘erteleyici yaklaşım (deferral approach)’. Değişiklikler, 1 Ocak 2018 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır. Erken uygulamaya izin verilmektedir. Standart Şirket için geçerli değildir ve Şirket’in finansal durumu veya performansı üzerinde etkisi olmayacaktır.

TFRS Yorum 22 Yabancı Para Cinsinden Yapılan İşlemler ve Avans Bedelleri

KGK’nın 19 Aralık 2017’de yayımladığı bu yorum yabancı para cinsinden alınan veya yapılan avans ödemelerini kapsayan işlemlerin muhasebeleştirilmesi konusuna açıklık getirmektedir. Bu yorum, ilgili varlığın, gider veya gelirin ilk muhasebeleştirilmesinde kullanılacak döviz kurunun belirlenmesi amacı ile işlem tarihini, işletmenin avans alımı veya ödemesinden kaynaklanan parasal olmayan varlık veya parasal olmayan yükümlüklerini ilk muhasebeleştirdiği tarih olarak belirtmektedir. İşletmenin bu yorumu gelir vergilerine, veya düzenlediği sigorta poliçelerine (reasürans poliçeleri dahil) veya sahip olduğu reasürans poliçelerine uygulamasına gerek yoktur. Yorum, 1 Ocak 2018 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır. Erken uygulamaya izin verilmektedir. Söz konusu değişikliklerin Şirket’in finansal durumu ve performansı üzerindeki etkisi değerlendirilmektedir.

TFRS 2 Hisse Bazlı Ödeme İşlemlerinin Sınıflandırma ve Ölçümü (Değişiklikler)

KGK’nın 19 Aralık 2017’de yayımladığı bu yorum yabancı para cinsinden alınan veya yapılan avans ödemelerini kapsayan işlemlerin muhasebeleştirilmesi konusuna açıklık getirmektedir.

Bu yorum, ilgili varlığın, gider veya gelirin ilk muhasebeleştirilmesinde kullanılacak döviz kurunun belirlenmesi amacı ile işlem tarihini, işletmenin avans alımı veya ödemesinden kaynaklanan parasal olmayan varlık veya parasal olmayan yükümlüklerini ilk muhasebeleştirdiği tarih olarak belirtmektedir. İşletmenin bu Yorumu gelir vergilerine veya düzenlediği sigorta poliçelerine (reasürans poliçeleri dahil) veya sahip olduğu reasürans poliçelerine uygulamasına gerek yoktur.

Yorum, 1 Ocak 2018 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır. Erken uygulamaya izin verilmektedir.

Söz konusu değişikliklerin Şirket’in finansal durumu ve performansı üzerindeki etkisi bulunmamaktadır.

TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar’da Yapılan Değişiklikler

KGK Aralık 2017’de, TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardında değişikliklerini yayımlamıştır. Söz konusu değişiklikler, iştirak veya iş ortaklığındaki net yatırımın bir parçasını oluşturan iştirak veya iş ortaklığındaki uzun vadeli yatırımlar için UFRS 9 Finanslar Araçları uygulayan işletmeler için açıklık getirmektedir.

TFRS 9 Finansal Araçlar, TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar uyarınca muhasebeleştirilen iştiraklerdeki ve iş ortaklıklarındaki yatırımları kapsamamaktadır. Söz konusu değişikliklerle KGK, TFRS 9'un sadece şirketin özkaynak yöntemi kullanarak muhasebeleştirdiği yatırımları kapsam dışında bıraktığına açıklık getirmektedir. İşletme, TFRS 9'u, özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirmede ve özü itibarı ile ilgili iştirak ve iş ortaklıklarındaki net yatırımın bir parçasını oluşturan uzun vadeli yatırımlar dahil olmak üzere iştirak ve iş ortaklıklarındaki diğer yatırımlara uygulayacaktır.

Değişiklik, 1 Ocak 2019 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır. Erken uygulamaya izin verilmektedir.

Söz konusu değişikliklerin Şirket'in finansal durumu ve performansı üzerindeki etkisi bulunmamaktadır.

UMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller: Yatırım Amaçlı Gayrimenkullerin Transferleri (Değişiklikler)

KGK Aralık 2017'de, TMS 40 "Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller" standardında değişiklik yayınlamıştır. Yapılan değişiklikler, kullanım amacı değişikliğinin, gayrimenkulün "yatırım amaçlı gayrimenkul" tanımına uymasına ya da uygunluğunun sona ermesine ve kullanım amacı değişikliğine ilişkin kanıtların mevcut olmasına bağlı olduğunu belirtmektedir. Değişiklikler, 1 Ocak 2018 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır. Erken uygulamaya izin verilmektedir. Standardın Şirket mali, tabloları üzerinde etkisi bulunmamaktadır.

TFRS 10 ve TMS 28: Yatırımcı İşletmenin İştirak veya İş Ortaklığına Yaptığı Varlık Satışları veya Katkıları

- Değişiklik

KGK, özkaynak yöntemi ile ilgili devam eden araştırma projesi çıktılarına bağlı olarak değiştirilmek üzere, Aralık 2017'te TFRS 10 ve TMS 28'de yapılan söz konusu değişikliklerin geçerlilik tarihini süresiz olarak ertelemiştir. Ancak, erken uygulamaya halen izin vermektedir.

TFRS Yıllık İyileştirmeler – 2014-2016 Dönemi

KGK Aralık 2017'de, aşağıda belirtilen standartları değiştirerek, TFRS Standartları 2014-2016 dönemine ilişkin yıllık iyileştirmeleri yayınlamıştır:

- TFRS 1 "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması": Bu değişiklik, bazı TFRS 7 "Finansal Araçlar-Açıklamalar" standardının açıklamalarını, TMS 19 "Çalışanlara Sağlanan Faydalar" geçiş hükümlerinin ve TFRS 10 "Konsolide Finansal Tablolar" standardının Yatırım İşletmeleri'nin kısa dönemli istisnalarını kaldırmıştır. Değişiklik, 1 Ocak 2018 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır.

- TMS 28 "İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar": Bu değişiklik, iştirakteki veya iş ortaklığındaki yatırım, bir girişim sermayesi kuruluşu veya benzeri işletmeler yoluyla dolaylı olarak ya da bu işletmelerce doğrudan elde tutuluyorsa, işletmenin iştirakteki ve iş ortaklığındaki yatırımlarını TFRS 9 "Finansal Araçlar" uyarınca gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılan olarak ölçmeyi seçebilmesinin, her iştirak veya iş ortaklığının ilk muhasebeleştirilmesi sırasında

geçerli olduğuna açıklık getirmektedir. Değişiklik, 1 Ocak 2018 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır. Erken uygulamaya izin verilmektedir.

Söz konusu değişikliklerin Şirket'in finansal durumu veya performansı üzerinde etkisi olmayacaktır.

b) 30 Haziran 2019 tarihi itibarıyla Uluslararası Muhasebe Standartları Kurumu ("UMSK") tarafından yayınlanmış fakat KGK tarafından yayınlanmamış yeni ve düzeltilmiş standartlar ve yorumlar :

Aşağıda listelenen yeni standartlar, yorumlar ve mevcut UFRS standartlarındaki değişiklikler UMSK tarafından yayınlanmış fakat cari raporlama dönemi için henüz yürürlüğe girmemiştir. Fakat bu yeni standartlar, yorumlar ve değişiklikler henüz KGK tarafından TFRS'ye uyarlanmamıştır/yayınlanmamıştır ve bu sebeple TFRS'nin bir parçasını oluşturmazlar. Şirket finansal tablolarında ve dipnotlarda gerekli değişiklikleri bu standart ve yorumlar TFRS'de yürürlüğe girdikten sonra yapacaktır.

Yıllık İyileştirmeler- 2010–2012 Dönemi

TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü

Karar Gereçekleri'nde açıklandığı üzere, üzerlerinde faiz oranı belirtilmeyen kısa vadeli ticari alacak ve borçlar, iskonto etkisinin önemsiz olduğu durumlarda, fatura tutarından gösterilebilecektir. Değişiklikler derhal uygulanacaktır.

UFRS 16 Kiralama İşlemleri

UMSK Ocak 2016'da UFRS 16 "Kiralama İşlemleri" standardını yayınlamıştır. Yeni standart, faaliyet kiralaması ve finansal kiralama ayrımını ortadan kaldırarak kiracı durumundaki şirketler için birçok kiralamanın tek bir model altında bilançoya alınmasını gerektirmektedir. Kiralayan durumundaki şirketler için muhasebeleştirme büyük ölçüde değişmemiş olup faaliyet kiralaması ile finansal kiralama arasındaki fark devam etmektedir. UFRS 16, UMS 17 ve UMS 17 ile ilgili Yorumların yerine geçecek olup 1 Ocak 2019 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için geçerlidir. UFRS 15 "Müşterilerle Yapılan Sözleşmelerden Doğan Hasılat" standardı da uygulandığı sürece UFRS 16 için erken uygulamaya izin verilmektedir. Finansal tablolara olan etkisi değerlendirilmektedir.

UFRYK 23 Gelir Vergisi Muameleleri Konusundaki Belirsizlikler

Yorum, gelir vergisi muameleleri konusunda belirsizlikler olması durumunda, "UMS 12 Gelir Vergileri"nde yer alan muhasebeleştirme ve ölçüm gereksinimlerinin nasıl uygulanacağına açıklık getirmektedir.

Gelir vergisi muameleleri konusunda belirsizlik olması durumunda, yorum:

(a) işletmenin belirsiz vergi muamelelerini ayrı olarak değerlendirip değerlendirmedini;

(b) işletmenin vergi muamelelerinin vergi otoriteleri tarafından incelenmesi konusunda yapmış olduğu varsayımları;

(c) işletmenin vergilendirilebilir karını (vergi zararını), vergi matrahını, kullanılmamış vergi zararlarını, kullanılmamış vergi indirimlerini ve vergi oranlarını nasıl belirlediğini; ve

(d) işletmenin bilgi ve koşullardaki değişiklikleri nasıl değerlendirdiğini ele almaktadır.

Yorum, 1 Ocak 2019 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır. Erken uygulamaya izin verilmektedir. Söz konusu değişikliklerin Şirket'in finansal durumu ve performansı üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir.

UFRS 17 Yeni Sigorta Sözleşmeleri Standardı

UMSK, sigorta sözleşmeleri için muhasebeleştirme ve ölçüm, sunum ve açıklamayı kapsayan kapsamlı yeni bir muhasebe standardı olan UFRS 17'yi yayımlamıştır. UFRS 17 hem sigorta sözleşmelerinden doğan yükümlülüklerin güncel bilanço değerleri ile ölçümünü hem de karın hizmetlerin sağlandığı dönem boyunca muhasebeleştirmesini sağlayan bir model getirmektedir. Gelecekteki nakit akış tahminlerinde ve risk düzeltmesinde meydana gelen bazı değişiklikler de hizmetlerin sağlandığı dönem boyunca muhasebeleştirilmektedir. İşletmeler, iskonto oranlarındaki değişikliklerin etkilerini kar veya zarar ya da diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirmeyi tercih edebilirler. Standart, katılım özelliklerine sahip sigorta sözleşmelerinin ölçüm ve sunumu için özel yönlendirme içermektedir. UFRS 17, 1 Ocak 2021 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır. Erken uygulamaya izin verilmektedir. Söz konusu değişikliklerin Şirket'in finansal durumu ve performansı üzerindeki etkisi bulunmamaktadır.

Negatif Tazminli Erken Ödeme Özellikleri (UFRS 9 Değişiklik)

Ekim 2017'de, UMSK, bazı erken ödenebilir finansal varlıkların işletme tarafından itfa edilmiş maliyetinden ölçülebilmeleri için UFRS 9 Finansal Araçlar'da ufak değişiklikler yayınlamıştır.

UFRS 9'u uygulayan işletme, erken ödenebilir finansal varlığı, gerçeğe uygun değer değişimi kar veya zarar yansıtılan varlık olarak ölçmektedir. Değişikliklerin uygulanması ile belirli koşulların sağlanması durumunda, işletmeler negatif tazminli erken ödenebilir finansal varlıkları itfa edilmiş maliyetinden ölçebileceklerdir.

Değişiklik, 1 Ocak 2019 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır. Erken uygulamaya izin verilmektedir.

Söz konusu değişikliklerin Şirket'in finansal durumu ve performansı üzerindeki etkisi bulunmamaktadır.

Planda Yapılan Değişiklik, Küçülme veya Yerine Getirme (UMS 19 Değişiklikler)

UMSK Şubat 2018'de muhasebe uygulamalarını uyumlu hale getirmek ve karar verme sürecinde konuya ilişkin daha fazla bilgi sağlamak için UMS 19 Değişiklikler "Planda Yapılan Değişiklik, Küçülme veya Yerine Getirme"yi yayınlamıştır. Değişiklik; planda yapılan değişiklik, küçülme veya yerine getirme gerçekleştikten sonra yıllık hesap döneminin kalan kısmı için tespit edilen hizmet maliyetinin ve net faiz maliyetinin güncel aktüeryal varsayımları kullanarak hesaplanmasını gerektirmektedir. Değişiklikler, 1 Ocak 2019 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için uygulanacaktır. Erken uygulamaya izin verilmektedir. İşletme bu değişiklikleri erken uygulaması durumunda, erken uyguladığına dair açıklama yapacaktır.

Söz konusu değişikliklerin Şirket'in finansal durumu ve performansı üzerinde etkisi bulunmamaktadır.

Yıllık İyileştirmeler – 2015-2017 Dönemi

- UMSK Aralık 2017’de, “IFRS Yıllık İyileştirmeler, 2015-2017 Dönemi”ni yayınlamıştır.

- UFRS 3 “İşletme Birleşmeleri” ve UFRS 11 “Müşterek Anlaşmalar” – UFRS 3’teki değişiklikler bir şirketin müşterek faaliyet olarak muhasebeleştirdiği işletmenin kontrolünü elde etmesi sonucu, ilgili işletmede kontrol öncesi sahip olduğu paylarını yeniden ölçmesi gerektiğine açıklık getirmektedir.

-UFRS 11’deki değişiklikler bir şirketin müşterek faaliyet olarak muhasebeleştirdiği işletmenin kontrolünün elde etmesi sonucu, ilgili işletmede kontrol öncesi sahip olduğu paylarını yeniden ölçmesine gerek olmadığına açıklık getirmektedir.

-UMS 12 “Gelir Vergileri” – Değişiklikler, temettülere (kar dağıtımı) ilişkin tüm gelir vergisi etkilerinin, vergilerin nasıl doğduğuna bakılmaksızın kar veya zararda muhasebeleştirilmesi gerektiği konusunda açıklık getirmektedir.

- UMS 23 “Borçlanma Maliyetleri” – Değişiklikler, ilgili varlık amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma geldikten sonra ödenmemiş özel borçlanmaların bulunması durumunda, ilgili borcun şirketin genellikle genel borçlanmalarındaki aktifleştirme oranını belirlerken borçlandığı fonların bir parçası durumuna geldiğine açıklık getirmektedir.

Söz konusu değişikliklerin Şirket’in finansal durumu ve performansı üzerindeki etkisi değerlendirilmektedir.

2.5 Önemli Muhasebe Politikalarının Özeti

Gelirlerin Kaydedilmesi

Gelirler, mal ve hizmet satışlarından alınan veya alınacak olan bedelin gerçeğe uygun değeri üzerinden tahakkuk esasına göre kayıtlara alınır. Net satışlar, teslim edilmiş malların ve gerçekleşmiş hizmetlerin fatura bedelinin, satış indirimleri ve iadelerinden arındırılmış halidir. Satışların içerisinde önemli bir finansman unsuru bulunması durumunda, gerçeğe uygun bedel gelecekte oluşacak tahsilatların, finansman unsuru içerisinde yer alan faiz oranı ile indirgenmesi ile tespit edilir. Fark, tahakkuk esasına göre esas faaliyetlerden diğer gelirler olarak ilgili dönemlere kaydedilir (Dipnot 28 ve Dipnot 31).

Hasılat

Şirket’in hasılatı, çelik ve çelik ürünleri satışından elde edilen gelirlerden oluşmaktadır. Satışlar nakit veya vadeli olarak gerçekleştirilmekte ve satış bedelinin makul değeri söz konusu alacakların bugünkü değere indirgenmesi suretiyle bulunmaktadır. Alacakların bugünkü değerinin belirlenmesinde satış bedelinin nominal değerini ilgili hizmetin peşin satış fiyatına indirgeyen faiz oranı kullanılır. Satış bedelinin nominal değeri ile bu şekilde bulunan makul değer arasındaki fark, faiz geliri olarak ilgili dönemlere yansıtılmaktadır. Hasılat olarak kayıtlara alınan tutarların tahsilinin şüpheli hale gelmesi durumunda, ayrılan şüpheli alacak karşılığı, hasılat tutarının düzeltilmesi suretiyle değil, bir gider olarak finansal tablolara alınır. Net satışlar, indirimler ve iadeler düşüldükten sonraki faturalanmış satış bedelinden oluşmaktadır.

Stoklar

Stoklar, net gerçekleşebilir değer ya da maliyet bedelinden düşük olanı ile değerlendirilir. Maliyet, ağırlıklı ortalama maliyet metodu ile hesaplanmaktadır. Stoklara dahil edilen maliyeti oluşturan unsurlar malzeme, direkt işçilik ve genel üretim giderleridir. Kredi maliyetleri stok maliyetlerine dahil edilmemektedir. Net gerçekleşebilir değer, olağan ticari faaliyet içerisinde oluşan tahmini satış fiyatından, tamamlanma maliyeti ve satışı gerçekleştirmek için gerekli satış maliyetlerinin indirilmesiyle elde edilen tutardır. Stoklar, ilk madde ve malzeme, yarı mamuller, mamuller, işletme malzemesi, ticari mallar ve diğer stokları kapsamaktadır (Dipnot 13).

Maddi Duran Varlıklar

Maddi duran varlıklar, elde etme maliyetinden birikmiş amortismanın ve kalıcı değer kayıplarının düşülmesi ile bulunan net değerleri ile gösterilmektedir.

Mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılan veya idari amaçlı kullanılacak ve inşa edilme aşamasındaki varlıklar, maliyet değerlerinden varsa değer düşüklüğü kaybı düşülerek gösterilirler. Maliyete yasal harçlar da dahil edilir. Kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi önemli ölçüde zaman isteyen varlıklar söz konusu olduğunda, borçlanma maliyetleri Şirket' in ilgili muhasebe politikası uyarınca aktifleştirilir. Bu tür varlıklar, diğer sabit varlıklar için kullanılan amortisman yönteminde olduğu gibi, kullanıma hazır olduklarında amortismanına tabi tutulur.

Mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılan veya idari amaçlı kullanılacak ve inşa edilme aşamasındaki varlıklar, maliyet değerlerinden varsa değer düşüklüğü kaybı düşülerek gösterilirler. Maliyete yasal harçlar da dahil edilir. Kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi önemli ölçüde zaman isteyen varlıklar söz konusu olduğunda, borçlanma maliyetleri Şirket' in ilgili muhasebe politikası uyarınca aktifleştirilir. Bu tür varlıklar, diğer sabit varlıklar için kullanılan amortisman yönteminde olduğu gibi, kullanıma hazır olduklarında amortismanına tabi tutulur.

Arazi ve arsalar dışında, maddi duran varlıkların maliyet tutarları, beklenen faydalı ömürlerine göre doğrusal amortisman yöntemi kullanılarak amortismanına tabi tutulur. Arazi ve arsalar için sınırsız ömürleri olması sebebi ile amortisman ayrılmamaktadır. Beklenen faydalı ömür, artık değer ve amortisman yöntemi, tahminlerde ortaya çıkan değişikliklerin olası etkileri için her yıl gözden geçirilir ve tahminlerde bir değişiklik varsa ileriye dönük olarak muhasebeleştirilir (Dipnot 18).

Finansal kiralama ile alınan varlıklar, beklenen ekonomik ömrü ile söz konusu kiralama süresinden kısa olanı ile diğer maddi duran varlıklarla aynı şekilde amortismanına tabi tutulur.

Maddi duran varlıkların, tahmin edilen ekonomik ömürleri aşağıdaki gibidir:

	Ekonomik ömür
Binalar	50 yıl
Yer altı ve yer üstü düzenleri	5-50 yıl
Tesis,makine ve cihazlar	2-25 yıl
Demirbaşlar	2-20 yıl
Diğer maddi varlıklar	3-20 yıl

Maddi duran varlıklar olası bir değer düşüklüğünün tespiti amacıyla incelenir ve maddi duran varlığın kayıtlı değeri geri kazanılabilir değerinden fazla ise, karşılık ayrılmak suretiyle kayıtlı değeri geri kazanılabilir değerine indirilir. Geri kazanılabilir değer, ilgili maddi duran varlığın mevcut kullanımından gelecek net nakit akımları ile satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değerinden yüksek olanı olarak kabul edilir.

Maddi bir duran varlığa yapılan normal bakım ve onarım harcamaları, gider olarak muhasebeleştirilmektedir. Maddi duran varlığın kapasitesini genişleterek kendisinden gelecekte elde edilecek faydayı arttıran nitelikteki yatırım harcamaları, maddi duran varlığın maliyetine eklenmekte ve ilgili maddi duran varlığın kalan tahmini faydalı ömrü üzerinden amortismanına tabi tutulmaktadır.

Maddi duran varlıkların elden çıkarılması ya da bir maddi duran varlığın hizmetten alınması sonucu oluşan kazanç veya kayıp satış hasılatı ile varlığın net defter değeri arasındaki fark olarak belirlenir ve cari dönemde “Yatırım faaliyetlerinden gelirler/giderler” hesaplarına yansıtılır.

Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Satın Alınan Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Satın alınan maddi olmayan duran varlıklar, maliyet değerlerinden birikmiş itfa payları ve birikmiş değer düşüklükleri düşüldükten sonraki tutarlarıyla gösterilirler. Bu varlıklar beklenen ekonomik ömürlerine göre doğrusal itfa yöntemi kullanılarak itfaya tabi tutulur. Beklenen ekonomik ömür ve itfa yöntemi, tahminlerde ortaya çıkan değişikliklerin olası etkilerini tespit etmek amacıyla her yıl gözden geçirilir ve tahminlerdeki değişiklikler ileriye dönük olarak muhasebeleştirilir. Söz konusu maliyetler, alım maliyetlerini kapsamaktadır ve ekonomik ömürlerine göre (3-5 yıl) itfaya tabi tutulur (Dipnot 19).

Bilgisayar Yazılımları

Satın alınan bilgisayar yazılımları, satın alımı sırasında ve satın almadan kullanıma hazır olana kadar geçen sürede oluşan maliyetler üzerinden aktifleştirilir. Söz konusu maliyetler, ekonomik ömürlerine göre (3-5 yıl) itfaya tabi tutulur. Bilgisayar yazılımlarını geliştirmek ve sürdürmekle ilişkili maliyetler, oluştukları dönemde kapsamlı gelir tablosuna kaydedilmektedir. Kontrolü Şirket’ in elinde olan, saptanabilir ve kendine özgü yazılım ürünleri ile direkt ilişkilendirilebilen ve bir yıldan fazla süre ile maliyetinin üzerinde ekonomik fayda sağlayacak harcamalar maddi olmayan duran varlık olarak değerlendirilir. Maliyetler, yazılımı geliştiren çalışanların maliyetlerini ve genel üretim giderlerinin bir kısmını da içermektedir. Maddi olmayan duran varlık olarak değerlendirilen bilgisayar yazılım geliştirme maliyetleri, ekonomik ömürleri üzerinden (5 yılı geçmemek kaydıyla) itfaya tabi tutulurlar (Dipnot 19).

Varlıklarda Değer Düşüklüğü

Şirket, şerefiye dışındaki tüm maddi ve maddi olmayan duran varlıkları için, her rapor tarihinde söz konusu varlığa ilişkin değer düşüklüğü olduğuna dair herhangi bir gösterge olup olmadığını değerlendirir. Eğer böyle bir gösterge mevcutsa, o varlığın taşınmakta olan değeri, kullanım veya satış yoluyla elde edilecek olan tutarlardan yüksek olanı ifade eden net gerçekleştirilir değer ile karşılaştırılır. Eğer söz konusu varlığın veya o varlığın ait olduğu nakit üreten herhangi bir birimin kayıtlı değeri, kullanım veya satış yoluyla geri kazanılacak tutardan yüksekse, değer

düşüklüğü meydana gelmiştir. Bu durumda oluşan değer düşüklüğü zararları kapsamlı gelir tablosunda muhasebeleştirilir.

Değer düşüklüğünün iptali nedeniyle varlığın (veya nakit üreten birimin) kayıtlı değerinde meydana gelen artış, önceki yıllarda değer düşüklüğünün finansal tablolara alınmamış olması halinde oluşacak olan defter değerini (amortismanına tabi tutulduktan sonra kalan net tutar) aşmamalıdır. Değer düşüklüğünün iptali kapsamlı gelir tablosunda muhasebeleştirilir.

Borçlanma Maliyetleri

Banka kredileri, alındıkları tarihlerde, işlem maliyetleri düşürülmüş gerçeğe uygun değerleri üzerinden kayda alınırlar. Müteakip dönemlerde etkin faiz oranı yöntemi kullanılarak iskonto edilmiş bedelleriyle değerlenir ve işlem masrafları düşüldükten sonra kalan tutar ile iskonto edilmiş maliyet değeri arasındaki fark, kapsamlı gelir tablosuna kredi dönemi süresince finansman maliyeti olarak yansıtılır (Dipnot 8 ve 33).

Finansman faaliyetlerinin içerisinde kur farkı gelirleri yer alması durumunda, söz konusu gelirler aktifleştirilmiş bulunan toplam finansman giderlerinden indirilir.

Kullanıma ve satışa hazır hale getirilmesi önemli ölçüde zaman isteyen özellikli varlıklar söz konusu olduğunda, satın alınması, yapımı veya üretimi ile ilişki kurulabilen borçlanma maliyetleri, ilgili varlık kullanıma veya satışa hazır hale getirilene kadar varlığın maliyetine dahil edilmektedir. Diğer tüm borçlanma maliyetleri, oluştukları dönemlerde kapsamlı gelir tablosuna kaydedilmektedir.

Banka kredilerine ilişkin kur farkları, faiz giderleri ile ilişkilendirildikleri süreçte aktifleştirilirler. Faiz giderleriyle birlikte aktifleştirilecek kur farkı gelir ve giderleri şirketin kendi fonksiyonel para biriminde borçlanması halinde katlanacağı borçlanma giderleri ile hâlihazırda yabancı para cinsinden borçlanma yoluyla katlandığı borçlanma giderleri arasındaki değer farkı göz önünde bulundurularak belirlenir.

İlişkili Taraflar

Finansal tabloların amacı doğrultusunda, ortaklar, üst düzey yönetim ve yönetim kurulu üyeleri, aileleri ve onlar tarafından kontrol edilen ve önemli etkinliğe sahip bulunan şirketler “ilişkili taraflar” olarak kabul edilmişlerdir (Dipnot 37).

Netleştirme/Mahsup

İçerik ve tutar itibarıyla önemlilik arz eden her türlü kalem, benzer nitelikte dahi olsa, finansal tablolarda ayrı gösterilir. Önemli olmayan tutarlar, esasları ve fonksiyonları açısından birbirine benzeyen kalemler itibarıyla toplanarak gösterilir. Varlık ve yükümlülükler, gerekli kanuni hak olması, söz konusu varlık ve yükümlülükleri net olarak değerlendirmeye niyet olması veya varlıkların elde edilmesi ile yükümlülüklerin yerine getirilmesinin eş zamanlı olduğu durumlarda net olarak gösterilirler.

Sınıflandırma

Şirket, finansal varlıklarını şu şekilde sınıflandırmıştır: krediler ve alacaklar, satılmaya hazır finansal varlıklar, vadesine kadar elde tutulacak finansal varlıklar. Sınıflandırma, finansal varlıkların alınma amaçlarına göre yapılmıştır. Yönetim, finansal varlıklarının sınıflandırmasını satın alındıkları tarihte yapar.

Alacaklar

Alacaklar, sabit veya belirli ödemeleri olan, aktif bir piyasada işlem görmeyen ve türev araç olmayan finansal varlıklardır. Vadeleri rapor tarihinden itibaren 12 aydan kısa ise dönen varlıklar, 12 aydan uzun ise duran varlıklar olarak sınıflandırılırlar. Alacaklar finansal durum tablosunda “ticari ve diğer alacaklar” olarak sınıflandırılırlar (Dipnot 10 ve Dipnot 11).

Finansal Yatırımlar

Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar

Satılmaya hazır finansal varlıklar, bu kategoride sınıflandırılan ve diğer kategorilerin içinde sınıflandırılmayan türev araç olmayan varlıklardır. Yönetim, ilgili varlıkları rapor tarihinden itibaren 12 ay içinde elden çıkarmaya niyetli değilse söz konusu varlıklar duran varlıklar içerisinde sınıflandırılırlar.

Vadeye Kadar Elde Tutulacak Finansal Varlıklar

Vadeye kadar elde tutulacak finansal varlıklar, vadesine kadar saklama niyetiyle elde tutulan ve fonlama kabiliyeti dahil olmak üzere vade sonuna kadar elde tutulabilmesi için gerekli koşulların sağlanmış olduğu, sabit veya belirlenebilir ödemeleri ile sabit vadesi bulunan ve işletme kaynaklı krediler ve alacaklar dışında kalan finansal varlıklardır. Vadeye kadar elde tutulacak finansal varlıklar etkin faiz oranı yöntemi kullanılarak iskonto edilmiş bedel üzerinden değerlendirilmektedir.

Muhasebeleştirme ve Ölçümleme

Düzenli olarak alınıp-satılan finansal varlıklar, alım-satımın yapıldığı tarihte kayıtlara alınır. Alım-satım yapılan tarih, yönetimin varlığı alım satım yapmayı vaat ettiği tarihtir. Finansal varlıklar deftere ilk olarak gerçeğe uygun değerine işlem maliyeti eklenmek suretiyle kaydedilir. Finansal varlıklardan doğan nakit akım alım hakları sona erdiğinde veya transfer edildiğinde ve Şirket tüm risk ve getirilerini transfer ettiğinde, finansal varlıklar defterlerden çıkartılır. Satılmaya hazır finansal varlıklar müteakip dönemlerde gerçeğe uygun değerleriyle muhasebeleştirilmektedirler.

Krediler ve alacaklar etkin faiz oranı kullanılarak iskonto edilmiş değerleriyle muhasebeleştirilmektedir. Satılmaya hazır olarak sınıflandırılmış yabancı para cinsinden parasal finansal varlıkların gerçeğe uygun değerlerindeki değişikliklerde, finansal varlığın iskonto edilmiş değerindeki değişiklikler ile finansal varlığın kayıtlı değerindeki diğer değişikliklerden oluşan kur farkları analiz edilirler. Parasal finansal varlıklardan oluşan kur farkları kar veya zarar tablosuna, parasal olmayan finansal varlıklardan oluşan kur farkları özkaynaklara yansıtılır. Satılmaya hazır finansal varlıklar olarak kaydedilen parasal ve parasal olmayan finansal varlıkların gerçeğe uygun değerindeki değişimler özkaynaklara yansıtılır. Satılmaya hazır finansal varlıklar olarak sınıflandırılan finansal varlıklar, satıldığında veya değer düşüklüğü oluştuğunda özkaynaklarda gösterilen birikmiş gerçeğe uygun değer düzeltmeleri kar veya zarar tablosuna finansal varlıklardan doğan kar ve zararlar olarak aktarılır. Şirket satılmaya hazır finansal varlıklara ilişkin temettü ödemelerini almaya hak kazandığında, satılmaya hazır finansal varlıklardan elde edilen temettü geliri, kar veya zarar tablosunda yatırım faaliyetlerinden gelirler içinde gösterilir. Borsada işlem gören satılmaya hazır finansal varlıkların gerçeğe uygun değerleri piyasa alış fiyatlarına göre belirlenmektedir. Finansal varlıklar için aktif bir piyasanın (borsada işlem görmeyen menkul kıymetler) bulunmaması durumlarında, Şirket ilgili finansal varlığın gerçeğe uygun değerini değerlendirme yöntemleri kullanarak

hesaplamaktadır. Bu yöntemler piyasa verilerinden yararlanılarak muvazaasız benzer işlemlerin kullanılmasını, benzer enstrümanların gerçeğe uygun değerlerinin referans alınmasını indirgenmiş nakit akımları analizini ve opsiyon fiyatlandırma modelleri yöntemlerini içerir. Teşkilatlanmış piyasalarda işlem görmeyen ve gerçeğe uygun değerleri güvenilir bir şekilde belirlenemeyen satılmaya hazır finansal varlıklar, maliyet bedelleri üzerinden, varsa, değer kaybı ile ilgili karşılık düşüldükten sonra finansal tablolara yansıtılmıştır.

Şirket, rapor tarihinde, finansal varlıklarının değer düşüklüğü ile ilgili nesnel kanıt olup olmadığını değerlendirir. Satılmaya hazır olarak sınıflandırılan hisse senetlerinin gerçeğe uygun değerinin maliyetinin altına önemli ölçüde ve uzun süreli olarak düşmesi değer düşüklüğü göstergesi olarak değerlendirilir. Satılmaya hazır finansal varlıkların değer düşüklüğü ile ilgili nesnel kanıtların varlığı durumunda ilgili finansal varlığın elde etme maliyeti ile gerçeğe uygun değeri arasındaki farktan oluşan toplam zarardan daha önce kar veya zarar tablosuna yansıtılan değer düşüklüğü tutarı çıkarıldıktan sonra kalan zarar özkaynaklardan çıkarılarak kar veya zarar tablosunda muhasebeleştirilir. Sermaye araçları ile ilgili kar veya zarar tablosuna kaydedilen değer düşüklüğü giderleri, takip eden dönemlerde söz konusu değer düşüklüğünün ortadan kalkması durumunda dahi kar veya zarar tablosu ile ilişkilendirilmez.

Ticari Alacaklar

Alıcıya ürün veya hizmet sağlanması sonucunda oluşan ticari alacaklar tahakkuk etmemiş finansman gelirlerinden netleştirilmiş olarak gösterilirler. Tahakkuk etmemiş finansman gelirleri sonrası ticari alacaklar, orijinal fatura değerinden kayda alınan alacakların izleyen dönemlerde elde edilecek tutarlarının etkin faiz yöntemi ile iskonto edilmesi ile hesaplanır. Belirlenmiş faiz oranı olmayan kısa vadeli alacaklar, orijinal etkin faiz oranının etkisinin çok büyük olmaması durumunda, maliyet değerleri üzerinden gösterilmiştir.

Tahsil imkânının kalmadığına dair objektif bir bulgu olduğu takdirde ilgili ticari alacaklar için değer düşüklüğü karşılığı ayrılmaktadır. Söz konusu karşılığın tutarı, alacağın kayıtlı değeri ile tahsili mümkün tutar arasındaki farktır. Tahsili mümkün tutar, teminatlardan ve güvencelerden tahsil edilebilecek meblağlar da dahil olmak üzere tüm nakit akışlarının, oluşan ticari alacağın orijinal etkin faiz oranı esas alınarak iskonto edilen değeridir.

Değer düşüklüğü karşılığı ayrılmasını takiben, değer düşüklüğüne uğrayan alacak tutarının tamamının veya bir kısmının tahsil edilmesi durumunda, tahsil edilen tutar ayrılan değer düşüklüğü karşılığından düşülerek esas faaliyetlerden diğer gelirlere kaydedilir (Dipnot 10 ve Dipnot 31).

Ticari işlemlere ilişkin vade farkı gelirleri/giderleri ile kur farkı kar/zararları, kar veya zarar tablosunda “Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler/Giderler” hesabı içerisinde muhasebeleştirilirler. (Dipnot 10 ve Dipnot 31).

Nakit ve Nakit Benzerleri

Nakit ve nakit benzeri kalemler, eldeki nakit, vadesiz mevduat ve vadeleri 3 ay veya 3 aydan daha az olan, nakde kolayca çevrilebilen ve önemli tutarda değer değişikliği riskini taşımayan yüksek likiditeye sahip diğer kısa vadeli yatırımlardır (Dipnot 6). Vadesi 3 aydan daha uzun 1 yıldan kısa olan banka mevduatları kısa vadeli finansal yatırımlar altında sınıflandırılır (Dipnot 7).

Finansal Yükümlülükler

Finansal yükümlülükler, ilk muhasebeleştirilmesi sırasında gerçeğe uygun değerinden ölçülür. İlgili finansal yükümlülüğün yüklenimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen işlem maliyetleri de söz konusu gerçeğe uygun değere ilave edilir.

Finansal yükümlülükler özkaynağa dayalı finansal araçlar ve diğer finansal yükümlülükler olarak sınıflandırılır.

Diğer finansal yükümlülükler

Diğer finansal yükümlülükler sonraki dönemlerde etkin faiz oranı üzerinden hesaplanan faiz gideri ile birlikte etkin faiz yöntemi kullanılarak itfa edilmiş maliyet bedelinden muhasebeleştirilir (Dipnot 8).

Etkin faiz yöntemi; finansal yükümlülüğün itfa edilmiş maliyetlerinin hesaplanması ve ilgili faiz giderinin ilişkili olduğu döneme dağıtılması yöntemidir. Etkin faiz oranı; finansal aracın beklenen ömrü boyunca veya uygun olması durumunda daha kısa bir zaman dilimi süresince gelecekte yapılacak tahmini nakit ödemelerini tam olarak ilgili finansal yükümlülüğün net bugünkü değerine indirgeyen orandır.

Ticari Borçlar

Ticari borçlar, olağan faaliyetler içerisinde tedarikçilerden sağlanan mal ve hizmetlere ilişkin yapılması gereken ödemeleri ifade etmektedir. Ticari borçlar, ilk olarak gerçeğe uygun değerinden ve müteakip dönemlerde etkin faiz yöntemiyle hesaplanan itfa edilmiş maliyetinden ölçülürler (Dipnot 10).

İşletme Birleşmeleri ve Şerefiye

İşletme birleşmeleri, ayrı tüzel kişiliklerin veya işletmelerin raporlama yapan tek bir işletme şeklinde birleşmesi olarak değerlendirilmektedir. İşletme birleşmeleri, TFRS 3 kapsamında, satın alma yöntemine göre muhasebeleştirilir.

İktisap maliyeti, alım tarihinde verilen varlıkların gerçeğe uygun değeri, çıkarılan sermaye araçları, değişimin yapıldığı tarihte varsayılan veya katlanılan yükümlülükler ve buna ilave iktisapla ilişkilendirilebilecek maliyetleri içerir. İşletme birleşmesi sözleşmesi gelecekte ortaya çıkacak olaylara bağlı olarak maliyetin düzeltilebileceğini öngören hükümler içerirse; bu düzeltmenin muhtemel olması ve değerinin tespit edilebilmesi durumunda, edinen işletme birleşme tarihinde birleşme maliyetine bu düzeltmeleri dahil eder. Alıma ilişkin maliyetler oluştuğu dönemde giderleştirilir. Bağlı ortaklık alımı, iştirak edinimi ve iş ortaklıklarının kurulmasından ortaya çıkan şerefiye ödenen bedelin Şirket' in edinilen işletmedeki net tanımlanabilir varlık, yükümlülük ve koşullu yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerinin oranı ve edinilen işletmedeki kontrol gücü olmayan pay tutarını aşan kısmıdır. Değer düşüklüğü testi için şerefiye, nakit üreten muhasebeleştirilmesinde ise işletme birleşmesine konu olan varlık ve yükümlülükler kayıtlı değerleri ile birimlere dağıtılır. Dağıtım, şerefiyenin olduğu işletme birleşmesinden fayda sağlaması beklenen nakit üreten birimlere veya nakit üreten birim gruplarına yapılır. Şerefiyenin dağıtıldığı her bir birim veya birim grubu işletme içi yönetsel amaçlarla, şerefiyenin izlendiği işletmenin en küçük varlık grubudur. Şerefiye faaliyet bölümleri bazında takip edilir. Şerefiyedeki değer düşüklüğü gözden geçirmeleri yılda bir kez veya olay veya şartlardaki değişikliklerin değer düşüklüğü ihtimalini işaret ettiği durumlarda daha sık yapılmaktadır. Şerefiyenin

defter değeri kullanım değeri ve satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerinin büyük olanı olan geri kazanılabilir değer ile karşılaştırılır. Herhangi bir değer düşüklüğü durumunda zarar derhal muhasebeleştirilir ve takip eden dönemde geri çevrilmez.

Şirket tarafından kontrol edilen işletmeler arasında gerçekleşen yasal birleşmeler TFRS 3 kapsamında değerlendirilmemektedir. Dolayısıyla, bu tür birleşmelerde şerefiye hesaplanmamaktadır. Ayrıca, yasal birleşmelerde taraflar arasında ortaya çıkan işlemler konsolide finansal tabloların hazırlanması esnasında düzeltme işlemlerine tabi tutulur. Ortak kontrol altında gerçekleşen hisse transferlerinin konsolide finansal tablolara alınır. Ortak kontrol altındaki birleşmeler “Hakların Birleşmesi” yöntemi ile muhasebeleştirilmiştir. Hakların Birleşmesi yöntemi uygulanırken, ortak kontrolün olduğu raporlama döneminin başı itibariyle gerçekleşmiş gibi finansal tablolar düzeltilmekte ve ortak kontrolün oluşturduğu raporlama döneminin başından itibaren karşılaştırmalı olarak sunulmaktadır. Bu işlemler sonucunda herhangi bir şerefiye veya negatif şerefiye hesaplanmaz. İştirak tutarı ile satın alınan şirketin sermayesindeki payı nispetindeki tutarın netleştirilmesi sonucu oluşan fark doğrudan özkaynaklar içerisinde “ortak kontrol altındaki hisse transferleri etkisi” olarak muhasebeleştirilir.

Şirket ve bağlı ortaklık birleşmesi

Şirket ve bağlı ortaklık arasında gerçekleşen yasal birleşmeler TFRS 3 kapsamında değerlendirilmemektedir. Dolayısıyla, bu tür birleşmelerde şerefiye hesaplanmamaktadır. Şirket’in bağlı ortaklığı ile birleşmesi sonucu, birleşme tarihinden önce, özkaynaklarda muhasebeleştirilen ana ortaklık dışı paylar, ana ortaklığın sahip olduğu geçmiş yıl karları ve sermaye hesaplarına sınıflandırılmıştır.

Kur Değişiminin Etkileri

Şirket, yabancı para cinsinden yapılan işlemleri TL’ye çevirirken işlem tarihinde geçerli olan ilgili kurları esas almaktadır. Bilançoda yer alan yabancı para birimi bazındaki parasal varlıklar ve borçlar bilanço tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kurları kullanılarak TL’ye çevrilmiştir. Yabancı para cinsinden olan işlemlerin TL’ye çevrilmesinden veya yabancı para birimi bazındaki parasal kalemlerin ifade edilmesinden doğan kambiyo karları veya kambiyo zararları ilgili dönemde kapsamlı gelir tablosuna yansıtılmaktadır.

Pay Başına Kazanç

Kar veya zarar tablosunda belirtilen pay başına kazanç, ana ortaklık payına düşen net karın ilgili yıl içinde mevcut hisselerin ağırlıklı ortalama adedine bölünmesi ile tespit edilir.

Türkiye’deki şirketler mevcut hissedarlara birikmiş karlardan ve özkaynak enflasyon düzeltmesi farkları hesabından hisseleri oranında hisse dağıtarak (“bedelsiz hisseler”) sermayelerini arttırabilir. Hisse başına kazanç hesaplanırken, bu bedelsiz hisse ihracı çıkarılmış hisseler olarak sayılır. Dolayısıyla pay başına kazanç hesaplamasında kullanılan ağırlıklı hisse adedi ortalaması, çıkarılan bedelsiz hisselerin geriye dönük olarak dikkate alınması suretiyle elde edilir (Dipnot 36).

Raporlama Tarihinden Sonraki Olaylar

Şirket, raporlama tarihinden sonra düzeltme gerektiren olayların ortaya çıkması durumunda, finansal tablolara alınan tutarları bu yeni duruma uygun şekilde düzeltir. Raporlama tarihinden sonra

ortaya çıkan düzeltme gerektirmeyen hususlar, finansal tablo kullanıcılarının ekonomik kararlarını etkileyen hususlar olmaları halinde finansal tablo dipnotlarında açıklanır.

Karşılıklar, Koşullu Varlık ve Borçlar

Geçmiş olaylardan kaynaklanan mevcut bir yükümlülüğün bulunması, yükümlülüğün yerine getirilmesinin muhtemel olması ve söz konusu yükümlülük tutarının güvenilir bir şekilde tahmin edilebilir olması durumunda finansal tablolarda karşılık ayrılır.

Karşılık olarak ayrılan tutar, yükümlülüğe ilişkin risk ve belirsizlikler göz önünde bulundurularak, rapor tarihi itibarıyla yükümlülüğün yerine getirilmesi için yapılacak harcamanın tahmin edilmesi yoluyla hesaplanır.

Paranın zaman değeri etkisinin önemli olduğu durumlarda, karşılık tutarı, yükümlülüğün yerine getirilmesi için gerekli olması beklenen giderlerin bugünkü değeri olarak belirlenir. Karşılıkların bugünkü değerlerine indirgenmesinde kullanılacak iskonto oranının belirlenmesinde, ilgili piyasalarda oluşan faiz oranı ile söz konusu yükümlülükle ilgili risk dikkate alınır. Söz konusu iskonto oranı vergi öncesi olarak belirlenir ve gelecekteki nakit akımlarının tahmini ile ilgili riski içermez.

Karşılığın ödenmesi için gerekli olan ekonomik faydanın bir kısmı ya da tamamının üçüncü taraflarca karşılanmasının beklendiği durumlarda, tahsil edilecek tutar, ilgili tutarın tahsil edilmesinin hemen hemen kesin olması ve güvenilir bir şekilde ölçülmesi halinde varlık olarak muhasebeleştirilir (Dipnot 22).

Dönem Vergi Gideri ve Ertelenen Vergi

Vergi gideri, cari dönem vergi giderini ve ertelenmiş vergi giderini kapsar. Vergi, doğrudan özkaynaklar altında muhasebeleştirilen bir işlemle ilgili olmaması koşuluyla, kar veya zarar tablosuna dahil edilir (Dipnot 35). Aksi takdirde vergi de ilgili işlemle birlikte özkaynaklar altında muhasebeleştirilir.

Dönem vergi gideri, rapor tarihi itibarıyla Şirket' in özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlarının faaliyet gösterdiği ülkelerde yürürlükte olan vergi kanunları dikkate alınarak hesaplanır.

Ertelenmiş vergi, yükümlülük yöntemi kullanılarak, varlık ve yükümlülüklerin finansal tablolarda yer alan değerleri ile vergi değerleri arasındaki geçici farklar üzerinden hesaplanır. Bununla birlikte, işletme birleşmeleri dışında hem ticari hem de mali karı veya zararı etkilemeyen varlık ve yükümlülüklerin ilk defa finansal tablolara alınması durumunda ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü finansal tablolara alınmaz. Ertelenmiş vergi varlık ve yükümlülükleri, yürürlükte olan veya rapor tarihi itibarıyla yürürlüğe giren vergi oranları ve vergi mevzuatı dikkate alınarak, vergi varlığının gerçekleşeceği veya yükümlülüğünün ifa edileceği dönemde uygulanması beklenen vergi oranları üzerinden hesaplanır.

Başlıca geçici farklar, maddi duran varlıkların kayıtlı değerleri ile vergi değerleri arasındaki farktan, hâlihazırda vergiden indirilemeyen/vergiye tabi gider karşılıklarından ve kullanılmayan vergi indirim ve istisnalarından doğmaktadır.

Dönem Vergi Gideri ve Ertelenen Vergi (Devamı)

Ertelenen vergi yükümlülüğü vergilendirilebilir geçici farkların tümü için hesaplanırken, indirilebilir geçici farklardan oluşan ertelenen vergi varlıkları, gelecekte vergiye tabi kar elde etmek suretiyle bu farklardan yararlanmanın kuvvetle muhtemel olması şartıyla hesaplanmaktadır.

Aynı ülkenin vergi mevzuatına tabi olmak şartıyla ve cari vergi varlıklarının cari vergi yükümlülüklerinden mahsup edilmesi konusunda yasal olarak uygulanabilir bir hakkın bulunması durumunda ertelenen vergi varlıkları ve yükümlülükleri karşılıklı olarak birbirinden mahsup edilir.

Çalışanlara Sağlanan Faydalar

Türkiye’de geçerli iş kanunları gereği emeklilik ve kıdem tazminatı provizyonları ilişikteki finansal tablolarda gerçekleştirildikçe provizyon olarak ayrılmaktadır. Güncellenmiş olan TMS 19 “Çalışanlara Sağlanan Faydalar” standardı uyarınca söz konusu türdeki ödemeler tanımlanmış emeklilik fayda planları olarak nitelendirilir.

Ekli finansal tablolarda kıdem tazminatı yükümlülüğü, gelecek yıllarda ödenecek emeklilik tazminatının bilanço tarihindeki değerinin hesaplanması amacıyla enflasyon oranından arındırılmış uygun faiz oranı ile iskonto edilmesi ile bulunan tutar olarak finansal tablolara yansıtılmıştır. Emeklilik tazminat giderine dahil edilen faiz maliyeti faaliyet sonuçlarında kıdem tazminatı gideri olarak gösterilmektedir. (Dipnot 24).

Nakit Akış Tablosu

Şirket, net varlıklarındaki değişimleri, finansal yapısını ve nakit akışlarının tutar ve zamanlamasında değişen şartlara göre yönlendirme yeteneği hakkında finansal tablo kullanıcılarına bilgi vermek üzere, diğer finansal tabloların ayrılmaz bir parçası olarak nakit akış tablosu düzenlemektedir. Döneme ilişkin nakit akışları işletme, yatırım ve finansman faaliyetleri olarak sınıflandırılmaktadır. İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları Şirket’ in faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarını gösterir.

Yatırım faaliyetleri ile ilgili nakit akışları, Şirket’ in yatırım faaliyetlerinde (sabit yatırımlar ve finansal yatırımlar) kullandığı ve elde ettiği nakit akışlarını gösterir. Finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışları, Şirket’ in finansman faaliyetlerinde kullandığı kaynakları ve bu kaynakların geri ödemelerini gösterir.

2.6 Önemli Muhasebe Değerlendirme, Tahmin ve Varsayımları

Finansal tabloların hazırlanması, rapor tarihi itibarıyla raporlanan varlık ve yükümlülüklerin tutarlarını, şarta bağlı varlık ve yükümlülüklerin açıklanmasını ve hesap dönemi boyunca raporlanan gelir ve giderlerin tutarlarını etkileyebilecek tahmin ve varsayımların kullanılmasını gerektirmektedir. Muhasebe değerlendirme, tahmin ve varsayımları, geçmiş tecrübe, diğer faktörler ile o günün koşullarıyla gelecekteki olaylar hakkında makul beklentiler dikkate alınarak sürekli olarak değerlendirilir. Bu tahmin ve varsayımlar, yönetimlerin mevcut olaylar ve işlemlere ilişkin en iyi bilgilerine dayanmasına rağmen, fiili sonuçlar, varsayımlardan farklılık gösterebilir. Gelecek finansal raporlama döneminde, varlık ve yükümlülüklerin kayıtlı değerinde önemli düzeltmelere neden olabilecek tahmin ve varsayımlar aşağıda belirtilmiştir.

Şirket vergiye esas finansal tabloları ile TMS raporlama standartlarına göre hazırlanmış finansal tabloları arasındaki farklılıklardan kaynaklanan geçici zamanlama farkları için ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü muhasebeleştirmektedir. Şirket' in gelecekte oluşacak karlardan indirilebilecek kullanılmamış mali zararlar ve diğer indirilebilir geçici farklardan oluşan ertelenmiş vergi varlıkları bulunmaktadır. Ertelenmiş vergi varlıklarının kısmen ya da tamamen geri kazanılabilir tutarı mevcut koşullar altında tahmin edilmiştir. Değerlendirme sırasında, gelecekteki kar projeksiyonları, cari dönemlerde oluşan zararlar, kullanılmamış zararların ve diğer vergi varlıklarının son kullanılabileceği tarihler ve gerektiğinde kullanılabilecek vergi planlama stratejileri göz önünde bulundurulmuştur.

XYZ FİRMASI SANAYİİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ 30 HAZİRAN 2019 - 31 ARALIK 2018 HESAP DÖNEMİNE AİT FİNANSAL TABLOLARA İLİŞKİN DİPNOTLAR

(Tüm tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası (“TL”) olarak ifade edilmiştir.)

3. İŞLETME BİRLEŞMELERİ

TFRS 3 kapsamında bir işletme tüm işletme birleşmelerini satın alma yöntemini kullanarak muhasebeleştirmektedir. Satın alma bedeli ile iktisap edilen tanımlanabilir varlık, yükümlülük ve şarta bağlı yükümlülüklerin makul değeri arasındaki satın alma bedeli lehine fark şerefiye olarak muhasebeleştirilir. Satın alma bedelinin iktisap edilen tanımlanabilir varlık, yükümlülük ve şarta bağlı yükümlülüklerinin makul değerinden düşük olması durumunda söz konusu fark gelir tablosu ile ilişkilendirilir. İşletme birleşmesi sırasında oluşan şerefiye amortismanına tabi tutulmaz, bunun yerine yılda bir kez veya şartların değer düşüklüğünü işaret ettiği durumlarda daha sık aralıklarla değer düşüklüğü tespit çalışmasına tabi tutulur. İktisap edilen tanımlanabilir varlık, yükümlülük ve şarta bağlı yükümlülüklerin makul değerleri içerisindeki iktisap edenin payının işletme birleşmesi maliyetini aşması durumunda ise fark gelir olarak kaydedilir.

Şirket tarafından kontrol edilen işletmeler arasında gerçekleşen yasal birleşmeler TFRS 3 kapsamında değerlendirilmemektedir. Bu işlemler sonucunda herhangi bir şerefiye veya negatif şerefiye hesaplanmamıştır. İştirak tutarı ile satın alınan şirketin sermayesindeki payı nispetindeki tutarın netleştirilmesi sonucu oluşan fark doğrudan özkaynaklar içerisinde “ortak kontrol altındaki işletme birleşmeleri etkisi” kalemi altında muhasebeleştirilir.

4. DİĞER İŞLETMELERDEKİ PAYLAR

Bulunmamaktadır. (31 Aralık 2018 Bulunmamaktadır)

5. BÖLÜMLERE GÖRE RAPORLAMA

Bulunmamaktadır. (31 Aralık 2018 Bulunmamaktadır)

6. NAKİT VE NAKİT BENZERLERİ

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Kasa	-	12
Bankadaki nakit	476.428	2.680.814
	476.428	2.680.814

7. FİNANSAL YATIRIMLAR

Bulunmamaktadır. (31 Aralık 2018 Bulunmamaktadır.)

8. BORÇLANMALAR

Kısa vadeli borçlanmalar	30.Haz.19	31.Ara.18
Kısa vadeli krediler	15.000.118,00	1.957.684,00
Diğer mali borçlar	-	-
Finansal kiralama işleminden doğan borçlar	1.129.192,00	994.414,00
Ertelenmiş finansal kiralama borçlanma maliyetleri (-)	-66.278,00	-142.004,00
Uzun vadeli borçlanmaların kısa vadeli kısımları	30.Haz.19	31.Ara.18
Uzun vadeli kredilerin kısa vadeli anapara taksitleri ve faizleri	16.160.836,00	16.581.894,00
Toplam kısa vadeli borçlanmalar	32.223.868,00	19.391.988,00
Uzun vadeli borçlanmalar	87.292,00	86.930,00
Uzun vadeli kredilerin uzun vadeli kısmı	35.737.762,00	57.995.868,00
Finansal kiralama işleminden doğan borçlar	910.976,00	2.201.028,00
Ertelenmiş finansal kiralama borçlanma maliyetleri (-)	-70.920,00	-348.580,00
Toplam uzun vadeli borçlar	36.577.818,00	59.848.316,00
Toplam borçlanmalar	68.801.686,00	79.240.304,00

9. DİĞER FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır).

10. TİCARİ ALACAK VE BORÇLAR

Ticari Alacaklar

Kısa vadeli ticari alacaklar	30.Haz.19	31.Ara.18
Alıcılar	7.813.062,00	32.259.810,00
Alacak senetleri	-	13.546.320,00
Diğer ticari alacaklar	61.360,00	61.360,00
Bağlı ortaklardan alacaklar	43.684.602,00	42.595.362,00
	51.559.024,00	88.462.852,00

Ticari Borçlar

Kısa vadeli ticari borçlar	30.Haz.19	31.Ara.18
Satıcılar	12.394.034,00	15.208.000,00
İlişkili taraflara ticari borçlar (Dipnot 37)	-	734.082,00
Borç senetleri	40.861.722,00	27.266.732,00
Borç senetleri reeskontu	-	-287.962,00
Diğer ticari borçlar	72.158,00	6.982,00
	53.327.916,00	42.927.834,00
Uzun vadeli ticari borçlar	30.Haz.19	31.Ara.18
İlişkili taraflara ticari borçlar (Dipnot 37)	25.600.078,00	14.769.100,00
	25.600.078,00	14.769.100,00

XYZ FİRMASI SANAYİİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ 30 HAZİRAN 2019 - 31 ARALIK 2018 HESAP DÖNEMİNE AİT FİNANSAL TABLOLARA İLİŞKİN DİPNOTLAR
(Tüm tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası ("TL") olarak ifade edilmiştir.)

11. DİĞER ALACAKLAR VE BORÇLAR

Kısa vadeli diğer alacaklar	30.Haz.19	31.Ara.18
Diğer çeşitli alacaklar	3.134.114,00	2.306.222,00
İlişkili taraflardan alacaklar	2.248.454,00	2.192.706,00
Verilen depozito ve teminatlar	1.097.388,00	131.180,00
	6.479.956,00	4.630.108,00

Uzun vadeli diğer alacaklar	30.Haz.19	31.Ara.18
Alacak senetleri	-	-
Verilen depozito ve teminatlar	2.406,00	2.406,00
	2.406,00	2.406,00

Kısa vadeli diğer borçlar	30.Haz.19	31.Ara.18
Diğer çeşitli borçlar	81.814,00	1.873.984,00
	81.814,00	1.873.984,00

12. TÜREV ARAÇLAR

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır.)

13. STOKLAR

	30.Haz.19	31.Ara.18
Mamuller	15.970.628,00	33.717.686,00
Yarı mamuller	-	10.768.132,00
İlk madde ve malzeme	-	9.269.184,00
Ticari mallar	25.900,00	6.440,00
İşletme malzemesi	675.074,00	675.074,00
Stok değer düşüklüğü karşılığı (-)	-673.872,00	-673.872,00
	15.997.730,00	53.762.644,00

14. PEŞİN ÖDENMİŞ GİDERLER VE ERTELENMİŞ GELİRLER

Peşin Ödenmiş Giderler

<u>Dönen varlıklar içerisindeki peşin ödenmiş giderler</u>	<u>30.Haz.19</u>	<u>31.Ara.18</u>
Stoklar için verilen sipariş avansları	7.214.458	-
	7.214.458	-

Ertelenmiş Gelirler

	<u>30.Haz.19</u>	<u>31.Ara.18</u>
Alınan sipariş avansları	4.602.924,00	1.516.264,00
	4.602.924,00	1.516.264,00

15.DEVAM EDEN İNŞAAT SÖZLEŞMELERİNDEN ALACAKLAR VE HAKEDİŞ BEDELLERİ

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır.)

16.İŞ ORTAKLIKLARI VE İŞTİRAKLER

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır.)

17. YATIRIM AMAÇLI GAYRİMENKULLER

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır)

18. MADDİ DURAN VARLIKLAR

Maliyet değeri	Binalar	Tesis, makine ve cihazlar	Taşıtlar	Demirbaşlar	Toplam
1 Ocak 2019 açılış bakiyesi	43.517.870,00	13.176.088,00	506.782,00	1.087.418,00	58.288.158,00
Alımlar	-	223.882,00	-	95.792,00	319.674,00
Çıkışlar	-	-	-	-	-
Yeniden değerlendirme	-1.997.870,00	-	-	-	-1.997.870,00
30 Haziran 2019 kapanış bakiyesi	41.520.000,00	13.399.970,00	506.782,00	1.183.210,00	56.609.962,00

Birikmiş amortismanlar ve değer düşüklüğü

1 Ocak 2019 açılış bakiyesi	-	-3.825.324,00	-293.794,00	-617.930,00	-4.737.048,00
Dönem gideri	-	-579.112,00	-28.796,00	-65.664,00	-673.572,00
Yeniden değerlendirme	-	-	-	-	-
Çıkışlar	-	-	-	-	-
30 Haziran 2019 kapanış bakiyesi	-	-4.404.436,00	-322.590,00	-683.594,00	-5.410.618,00
30 Haziran 2019 itibarıyla net defter değeri	41.520.000,00	8.995.534,00	184.192,00	499.616,00	51.199.344,00

19. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

Maliyet değeri	Haklar	Bilgisayar Yazılımları	Toplam
1 Ocak 2019 açılış bakiyesi	280.230,00	176.900,00	457.130,00
Alımlar		-	-
Çıkışlar	-	-	-
30 Haziran 2019 kapanış bakiyesi	280.230,00	176.900,00	457.130,00
Birikmiş itfa ve tükenme payları			
1 Ocak 2019 açılış bakiyesi	167.176,00	-176.900,00	-344.076,00
Dönem gideri	-17.838,00	-	-17.838,00
Çıkışlar	-	-	-
30 Haziran 2019 kapanış bakiyesi	185.014,00	-176.900,00	-361.914,00
30 Haziran 2019 itibariyle net defter değeri	185.014,00	-	95.216,00

20. ŞEREFIYE

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır).

21. DEVLET TEŞVİK VE YARDIMLARI

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır).

22. KARŞILIKLAR, KOŞULLU VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLER

Kısa vadeli karşılıklar	30.Haz.19	31.Ara.18
Dava karşılığı	521.004,00	521.004,00
Diğer Borç Gider Karşılıkları	-	64.290,00
	521.004,00	585.294,00

23. TAAHHÜTLER

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır).

24. ÇALIŞANLARA SAĞLANAN FAYDALAR

Çalışanlara sağlanan kısa vadeli faydalar kapsamında borçlar

	30.Haz.19	31.Ara.18
Personele borçlar	4.621.048,00	1.125.814,00
Ödenecek sosyal güvenlik kesintileri	2.615.350,00	589.360,00
Toplam	7.236.398,00	1.715.174,00
Çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin kısa vadeli karşılıklar	30.Haz.19	31.Ara.18
Yıllık izin karşılığı	1.350.122,00	836.082,00

Türkiye’de yürürlükteki İş Yasası hükümleri uyarınca, çalışanlardan kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde iş sözleşmesi sona erenlere hak kazandıkları yasal kıdem

tazminatlarının ödenmesi yükümlülüğü vardır. Ayrıca, halen yürürlükte bulunan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 6 Mart 1981 tarih, 2422 sayılı ve 25 Ağustos 1999 tarih, 4447 sayılı Yasalar ile Değişik 60'ıncı Maddesi hükmü gereğince kıdem tazminatını alarak işten ayrılma hakkı kazananlara da yasal kıdem tazminatlarını ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Emeklilik öncesi hizmet şartlarıyla ilgili bazı geçiş karşılıkları, ilgili kanunun 23 Mayıs 2002 tarihinde değiştirilmesi ile Kanun'dan çıkarılmıştır.

30 Haziran 2019 tarihi itibarıyla ödenecek kıdem tazminatı tutarı her hizmet yılı için bir aylık maaş üzerinden 6.017,60 TL (31 Aralık 2018: 6.017,60 TL) tavanına tabidir. Şirket'in kıdem tazminatı karşılığının hesaplanmasında 1 Mart 2019 tarihinden itibaren geçerli olan 6.017,60 TL tavan tutarı dikkate alınmıştır.

Kıdem tazminatı yükümlülüğü zorunluluk olmadığından dolayı herhangi bir fonlamaya tabi değildir. Kıdem tazminatı yükümlülüğü şirketin çalışanlarının emekli olmasından doğan gelecekteki olası yükümlülüğün bugünkü değerinin tahminine göre hesaplanır. TMS 19 "Çalışanlara Sağlanan Faydalar", işletmenin yükümlülüklerini tanımlanmış fayda planları kapsamında aktüeryal değerlendirme yöntemleri kullanılarak hesaplanmasını öngörür. Toplam yükümlülüklerin hesaplanmasında kullanılan aktüeryal varsayımlar aşağıda belirtilmiştir. Aktüeryal kayıp / (kazanç) kapsamlı gelir tablosunda "Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kazançları (Kayıpları)" içerisinde muhasebeleştirilmiştir.

Esas varsayım her hizmet yılı için azami yükümlülüğün enflasyona paralel olarak artmasıdır. Dolayısıyla uygulanan iskonto oranı gelecek enflasyon etkilerinin düzeltilmesinden sonraki beklenen reel faiz oranını ifade eder. Sonuçta 30 Haziran 2019 ve 31 Aralık 2018 tarihleri itibarıyla ekli finansal tablolarda yükümlülükler çalışanların emekliliğinden kaynaklanan geleceğe ait olası yükümlülüğün bugünkü değeri tahmin edilerek hesaplanır. Rapor tarihindeki karşılıklar yıllık %10,50 enflasyon (31 Aralık 2018: %10,50) ve %14,00 iskonto oranı (31 Aralık 2018: %14,00) varsayımlarına göre yaklaşık %5,19 olarak elde edilen reel iskonto oranı kullanılmak suretiyle hesaplanmıştır. İsteğe bağlı işten ayrılımlar neticesinde ödenmeyip Şirket'e kalacak olan kıdem tazminatı tutarlarının tahmini oranı da dikkate alınmıştır. Çalışanların emekliliğe kadar işten ayrılmama olasılığı 30 Haziran 2019 tarihi itibarıyla %96,62 (31 Aralık 2018: %80,62)'dir.

	30.Haz.19	31.Ara.18
Dönem başı-1 Ocak	1.580.640,00	683.680,00
Hizmet maliyeti	1.878.742,00	2.390.978,00
Faiz maliyeti	24.828,00	31.970,00
Aktüeryal kayıp/(kazanç)	-	-2.008,00
Ödenen kıdem tazminatları	-1.331.334,00	-1.523.980,00
30.Haz	2.152.874,00	1.580.640,00

25. VARLIKLARDA DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ

Varlıklarda değer düşüklükleri	30.Haz.19	31.Ara.18
Şüpheli ticari alacaklar karşılığı	-	-
Stok değer düşüklüğü karşılığı	-673.872,00	-673.872,00
	-673.872,00	-673.872,00

26. DİĞER VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLER

Diğer dönen varlıklar	30.Haz.19	31.Ara.18
Devreden KDV	632.700,00	1.265.400,00
Diğer KDV	-	-
İş avansları	30.546,00	61.092,00
	663.246,00	1.326.492,00

Kısa vadeli diğer yükümlülükler	30.Haz.19	31.Ara.18
Ödenecek vergi ve harçlar	1.067.416,00	396.574,00
Kamuya olan taksitlendirilmiş borçlar	578.282,00	779.580,00
Ödenecek diğer yükümlülükler	190.836,00	107.408,00

Uzun vadeli diğer yükümlülükler	30.Haz.19	31.Ara.18
Kamuya olan taksitlendirilmiş borçlar	49.706,00	49.706,00
	49.706,00	49.706,00

Diğer duran varlıklar	30.Haz.19	31.Ara.18
Diğer çeşitli duran varlıklar	-	71.910
	-	71.910

27. SERMAYE, YEDEKLER VE DİĞER ÖZKAYNAK KALEMLERİ

Özkaynak kalemlerinden “Ödenmiş Sermaye” ve “Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler” yasal kayıtlardaki tutarları ile gösterilmiştir. Bu kapsamda TMS Raporlama Standartları çerçevesinde yapılan değerlemelerde ortaya çıkan ve rapor tarihi itibarıyla kar dağıtımına veya sermaye artırımına konu edilemeyen farkların (enflasyon düzeltmelerinden kaynaklanan farklılıklar gibi) ödenmiş sermaye ile ilgili kısmı ödenmiş sermaye kaleminden sonra gelen “Sermaye Düzeltmesi Farkları” kalemiyle, “Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler” ise Geçmiş Yıllar Karlarıyla ilişkilendirilmiştir.

a) Sermaye / Karşılıklı İştirak Sermaye Düzeltmesi

Şirket’in çıkarılmış sermayesi her biri 1 TL (Bir Türk Lirası) itibari değerde 76.596.000,00 adet hamiline yazılı paya bölünmüştür (31 Aralık 2016: 2 TL itibari değerde 23.000,00 adet pay).

	30.Haz.19		31.Ara.18	
	Pay tutarı	Hisse oranı	Pay tutarı	Hisse oranı
Ortaklar	TL	%	TL	%
XXXX XXXX	23.000.000	30,03	23.000.000	30,03
YYYY YYYY	53.596.000	69,97	53.596.000	0
Nominal sermaye	76.596.000	100	76.596.000	30,03
Sermaye	76.596.000		76.596.000	

b) Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Diğer Kapsamlı Gelirler veya Karlar

	30.Haz.19	31.Ara.18
Aktüeryal kayıp/kazanç fonu	32.874,00	32.874,00
Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları	21.910.748,00	24.355.796,00
	21.943.622,00	24.388.670,00

Kıdem tazminatı karşılığı aktüeryal kayıp/kazanç fonu

TMS-19 “Çalışanlara Sağlanan Faydalar” standardındaki değişikliklerle birlikte kıdem tazminatı karşılığının hesaplanmasında dikkate alınan aktüeryal kayıp kazançların kar veya zarar tablosunda muhasebeleştirilmesine izin vermemektedir. Aktüeryal varsayımların değişmesi sonucu oluşan kayıp ve kazançlar özkaynaklar içerisinde “Değer Artış Fonu” hesabında muhasebeleştirilmiştir. Kıdem tazminatı karşılığı aktüeryal kayıp/kazanç fonu kar veya zararda yeniden sınıflandırılmayacak niteliktedir.

c) Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir veya Giderler

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır).

d) Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler

Kanuni defterlerdeki birikmiş karlar, aşağıda belirtilen kanuni yedeklerle ilgili hüküm haricinde dağıtılabilmektedir.

Türk Ticaret Kanunu’na göre yasal yedekler birinci ve ikinci tertip yasal yedekler olmak üzere ikiye ayrılır. Türk Ticaret Kanunu’na göre birinci tertip yasal yedekler şirketin ödenmiş sermayesinin %20’sine ulaşıncaya kadar kanuni net karın %5’i olarak ayrılır. İkinci tertip yasal yedekler ise dağıtılan karın ödenmiş sermayenin %5’ini aşan kısmının %10’u oranında ayrılır. Holding şirketleri bu uygulamaya tabi değildir.

Türk Ticaret Kanunu’nun ilgili maddesi gereğince ayrılan “Yasal Yedekler” yasal yedek statüsünde olan “Hisse Senedi İhraç Primleri” ve kar dağıtım dışındaki belli amaçlar (vergi avantajı elde edebilmek için ayrılan iştirak satış kazançları) için ayrılmış yasal yedekler kayıtlardaki tutarları ile gösterilmiştir. Bu kapsamda TFRS esasları çerçevesinde yapılan değerlemelerde ortaya çıkan ve rapor tarihi itibarıyla kar dağıtımına veya sermaye artırımına konu edilmeyen enflasyon düzeltmelerinden kaynaklanan farklılıkları geçmiş yıllar karları / zararlarıyla ilişkilendirilmiştir.

e) Geçmiş Yıllar Karları/(Zararları)

Kar dağıtımına konu edilebilecek kaynaklar

Şirket’in rapor tarihi itibarıyla yasal kayıtlarında yer alan net dağıtılabılır dönem karı ile kar dağıtımına konu edilebilecek diğer kaynakların tutarı aşağıda belirtilmiştir.

	30.Haz.19	31.Ara.18
Net dönem karı (zararı)	-68.876.360,00	493.040,00
	-68.876.360,00	493.040,00

28.HASILAT VE SATIŞLARIN MALİYETİ

Hasılat	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Hasılat	56.578.194,00	94.770.336,00
Satış iskontoları	-482.600,00	-2.800.234,00
Satış iadeleri	-1.786.478,00	-5.476.816,00
Diğer gelirler	-	1.695.762,00
Satış gelirleri	54.309.116,00	88.189.048,00
Satışların maliyeti (-)	-97.484.306,00	-76.704.336,00
Brüt Kar/Zarar	-43.175.190,00	11.484.714,00

29. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ, PAZARLAMA GİDERLERİ, ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ

	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Genel yönetim giderleri	-4.379.202,00	-2.747.696,00
Pazarlama giderleri	-1.124.522,00	-646.752,00
	-5.503.726,00	-3.394.448,00

30. ESAS FAALİYETLERDEN DİĞER GELİRLER VE GİDERLER

	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Esas faaliyetlerle ilgili kur farkı geliri	2.101.924,00	14.008.516,00
Diğer satış gelirleri	1.144,00	-
Hammadde ve malzeme satış karları	1.938.462,00	2.190.950,00
Ticari faaliyetlere ilişkin reeskont faiz gelirleri	-	287.962,00
Teşvik gelirleri	880.270,00	1.358.392,00
Diğer	-	117.870,00
	4.921.800,00	17.963.690,00

31. ESAS FAALİYETLERDEN DİĞER GELİRLER VE GİDERLER (Devamı)

	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Esas faaliyetlerle ilgili kur farkı gideri	-13.553.740,00	-4.375.416,00
Ticari faaliyetlere ilişkin reeskont faiz giderleri	-287.962,00	-222.738,00
Önceki dönem gider ve zararları	-232.738,00	-140.582,00
Diğer olağandışı gider ve zararlar	-15.803.104,00	-110.674,00
	-29.877.544,00	-4.849.410,00

32. YATIRIM FAALİYETLERİNDEN GELİRLER VE GİDERLER

Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Sabit kıymet satış karı	-	21.042
	-	21.042

33. FİNANSMAN GELİRLERİ VE GİDERLERİ

Finansman Gelirleri	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Kambiyo karları	3.059.276,00	8.831.320,00
Faiz gelirleri	6.270,00	1.612,00
	3.065.546,00	8.832.932,00

Finansman Giderleri	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Kambiyo zararları	-6.815.308,00	-14.033.362,00
Faiz giderleri	-6.071.528,00	-16.510.840,00
	-12.886.836,00	-30.544.200,00

34. SATIŞ AMACIYLA ELDE TUTULAN DURAN VARLIKLAR

Bulunmamaktadır. (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır.)

35. GELİR VERGİLERİ (ERTELENMİŞ VERGİ VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ DAHİL)

Ertelenmiş Vergi Varlıkları ve Yükümlülükleri

Şirket, vergiye esas yasal finansal tabloları ile TMS Finansal Raporlama Standartları'na göre hazırlanmış finansal tabloları arasındaki farklılıklardan kaynaklanan geçici zamanlama farkları için ertelenmiş vergi varlıkları ve yükümlülükleri muhasebeleşirmektedir. Söz konusu farklılıklar genellikle bazı gelir ve gider kalemlerinin vergiye esas tutarları ile TMS Finansal Raporlama Standartları'na göre hazırlanan finansal tablolarda farklı dönemlerde yer almasından kaynaklanmaktadır.

Şirket'in ertelenmiş vergiye ilişkin varlık ve yükümlülükleri aşağıdaki gibidir:

	30.Haz.19	31.Ara.18
Ertelenmiş vergi varlıkları	7.664.656,00	9.462.592,00
Ertelenmiş vergi yükümlülükleri (-)	-	-
Ertelenmiş vergi varlıkları (net)	7.664.656,00	9.462.592,00

Ertelenmiş vergiye baz teşkil eden zamanlama farklılıkları	30.Haz.19	31.Ara.18
Maddi ve maddi olmayan duran varlıkların değerleme ve ekonomik ömür farklılıkları	35.488.206,00	34.576.044,00
Borç senetleri reeskontu	-	-287.962,00
Cari hesap düzeltmeleri	-101.810,00	-101.810,00
Borçlanma maliyetleri	3.381.532,00	3.381.532,00
Gelecek aylara ait gelir ve gider düzeltmeleri	-	3.084.528,00
Kıdem tazminatı karşılığı	2.152.874,00	1.580.640,00
Dava karşılığı	521.004,00	521.004,00
Gider tahakkukları	-20.210,00	-
Yıllık izin karşılığı	1.350.122,00	836.082,00
Stoklara ilişkin geçici farklar	799.826,00	799.826,00
Diğer	3.998.212,00	4.448.652,00
	47.569.756,00	48.838.538,00

Ertelenmiş vergi varlıkları / (yükümlülükleri)	30.Haz.19	31.Ara.18
Maddi ve maddi olmayan duran varlıkların değerleme ve ekonomik ömür farklılıkları	5.006.716,00	6.324.846,00
Borç senetleri reeskontu	-	-63.352,00
Cari hesap düzeltmeleri	-22.398,00	-22.398,00
Borçlanma maliyetleri	743.938,00	743.938,00
Gelecek aylara ait gelir ve gider düzeltmeleri	-	678.596,00
Kıdem tazminatı karşılığı	473.632,00	347.740,00
Dava karşılığı	114.620,00	114.620,00
Gider tahakkukları	-4.446,00	-
Yıllık izin karşılığı	297.026,00	183.938,00
Stoklara ilişkin geçici farklar	175.962,00	175.962,00
Diğer	879.606,00	978.704,00
	7.664.656,00	9.462.594,00

35. GELİR VERGİLERİ (ERTELENMİŞ VERGİ VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ DAHİL) (Devamı)

Ertelenmiş Vergi Varlıkları ve Yükümlülükleri (Devamı)

1 Ocak-30 Haziran 2019

1.01.2020	7.943.790,00
Gelir tablosu ile ilişkilendirilen	-279.132,00
31.12.2020	7.664.656,00

Kurumlar Vergisi

Şirket Türkiye’de geçerli olan kurumlar vergisine tabidir. Vergiye tabi kurum kazancı üzerinden tahakkuk ettirilecek kurumlar vergisi oranı ticari kazancın tespitinde gider yazılan vergi matrahından indirilemeyen giderlerin eklenmesi ve vergiden istisna kazançlar, vergiye tabi olmayan gelirler ve diğer indirimler (varsa geçmiş yıllar zararları kullanılan yatırım indirimleri) düşüldükten sonra kalan matrah üzerinden hesaplanmaktadır.

Türkiye’deki kurumlar vergisi vergi oranı %22’dir (31 Aralık 2018: %22).

Türkiye’de geçici vergi üçer aylık dönemler itibarıyla hesaplanmakta ve tahakkuk ettirilmektedir. 2018 yılı kurum kazançlarının geçici vergi dönemleri itibarıyla vergilendirilmesi aşamasında kurum kazançları üzerinden %22 oranında geçici vergi hesaplanmıştır (31 Aralık 2018: %22).

Türkiye’de vergi değerlendirmesiyle ilgili kesin ve kati bir mutabakatlaşma prosedürü bulunmamaktadır. Şirketler ilgili yılın hesap kapama dönemini takip eden yılın 1-25 Nisan tarihleri arasında (özel hesap dönemine sahip olanlarda dönem kapanışını izleyen dördüncü ayın 1-25 tarihleri arasında) vergi beyannamelerini hazırlamaktadır. Vergi Dairesi tarafından bu beyannameler ve buna baz olan muhasebe kayıtları 5 yıl içerisinde incelenerek şirketin ödemesi gereken kurumlar vergisi değiştirilebilir.

Gelir Vergisi Stopajı

Kurumlar vergisine ek olarak, dağıtılması durumunda kar payı elde eden ve bu kar paylarını kurum kazancına dahil ederek beyan eden tam mükellef kurumlara ve yabancı şirketlerin Türkiye’deki şubelerine dağıtılanlar hariç olmak üzere kar payları üzerinden ayrıca gelir vergisi stopajı yapılması gerekmektedir.

Gelir vergisi stopajı
23 Temmuz 2006 tarihinden itibaren tüm şirketlerde %15 olarak uygulanmaktadır. Dağıtılmayıp sermayeye ilave edilen kar payları gelir vergisi stopajına tabi değildir.

24 Nisan 2003 tarihinden önce alınmış yatırım teşvik belgelerine istinaden yararlanılan yatırım indirimi tutarı üzerinden %19,8 vergi tevkifatı yapılması gerekmektedir. Bu tarihten sonra yapılan teşvik belgesiz yatırım harcamalarından şirketlerin üretim faaliyetiyle doğrudan ilgili olanların %40’ı vergilendirilebilir kazançtan düşülebilir. Yararlanılan teşvik belgesiz yatırım harcamalarından vergi tevkifatı yapılmamaktadır.

Yatırım İndirimi Uygulaması

Yatırım indirimi uygulaması 1 Ocak 2006 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak, şirketlerin vergilendirilebilir kazançlarının yetersiz olması sebebiyle, 31 Aralık 2005 tarihi itibarıyla yararlanamadığı yatırım indirimi tutarları ile 1 Ocak 2006 öncesi başlayan ve iktisadi ve teknik bütünlük arz eden yatırımlara ait yatırım indirimi tutarları sonraki yıllarda elde edilecek vergilendirilebilir kazançlardan düşülmek üzere sonraki yıllara taşınabilir.

1 Ağustos 2010 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 6009 sayılı Kanun ile yapılan düzenleme gereğince hak kazanılan yatırım indirimi tutarları yıl sınırlaması olmaksızın kullanılabilecektir. Ayrıca indirim sonrası kazanç üzerinden yürürlükteki vergi oranına göre %20 kurumlar vergisi hesaplanacaktır. 6009 sayılı Kanunla yapılan düzenleme 2010 yılı kazançlarına uygulanmak üzere 1 Ağustos 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

	30.Haz.19	31.Ara.18
Kurumlar vergisi karşılığı	-	209.916,00
Peşin ödenen vergi ve fonlar (-)	-	-209.916,00
Finansal durum tablosundaki vergi karşılığı	-	-

	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Cari dönem kurumlar vergisi karşılığı	-	-209.916,00
Ertelenmiş vergi geliri/(gideri)	-279.132,00	668.484,00
Kar veya zarar tablosundaki vergi karşılığı	-279.132,00	458.568,00

36. PAY BAŞINA KAZANÇ

	1 Ocak-30 Haziran 2019	1 Ocak-31 Aralık 2018
Pay başına kazanç		
Dönem boyunca mevcut olan hisselerin ortalama sayısı (tam değeri)	76.596.000,00	76.596.000,00
Ana şirket hissedarlarına ait net dönem karı	-83.735.080,00	-27.114,00
Pay başına kazanç	-2,1864	-0,0008
Ana şirket hissedarlarına ait toplam kapsamlı gelir	-86.180.128,00	-28.680,00
Toplam kapsamlı gelirden elde edilen pay başına kazanç	-2,2502	-0,0008

37. İLİŞKİLİ TARAF AÇIKLAMALARI

Şirket ile ilişkili taraflar arasındaki işlemlerin detayları aşağıda açıklanmıştır.

İlişkili taraflardan ticari alacaklar	30.Haz.19	31.Ara.18
ZZZZ ZZZZZZ A.Ş.	43.684.602,00	42.595.362,00
	43.684.602,00	42.595.362,00

Şirketin ilişkili kişilerden alacaklar hesabı herhangi bir geri ödeme takvimine bağlanmamıştır.

İlişkili taraflardan diğer alacaklar	30.Haz.19	31.Ara.18
YYYY YYYY A.Ş.	2.248.454,00	2.192.706,00
	2.248.454,00	2.192.706,00

İlişkili taraflara ticari borçlar	30.Haz.19	31.Ara.18
XXXXX XXXXXX	-	734.082,00
AAAA AAAA A.Ş.	25.600.078,00	14.769.100,00
	25.600.078,00	15.503.182,00

38. RAPORLAMA DÖNEMİNDEN SONRAKİ OLAYLAR

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır).

39. FİNANSAL TABLOLARI ÖNEMLİ ÖLÇÜDE ETKİLEYEN YA DA FİNANSAL TABLOLARIN AÇIK, YORUMLANABİLİR VE ANLAŞILABİLİR OLMASI AÇISINDAN AÇIKLANMASI GEREKLİ OLAN DİĞER HUSUSLAR

Bulunmamaktadır (31 Aralık 2018: Bulunmamaktadır).

40. BİLANÇO HESAPLARININ İNCELENMESİ VE ANALİZLER

a) Varlık ve Yükümlülüklerle İlişkin Değerlendirmeler ve Dipnotlar

Denetimimiz sırasında 805 No'lu Bağımsız Denetim Standardı kapsamında borçlar, alacaklar, finansal varlık ve yükümlülüklerin kayıt ve bakiyelerinin doğruluğunu kontrol etmek amacıyla üçüncü kişilere ve finansal kuruluşlara yeterli sayıda mutabakat mektubu hazırlanmış ve gönderilmiştir. Rapor tarihi itibarıyla gelen cevaplar ile şirket kayıtları karşılaştırılmış ve doğru olduğu tarafımızca test edilmiştir. Önemli kalemlere ilişkin dipnot açıklamaları aşağıdaki gibidir;

b.) Oran Analizi

Bir işletmenin bir döneme ait mali tablolarında yer alan kalemler arasında matematiksel ilişki kurularak bulunan oranların incelenmesiyle yapılan analize oran analizi denir. Oran analizi, diğer analiz tekniklerinden farklı olarak, mali tabloların bütününe uygulanmakta ve mali tabloların bünyesinde gizli bulunan kalemler arası ilişkilerin ortaya çıkarılmasını sağlamakta ve mali tabloların daha kolay ve daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Söz konusu rapor incelemesinde finansal tabloların bütününe anlaşılması açısından oran analizleri kullanılmıştır.

b.1) Likidite Oran Analizleri

Likidite oranları, işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücünü ölçmeye yarar. Bunun için dönen varlıkların toplamı ya da kalemleri ile kısa vadeli yabancı kaynaklar arasında çeşitli ilişkiler kurulur;

b.1.1) Cari Oran

Bir firmanın kısa vadeli borçlarını karşılayabilme gücünü ortaya koymakta olup, dönen varlıkların kısa vadeli borçlara oranlanmasıyla ölçülmektedir. Bu oran temel olarak şirketin kısa vadeli yükümlülüklerini ödeyebilme kapasitesini gösterir. Şirketin yıllar itibarıyla cari oran rasyoları aşağıdaki gibidir;

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Cari Oran	0,83	2,14

b.1.2) Likidite (Asit Test) Oranı

Dönen varlıklardan stokların çıkarılması sonucu elde edilen değerlerin kısa vadeli yükümlülüklerle bölünmesi sonucunda bulunur. Cari oranı tamamlayan ve daha anlamlı kılan bir orandır, çünkü dönen varlıklar içerisinde yer almasına rağmen diğer dönen değerlere oranla daha uzun sürede paraya çevrilebilecek olan 'stoklar' ve 'diğer dönen varlıklar' dikkate alınmamakta ve daha duyarlı bir likidite oranı hesaplanmaktadır. Şirketin yıllar itibarıyla likidite oranları aşağıdaki gibidir;

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Asit Test Oranı	4,23	1,80

b.1.2) Hazır Değerler Oranı

Hazır Değerler Oranı, işletmenin her bir liralık kısa vadeli borcuna karşılık elinde kaç liralık nakit ve nakit benzeri değer bulunduğunu gösterir. Oran; hazır değerlerin kısa vadeli yükümlülüklerle bölünmesiyle bulunur. Şirketin yıllar itibarıyla hazır değerler oranları aşağıdaki gibidir;

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Hazır Değerler Oranı	0,00471	0,03823

b.2) Mali Yapı Oran Analizi

Mali oranlar, işletmenin finansmanında yabancı kaynaklardan yararlanma derecesini ölçmeye yarar. Mali oranlar ile işletme borçlarının mali yapı içerisindeki yeri ve bu mali yapının getirdiği sonuçlar araştırılır. Bu amaçla yabancı kaynakların öz kaynaklar karşısındaki durumu ile maddi duran varlıkların finansmanında kullanışları ve borçlanma giderlerinin dönem kârıyla karşılanması ele alınır.

b.2.1) Kaldıraç Oranı

Kaldıraç Oranı, Varlıkların yüzde kaçının yabancı kaynakla finanse edildiğini gösterir. Toplam Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına bölünmesiyle elde edilir.

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Kaldıraç Oranı	1,16	0,70

Toplam kaynaklar içerisinde yabancı kaynakların oranının yüksek olması şirketin finansman açısından riskli olduğunu gösteren bir unsurdur.

b.2.2) Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı

İktisadi varlıkların ne kadarlık bölümünün kısa vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığını gösterir. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına bölünmesiyle elde edilir.

Oran yıllar itibarıyla aşağıdaki gibidir;

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	0,71	0,33

b.2.3) Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı

İktisadi varlıkların ne kadarlık bölümünün uzun vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığını gösterir. Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına bölünmesiyle elde edilir.

Oran yıllar itibarıyla aşağıdaki gibidir;

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	0,45	0,36

b.2.4) Özkaynaklar Oranı

Varlıkların yüzde kaçının ortaklar veya işletme sahibi tarafından finanse edildiğini gösterir. Özkaynakların Pasif Toplamına bölünmesiyle elde edilir.

Şirketin özkaynaklar oranı yıllar itibarıyla aşağıdaki gibidir;

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Özkaynaklar Oranı	-0,16	0,30

Mali Yapı Oranlarına İlişkin Genel Değerlendirme

Şirket mali yapı oranları değerlendirildiğinde, 2018'in ortalarından itibaren kurlardaki ve hammadde fiyatlarındaki artış ve uzayan vadeler sebebiyle şirket faaliyet döngüsünü yaratmakta zorlanmış ve borçlanma yoluna gitmiştir, bu yüzden şirkette kaldıraç riski yaşanacağı gözlemlenmiştir.

b.3) Karlılık Oran Analizi

b.3.1) Brüt Kar Oranı

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Brüt Kar Marjı	-0,79	0,13

b.3.2) Faaliyet Kar Oranı (Amortisman Dahil)

İşletmenin faaliyet kârının net satışlara oranlanmasıyla bulunan Faaliyet Kârı Oranı, Brüt Kâr Oranından farklı olarak, işletmenin faaliyet giderlerini de kapsayan bir orandır. Faaliyet Kârı Oranı ile işletmenin faaliyet giderleri karşılandıktan sonra eriştiği kârlılık değerlendirilir. Dolayısıyla işletmenin faaliyet kârı, brüt satış kârından küçük çıkacak, ancak oran olarak büyüyecektir. Oranın yüksek olması işletmenin faaliyet giderlerini etkin bir şekilde kontrol edebildiği ve en az faaliyet giderleriyle kârını en çoklayabildiğini göstermektedir.

Şirketin yıllar itibarıyla faaliyet kar marjı oranları aşağıdaki gibidir;

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Faaliyet Kar Marjı	-1,36	0,24

Net Kâr Oranı, işletmenin sonuç kârlılığını göstermesi açısından önemlidir. Çünkü bu oranda işletmenin finansman ve diğer giderleri de dikkate alınmaktadır. Bu oranın yüksek çıkması işletmenin net olarak kârlılığını, düşük çıkması ise kârlı olmadığını göstermektedir.

	30 Haziran 2019	31 Aralık 2018
Net Kar Marjı	-1,54	-0,0003

Şirket finansman giderlerinin de (Faiz ve kur farkı) dahil olduğu bu oranda karlılık seviyesi 30 Haziran 2019 itibarıyla negatife dönmüştür. Giderlerin geçmiş döneme oranla artması sebebiyle net kar marjı negatif yönde seyretmektedir.

41. KONKORDATO ÖN PROJESİNDE YER ALAN TEKLİFİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şirketin konkordato ön projesinde yer verilen teklifi aynen;

Şirket tüm alacaklılara tek bir teklif sunmakta olup vade konkordatosu talep etmektedir. Şirketin 30.06.2019 tarihli mali duruma göre TTK 376/3 çerçevesinde borca batık durumda olmayıp özkaynakları (+) 10.828.991,06.- TL dir.

Konkordato teklifine (konkordato teklifi işbu ön raporumuza ek yapılmıştır) göre 30.06.2019 tarihi itibarıyla borçlulardan herhangi bir iskonto yapılmadan 1,5 yıl geri ödemesiz sonraki 4 yılda eşit paylı ödeme şeklinde borçlar ödenecektir. Borçlar için ilave faiz ödenmeyecektir.

Konkordato sürecinde şirketin tarafından alacaklılara ilk 1,5 yıl herhangi bir borç ödemesi yapılmayacak sonraki 4 yılda yıllık borç ödemesi o yıl ödenmesi planlanan borç tutarının 12 ye bölünmesi suretiyle aylık olarak yerine getirilecektir.

Rehinli alacaklılarla İİK 308/h maddesi çerçevesinde borçlar yapılandırılmak suretiyle ödenecektir.

Konkordato teklifine göre 30.06.2019 tarihi itibarıyla şirketin borçlarının tamamı herhangi bir indirim talep edilmeden 1,5 yıl geri ödemesiz sonraki 4 yılda eşit paylı olarak aynen ödeneceği için alacaklıların vazgeçecekleri herhangi bir alacak tutarı olmayacaktır. Konkordato teklifinde alacaklılardan indirim talep edilmemektedir.

Şirket' in faaliyetine devam edebilmesi ve alacaklılara ödemelerini yapabilmesi için gerekli mali kaynağın sermaye artırımı veya kredi temini yoluyla yahut başka bir yöntem kullanılarak sağlanıp sağlanmayacağı (projenin temel dayanakları) konusunda ön projede aynen;

- Mevcut yada yeni ortaklarca konkordato sürecinde toplam 10.300.000,00.- TL tutarında nakit sermaye artışı yapılacaktır.

- Şirketin ortakları şahsi gayrimenkullerini satarak şirkete kaynak temin edeceklerdir. Bu şekilde elde edilecek kaynak tutarı ile öncelikle ipotek alacaklısı bankaların kredi borcu kapatılacak artan kısım ise konkordato kapsamındaki borçların ödenmesinde ve şirketin ticari faaliyetlerinin devamında kullanılacaktır. Ortakların satacakları gayrimenkullere ait liste şahsi konkordato projelerinde yer almaktadır.

- Şirketin ortak olmak isteyen yada tümünü satın almak isteyen yerli ve yabancı yatırımcılar mevcut olup söz konusu yatırımcılarla görüşmeler devam etmektedir. Ortak alımı yada tümünden satış durumunda şirket konkordatodan derhal çıkacaktır.

- İşçilikle ilgili olarak gerekli düzenleme yapılarak şirket fazla mesai yapan ve siparişlerini karşılayan bir işletme haline dönüştürülecektir.

- Şirket gerektiğinde büyük montanlı sipariş bazlı stratejik ortak ve kar paylaşımı esasına dayalı ortaklıklar kurulacaktır.

- İlk 1,5 yıl içinde alacaklılara borç ödemesi yapılmayarak işletme sermayesi birikimi sağlanacaktır.

- Küçülmeye gidilerek yurtiçi satış faaliyeti azaltılarak daha az kaynak kullanılacak hem verimlilik ve hem de etkinlik arttırılacaktır.

- Küçülmeye dayalı olarak oluşacak atıl kapasite çerçevesinde bir kısım makineler satılarak elde edilecek kaynaklar şirketin borç ödemesinde kullanılacaktır.

- Kar marjı düşük ürünlerin üretimi ve satışından vazgeçilecektir.

- Her ürün grubu için asgari stok seviyesi belirlenmek suretiyle stok alımları yapılacak ve yüksek stoklu envanter sisteminden vazgeçilerek kaynak ihtiyacı azaltılacaktır.

- Bir kısım tedarikçilerle vadeli olarak ürün alımı konusunda anlaşma yapılması nedeniyle üretimde kullanılan birçok malzeme vadeli alım yapılmak suretiyle temin edilecektir. Nakit imkanları müsait olduğunda ise peşin alım yapılmak suretiyle % 20 iskontolu tedarik yapılarak maliyetlerden % 20 oranında tasarruf sağlanacak ve bu şekilde karlılık % 20 oranında arttırılmış olunacaktır.

- Maliyet ve giderlerde yapılacak ciddi tasarruflarla önemli tutarda kaynak çıkışı önlenecektir.

Hususlarına yer verilmiştir.

41.a) Proforma Gelir Tabloları

	01.07.2019- 31.12.2019	2020	2021	2022	2023	2024
C-NET SATIŞLAR	50.000.000,00	130.000.000,00	149.500.000,00	171.925.000,00	197.713.750,00	227.370.812,50
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	40.000.000,00	104.000.000,00	119.600.000,00	137.540.000,00	158.171.000,00	181.896.650,00
BRÜT SATIŞ KARI	10.000.000,00	26.000.000,00	29.900.000,00	34.385.000,00	39.542.750,00	45.474.162,50
E-FAALİYET GİDERLERİ (-)	3.500.000,00	9.100.000,00	10.465.000,00	12.034.750,00	13.839.962,50	15.915.956,88
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	1.000.000,00	2.600.000,00	2.990.000,00	3.438.500,00	3.954.275,00	4.547.416,26
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	2.500.000,00	6.500.000,00	7.475.000,00	8.596.250,00	9.885.687,50	11.368.540,62
FAALİYET KARI	6.500.000,00	16.900.000,00	19.435.000,00	22.350.250,00	25.702.787,50	29.558.205,62
F-DİĞER FAALİYET. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	8.500.000,00	22.100.000,00	25.415.000,00	29.227.250,00	33.611.337,50	38.653.038,12
G-DİĞER FAALİYET. OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	10.000.000,00	26.000.000,00	29.900.000,00	34.385.000,00	39.542.750,00	45.474.162,50
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	264.207,60	206.234,76	4.785.432,98	3.635.128,20	2.336.675,66	879.037,70
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	264.207,60	206.234,76	4.785.432,98	3.635.128,20	2.336.675,66	879.037,70
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	4.735.792,40	12.793.765,24	10.164.567,02	13.557.371,80	17.434.699,34	21.858.043,56
K-DÖNEM KARI VERGİ KARŞ.	1.041.874,32	2.814.628,36	2.032.913,40	2.711.474,36	3.486.939,86	4.371.608,72
DÖNEM NET KARI	3.693.918,08	9.979.136,88	8.131.653,62	10.845.897,44	13.947.759,48	17.486.434,84

41.b) Proforma Nakit Akış Tabloları

	01.04.2019- 31.12.2019	2020	2021	2022	2023	2024
A-Nakit Girişleri	47.500.000,00	130.000.000,00	175.500.000,00	200.925.000,00	216.013.750,00	243.370.812,50
Satış Hasılatı+Ticari Alacaklar	47.500.000,00	130.000.000,00	165.500.000,00	187.925.000,00	213.713.750,00	243.370.812,50
Ortağa Ait Gayrimenkul Satışı			6.000.000,00	9.000.000,00		
Nakit Sermaye			4.000.000,00	4.000.000,00	2.300.000,00	
B-Nakit Çıkışları	47.045.270,38	121.645.270,36	183.770.324,58	199.980.074,48	216.871.016,72	242.772.661,06
Ticari Borçlar	25.000.000,00	78.380.000,00	99.404.600,00	113.038.122,00	130.252.770,54	153.477.341,48
Konkordatoya tabi Borçlar			27.717.751,16	27.717.751,16	27.717.751,16	27.717.751,16
Personele Borçlar	16.000.000,00	27.720.000,00	29.660.400,00	31.736.628,00	33.958.191,96	36.335.265,40
Vergi ve SGK Ödemeleri	5.500.000,00	15.000.000,00	15.500.000,00	16.000.000,00	14.000.000,00	14.300.000,00
Kredi/Leasing Ödemeleri	281.062,78	339.035,60	6.702.140,44	7.852.445,12	8.605.627,40	10.063.265,34
Faiz Ödemesi	264.207,60	206.234,76	4.785.432,98	3.635.128,20	2.336.675,66	879.037,70
C-Dönem Nakit Toplamı	454.729,62	8.354.729,64	-8.270.324,58	944.925,54	-857.266,72	598.151,44
Dönem Başı Nakit	476.427,68	931.157,30	9.285.886,94	1.015.562,38	1.960.487,90	1.103.221,18
BAKİYE NAKİT MİKTARI	931.157,30	9.285.886,94	1.015.562,38	1.960.487,90	1.103.221,18	1.701.372,62

Varsayımlar; Ticari borçlardan kaynaklanan nakit çıkışları; şirket ticari borç devir hızı göz önüne alınarak projekte edilmiştir.

Konkordatoya tabi borçların şirketin konkordato ön projesinde belirtilen konkordato teklifine uygun olarak projekte edilmiştir.

Personele borçlar kapsamında nakit çıkışları hali hazırdaki ücretler baz alınarak ve şirketin geçmiş yıl personeline yapmış olduğu yıllık ortalama zamlar göz önünde ve muhtemel yapacağı zam oranları dikkate alınarak projekte edilmiştir.

Vergi ve SGK ödemeleri şirketin 2018 yılı yaptığı ödemeler göz önünde bulundurularak projekte edilmiştir.

Konkordato ön projesinde yer alan teklife göre alacaklıların eline geçmesi öngörülen miktar ile borçlunun iflâsı hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktarı karşılaştırmalı olarak gösteren tablo ayrıntılı olarak işbu proje ekinde yer almaktadır.

Ancak aşağıdaki tabloda Şirket'in iflâsı durumunda alacaklıların eline geçecek miktar ile konkordato teklifine göre alacaklıların eline geçmesi öngörülen miktar özet olarak yer almaktadır.

Konkordato ön projesinde yer alan teklife göre alacaklıların eline geçmesi öngörülen miktar ile borçlunun iflâsı hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktarı karşılaştırmalı olarak gösteren tablo ayrıntılı olarak işbu proje ekinde yer almaktadır.

Ancak aşağıdaki tabloda şirketin iflâsı durumunda alacaklıların eline geçecek miktar ile konkordato teklifine göre alacaklıların eline geçmesi öngörülen miktar özet olarak yer almaktadır.

Sıra No	FİRMA UNVANI	BORÇ TUTARI	iflasta ipotek ve rehinli ile 1., 2., ve 3. sıradakilere yapılan ödeme tutarı	iflas halinde imtiyazsız olanlara ilişkin borç tutarı	İflas halinde imtiyazsız alacaklıların eline geçecek tutar (%71,28)	Konkordato yoluyla Yapılandırmaya dahil edilen asıl borç tutarı	Konkordato seçeneğinde tahsilat oranı	Konkordato Uygulandığında alacaklıların yapacağı fazla tahsilat tutarı (Fark)
	Toplam Mal Varlığı (Rayiç Değerler)				193.159.606,90			
	imtiyazlı alacak toplamı				71.576.286,84			
	İmtiyazlı Borçlar düşüldükten sonra İflas Halinde Satılacak Varlıkların Rayiç Tutarı				121.583.320,06			
	İflas Halinde Alacaklıların Eline Geçecek Muhtemel Tutar				79.029.158,04	71,28%		
1	Satıcılar	12.443.073,38	0,00	12.443.073,38	8.869.457,04	12.443.073,38	100%	3.573.616,34
2	Verilen Çe/Senetler	40.865.451,68	0,00	40.865.451,68	29.129.006,72	40.865.451,68	100%	11.736.444,96
3	Alınan Avanslar (Mal Karşılığı Ödenecek)	28.608.310,10	28.608.310,10	0,00	0,00	0,00	100%	0,00
4	Ortaklara Olan Borçlar	23.633.380,28	0,00	23.633.380,28	16.845.938,68	23.633.380,28	100%	6.787.441,60
5	Diğer Borçlar	72.158,24	0,00	72.158,24	51.434,60	72.158,24	100%	20.723,64
6	Vergi Borçları	1.888.003,06	1.888.003,06	0,00	0,00	0,00	100%	0,00
7	Sgk Borçları	2.615.349,60	2.615.349,60	0,00	0,00	0,00	100%	0,00
8	Personele Borçlar	4.621.047,40	4.621.047,40	0,00	0,00	0,00	100%	0,00
9	Banka Kredi Borçları	64.014.444,02	32.321.191,64	31.693.252,38	22.591.037,76	31.693.252,38	100%	9.102.214,62
10	Diğer Çeşitli Borçlar	2.163.688,64	0,00	2.163.688,64	1.542.283,24	2.163.688,64	100%	621.405,40
11	Finansal Kiralama Borçları	1.522.385,04	1.522.385,04	0,00	0,00	0,00	100%	0,00
GENEL TOPLAM		182.447.291,44	71.576.286,84	110.871.004,60	79.029.158,04	110.871.004,60	100%	31.841.846,56

Yukarıdaki tabloda da yer aldığı üzere şirketin iflâsı halinde alacaklıların eline geçecek miktara göre konkordato teklifinde eline geçmesi gereken miktar (+) 31.841.846,56.- TL daha fazladır. Konkordato teklifimize göre alacaklılar alacaklarını % 100 oranında tahsil ederken iflas halinde alacaklılar alacaklarını % 71,28 oranında tahsil edebilecektir.

Konkordato teklifine (konkordato teklifi işbu ön raporuna ek yapılmıştır) göre 30.06.2019 tarihi itibarıyla borçlarından herhangi bir iskonto yapılmadan 1,5 yıl geri ödemesiz sonraki 4 yılda eşit paylı ödeme şeklinde borçlar ödenecektir. Borçlar için ilave faiz ödenmeyecektir.

Ekler

Ek 1- Faaliyet Ruhsatı

Ek 2- Bağımsız Denetçi Ruhsatı

3.5. XYZ Firması San. Tic. A.Ş. Konkordato Ön Projesinde Yer Alan Teklif İlişkin Finansal Analiz Raporu

I. RAPORUN KONUSU:

Bilindiği üzere 28.02.2018 tarih ve 7101 sayılı Kanunla yapılan düzenlemelerden birisi de İİK 286. Maddesinde yapılan düzenlemeler olup İİK 286/e maddesi “*Sermaye Piyasası Kurulu veya Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşu tarafından hazırlanan ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olduğunu gösteren finansal analiz raporları ile dayanakları. Şu kadar ki bu şart 3/6/2011 tarihli ve 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesi kapsamında küçük işletmeler bakımından uygulanmaz*” şeklinde düzenlenmiştir.

Y ünvanlı Şirketimiz, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’ nea yetkilendirilmiş olup işbu rapor tarihi itibarıyla bağımsız denetim kuruluşları listesinde BDK/201../33333 sicil no ile sicile kayıtlıdır. (<http://denkur.kgk.gov.tr/>).

Bu çerçevede, içinde bulunduğu finansal kriz nedeniyle borçlarını konkordato yoluyla ödemek isteyen **XYZ Firması San. Tic. A.Ş.**’ nin konkordato ön projesinde belirtilen teklifin gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olup olmadığının tespiti yönünden iş bu rapor düzenlenmiştir.

II. ŞİRKETE İLİŞKİN BİLGİLER:

A. KURULUŞ VE FAALİYETLER:

Kocaeli Ticaret Sicilinde 33333 ticaret sicil numarası ile işlem gören XYZ Firması San. Tic. A.Ş.’ nin kuruluşu Ticaret Sicili Memurluğu tarafından tarihinde tescil edilmiş olup kuruluş, Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi’nin tarih ve sayılı nüshasında ilan edilmiştir.

Şirketin merkez adresi olup merkez adresinde fabrikası da bulunmaktadır.

Şirketin web sitesi www.....com.tr olup Vergi Dairesinin vergi sicil nolu mükellefidir.

Şirketin 30.06.2019 tarihi itibarıyla tescilli sermayesi 76.596.000,00- TL olup tamamı ödenmiştir.

Şirketin 30.06.2019 tarihi ortaklık yapısı aşağıda gösterilmiştir.

Adı Soyadı	Sermaye Tutarı (TL)
Xxx Yyy	23.000.000,00
Yyy Zzz	53.596.000,00
Toplam	76.596.000,00

Şirketin yönetim kurulu üyeleri ile temsil ve ilzamı aşağıya çıkartılmıştır.

Adı Soyadı	Görevi
Xxx Yyy	Yönetim Kurulu Başkanı
Yyy Zzz	Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı

Şirketin temsil ve ilzamı yönetim kurulu başkanı ve şirket ortağı Xxx Yyy tarafından münferiden sağlanmaktadır.

Konkordato talep eden şirketin faaliyet konusu özetle; Ham çelik üretilmesi (kütük veya diğer birincil formlarda ya da yarı mamul çelik ürünler halinde) ... ve anonim şirket esas mukavelesinde yazılı olan diğer işler,” şeklindedir.

Şirketin, ... Gün 33333 sayılı 11.11.2019 tarihine kadar geçerli Kapasite Raporu ile tarih ve 33333 belge numaralı Sanayi Sicil Belgeleri mevcuttur.

B. MALİ DURUM:

Şirketin Vergi Usul Kanunu’nun amir hükümlerine göre tutmakla zorunlu olduğu yasal defterlerde yer alan muhasebe kayıtları dikkate alınmak suretiyle oluşturulan son üç yıllık faaliyetlerine ilişkin özet bilanço ve gelir tabloları aşağıda yer almaktadır.

1. Bilançolar:

AKTİF	2016	2017	2018
Dönen Varlıklar	87.195.032,28	108.522.231,80	125.575.848,06
Hazır Değerler	1.662.394,30	12.518.577,70	-11.963.237,36
Ticari Alacaklar	41.077.826,10	55.019.332,98	75.829.537,40
Diğer Alacaklar	1.953.849,90	3.625.080,12	4.620.783,20
Stoklar	37.666.024,76	34.700.661,38	54.562.469,24
Verilen Sipariş Avansları	3.962.003,52	1.865.657,02	1.863.046,16
Gelecek Aylara Ait Gid.	831.967,94	791.392,42	0,4
Diğer Dönen Varlıklar	40.965,76	1530,18	663.249,02
Duran Varlıklar	63.721.552,98	73.462.113,76	77.445.749,18
Ticari Alacaklar	2.342,00	2.342,00	2.406,10
Binalar	30.364.407,82	41.100.000,00	41.100.000,00
Tesis Makine ve Cihazlar	26.139.295,00	26.406.678,98	26.728.929,74
Taşıtlar	567.424,78	419.102,42	652.258,40
Demirbaşlar	665.097,04	706.357,38	1.110.742,56
Diğer Maddi duran Varlıklar	119.985,60	119.985,60	119.985,60
Birikmiş Amortismanlar	-1.155.955,10	-1.130.473,74	-1.130.377,70
Haklar	514.580,10	518.308,44	518.308,44
Birikmiş Amortismanlar	-323.673,04	-323.673,04	-323.673,04
Gelecek Yıllara Ait Gid.	4.938.674,14	4.028.024,76	3.987.692,54
Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar	120.561,04	120.561,04	71.910,12
AKTİF TOPLAMI	150.916.585,26	181.984.345,56	203.021.597,24

PASİF	2016	2017	2018
K/V Yab. Kaynaklar	91.139.475,68	44.262.402,04	17.772.195,78
Mali Borçlar	605.839,42	11.726.139,84	2.244.630,38
Ticari Borçlar	18.945.193,54	28.837.168,68	8.295.496,58
Diğer Borçlar	54.559.715,34	1.458.869,92	3.864.691,66
Alınan Avansları	240.000,00	183.694,46	1.272.056,98
Öd. Vergi ve Diğ. Yas. Yük.	4.191.796,78	2.268.506,78	2.031.347,94
Borç ve Gider Karşılıkları	-1465,46	-211.977,64	63.972,24
Gelecek Ayl. Ait Gelirler ve Gid.Tah.	12.598.396,06	0	0
U/V Yab. Kaynaklar	36.601.421,08	49.526.393,52	96.838.044,12
Mali Borçlar	36.601.421,08	34.757.293,54	73.194.106,90
Diğer Borçlar	0	14.769.099,98	23.643.937,22
Özkaynaklar	23.175.688,50	88.195.550,00	88.411.357,34
Sermaye	23.000.000,00	76.596.000,00	76.596.000,00
Ödenmiş Sermaye	23.000.000,00	76.596.000,00	76.596.000,00
Sermaye Yedekleri	0	10.735.592,18	10.735.592,18
Geçmiş Yıllar Karları	106.638,04	234.120,90	671.743,34
Geçmiş Yıllar Zararları(-)	-58.432,40	-58.432,40	-58.432,40
Dönem Net Karı (Zararı)	127.482,86	688.269,32	466.454,22
PASİF TOPLAMI	150.916.585,26	181.984.345,56	203.021.597,24

2. Gelir Tabloları

	2016	2017	2018
Net Satışlar	71.919.264,20	95.676.211,16	90.379.999,08
Satışların Maliyeti	53.482.695,70	83.491.155,02	73.741.824,16
Brüt Satış Karı	18.436.568,50	12.185.056,14	16.638.174,92
Faaliyet Giderleri	4.115.681,92	4.260.885,42	3.146.107,88
Faaliyet Karı	14.320.886,58	7.924.170,72	13.492.067,04
Finansman Giderleri	13.475.816,18	7.405.863,20	16.089.782,22
Diğer Gelirler	4.219.414,88	5.675.778,32	18.677.039,26
Diğer Giderler	4.673.881,12	5.505.816,52	15.376.419,22
Vergi Öncesi Kar/Zararı	390.604,16	688.269,32	702.904,86

3. Mali Analiz

	2016	2017	2018
Net Satışlar	71.919.264,20	95.676.211,16	90.379.999,08
Satışların Maliyeti	53.482.695,70	83.491.155,02	73.741.824,16
Brüt Satış Karı	18.436.568,50	12.185.056,14	16.638.174,92
Faaliyet Giderleri	4.115.681,92	4.260.885,42	4.115.681,92
Esas Faaliyet Karı	14.320.886,58	7.924.170,72	12.522.493,00
Finansman Giderleri	13.475.816,18	7.405.863,20	13.475.816,18

Diğer Gelirler	4.219.414,88	5.675.778,32	4.219.414,88
Diğer Giderler	4.673.881,12	5.505.816,52	4.673.881,12
Vergi Öncesi Net Kar	390.604,16	688.269,32	390.604,16
Satışların Maliyeti/Net Satışlar	0,74	0,87	0,82
Faaliyet Karı/Net Satışlar	0,2	0,08	0,14
Faaliyet Giderleri/Net Satışları	0,06	0,04	0,05
Finansman Giderleri/Net Satışları	0,19	0,08	0,15
Diğer Gelirler/Net Satışlar	0,06	0,06	0,05
Diğer Giderleri/Net Satışlar	0,06	0,06	0,05
Net Kar/Net Satışlar	0,01	0,007	0,004
Dönen Varlıklar	87.195.032,28	108.522.231,80	125.575.848,06
Hazır Değerler	1.662.394,30	12.518.577,70	-11.963.237,36
Ticari Alacaklar	41.077.826,10	55.019.332,98	75.829.537,40
Ortalama Ticari Alacaklar	38.645.841,12	48.048.579,54	65.424.435,19
Stoklar	37.666.024,76	34.700.661,38	54.562.469,24
Ortalama Stoklar	22.077.330,64	55.016.355,45	61.981.896,00
Aktif Toplam	150.916.585,26	181.984.345,56	203.021.597,24
Kısa Vadeli Kaynaklar	91.139.475,68	44.262.402,04	17.772.195,78
Uzun Vadeli Kaynaklar	36.601.421,08	49.526.393,52	96.838.044,12
Özkaynaklar	23.175.688,50	88.195.550,00	88.411.357,34
Pasif Toplam	150.916.585,26	181.984.345,56	203.021.597,24
Cari Oran	0,96	2,45	7,07
Likidite Oranı	0,54	1,67	4
Nakit Oranı	0,44	1,37	3,01
KVYK / Pasif Toplam	0,6	0,24	0,09
UVYK / Pasif Toplam	0,24	0,27	0,48
Özkaynaklar / Pasif Toplam	0,15	0,48	0,44
Toplam Yab.Kaynaklar / Özkaynaklar	0,85	0,52	0,56
Stok Devir Hızı	1,21	0,76	0,59
Stok Devir Süresi	297 gün	474 gün	605 gün
Alacak Devir Hızı	0,93	1	0,69
Alacakların Ort.Tah.Süresi	387 gün	362 gün	521 gün
Aktif Devir Hızı	0,24	0,26	0,22
Brüt Satış Karı / Net Satışlar	0,26	0,13	0,18
Dönem Karı / Aktif Toplamı	0,001	0,002	0,001
Dönem Karı / Özkaynaklar	0,008	0,004	0,002

Şirketin;

- Brüt kar marjı tutarı 2016 yılında % 26, 2017 yılında % 13, 2018 yılında % 18
 - Faaliyet karının net satışlara oranı 2016 yılında % 20, 2017 yılında % 8, 2018 yılında % 14
 - Faaliyet giderlerinin net satışlara oranı ise yıllar itibariyle 2016 yılında % 6, 2017 yılında % 4, 2018 yılında % 5
 - Finansman Giderlerinin Net satışlara oranı ise yıllar itibariyle 2016 yılında % 19, 2017 yılında % 8, 2018 yılında % 15
 - Net Kar/Net Satışlar oranı 2016 yılında % 1, 2017 yılında binde 7 ve 2018 yılında binde 4
 - Dönem Karı/Aktif Toplamı (Net) oranı 2016 yılında binde 1, 2017 yılında binde 2 ve 2018 yılında binde 1
 - Cari Oranı; 2016 yılında 0,96, 2017 yılında 2,45, 2018 yılında 7,07
 - Likidite Oranı; 2016 yılında 0,54, 2017 yılında 1,67, 2018 yılında 4,00
 - Nakit Oranı; 2016 yılında 0,44, 2017 yılında 1,37 2018 yılında 3,01
 - KVK / Pasif Toplamına oranı; 2016 yılında % 60, 2017 yılında % 24, 2018 yılında % 9
 - UVK / Pasif Toplamına oranı; 2016 yılında % 24, 2017 yılında % 27, 2018 yılında % 48
 - Öz Kaynakların / Pasif Toplamına oranı; 2016 yılında % 15, 2017 yılında % 48, 2018 yılında % 44
 - Toplam Yab. Kaynaklar/Öz kaynaklara Oranı; 2016 yılında % 85, 2017 yılında % 52, 2018 yılında % 56
 - Stok Devir Hızı; 2016 yılında 1,21, 2017 yılında 0,76, 2018 yılında 0,59
 - Stok Devir Süresi; 2016 yılında 297 gün, 2017 yılında 474 gün, 2018 yılında 605 gün
 - Alacak Devir Hızı; 2016 yılında 0,93 2017 yılında 1,00, 2018 yılında 0,69
 - Alacakların Ort. Tah. Süresi 2016 yılında 387 gün, 2017 yılında 362 gün, 2018 yılında 521 gün
 - Aktif Devir Hızı; 2016 yılında 0,24, 2017 yılında 0,26, 2018 yılında 0,22
- olarak gerçekleşmiştir.

Yukarıda yer alan finansal oranlardan da anlaşılacağı üzere şirketin alacak devir hızının düşük ve dönem net karının da net satışlara ve aktif toplamına oranlandığında bindelerle ifade edilen rakamlar olduğu, stok devir hızının yıllar itibariyle düştüğü görülmektedir.

4. Şirketin 30.06.2019 Tarihi İtibariyle Bilanço ve Gelir Tablosu:

Şirketin son mali durumunu görebilmek amacıyla 30.06.2019 tarihi itibariyle Vergi Usul Kanunu'nun amir hükümlerine göre şirketin tutmakla zorunlu olduğu yasal defterlerde yer alan kaydi değerlere göre düzenlenen bilanço ve gelir tablosuna aşağıda yer verilmiştir.

Şirketin 30.06.2019 tarihi itibarıyla ayrıntılı bilançosu aşağıya çıkartılmıştır.

AKTİF	30.06.2019
I -DÖNEN VARLIKLAR	108.767.200,80
A-Hazır Değerler	476.427,68
3-Bankalar	476.427,68
C-Ticari Alacaklar	76.563.719,26
1-Alıcılar	75.404.971,82
5-Verilen Depozito ve Teminatlar	1.097.387,44
6-Diğer Ticari Alacaklar	61.360,00
D-Diğer Alacaklar	5.494.523,24
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	5.494.523,24
E-Stoklar	24.216.129,68
1-İlk Madde ve Malzeme	15.970.627,90
4-Ticari Mallar	61.854,64
5-Diğer Stoklar	765.074,62
7-Verilen Sipariş Avansları	7.418.572,52
H-Diğer Dönen Varlıklar	2.016.400,94
1- Devreden KDV	1.970.936,56
5-İş Avansları	45.464,38
II -DURAN VARLIKLAR	93.098.413,40
A-Ticari Alacaklar	2.406,10
1-Verilen Depozito ve Teminatlar	2.406,10
D-Maddi Duran Varlıklar	84.227.880,94
3-Binalar	46.920.274,86
4-Tesis,Makine ve Cihazlar	36.596.058,84
5-Taşıtlar	510.738,42
6-Demirbaşlar	1.211.200,92
7-Diğer Maddi duran Varlıklar	119.985,60
8-Birikmiş Amortismanlar(-)	-1.130.377,70
E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar	4.837.907,50
1-Haklar	518.308,44
4-Araştırma ve Geliştirme Giderleri	759.637,78
7-Finansal kiralama Konusu Kıymetler	3.883.634,32
8-Birikmiş Amortismanlar(-)	-323.673,04
G-Gelecek Yıll. Ait Gid. ve Gelir Tahakkukları	3.958.308,74
1-Gelecek Yıllara Ait Giderler	3.958.308,74
H-Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	71.910,12
6-Geçici Hesap	71.910,12
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	201.865.614,20

PASİF	30.06.2019
III-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	108.723.920,54
A-Mali Borçlar	15.496.545,40
1-Banka Kredileri	15.238.621,72
2-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	292.287,60
3-Ertelenmiş Finans. Kiral. Borçl. Maliyetleri(-)	-34.363,92
B-Ticari Borçlar	53.380.683,30
1-Satıcılar	12.443.073,38
2-Borç Senetleri	40.865.451,68
5-Diğer Ticari Borçlar	72.158,24
C-Diğer Borçlar	6.784.736,04
4-Personele Borçlar	4.621.047,40
5-Diğer Çeşitli Borçlar	2.163.688,64
D-Alınan Avanslar	28.608.310,10
1- Alınan Sipariş Avansları	28.608.310,10
F-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	4.433.436,10
1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	1.048.969,12
2-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	2.615.349,60
4-Vadesi Geçm. Ert. Taks. Yükümlülükler	578.281,34
5-Ödenecek Diğer Yükümlülükler	190.836,04
H- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	20.209,60
2- Gider Tahakkukları	20.209,60
IV -UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	73.606.695,30
A-Mali Borçlar	49.923.608,06
1-Banka Kredileri	48.775.822,30
2-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	1.230.097,44
3-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri(-)	-82.311,68
C-Diğer Borçlar	23.683.087,24
1-Ortaklara Borçlar	23.633.380,28
6- Kamuya Olan Ertelenmiş Ve Taks.	49.706,96
V-ÖZ KAYNAKLAR	19.534.998,36
A-Ödenmiş Sermaye	76.596.000,00
1-Sermaye	76.596.000,00
B-Sermaye Yedekleri	10.735.592,18
3-Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları	10.735.592,18
D-Geçmiş Yıllar Karları	1.138.250,68
1-Geçmiş Yıllar Karları	1.138.250,68
E-Geçmiş Yıllar Zararları(-)	-58.485,52
1- Geçmiş Yıllar Zararları	-58.485,52
F-Dönem Net Karı (Zararı)	-68.876.358,98
2-Dönem Net Zararı(-)	-68.876.358,98
PASİF(KAYNAKLAR) TOPLAMI	201.865.614,20

Şirketin 01.01.2019 – 30.06.2019 dönemi gelir tablosu aşağıya çıkartılmıştır.

	30.06.2019
A-BRÜT SATIŞLAR	59.500.660,84
1-Yurt İçi Satışlar	56.578.194,48
3-Diğer Gelirler	2.922.466,36
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	2.269.076,74
1-Satıştan İadeler(-)	1.786.477,42
2-Satış İskontoları(-)	482.599,32
C-NET SATIŞLAR	57.231.584,10
D-SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	99.238.214,12
1-Satılan Mamüller Maliyeti(-)	99.238.214,12
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	-42.006.630,02
E-FAALİYET GİDERLERİ(-)	5.353.073,64
2-Pazarlama, Satış ve Dağ. Giderleri(-)	1.025.597,16
3-Genel Yönetim Giderleri(-)	4.327.476,48
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	-47.359.703,66
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR	5.168.613,96
3-Faiz Gelirleri	6.269,64
7-Kambiyo Karları	5.161.199,96
10-Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Karlar	1.144,36
G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR(-)	20.369.048,26
4-Kambiyo Zararları(-)	20.369.048,26
H-FİNANSMAN GİDERLERİ(-)	6.512.796,48
1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	6.512.796,48
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	-69.072.934,44
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR	661.279,38
2- Diğer Olağan Dışı Gelir ve Karlar	661.279,38
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLARI(-)	464.703,92
2- Önceki Dönem Gider ve Zararları(-)	232.737,74
3- Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar(-)	231.966,18
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	-68.876.358,98
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	-68.876.358,98

Şirket 01.01.2019-30.06.2019 dönemini 68.876.358,98.- TL tutarında ticari zararlar kapatmış olup söz konusu ticari zarar dönemde gerçekleşen satılan malın maliyeti tutarının net satış hasılatından daha yüksek olmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

5. Defterlere İlişkin Bilgiler:

Şirketin 2016, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında kullandığı yasal defterlerin kanuni sürelerinde tasdik ettirilmiş olduğu tespit edilmiştir. İlgili yıllara ilişkin yasal defter tasdik bilgileri aşağıya çıkartılmıştır.

Tasdik Dönemi	Defterin Nevi	Tasdik Makamı	Tasdik Tarihi	Tasdik No
2016	Yevmiye	E Defter		
2016	Kebir	E Defter		
2016	Envanter	 1. Noteri	31.12.2015	33333
2017	Yevmiye	E Defter		
2017	Kebir	E Defter		
2017	Envanter	 1. Noteri	31.12.2016	33333
2018	Yevmiye	E Defter		
2018	Kebir	E Defter		
2018	Envanter	 1. Noteri	31.12.2017	33333
2019	Yevmiye	E Defter		
2019	Kebir	E Defter		
2019	Envanter	 1. Noteri	31.12.2018	33333

6. İşletmeyi Finansal Zorluğa Düşüren Etkenler:

Şirketi finansal zorluğa düşüren etkenler konkordato ön projesinde aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

- İşçi sendikasının işyeri gerçeklerine uygun olmayan tutum ve davranışları nedeniyle işçilere ortalama % 39 oranında ücret zammının verilmesi nedeniyle finansal dengenin bozulması
- İşçilerin fazla mesaiye kalmamaları nedeniyle siparişlerin zamanında teslim edilememesi bu nedenle yeni siparişlerin alınamaması
- İhracat müşterileri ile ilgili olarak Eximbank' tan kullanılan sevk sonrası reeskont kredisi ile ilgili olarak limit güncelleme işleminin henüz eximbank tarafından sonuçlandırılmaması
- Bankaların ihtiyaç duyulan miktarda kredi kullandırmamaları nedeniyle nakit dengesinin olumsuz etkilenmesi,
- Tedarik maliyetlerinin aşırı artan kurlar nedeniyle oldukça yükseldiği söz konusu maliyet artışlarının satış fiyatlarına yansıtılamaması,
- Bankaların limitleri düşürmesi ve kredi kullandırmamaları nedeniyle ihtiyaç duyulan finansman miktarının temin edilememesi,
- Kurların ve faiz oranlarının yükselmesinin kredi ve hammadde maliyetleri üzerindeki olumsuz etkisi
- Alacaklar ve borçların vadelerinde meydana gelen uyumsuzluğun yansımaları
- Kontrolsüz hızlı büyüme
- Finansman planlamasında yapılan hatalar
- Olumsuzlukların üst üste gelmesi

7. Aktif Kalemlerin Değerlemesi:

Şirket mali tablolarında yer alan alacak ve borç bakiyeleri, Vergi Usul Kanunu'nun amir hükümlerine göre şirketin tutmakla zorunlu olduğu yasal defterlerde yer alan muhasebe kayıtları dikkate alınmak suretiyle oluşturulan TTK 376/3. çerçevesinde aktiflerin satış fiyatı esaslı borca batıklık bilançosunda yer almaktadır. 30.06.2019 tarihi itibarıyla Şirketin aktifinde yer alan kalemler ile bunların değerlemeleri neticesinde oluşan rakamlar aşağıda verilmiştir.

	Kaydi	Rayiç
AKTİF	30.06.2019	30.06.2019
I -DÖNEN VARLIKLAR	108.767.200,80	108.767.200,80
A-Hazır Değerler	476.427,68	476.427,68
3-Bankalar	476.427,68	476.427,68
C-Ticari Alacaklar	76.563.719,26	76.563.719,26
1-Alıcılar	75.404.971,82	75.404.971,82
5-Verilen Depozito ve Teminatlar	1.097.387,44	1.097.387,44
6-Diğer Ticari Alacaklar	61.360,00	61.360,00
D-Diğer Alacaklar	5.494.523,24	5.494.523,24
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	5.494.523,24	5.494.523,24
E-Stoklar	24.216.129,68	24.216.129,68
1-İlk Madde ve Malzeme	15.970.627,90	15.970.627,90
4-Ticari Mallar	61.854,64	61.854,64
5-Diğer Stoklar	765.074,62	765.074,62
7-Verilen Sipariş Avansları	7.418.572,52	7.418.572,52
H-Diğer Dönen Varlıklar	2.016.400,94	2.016.400,94
1- Devreden KDV	1.970.936,56	1.970.936,56
5-İş Avansları	45.464,38	45.464,38
II -DURAN VARLIKLAR	93.098.413,40	84.392.406,10
A-Ticari Alacaklar	2.406,10	2.406,10
1-Verilen Depozito ve Teminatlar	2.406,10	2.406,10
D-Maddi Duran Varlıklar	84.227.880,94	81.190.000,00
3-Binalar	46.920.274,86	50.000.000,00
4-Tesis,Makine ve Cihazlar	36.596.058,84	30.000.000,00
5-Taşitlar	510.738,42	640.000,00
6-Demirbaşlar	1.211.200,92	500.000,00
7-Diğer Maddi duran Varlıklar	119.985,60	50.000,00
8-Birikmiş Amortismanlar(-)	-1.130.377,70	0
E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar	4.837.907,50	3.200.000,00
1-Haklar	518.308,44	0
4-Araştırma ve Geliştirme Giderleri	759.637,78	0
7-Finansal kiralama Konusu Kıymetler	3.883.634,32	3.200.000,00
8-Birikmiş Amortismanlar(-)	-323.673,04	0
G-Gelecek Yıll. Ait Gid. ve Gelir Tahakkukları	3.958.308,74	0
1-Gelecek Yıllara Ait Giderler	3.958.308,74	0
H-Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	71.910,12	0
6-Geçici Hesap	71.910,12	0
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	201.865.614,20	193.159.606,90

PASİF	30.06.2019	30.06.2019
III-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	108.723.920,54	108.723.920,54
A-Mali Borçlar	15.496.545,40	15.496.545,40
1-Banka Kredileri	15.238.621,72	15.238.621,72
2-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	292.287,60	292.287,60
3-Ertelenmiş Finans. Kiral. Borçl. Maliyetleri(-)	-34.363,92	-34.363,92
B-Ticari Borçlar	53.380.683,30	53.380.683,30
1-Satıcılar	12.443.073,38	12.443.073,38
2-Borç Senetleri	40.865.451,68	40.865.451,68
5-Diğer Ticari Borçlar	72.158,24	72.158,24
C-Diğer Borçlar	6.784.736,04	6.784.736,04
4-Personele Borçlar	4.621.047,40	4.621.047,40
5-Diğer Çeşitli Borçlar	2.163.688,64	2.163.688,64
D-Alınan Avanslar	28.608.310,10	28.608.310,10
1- Alınan Sipariş Avansları	28.608.310,10	28.608.310,10
F-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	4.433.436,10	4.433.436,10
1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	1.048.969,12	1.048.969,12
2-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	2.615.349,60	2.615.349,60
4-Vadesi Geçm. Ert. Ve Taks. Yükümlülükler	578.281,34	578.281,34
5-Ödenecek Diğer Yükümlülükler	190.836,04	190.836,04
H- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	20.209,60	20.209,60
2- Gider Tahakkukları	20.209,60	20.209,60
IV -UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	73.606.695,30	73.606.695,30
A-Mali Borçlar	49.923.608,06	49.923.608,06
1-Banka Kredileri	48.775.822,30	48.775.822,30
2-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	1.230.097,44	1.230.097,44
3-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri	-82.311,68	-82.311,68
C-Diğer Borçlar	23.683.087,24	23.683.087,24
1-Ortaklara Borçlar	23.633.380,28	23.633.380,28
6- Kamuya Olan Ertelenmiş Ve Taks.	49.706,96	49.706,96
V-ÖZ KAYNAKLAR	19.534.998,36	10.828.991,06
A-Ödenmiş Sermaye	76.596.000,00	0
1-Sermaye	76.596.000,00	0
B-Sermaye Yedekleri	10.735.592,18	0
3-Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları	10.735.592,18	0
D-Geçmiş Yıllar Karları	1.138.250,68	0
1-Geçmiş Yıllar Karları	1.138.250,68	0
E-Geçmiş Yıllar Zararları(-)	-58.485,52	0
1- Geçmiş Yıllar Zararları	-58.485,52	0
F-Dönem Net Karı (Zararı)	-68.876.358,98	0
2-Dönem Net Zararı(-)	-68.876.358,98	0
PASİF(KAYNAKLAR) TOPLAMI	201.865.614,20	193.159.606,90

Şirketin duran varlıkları (gayrimenkuller, makine tesis cihazlar, taşıtlar, demirbaşlar vb. gibi) ve dönen varlıklar içerisindeki alacaklar, stoklar ile gelecek aylara/yıllara ait giderleri rayiç değerler ile diğer aktif değerler mukayyet değerleri ile değerlendirilmiştir.

30.06.2019 tarihi itibarıyla Borçlunun aktiflerinin durumunu gösteren ve defter değerini, tahmini piyasa değerini, değerlemede temel alınan usul ve esaslarla ilgili bilgiler yukarıda verilmiştir.

Şirketin 30.06.2019 tarihli bilançosunda da görüleceğe üzere, kısa ve uzun dönemde satılabilir **aktif değerlerin** yasal defter kayıtları dikkate alındığında nakde çevrilebilir rayiç değer toplamı (TTK 376/3 çerçevesinde) 193.159.606,90.- TL ve **borç tutarı** 182.330.615,84.- TL olup, aktiflerin rayiç değerlerinin borçları karşıladığı ve şirketin TTK 376/3 maddesi çerçevesinde özkaynaklarının (+) **10.828.991,06.- TL olduğu**, şirketin **borca batık durumda olmadığı** anlaşılmaktadır.

III- KONKORDATO ÖN PROJESİNDE YER ALAN TEKLİF İLE PROFORMA MALİ TABLOLARININ İNCELENMESİ

Şirketçe hazırlanan konkordato ön projesi ve konkordato ön projesinde yer alan teklif ile proforma bilanço, gelir tablosu ve nakit akış tablolarının incelenmesi ve değerlendirilmesine yönelik tespit ve kanaatlerimiz aşağıya çıkartılmıştır.

Şirketçe sunulan konkordato ön projesinde alacaklılara sunulan teklifte aynen; “

Şirketimiz tüm alacaklılara tek bir teklif sunmakta olup vade konkordatosu talep etmektedir. Şirketimiz 30.06.2019 tarihli mali duruma göre TTK 376/3 çerçevesinde borca batık durumda olmayıp özkaynakları (+) 10.828.991,06.- TLdir.

Konkordato teklifimize (konkordato teklifimiz işbu ön raporumuza ek yapılmıştır) göre 30.06.2019 tarihi itibarıyla borçlarımızdan herhangi bir iskonto yapılmadan ilk 1,5 yıl geri ödemesiz sonraki 4 yılda eşit paylı ödeme şeklinde borçlarımız ödenecektir. Borçlarımız için ilave faiz ödenmeyecektir.

Konkordato sürecinde şirketimiz tarafından alacaklılara ilk 1,5 yıl içerisinde herhangi bir borç ödemesi yapılmayacak sonraki 4 yılda yıllık borç ödemesi o yıl ödenmesi planlanan borç tutarının 12 ye bölünmesi suretiyle aylık eşit taksitler şeklinde ödenecektir.

Rehinli alacaklılarla İİK 308/h maddesi çerçevesinde borçlar yapılandırılmak suretiyle ödenecektir.” hususları yer almaktadır. Konkordato teklifinin alacaklı bazında yer aldığı detaylı listenin konkordato ön projesine eklendiği görülmüştür.

Konkordato ön projesinde Şirketin faaliyetine devam edebilmesi ve alacaklılarına ödemelerini yapabilmesi için mali kaynaklar olarak;

- Mevcut yada yeni ortaklarca konkordato sürecinde toplam 10.300.000,00.- TL tutarında nakit sermaye artışı yapılacaktır.

- Şirketimiz ortakları şahsi gayrimenkullerini satarak şirkete kaynak temin edeceklerdir. Bu şekilde elde edilecek kaynak tutarı ile öncelikle ipotek alacaklısı bankaların kredi borcu kapatılacak artan kısım ise konkordato kapsamındaki borçların ödenmesinde ve şirketin ticari faaliyetlerinin

devamında kullanılacaktır. Ortakların satacakları gayrimenkullere ait liste şahsi konkordato projelerinde yer almaktadır.

- Şirketimize ortak olmak isteyen yada tümünü satın almak isteyen yerli ve yabancı yatırımcılar mevcut olup söz konusu yatırımcılarla görüşmeler devam etmektedir. Ortak alımı yada tümünden satış durumunda şirketimiz konkordatodan derhal çıkacaktır.

- İşçilikle ilgili olarak gerekli düzenleme yapılarak şirket fazla mesai yapan ve siparişlerini karşılayan bir işletme haline dönüştürülecektir.

- Şirketimizde gerektiğinde büyük montanlı sipariş bazlı stratejik ortak ve kar paylaşımı esasına dayalı ortaklıklar kurulacaktır.

- İlk 1,5 yıl içinde alacaklılara borç ödemesi yapılmayarak işletme sermayesi birikimi sağlanacaktır.

- Küçülmeye gidilerek yurtiçi satış faaliyeti azaltılarak daha az kaynak kullanılacak hem verimlilik ve hem de etkinlik arttırılacaktır.

- Küçülmeye dayalı olarak oluşacak atıl kapasite çerçevesinde bir kısım makineler satılarak elde edilecek kaynaklar şirketimizin borç ödemesinde kullanılacaktır.

- Kar marjı düşük ürünlerin üretimi ve satışından vazgeçilecektir.

- Her ürün grubu için asgari stok seviyesi belirlenmek suretiyle stok alımları yapılacak ve yüksek stoklu envanter sisteminden vazgeçilerek kaynak ihtiyacı azaltılacaktır.

- Bir kısım tedarikçilerle vadeli olarak ürün alımı konusunda anlaşma yapılması nedeniyle üretimde kullanılan birçok malzeme vadeli alım yapılmak suretiyle temin edilecektir. Nakit imkanları müsait olduğunda ise peşin alım yapılmak suretiyle % 20 iskontolu tedarik yapılarak maliyetlerden % 20 oranında tasarruf sağlanacak ve bu şekilde karlılık % 20 oranında arttırılmış olunacaktır.

- Maliyet ve giderlerde yapılacak ciddi tasarruflarla önemli tutarda kaynak çıkışı önlenecektir.

Hususları gösterilmiştir.

Proforma Gelir Tabloları

	01.07.2019- 31.12.2019	2020	2021	2022	2023	2024
C-NET SATIŞLAR	50.000.000,00	130.000.000,00	149.500.000,00	171.925.000,00	197.713.750,00	227.370.812,50
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	40.000.000,00	104.000.000,00	119.600.000,00	137.540.000,00	158.171.000,00	181.896.650,00
BRÜT SATIŞ KARI	10.000.000,00	26.000.000,00	29.900.000,00	34.385.000,00	39.542.750,00	45.474.162,50
E-FAALİYET GİDERLERİ (-)	3.500.000,00	9.100.000,00	10.465.000,00	12.034.750,00	13.839.962,50	15.915.956,88
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	1.000.000,00	2.600.000,00	2.990.000,00	3.438.500,00	3.954.275,00	4.547.416,26
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	2.500.000,00	6.500.000,00	7.475.000,00	8.596.250,00	9.885.687,50	11.368.540,62
FAALİYET KARI	6.500.000,00	16.900.000,00	19.435.000,00	22.350.250,00	25.702.787,50	29.558.205,62
F-DİĞER FAALİYET. OLAĞAN GELİR VE KARLAR	8.500.000,00	22.100.000,00	25.415.000,00	29.227.250,00	33.611.337,50	38.653.038,12
G-DİĞER FAALİYET. OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	10.000.000,00	26.000.000,00	29.900.000,00	34.385.000,00	39.542.750,00	45.474.162,50
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	264.207,60	206.234,76	4.785.432,98	3.635.128,20	2.336.675,66	879.037,70
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	264.207,60	206.234,76	4.785.432,98	3.635.128,20	2.336.675,66	879.037,70
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	4.735.792,40	12.793.765,24	10.164.567,02	13.557.371,80	17.434.699,34	21.858.043,56
K-DÖNEM KARI VERGİ KARŞ.	1.041.874,32	2.814.628,36770	2.032.913,40	2.711.474,36	3.486.939,86	4.371.608,72
DÖNEM NET KARI	3.693.918,08	9.979.136,88	8.131.653,62	10.845.897,44	13.947.759,48	17.486.434,84

Proforma Nakit Akış Tabloları

	01.07.2019- 31.12.2019	2020	2021	2022	2023	2024
A-Nakit Girişleri	47.500.000,00	130.000.000,00	175.500.000,00	200.925.000,00	216.013.750,00	243.370.812,50
Satış Hasılatı+Ticari Alacaklar	47.500.000,00	130.000.000,00	165.500.000,00	187.925.000,00	213.713.750,00	243.370.812,50
Ortağa Ait Gayrimenkul Satışı	0	0	6.000.000,00	9.000.000,00	0	0
Nakit Sermaye	0	0	4.000.000,00	4.000.000,00	2.300.000,00	0
B-Nakit Çıkışları	47.045.270,38	121.645.270,36	183.770.324,58	199.980.074,48	216.871.016,72	242.772.661,06
Ticari Borçlar	25.000.000,00	78.380.000,00	99.404.600,00	113.038.122,00	130.252.770,54	153.477.341,48
Konkordatoya tabi Borçlar	0	0	27.717.751,16	27.717.751,16	27.717.751,16	27.717.751,16
Personele Borçlar	16.000.000,00	27.720.000,00	29.660.400,00	31.736.628,00	33.958.191,96	36.335.265,40
Vergi ve SGK Ödemeleri	5.500.000,00	15.000.000,00	15.500.000,00	16.000.000,00	14.000.000,00	14.300.000,00
Kredi/Leasing Ödemeleri	281.062,78	339.035,60	6.702.140,44	7.852.445,12	8.605.627,40	10.063.265,34
Faiz Ödemesi	264.207,60	206.234,76	4.785.432,98	3.635.128,20	2.336.675,66	879.037,70
C-Dönem Nakit Toplamı	454.729,62	8.354.729,64	-8.270.324,58	944.925,54	-857.266,72	598.151,44
Dönem Başı Nakit	476.427,68	931.157,30	9.285.886,94	1.015.562,38	1.960.487,90	1.103.221,18
BAKİYE NAKİT MİKTARI	931.157,30	9.285.886,94	1.015.562,38	1.960.487,90	1.103.221,18	1.701.372,62

Şirketçe hazırlanan konkordato teklifi incelendiğinde alacaklılardan herhangi bir indirim talebinin olmadığı, vade konkordatosu talep edildiği, borçlarını vadeye yayarak 1,5 yıl geri ödemesiz sonraki 4 yılda eşit paylı olarak (her yıla isabet eden ödeme tutarının o yıl içinde 3 taksitte) ödemek istediği, şirketin aktiflerinin TTK 376/3 çerçevesinde değerlendirildiğinde 30.06.2019 tarihi itibarıyla şirketin özkaynaklarının (+) 10.828.991,06.- TL tutarında olduğu ve şirketin borca batık durumda olmadığı görülmüştür.

Şirketin proforma gelir tablolarında yer verdiği satış hedeflerinin 2016, 2017 ve 2018 yıllarında gerçekleştirilen satış hedefleri ile uyumlu olduğu görülmektedir. Şirketin özkaynak/yabancı kaynak oranı diğer bir ifadeyle aktiflerin ne kadarının borçla ne kadarının özkaynakla finanse edildiği hususu dikkate alındığında şirketin özkaynaklarının finansal krizi aşmak açısından mevcut durumda yetersiz olduğu anlaşılmakla konkordato ön projesinde yer verilen ortakların 1,5 + 4 yıllık öngörülen konkordato sürecinde toplam 10.300.000.- TL tutarındaki nakit sermaye artışı, ortakların şahsi gayrimenkullerinin satılarak elde edilecek 15.000.000.- TL tutarındaki satış bedelinin öncelikle şirketin ipotekli kredi borçlarının ödenmesinde kullanılması, alacaklardan tahsilat, maliyet ve giderlerde yapılacak önemli tasarruflar ve bu süreçte elde edilecek ticari karlar neticesinde şirketin özkaynaklarının güçleneceği görülmektedir.

Proforma Gelir tabloları incelendiğinde kar marjı oranları, maliyet ve giderlerin net satışlara oranlarının, önceki yıllar gerçekleştirmeleriyle uyumlu olarak mevcut şirket gerçeklerine uygun bir şekilde bütçelendiği görülmüştür.

Şirketin proforma gelir tablolarında yer verdiği satışlarını gerçekleştirmesi durumunda satışlardan elde edilecek nakitler, alacakların tahsilatı, ortaklarca 1,5 + 4 yılda nakit sermaye olarak konulacak toplam 10.300.000,00.- TL tutar, ortakların şahsi gayrimenkullerinin satışından elde edilecek 15.000.000.- TL tutarındaki nakitler vb. hususlar birlikte değerlendirildiğinde şirketin nakit akış tablosunda yer verdiği hedeflere ulaşabileceği ve tüm borçları 1,5 + 4 yıl sürede ödeyebileceği anlaşılmaktadır.

Konkordato Kaynakları

Şirketimizin revize konkordato projesi çerçevesinde konkordato kaynakları aşağıya çıkarılmıştır.

Konkordato Kaynakları	
Bankalar	476.427,68
Alacaklar	80.899.495,06
Stoklar	23.451.055,06
Ticari Kar	64.084.800,34
Ortağa Ait Gayrimenkul Satışı	15.000.000,00
Sermaye Artışı	10.300.000,00
Kaynak Toplamı	194.211.778,14
Borç Toplamı	182.330.615,84
Kaynak Fazlası	11.881.162,30

Şirketin 30.06.2019 toplam borç tutarı konkordato sürecinde ödenecek faizler dahil 182.330.615,84.-TL olup konkordato sürecinde üreteceği kaynak tutarı 194.211.778,14.-TL dir. Görüleceği üzere konkordato kaynaklarımız borçları fazlasıyla ödemeye yeterlidir.

III. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ:

Şirketin faaliyetlerine devam etmesinin her hâlükârda alacaklıların lehine olduğu ve hem Şirketin faaliyetine devam ederek ekonomiye katma değer yaratmaya devam etmesi, hem de alacaklıların mağdur olmaması açısından Şirketin yeniden yapılanarak faaliyetlerini sürdürmesinin daha doğru olacağı projede belirtilen tutarların, belirtilen vadelerde ödenmesinin mümkün olduğunu, alacaklıların alacaklarında vadelendirme sayesinde, şirketin proje süresince ödemek zorunda kalacağı toplam tutarın, şirketin nakit sermaye artışları, ortakların şahsi gayrimenkullerinin satılarak elde edilecek nakitler ve muhtemel gelirleriyle karşılanmasının kuvvetle muhtemel olduğu;

XYZ Firması San. Tic. A.Ş. tarafından hazırlanan konkordato ön projesinde yer alan teklifin **gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olduğu** sonuç ve kanaatine varılmıştır.

TÜRKİYE, 08 Ağustos 2019

3.6. Konkordato Talebine Eklenecek Finansal Analiz Raporu İle Makul Güvence Raporu Arasındaki Farklar

Finansal Analiz Raporu konkordato ön projesinin gerçekleştirilmesinin kuvvetle muhtemel olup olmadığı yönünde raporu düzenleyen bağımsız denetim kuruluşunun bir değerlendirmesini içermektedir. Söz konusu rapor hazırlanırken; işletmenin konkordato ön projesi, geçmiş yıllar performansları, proforma mali tabloları, konkordato teklifi, borçları nasıl ödeyeceği, borçları ödemek için yeterli kaynağa sahip olup olmadığı vb. hususlar incelenerek şirketin konkordato ön projesinin gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olup olmadığı yönünde bir kanaat oluşturulur. Eğer kanaat olumlu ise finansal analiz raporunun sonuç kısmında;” *şirketinin konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleştirilmesinin kuvvetle muhtemel olduğu*” yönünde bir ibare yer alır. Eğer kanaat olumlu değilse bu durumda raporun sonuç kısmında; “..... *şirketinin konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleştirilmesinin mümkün görülmediği*” şeklinde bir ibare yer alır. Olumsuz görüş ile mahkemeye müracaat edildiğinde mahkemeler konkordato talebini reddetmektedir.

Finansal analiz raporunda incelenen mali tabloların önemli bir yanlışlık içerip içermediği hususunda bir tespit ve kanaate yer verilmez. Sadece şirketin finansal bilgileri analiz edilerek konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin kuvvetle muhtemel olup olmadığı yönünde bir kanaat belirtir.

Finansal Analiz Raporunu SPK ve KGK dan yetki almış bağımsız denetim kuruluşlarının düzenleyebilecekleri hükmü getirilmişken makul güvence raporunu sadece KGK tarafından yetkilendirilmiş bağımsız denetim kuruluşlarının düzenleyebilecekleri hükmü getirilmiştir.

Makul Güvence Raporu ise konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceği yönünde bağımsız denetim kuruluşunca makul güvence verilir verilmeyeceği hususunu içerir. Makul Güvence raporunda KGK dan yetki almış bağımsız denetim kuruluşu tarafından Türkiye Denetim Standartlarına göre yapılacak denetim kapsamında mali tabloların önemli bir yanlışlık içermediği, raporda yer alan mali tabloların konkordato talep eden şirketin yasal defter kayıtlarını yansıtıp yansıtmadığı, yasal defterlerin usulüne uygun tutulup tutulmadığı, örnekleme yöntemiyle doğrulama, sayım vb. iş ve işlemlerin neticeleri vb. hususlara yer verilerek konkordato ön projesinde yer alan teklifin geçmiş yıllar performansları, proforma mali tablolar ve konkordato kaynakları çerçevesinde gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceği yönünde tespit ve değerlendirmeleri içerir. Makul güvence verilmeyen konkordato ön projesi için mahkemeler konkordato talebini reddetmektedir.

Makul güvence veren bağımsız denetim raporunun gerçeğe aykırı düzenlenmesi durumunda zarar gören alacaklıların zararlarının tazmini hususunda bağımsız denetim kuruluşu ile raporu imzalayan bağımsız denetçi aleyhine davalar açılabilmekte ve KGK tarafından yetki iptali de dahil olmak üzere muhtelif yaptırımlar uygulanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tez çalışmamızın önceki bölümlerinde açıkladığımız üzere ülkemizde kriz döneminde zor durumdaki işletmelerin yaygın bir şekilde başvurduğu konkordato sürecinin yönetimi ve denetimi hukuki esaslardan çok finansal yönü ağır basan bir uzmanlık gerektirmektedir. Bağımsız denetim ve güvence hizmetleri yanında uzmanlık gerektiren çeşitli yönetim danışmanlığı hizmetlerini de verebilen büyük denetim firmalarının dışında, konkordatoda olduğu gibi ileri *düzeyde finansal yönetim danışmanlığı, finansal uyumsuzluklarda danışmanlık ve bilirkişilik, hile denetçiliği ve soruşturmaları* gibi hizmetleri verebilecek, özel yetkinliklere sahip güvenilir muhasebecileri bulmak kolay olmamaktadır.

Muhasebecilik ruhsatına sahip herkesin bu hizmetleri veremediği dünyanın diğer ülkelerinde de bilinen bir gerçek olduğu sebeple ihtiyaca binaen adli muhasebecilik mesleği doğmuş ve gelişmiştir. Bu mesleğin ilke ve standartları tezimizin ilgili bölümlerinde de açıklanan uluslararası kabul gören çeşitli mesleki teşkilatlarca geliştirilmekte ve uygulamaya sunularak yetkinliğin sürekli geliştirilmesi temelinde mesleği icra edebilecek kişiler ayrıca sertifikalandırılmaktadır.

İşletmelere yönelik ekonomik suçlarla mücadelede ve işletmelerde hile karşıtı politikaların üretilmesi ve uygulanmasında önemli rol ve sorumluluklar da üstlenebilen bu mesleki uzmanlık alanının üniversitelere okutulan bir ders haline gelmesi adli muhasebenin önemine vurgu yapan önemli gelişmelerden bir tanesidir. Özellikle teknolojinin gelişmesine bağlı olarak iş süreçlerinin elektronik ortama taşınması ve finansal işlemlerin hem hacim ve parasal tutar olarak artması hem de giderek karmaşıklaşması sebebiyle siber suçlar geometrik diziyle artmakta ve bu bağlamda adli muhasebeyi başka bir boyuta taşımaktadır.

Ülkemizde adli muhasebe konusunda bazı çabalar olsa da bu mesleğe gereken önemin verilmediği ve ayrı bir mesleki uzmanlık olarak bakılmadığı anlaşılmaktadır. Ülkemizdeki muhasebe meslek örgütleri ve bu örgütlerin üst kuruluşu olan TURMOB'da da bu yönde bir çaba bulunmamaktadır. İstanbul SMMM Odasının bir dönem uyguladığı sertifika programı da kısa sürmüş, devamı gelmemiştir.

Bu tez kapsamında ele aldığımız uygulama örneği konkordato sürecinin sağlam hukuk temeli yanında nasıl bir ileri muhasebe ve hile denetimi bilgisi gerektirdiğini somut bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu tespitlerimizden hareketle önerimiz öncelikle TURMOB'un adli muhasebecilikle ilgili olarak AICPA'nın yaptığı gibi meslek mensuplarını kalitesi onanmış özel eğitim süreçlerinden geçirerek sertifikalandırması, bu sertifikaları alan meslek mensuplarının ayrı bir mesleki oluşumla kendi kendilerini disipline etmeleridir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Altay, Sümer. Ali Eski Ocak. **Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku**. 4. Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018.
- Atmaca, Metin. Serkan Terzi. **Adli Muhasebe Uygulamalarının Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma**. 1. Baskı, İstanbul: Yaylın Yayıncılık, 2012.
- Aydemir, Efrail. **Konkordato ve Yeniden Yapılandırma**. 2.Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Bayraklı, Hüseyin. Mehmet Erkan ve Cemal Elitaş. **Muhasebe ve Vergi Denetiminde Muhasebe Hata ve Hileleri**. 1.Baskı, Bursa: Ekin Yayınevi, 2012.
- Cömert, Nuran. Ganite Kurt, Tuğba Uçma Uysal ve diğerleri. **Bütünleşik Yaklaşımla Kobilerde Risk Temelli İç Kontrol**. Ankara: Gazi Kitapevi, 2015.
- Muhasebe Denetimi**, Deha Yayınları, 2020, s. 11
- Doğan, A. Faruk. **Yargı Denetiminde Adli Muhasebecilik ve Hile İncelemesi**. 1.Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2018.
- D.R. CARMİCHAEL, O. RAY Whittington and Lynford Graham. **Accountants' Handbook, Special Industries and Special Topics**. Accountants' Handbook Vol. 2 Ser. Revised Edition: John Wiley & Sons, Incorporated, 2007.
- Eroğlu, Orhan. **Uygulamada Konkordato**. 2.Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Eroğlu, Orhan. **Uygulamada Konkordato**. 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019
- Haftacı, Vasfi. **Muhasebe Denetimi**, Umuttepe Yayınları, Kocaeli, 2007 s.149.
- Kale, Serdar. **Sorularla Konkordato (İflas Dışı Ve İflas İçİ Adi Konkordato)**. 1. Baskı, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2017.
- Kuru, Baki. **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku**. 1.Baskı, Ankara: Legal Yayınevi, 2016.
- Muşul, Timuçin. **İflas ve Konkordato Hukuku**. 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Öztek, Selçuk. Serdar Kale, Ali Cem Budak ve diğerleri. **Yeni Konkordato Hukuku**. 2.Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Pekcanıtez, Hakan. **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**. 6.Baskı, İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2018.
- Pekcanıtez, Hakan. Güray Erdönmez. **7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato**. 1.Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018.
- Uyar, Talih. **Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri**. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2019.

Vergiliel Tüz, Melek. **Kriz ve İşletme Yönetimi**. 1.Baskı, İstanbul: Alfa Yayıncılık, 2001.

Yılmaz, Ejder. **İcra ve İflâs Kanunu Şerhi**. 1.Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.

Sürekli Yayınlar

- Açık, Serap. “Adli Muhasebecilik Mesleğinin Faaliyet Alanları ve Eğitim Boyutu Açısından İncelenmesi”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 20, Sayı 3, 2016, ss. 1071-1090
- Adıgüzel, Selminaz. “The Causes of Konkorkado of Logistics Companies”, **Al-Farabi International Journal on Social Sciences**, Volume 3, Issue 3, 2019, ss. 141-150
- Afşar, Muharrem. “Küresel Kriz ve Türk Bankacılık Sektörüne Yansımaları”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi**, Cilt 6, Sayı 2, 2011, ss. 143-171
- Afşar, Bilge ve Yasemin Erkoç. “2008 Küresel Krizin Türkiye Ekonomisine Etkileri (Konya Organize Sanayi Bölgesi Örneği)”, **Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi**, Cilt 2, Sayı 2, 2018, ss. 31-48
- Aktaş, Hüseyin ve Gökhan Kuloğlu. ”Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleği”, **Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi**, Sayı 25, 2008, ss. 101-120
- Aktaş, Rabia. Sibel Karğın ve Mahmut Karğın. “Nakit Akışlarının Sağladığı Faaliyetler Yöntemi İle İşletmelerin Nakit Akış Profillerinin İncelenmesi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı 56, 2012, ss. 101-118
- Akkuş, Muhammed Sami. “Konkordato Kurumu ve Firmaların Konkordato İlanının Ekonomik ve Mali Etkileri”, **ECOEI III - 3rd European Congress on Economic Issues**, 2018, ss. 268-287
- Akyel, Nermin. “Adli Muhasebe Çerçevesinde Hukuk Eğitiminde Muhasebe Derslerinin Önemi”, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, ICAFR 16 Özel Sayısı, 2016, ss. 95-108
- Altıntaş, Halil. “Bankacılık Krizleri, Nedenleri ve Ekonomik Maliyetleri”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı: 22, 2004, ss. 39-61
- Altunoğlu, Ender ve Bülent Güloğlu. ”Finansal Serbestleşme Politikaları Ve Finansal Krizler: Latin Amerika, Meksika, Asya ve Türkiye Krizleri”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi**, Sayı 27, 2002, ss. 107-134
- Arı, Ali ve Nazlı Özkeskin. “Türkiye’deki Bankacılık Krizlerinin Nedenleri: Ekonometrik Bir Yaklaşım”, **Finansal Politik & Ekonomik Yorumlar**, Cilt 53, Sayı 622, 2016, ss. 45-60
- Arzu, MERİÇ, Hakan ERKUŞ, Mehmet Kaygusuzoğlu. “Bilirkişilik Müessesesinde Yaşanan Sorunlarla İlgili Muhasebe Meslek Mensupları Ve Hakimlerin Algısı Üzerine Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, 2016, ss.24
- Apalı, İbrahim. “Vergi Usul Kanunu Açısından Konkordato İlanı Kapsamında Vazgeçilen Alacakların Değerlendirilmesi Ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm İSMMMO**, Cilt 28, Sayı 150, 2018, ss. 211-219
- Bakırtaş, İbrahim ve Ali Tekinşen. “Dünya Savaşları ve Büyük Buhran Arasındaki Etkileşimin Ekonomi Politikası”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 12, 2009, ss. 83-100

- Baran, Hitay. “İşletmelerde Kriz Yönetimi”, **A&G Bülten Araştırma ve Meslekleri Geliştirme Müdürlüğü**, Sayı 2, 2005, ss. 26-32
- Bayar, Yılmaz. “Euro Bölgesi Borç Krizi İle Avrupa Döviz Kuru Mekanizması Krizinin Karşılaştırmalı Analizi”, **Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, Sayı 22, 2014, ss. 211-231
- Bekçioğlu, Selim. Ahmet Coşkun ve Umut Tolga Gümüş. “İşletmelerde Hile Ve Yolsuzlukların Önlenmesinde Farklı Bir Yaklaşım: Adli Muhasebe”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı 59, 2013, ss. 1-16
- Besen, Murat ve Orkun Tat. “Konkordato Sürecinde Mühlet”, **ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 2, 2019, ss. 357-390
- Bilen, Abdulkadir ve Ahmet Akatak. “Adli Muhasebe Uygulama Alanları İle Adli Muhasebe Kapsamında Hile ve Yolsuzlukların İncelenmesi”, **Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2019, s. 164-175
- Bozkurt, Nejat. “Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Yeni Bir Alan: Adli Muhasebecilik”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl 8, Sayı 94, 2000a, s. 56-61.
- Boucher Breuer, Janice. “An Exegesis on Currency and Banking Crises”, **Journal of Economic Surveys**, Volume 18, Issue 3, 2004, ss. 293-320
- Börü, Levent. “Adi Konkordatoda Alacaklılar Kurulu”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 9, Sayı 2, 2018, ss. 341-372
- Börü, Levent. “Adi Konkordatoda Alacaklıların Alacaklarını Bildirmesi”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 10, Sayı 1, 201, ss. 173-186
- Claessens, Stijn ve M. Ayhan Köse. “Financial Crises: Review And Evidence”, **Central Bank Review**, Sayı 13, 2013, ss. 1-23
- Carnes, Kay C., & Gierlasinski, Norman J., “Forensic Accounting Skills: Will Supply Finally Catch up to Demand?”, **Managerial Auditing Journal**, volume 16, issue 6, 2001, p. 378–382.
- Cömert, Nuran. “İşletmelerde Kontrol ve Denetim Kavramlarının Doğru Kullanılması Amacına Yönelik Kavramsal Bir İnceleme”, **Marmara Üniversitesi Marmara Business Review**, Cilt 1, Sayı 1, 2016, ss. 1-20
- Çabuk, Adem ve Elif Yücel. “Adli Muhasebecilik Mesleği ve Türkiye’de Uygulanabilirliğine Yönelik Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Cilt, Sayı 54, 2012, ss. 27-50
- Çankaya, Fikret. Engin Dinç ve Yurdağül Çoban. “Adli Muhasebede Uzman Tanıklık Mesleği: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma”, **Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, Cilt 12, Sayı 3, 2014, ss. 70-94
- Çetinoğlu, Tansel ve Özer Bakar. “Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitiminin Gerekliliği: Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Farkındalıkları Üzerine Bir Araştırma”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Yıl 5, Sayı 58, 2017, ss. 333-349

- Çinko, Levent ve Rengin Ak. “Küreselleşen Ekonomilerde Yaşanan Bankacılık Krizleri’nin Anatomisi”, **Maliye ve Finans Yazıları**, Cilt 1, Sayı 83, 2009, ss. 59-83
- Dağdeviren, İbrahim Ethem ve Şakir Mirza. “Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebeye İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesine Yönelik Ege Bölgesinde Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi**, Cilt 10, Sayı 2, 2017, ss. 209-233
- Delice, Güven .“Finansal Krizler: Teorik Ve Tarihsel Bir Perspektif”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı: 20, 2003, ss. 57-81
- Dhar, Pranam ve Anirban Sarkar. “Forensic Accounting: An accountant’s Vision”, **Vidyasagar University Journal of Commerce**, Vol 15, 2010, ss. 89-100
- Didac Ramirez and Others, “Financial Crisis: Theory and Practice”, **Based on Workshop IAFI at Financial Crisis**, 2009, ss. 1-138
- Doğan, Saime. “Adli Muhasebecilik Mesleği ve Mesleğin Geleceği”, **Finans ve Bankacılık Dergisi**, Cilt 5, Sayı 5, 2016, ss. 16-29
- Dönem, Adnan ve Kürşat Çavuşoğlu. “Hilelerin Ortaya Çıkarılması Bakımından Bağımsız Denetim İle Adli Muhasebenin Karşılaştırılması”, **Journal of Accounting- Finance and Auditing Studies**, Cilt 1, Sayı 3, 2015, ss. 34-67
- Duran, Rukiye. “**Konkordato Mühletinin Uzatılması**”, Akademik Yaklaşımlar Dergisi, Cilt 10, Sayı 1, 2019, ss. 57-71Yılmaz, Ömer. Alaattin Kızıltan ve Vedat Kaya. “İktisadi Kriz Kuramları, Finansal Küreselleşme ve Para Krizleri”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 24, 2005, ss. 77-96
- Durmuş, Savaş. “Finansal Krizleri Açıklamaya Yönelik Yaklaşımlar”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 5, 2010, ss. 31-46
- Emin, Doğuş. “Türkiye’nin Finansal Krizleri ve Göstergeleri”, **Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi**, Cilt 9, Sayı 17, 2017, ss. 115-128
- Engin, Cem ve Esra Göllüce. “2008 Küresel Finans Krizi Ve Türkiye Üzerine Yansımaları”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Dergisi**, Sayı 6, 2016, ss. 27-40
- Erdönmez, Pelin Ataman. ”Küresel Kriz ve Ülkeler Tarafından Alınan Önlemler Kronolojisi”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 68, 2009, ss. 85-101
- Ferhan, Güler ve Ünal Uyar.“Adli Muhasebecilik Mesleği ve Mesleğin Dünya’daki Gerekliliği: Worldcom Skandalı”, **SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 2, Sayı 5, 2015, ss. 178-192
- Fırat, Emine. “Türkiye’de 1980 Sonrası Yaşanan Üç Büyük Kriz ve Sonuçlarının Ekonomi-Politigi”, **Sosyo Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt 9, Sayı 17, 2019, ss. 501-524
- Gören, Ömer. “Konkordato (İflasın Ertelenmesi Yerine)”, **Vergi Dünyası**, Sayı:444, Ağustos 2018, ss. 48-57
- Güçlü, Nezahat.“Stratejik Yönetim“, **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 23, Sayı 2, 2003, ss. 61-85

- Gülten, Selçuk. “Adli Muhasebe Kavramı ve Adli Müşavirlik Mesleği”, **Ankara Barosu Dergisi**, Cilt 68, Sayı 3, 2010, s. 311-320
- Gültekin, Nihat ve Emel Aba. “Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kriz Yönetimi: Şanlıurfa Örneği”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Cilt 6, Sayı 2, 2011, ss. 205-226
- Hegazy, Sarah Amr Kotb ve Alan Sangsater, “Mapping Forensic Accounting in the UK” **Journal of International Accounting Auditing and Taxation**, 2017, s.12
- Hodzhanıyazov, Midzhit. Kamil Uslu ve İsmail Erkan Çelik. “Uluslararası Sermaye Hareketlerinin Finansal Krizlere ve Bankalara Etkileri”, **International Conference On Eurasian Economies**, 2015, ss. 558-566
- Güneş, Muharrem ve Eylem Beyazıt. “Özel İşletmelerde Kriz Yönetimi Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, **Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 2, 2010, ss. 15-33
- Hatıpler, Mustafa. “Türkiye Ekonomisine Etkileriyle Küresel Finansal Kriz”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 13, Sayı 2, 2011, ss. 191-214
- Işık, Sayım. Koray Duman ve Adil Korkmaz. “Türkiye Ekonomisinde Finansal Krizler: Bir Faktör Analizi Uygulaması”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi**, Cilt:19, Sayı:1, Yıl:2004, s. 45-69
- İnan Bilen, Cumhur ve Selin Güler. “Konkordato ve Alacakların Akıbeti”, **Vergi Dünyası**, Yıl 38, Sayı 449, 2018, ss 81-97
- Julia Liodorova Aand Valeriya Fursova. “Forensic Accounting In The World: Past And Present” , **Journal of Economics and Management Research**. Vol. 7, 2018, p.96
- Kale, Serdar. “İsviçre İcra İflas Kanununun Adi Konkordato Hükümlerine Genel Bir Bakış”, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 4, Sayı 2, 2017, ss. 153-169
- Karacan, Sami. “Hukuk İle Muhasebenin Kesişme Noktası: Adli Muhasebe”, **Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi**, Yıl 4, Sayı 8, 2012, ss. 105.-128
- Karaçor, Zeynep ve Volkan Alptekin. “Finansal Krizlerin Önceden Tahmin Yoluyla Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği”, **Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F**, Cilt 13, Sayı 12, 2006, ss. 237-256Özdemir, Murat. “Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği”, **Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 5, Sayı 2, 2019, ss. 16-22
- Karacan, Sami. “Konkordato Finansal Krizde Çözüm Mü?”, **Uluslararası Turizm İşletme Ekonomi Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2018, ss. 97-112
- Karcıoğlu, Fatih ve Erdoğan Kaygın. “Krizin Organizasyonların Yönetmel ve Örgütsel Yapısına Olumsuz Etkileri ve İş Görenlerin İş Tatmini Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Uygulama”, **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi**, Cilt 1, Sayı 1, 2010, ss. 23-40
- Kasap, Murat. “Adli Muhasebe Mesleği ve Aklama Suçuyla Mücadele”, **Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 3, Sayı 1, 2013, ss. 121-132

- Keleş, Dursun ve Ümit Keleş. “Adli Muhasebecilik Mesleği ve Türkiye’deki Uygulamaları”, **Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi**, Cilt 5, Sayı 9, 2014, ss. 53-75
- Kızıl, Cevdet. İsmail Erkan Çelik, Vedat Akman ve diğerleri. “Adli Muhasebe Kavramının Önemi ve Farkındalık Düzeyi: Yalova Üniversitesi Öğrencileri ile Bir SMMM Meslek Mensubu Üzerinde İki Yönlü Uygulama”, **Global Business Research Symposium**, 1st Doctoral Conference, Beykent Üniversitesi, 2016, ss. 1-24
- Kıllı, Mustafa. “Türkiye’deki Üniversitelerde Adli Muhasebe Eğitimi Ve Lisansüstü Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme”, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, ICAFR 16 Özel Sayısı, 2016, ss.719-728
- Kızıl, Cevdet. Vedat Akman ve Burak Yılmaz. “Adli Muhasebe Ve Adli Muhasebecilik Mesleğine Genel Bir Bakış”, **Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 12, Sayı 1, 2019, ss. 58-73
- Kurt, Resul. “İş yargısında Arabuluculuk”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 135, 2018, ss. 405-444
- Kurt, Ganite ve Tuğba Açma. “Adli Muhasebecilik Mesleği Ve Adli Muhasebeci Olabilme Sürecinin Türkiye’deki Ve Amerika’daki Yasal Düzenlemeler Açısından Karşılaştırılması”, **Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 2, 2009, ss. 160-178
- Lohana, Poonam Murlidhar. “Forensic Accounting- At Nascent Stage In India”, **Voice of Research**, Vol 2, Issue 1, 2013, ss. 63-65
- Murat, Güven ve Kamuran Mısırlı. “Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kriz Yönetimi: Çaycuma Örneği”, **Zonguldak Bülent Ecevit Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, 2005, ss. 1-19
- Ofluoğlu, Gökhan. “İşletme ve Kriz Yönetimi”, **Kamu İş**, Cilt: 6 Sayı: 2, 2001, ss. 1-27
- Owojori, Anthony Adekunle and T.O. Asaolu. “The Role of Forensic Accounting in Solving the Vexed Problem of Corporate World”, **European Journal of Scientific Research**, Vol. 29, Issue 2, 2009 ss. 183-187
- Özdemir, Murat ve Murat Yıldırım. “Vergi Davalarında Adli Muhasebenin Rolü”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı 76, 2017, ss. 99-126
- Özdemir, Murat. “Konkordatonun Muhasebe İşlemlerine Etkisi”, **Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Yıl 4, Sayı 8, 2018, ss. 1-12
- Özdevecioğlu, Mahmut. “Krizin İşletmelerin Yönetmel Ve Örgütsel Yapısı Üzerindeki Olumsuz Etkileri Ve Kayseri Sanayi İşletmelerinde Yapılan Bir Araştırma”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı: 19, 2002, ss. 93-114
- Özkan, Azzem. “Ekonomik Kriz ve Muhasebe Uygulamalarına Bazı Yansımalar”, **Hacettepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 23, Sayı 2, 2005, ss. 165-180
- Pamukçu, Ayşe. “Adli Muhasebe Ve Bağımsız Denetim Sürecine Etkisi”, **Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi**, Cilt 12, Sayı 48, 2017, ss. 227-244

- Pazarçeviren, Selim Yüksel. “Adli Muhasebecilik Mesleği”, **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 1, Sayı 2, 2005, ss. 1-19
- Pesenti, Paolo and Cedric Tille. “The Economics of Currency Crises and Contagion: An Introduction”, **Economic Policy Review**, Volume 6, Issue 3, 2000, ss. 1-16
- Pehlivan, Abdülkadir ve Ahmet Dursun. “Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitime Yönelik Bir Araştırma”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 26, Sayı 2, 2012, ss. 129-141
- Rezaee, Z. & Burton, E. J. “Forensic Accounting Education: Insights from Academicians and Certified Fraud Examiner Practitioners”. **Managerial Auditing Journal**, volume 12, issue 9, 1997, p. 479-489.
- Rasmussen, Derk G. and Joseph L. Leauanae. “Expert Witness Qualifications and Selection”, **Journal of Financial Crime**, Volum 12, Issue 2, 2004, ss. 165-171
- Renzhou, Dong. “Research on Legal Procedural Functions of Forensic Accounting”, **Energy Procedia**, Issue 5, 2011, s. 2147-2151
- Sayılı, Murat ve Mehmet Uyanık. “Küresel Ekonomik Kriz ve Etkileri (Tokat İli Merkez İlçe Gıda Sanayi Örneği)”, **Çankırı Karatekin Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 3, Sayı 2, 2012, ss. 239-250
- Said Alpagut, Şenel ve Öznur Arslan, “**Muhasebe Skandallarının Önlenmesinde Adli Muhasebe Mesleğinin Rolü**”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 20, Sayı 1, 2019, ss. 293-308
- Soylu, Hülya. “Global Krize Karşı Politika Önlemleri ve Türkiye”, **Maliye Dergisi**, Sayı 157, 2009, ss. 251-266
- Şensöz, Ebru. Arif Barış Özbilen ve Burcu Savaş. “Alacak Rehninin Teminat Altına Alınan Alacak ve Rehin Yükü Bakımından Kapsamı”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:4, Sayı:8, 2005, ss. 233-252
- Tağraf, Hasan ve N. Talat Arslan. “Kriz Oluşum Süreci Ve Kriz Yönetiminde Proaktif Yaklaşım”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 4, Sayı 1, 2003, ss. 149-160
- Tekinşen, Ali. “ Finansal Kriz Türleri ve Krizlerin Öngörülmesinde Kullanılan Temel ve Öncü Göstergeler”, **Dumlupınar Üniversitesi İ.İ.B.F Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 6, 2002, ss. 70-84
- Temiz, Hüseyin. “Konkordato Sürecinde Muhasebeleştirme İşlemleri”, **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, Cilt 6, Sayı 5, 2019, ss. 268-278
- Toraman, Cengiz. Hasan Abidoğlu ve Burcu İşgüden. “Aklama Suçunun Önlenmesine Yönelik Çabalar: Adli Muhasebecilik Mesleği Ve Uygulamaları”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt 11, Sayı 1, 2009, ss. 17-55
- Turgut, Ahmet. “Türleri, Nedenleri ve Göstergeleriyle Finansal Krizler”, **TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Cilt 20, Sayı 4-5, 2007, ss. 35-46

- Ulucan Özkul, Fatma ve Pınar Pektekin. “Muhasebe Yolsuzluklarının Tespitinde Adli Muhasebecinin Rolü ve Veri Madenciliği Tekniklerinin Kullanılması”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt 11, Sayı 4, 2009, ss. 57-88
- Ural, Mert. “Finansal Krizler Ve Türkiye”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi**, Cilt 18, Sayı 1, 2003, ss. 11-28
- Uyan, Özgül. “Crisis Management of Organizations and the Field Research for the Applications Made Before, Meanwhile and After the Crisis”, **International Conference On Eurasian Economies**, Issue 4, 2016, ss. 691-700
- Yördem, Yılmaz. “Marka Hukukunda Arabuluculuk Ve Tahkimin Uygulama Alanı”, **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, Cilt:1, Sayı: 1, 2017, ss. 15-29

Diğer Yayınlar, İnternet Kaynakları

- Aksoy, Ercan Serdar. “Finansal Krizin Tespiti İçin Erken Uyarı Sistemleri ve Bir Model Önerisi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Akyel, Nermin. "Adli Muhasebe ve Türkiye’de Uygulanabilmesi İçin Alt Yapı Bileşenlerinin Mevcut Durumu, Değerlendirilmesi ve Öneriler”, **Doktora Tezi**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2009.
- Ardıç, Hülya. “1994 ve 2001 Yılı Ekonomik Krizlerinin, Türkiye Cumhuriyet Bankası Merkez Bankası Bilançosunda Yarattığı Hareketlerin İncelenmesi”, **Uzmanlık Yeterlilik Tezi**, Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Muhasebe Genel Müdürlüğü, 2004.
- Aydın, Hami. “Adli Muhasebe İle İlgili Dünyadaki Uygulamalar ve Türkiye’de Uygulanabilirliğinin Araştırılması”, **Doktora Tezi**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- Balcı, Murat. “Adli Muhasebe ve Günümüzdeki Uygulamaları”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Bayrak, Nurten. “Adli Muhasebecilik Mesleği Ve Türkiye’de Uygulanabilirliğinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma”, **Yüksek Lisans Tezi**, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Bülbül, Hoşeng. “Finansal Kriz Modelleri Çerçevesinde Türkiye’nin Kriz Öngörü Modelinin Geliştirilmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- Coşkun, Derya. “Konkordato Sürecinin Muhasebe Uygulamalarına Etkisinin İncelenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Çeliker, Fuat. “Adli Muhasebe ve İlgili Tarafların Algı Düzeyleri”, **Yüksek Lisans Tezi**, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- Ekşi, İbrahim Halil. “Finansal Krizlerin KOBİ’ler Üzerinde Etkileri ve Başarılı-Başarısız KOBİ’lerin Kriz Dönemi Stratejileri”, **Doktora Tezi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Göncü Döner, Munise Seray. “Anonim Ortaklığın Borca Batıklık Nedeniyle İflas ve iflasın Konkordato Yoluyla Önlenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Hatipoğlu, İsmail İlhan. “2008 Küresel Finansal Krizinin Türk Kamu Maliyesi Ve Özel Sektöre Etkileri”, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Kaya, Seda. “Kriz Yönetimi ve Ekonomik Krizlerin İşletmeler Üzerindeki Etkileri”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2009.
- Patan, Günseli Nilhan. “İşletmelerde Kriz Yönetimi Ve Stratejisinin Önemi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- Pehlivan, Abdulkadir. “Adli Muhasebe Eğitimi ve Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitiminin Geliştirilmesine Yönelik Araştırma”, **Doktora Tezi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010

- Sevim, Cüneyit. “Öncü Göstergeler Yaklaşımına Göre Finansal Krizler Ve Türkiye Örneği”, **Doktora Tezi**, Gazi Üniversitesi SBE, 2012.
- Sert, Begüm. “Muhasebe Ve Hukuk Meslek Mensuplarının Adli Muhasebe İhtiyacına Yönelik Değerlendirmeleri- Sakarya İli Örneği”, **Yüksek Lisans Tezi**, Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü, 2019..
- Şen, Elif. “Adli Muhasebe Kapsamında Siber Suçlar ve Adli Bilişim”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Yavaş, Harun. “1980 Sonrası Gelişmekte Alan Ülkelerde Yaşanan Finansal Krizler, Finansal Kriz Modelleri ve Çözüm Önerileri”, **Yüksek Lisans Tezi**, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Yiğit, Fatih. “Finansal Krizlerin Şirket Sermaye Yapıları Üzerindeki Etkileri”, **Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- Yurdagül Çoban, “Adli Muhasebede Uzman Tanıklık Mesleği: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma”, **Yüksek Lisans Tezi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013

İnternet Kaynakları

AICPA resmi sitesi, (Erişim Tarihi: 18.08.2020) <https://www.aicpa.org/membership.html>

ACFS Resmi Sitesi, (Erişim Tarihi: 18.08.2020) <https://www.acfsnet.org/training-standards--policies>

ABFA Resmi Sitesi, (Erişim Tarihi: 18.08.2020) <http://abfa.us/certification/>

Akçay, Mehmet Yaşar “**7101 Sayılı İcra ve İflas Kanunu’na Göre Konkordato (İflas Anlaşması)**”, İzmir YMM Odası, Eğitim Sunumu. <http://www.izmirymmoo.org.tr/usercontent/images/konkordato-sunum-m-yasar-akcay-27-9-18.pdf> (Erişim Tarihi 01.04.2020)

Adalet Bakanlığından **Konkordato Komiserliği Ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik** <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/01/20190130-1.htm> (Erişim Tarihi: 06.03.2020)

Basın İlan Kurumu Resmi Sitesi (Erişim Tarihi: 09.09.2020) <https://www.ilan.gov.tr/>

CA Resmi Sitesi, <https://www.charteredaccountantsanz.com/> (Erişim Tarihi: 20.08.2020)

Dedektifler Derneği Resmi Sayfası (Erişim Tarihi: 18.08.2020) <https://www.dedektif.org.tr/>

Engin Malay, “Konkordato”, MuhasebeTR, <http://www.muhassebetr.com/yazarlarimiz/enginmalay/0205/>, (Erişim Tarihi 08.02.2020)

FCPA Resmi Sayfası, (Erişim Tarihi: 18.08.2020) <https://www.fcpas.org/fcpa-certification/certification-prerequisites/>

Hukuk Desteği, “**Konkordato Çeşitleri**”, <https://hukukdestegi.com/tr/2018/11/23/konkordato-cesitleri/> (Erişim tarihi: 22.02.2020)

Haberler.com, <https://www.haberler.com/konkordato-nedir-konkordato-ne-demek-12628516-haberi/> (Erişim Tarihi: 01.03.2020)

ICAEW Resmi Sitesi, <https://www.icaew.com/> (Erişim Tarihi: 20.08.2020)

IICFA resmi sitesi, (Erişim Tarihi: 8.08.2020) <https://iicfaglobal.com/the-cgfa/entry-requirements/>

ICFA resmi sitesi, (Erişim Tarihi: 18.08.2020) <http://www.forensicglobal.org/cpfa.html>

“**İşletme Politikalarına Yön Veren Değişkenler**”, 2016, <https://yonetimbilgi.com/isletme-politikalarina-yon-veren-degiskenler/>, (Erişim Tarihi: 19.01.2020)

İİK. 206.Maddesi (Değişik: 3/7/1940-3890/1 md.) (Değişik birinci fıkra: 28/2/2018-7101/5 md.)

İcra İflas Kanunu Madde 305

İcra İflas Kanunu m. 286

Keleş Hukuk Bürosu,”Konkordato Kanunu”, <https://sezginkeles.av.tr/konkordato/> (Erişim Tarihi: 22.02.2020)

Konkordato Komiserliği Ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik,
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/01/20190130-1.htm> (Erişim Tarihi: 07.03.2020)

Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/01/20190130-2.htm>

Mustafa KINACI, Konkordato Ön Projesinde Yer Alan Teklife Göre Alacaklıların Eline Geçmesi Öngörülen Miktar İle Borçlunun İflası Hâlinde Alacaklıların Eline Geçebilecek Muhtemel Miktarı Karşılaştırmalı Olarak Gösteren Tablo (İİK 286/d),
<http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/mustafakinaci/002/> (Erişim Tarihi 22.03.2019)

NAFA Resmi sitesi, (Erişim Tarihi: 18.08.2020)
https://www.nafanet.com/index_files/training.htm

NACFE resmi sitesi, (Erişim Tarihi: 18.08.2020) <https://www.acfe-gta.com/>

NIFA Resmi Sitesi, <https://nifa.co.uk/> (Erişim Tarihi:20.08.2020)

Suistimal İnceleme Uzmanlığı Derneği ACFE Türkiye resmi sitesi, (Erişim tarihi: 18.08.2020)
https://www.acfetr.com/index.php?pg=sertifika_main

Vahap Tecim, “ Stratejik Yönetim”,
http://kisi.deu.edu.tr/vahap.tecim/Stratejik_Yonetim.pdf, (Erişim Tarihi: 19.01.2020)

Vade Konkordatosu - Tenzilat Konkordatosu Ayrımı Ve Önemi,
<https://www.hukukihaber.net/vade-konkordatosu-tenzil-at-konkordatosu-ayrimi-ve-onemi-makale,6245.html> (Erişim Tarihi: 22.02.2020)

Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=konkordato> (Erişim Tarihi: 20.02.2020)

TÜRMÖB Resmi Sitesi, <https://turmob.org.tr/> (Erişim Tarihi: 21.09.2020)

The Academy of Experts Resmi Sitesi, <https://academyofexperts.org/> (Erişim Tarihi: 20.08.2020)

<https://www.acfe.com/forensic-accountant.aspx> , (Erişim Tarihi: 26.01.2020)

<https://www.hukukfuat.com/hukuk-nedir> (Erişim Tarihi: 01.02.2020)

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2004.pdf>(Erişim Tarihi: 22.02.2020)

<https://www.mastersportal.com/> (Erişim Tarihi:20.08.2020)

<https://www.forensicnetwork.scot.nhs.uk/> (Erişim Tarihi: 20.08.2020)

30.01.2019 tarih ve 30671 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmeliğin 7/3. maddesi

7101 Sayılı İcra Ve İflas Kanunu Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu